



**„Търговска банка Д“ АД**

**Доклад за дейността  
и декларация за корпоративно  
управление на банката**

**Доклад на независимите  
одитори**

**Индивидуален годишен  
финансов отчет**

**към 31 декември 2018 г.  
в съответствие с МСФО**



**Надзорен съвет:**

Фуат Гювен  
Бахатин Гюрбюз  
Валери Борисов Борисов

**Управителен съвет:**

Анна Иванова Аспарухова  
Мартин Емилов Ганчев  
Пламен Иванов Дерменджиев  
Валентина Димитрова Борисова  
Захари Димитров Алипнев  
Иван Борисов Кутлов

**Изпълнителни директори:**

Анна Иванова Аспарухова  
Мартин Емилов Ганчев

**Директор дирекция "Планиране, контрол и  
финансова отчетност":**

Елица Костова

**Главен счетоводител:**

Мариела Пейкова

**Директор дирекция "Правна" и главен  
юрисконсулт:**

Теодора Матеева

**Адрес на управление:**

гр. София  
бул. „Ген. Тотлебен” № 8

**Одитори:**

АФА ООД

БЕЙКЪР ТИЛИ КЛИТУ И ПАРТНЬОРИ ООД



## Съдържание

1. ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА И ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ	42 страници
2. ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИТЕ ОДИТОРИ	8 страници
3. ИНДИВИДУАЛЕН ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ	121 страници





„Търговска банка Д“ АД

**Доклад за дейността  
и декларация за корпоративно  
управление на банката за 2018 г.**





# **ДОКЛАД ЗА ДЕЙНОСТТА**

И

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

НА

**ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД**

за 2018 г.



март 2019

## I. Профил на банката

Търговска Банка Д АД е акционерно дружество, притежаващо универсален банков лиценз за извършване на банкова дейност на територията на страната и на сделки в чужбина.

Основната дейност на банката през 2018 г. е свързана с привличане на депозити от клиенти, предоставяне на кредити на бизнес клиенти и граждани, обслужване на разплащания на клиенти в страната и в чужбина, сделки с ценни книжа, извършване на репо-сделки на междубанковия пазар, сделки с чуждестранна валута, издаване на акредитиви и гаранции и други финансови услуги в България.

## II. Собственост и управление

Към 31.12.2018 г. капиталът на банката е собственост на г-н Фуат Гювен, който притежава пряко 66,7 % от капитала, а останалите 33,3 % - чрез компанията ФОРТЕРА АД с ЕИК 175194303.

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД има двустепенна система на управление с Надзорен и Управителен съвети. Надзорният съвет (НС) избира членовете на Управителния съвет (УС), одобрява овластяването на изпълнителни членове - Изпълнителни директори, и определя възнаграждението на членовете на УС.

Към 31 декември 2018 г. Надзорният съвет на Банката е в състав:

- Фуат Гювен – Председател на НС;
- Бахатин Гюрбюз – член на НС;
- Валери Борисов Борисов – член на НС.

Към 31 декември 2018 г. съставът на Управителния съвет е:

- Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Изпълнителен директор;
- Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор;
- Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС;
- Валентина Димитрова Борисова – Член на УС;
- Захари Димитров Алипиев – Член на УС;
- Иван Борисов Кутлов – Член на УС.

През периода 01.01.2018 год. – 31.12.2018 год. са извършени промени в управлението и по регистрацията на Банката, както следва:

С решение на Надзорния съвет на ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД от 17.09.2018 г. е избран нов член на Управителния съвет на ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД – Иван Борисов

### **1. Информация за лицата, управляващи и представляващи Банката**

Към 31.12.2018 г. Банката има двама изпълнителни директори и шест члена на  
Управителния съвет:

- г-жа Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Изпълнителен директор;
- г-н Мартин Емилов Ганчев – Член на УС и Изпълнителен директор;
- г-н Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС ;
- г-жа Валентина Димитрова Борисова – Член на УС;
- г-н Захари Димитров Алипиев – Член на УС;
- г-н Иван Борисов Кутлов – Член на УС.

Съгласно изискванията на Закона за кредитните институции, разпоредбите на  
Устава на “Търговска банка Д” АД и търговската регистрация на дружеството, банката се  
представява от всички членове на УС колективно или заедно от двама изпълнителни  
директори.

Изпълнителните директори и членовете на УС нямат участие в акционерния  
капитал на Банката.

### **2. Информация по чл. 39, т. 6 от Закона за счетоводството и чл. 187д и чл. 247 от Търговския закон**

2.1 по чл. 39, т. 6 от ЗС – не е приложимо;

2.2 по чл. 187д от ТЗ – не е приложимо;

2.3 по чл. 247, ал. 2 от ТЗ:

- т. 1 - Възнагражденията, получени общо през 2018 г. от членовете на НС и УС на Банката, са в размер на 1 835 хил. лева;
- т. 2 - Няма такива сделки през 2018 год.;
- т. 3 - Не съществуват ограничения на правата на членовете на съветите да придобиват акции и облигации на дружеството (Банката);
- т. 4 – По наше най-добро знание участията на членовете на НС и УС на Банката като неограничено отговорни съдружници, притежаването на повече от 25 % от капитала на други дружества, както и участието им в управлението на други

дружества или кооперации като прокуристи, управители или членове на съвети са:

**Валери Борисов Борисов** – Член на НС (за периода от 01.01.2018 до 31.12.2018 г.):

1. Елкабел АД, ЕИК 102008573 – Член на Надзорния съвет;
2. Адвокатско дружество "Борисов и Борисов", БУЛСТАТ 175640079 – управляващ;
3. Интерюс ООД, ЕИК 831644428 – съдружник с дял в капитала повече от 25 %.

**Фуат Гювен** – Член на НС, избран за Председател на НС (за периода от 01.01.2018 г. до 31.12.2018 г.):

1. Фортера АД, ЕИК 175194303, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала, Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
2. Гама Инвест АД, ЕИК 831283821, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД, Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
3. Елкабел АД, ЕИК 102008573, гр. Бургас, ул. «Одрин» № 15 - акционер с около 95 % участие в капитала и Председател на Надзорния съвет;
4. Аидатур АД, ЕИК 836143710, гр. Хасково, пл. "Атлантически" № 1 – член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор, краен собственик на капитала;
5. Варна мода АД, ЕИК 121063663, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – Председател на Съвета на директорите и Изпълнителен директор, краен собственик на капитала;
6. ЕТ Магазин Шипка Фуат Гювен, Република Турция, вкл. чрез място на стопанска дейност в Република България;
7. Емелда Дери Ве Текстил Санай Дъш Тиджарет Лимитид Ширкети, Република Турция, вкл. чрез място на стопанска дейност в Република България, рег. № на Търговска камара, Истанбул 281 558 – 229 140, Истанбул, Зейтинбурну, Казлъчешме, Демирхане Джаддеси, Бешкардешлер Сок 8-10 – мажоритарен съдружник и управител;
8. Магазин Шипка Фуат Гювен ООД, ЕИК 175205415, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – действителен /краен/ собственик на капитала чрез ЕТ «Магазин Шипка – Фуат Гювен», Турция и чрез «ФОРТЕРА» АД, както и управител;
9. Емелда ЕООД, ЕИК 175205365 гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала и управител;

10. Тракия 97 ЕООД, ЕИК 126073031, гр. Свиленград, кв. Гарата, Свободна безмитна зона – едноличен собственик на капитала и управител;
11. Стил 93 ООД, ЕИК 831303003, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 – краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД и управител;
12. Елефорс ООД, ЕИК 131237742, гр. София, бул. «Черни връх» № 12 - краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД и управител;
13. Кърджали-Табак АД, ЕИК 108024351, гр. Кърджали, ул. „Републиканска” № 1– косвено акционерно участие чрез Аидатур АД, член на Съвета на директорите и Изпълнителен директор;
14. ШИПКА-ФУАТ-ГЮВЕН-ВАРНА ООД, ЕИК 000100591, гр. Варна, к.к. СВ.СВ.Константин и Елена, Търговски център обособена част от СВ.СВ.Константин и Елена АД - краен собственик на капитала чрез «БРАТЯ ВАСИЛЕВИ» ООД и управител;
15. Свиленград-Газ АД, ЕИК 200462966, гр. Свиленград, пл. Свилен, х-л Свилен, ет. 1, ап. 2 – мажоритарен акционер;
16. Свиленград Газ Сервиз ЕООД /считано от м. януари 2019 г. - с променено търговско наименование: ШИПКА ОЙЛ ЕООД/, ЕИК 201025058, гр. Свиленград, пл. Свилен, х-л Свилен, ет. 1, ап. 2 – едноличен собственик на капитала и управител;
17. БРАТЯ ВАСИЛЕВИ ООД, ЕИК 010752510, гр. София, район Изгрев, бул. Щерю Атанасов № 5 – собственик на капитала – лично и чрез Ле Рой Ентърпрайзис Лимитед, Лондон, Обединено Кралство Великобритания и Северна Ирландия и управител на дружеството;
18. „Алфа Дери Конфексион Туризъм”, Турция, регистрирано в търговския регистър на Република Турция, Турция, град Истанбул, кв. Зейтинбурну, Казлъ чешме 8-10, Бешкардешлер 2, мажоритарен дял от капитала;
19. „Интер Ким Петрол Ве Петрокимия” ЕООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;
20. „Плас Ким Петрол Ве Петрокимия Юрунлери Дъш Тидж.” ООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;
21. „Бета Туристик Тесислер Ишл.” ООД, Турция, гр. Истанбул, мажоритарен дял от капитала;
22. „Фрегат” АО, гр. Москва, кв. Измайлово, бул. „Уралска” №1, едноличен собственик на капитала;

23. Ле Рой Ентърпрайсиз Лимитед, Лондон, Обединено Кралство Великобритания и Северна Ирландия – собственик на капитала и управител на дружеството.

**Пламен Иванов Дерменджиев** - Член на Управителния съвет (за периода 01.01.2018 – 31.12.2018 г.):

1. "ФОНД ЗА УСТОЙЧИВО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ" ЕАД, ЕИК 202033232 – Член на Надзорния съвет.

- т. 5 – По наше най-добро знание през 2018 год. няма сключени договори по чл. 240б от Търговския закон.

### **3. Адрес**

Седалището и адресът на управление на „Търговска банка Д“ АД е в гр. София, Столично община, район “Красно село”, бул. „Ген. Тотлебен” № 8.

### **4. Отговорност на ръководството**

Съгласно българското законодателство Ръководството на “Търговска банка Д” АД е задължено да изготвя годишни финансови отчети за всяка финансова година, които да отразяват достоверно имущественото и финансово състояние на Банката към края на съответния отчетен период, както и финансовите резултати за този период.

#### **При изготвянето на тези отчети Ръководството потвърждава, че:**

- използваната счетоводна политика е подходяща и е прилагана последователно;
- направените необходими преценки и предложения са в съответствие с принципа на предпазливостта;
- са използвани последователно приложимите счетоводни стандарти по закон;
- годишният финансов отчет е изготвен на принципа на действащо предприятие.

#### **Ръководството декларира, че:**

- където е необходимо, е направило най-добри приблизителни преценки и решения;
- се е придържало към всички Международни стандарти за финансови отчети, приложими съгласно националното счетоводно законодателство за банките в България;
- годишният финансов отчет разкрива състоянието на Банката с разумна степен на точност;
- е предприело всички възможни мерки за опазване на активите на Банката и предотвратяване на измами.

### III. Съучастия и членство в организации

- Асоциация на банките в България;
- Българска фондова борса – София АД;
- Борика-Банксервиз АД;
- Централен депозитар АД;
- MasterCard International;
- S.W.I.F.T.;
- European Payments Council - SEPA Credit Transfer Scheme;
- Асоциация за сигурност на банковите разплащания (БАСКР);
- Българско-турска търговско-индустриална камара (БУЛТИШАД);
- Дружество на български и турски бизнесмени (БУЛТИШ);
- Турско-българска търговско-индустриална камара;
- Българска Стопанска Камара;
- Конфедерация на работодателите и индустриалците в България (КРИБ).

Търговска банка Д АД участва или е агент в следните платежни системи и доставчици на платежни услуги:

- Банкова организация за разплащания с използване на карти (БОРИКА);
- Банкова интегрирана система за електронни разплащания (БИСЕРА и БИСЕРА7-EUR);
- Системата за брутен сетълмент в реално време (РИНГС);
- Трансевропейска автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в евро в реално време (TARGET2);
- Агент на WESTERNUNION;
- Агент на EasyPay.

### IV. Дъщерни дружества

Търговска Банка Д АД притежава три дъщерни дружества:

#### **„Д Застрахователен Брокер” ЕООД**

През 2013 г. Търговска Банка Д АД придоби 100 % от дружествените дялове на еднолично дружество с ограничена отговорност „Виза Консулт ЕООД“. Банката е направила промени в търговското му наименование на „Д Застрахователен брокер” ЕООД и адреса на управление гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен №8. Дружеството е с предмет на дейност: застрахователен брокер, осъществяване на посредничество по възлагане при сключване на застрахователни и презастрахователни договори и свързаните с тях консултантски услуги.

### **„Д Имоти” ЕООД**

Дружеството е учредено през месец октомври 2013 г. от Търговска банка Д АД. Същото е със седалище и адрес на управление гр. София, р-н Красно село, бул. Ген. Тотлебен №8. Предметът на дейност включва покупко-продажби на недвижими имоти, проектиране, обзавеждане, строеж на недвижими имоти с цел продажба, отдаване под наем. Към 31 декември 2018 г. дружеството е с акционерен капитал от 12 млн. лева.

### **„Д Лизинг” ЕАД**

„Д Лизинг” ЕАД е създадено през 2014 г. и е регистрирано като финансова институция с пълнен лиценз от БНБ. Д ЛИЗИНГ ЕАД е учредено като акционерно дружество с едноличен собственик на капитала ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД. Към 31 декември 2018 г. дружеството е с акционерен капитал от 1.2 млн. лева.

## **V. Клонова мрежа**

В съответствие с чл.39 т.7 от Закона за счетоводството Банката представя структурните звена и промените, които са правени през 2018 година.

През 2018 не са правени структурни промени в клоновата мрежа и не са закривани структурни звена. През март 2018 е открито ново изнесено работно място - ИРМ Паспортна служба към ФЦ Кърджали. Към 31.12.2018 Банката осъществява своите функции с 59 структурни звена, в това число: ЦУ, 5 Регионални Финансови Центъра (РФЦ), 32 Финансови Центъра(ФЦ), 9 Офиса и 12 Изнесени работни места (ИРМ), разположени в различни градове на страната. Регионалните финансови центрове функционират като регионални центрове(РЦ), насочени към работата в сегмент средни и големи корпоративни клиенти- РЦ София, РЦ Пловдив, РЦ Бургас, РЦ Варна и РЦ Плевен.

## **VI. Финансови показатели**

В съответствие с чл.39. т 1 и 2 от Закона за счетоводството Търговска банка Д АД представя финансови и нефинансови показатели, представящи развитието на банката.

През 2018 г. „Търговска банка Д” АД продължи да посреща успешно предизвикателствата, свързани с високата конкуренция на банковия пазар. През годината “Търговска банка Д” АД успя да насочи своята бизнес стратегия основно към:

- продължаване на работата по оптимизиране на управлението на активите и пасивите;
- увеличаване на броя на корпоративните и индивидуалните клиенти и обема на операциите;



- по-нататъшно повишаване на качество и ефективността от предлаганите банкови услуги и продукти, свързани с основните банкови операции – привличане на депозити и предоставяне на финансиране по различни проекти на клиенти;
- оптимизиране и повишаване качеството на кредитния портфейл;
- повишаване на ефективността при управление на риска;
- предоставяне на конкурентно обслужване чрез развитие на информационните технологии;

**ОСНОВНИ ФИНАНСОВИ ПОКАЗАТЕЛИ**

<b>Финансови резултати (хил.лв)</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Нетен доход от лихви	20 325	21 618
Нетен доход от такси и комисионни	9 373	7 963
Нетен доход от търговски операции	4 992	3 502
Нетна печалба/(загуба) от обезценка на финансови активи	(1 408)	1 700
<b>Оперативен доход</b>	<b>33 282</b>	<b>34 783</b>
Административни разходи за дейността	(23 176)	(25 551)
Други доходи от дейността, нетно	1 827	1 847
<b>Печалба преди данък върху печалбата</b>	<b>11 933</b>	<b>11 079</b>
Разход за данък върху печалбата	(1 203)	(1 119)
<b>Нетна печалба за годината</b>	<b>10 730</b>	<b>9 960</b>

<b>Балансови показатели (хил.лв)</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Общо Активи	758 500	832 009
Предоставени кредити и аванси на клиенти(брутни)	425 063	467 105
Вземания от банки	38 386	87 450
Ценни книжа	118 394	117 433
Задължения към клиенти	640 346	705 899
Задължения към банки	8 836	7 658
Собствен капитал	103 359	111 660

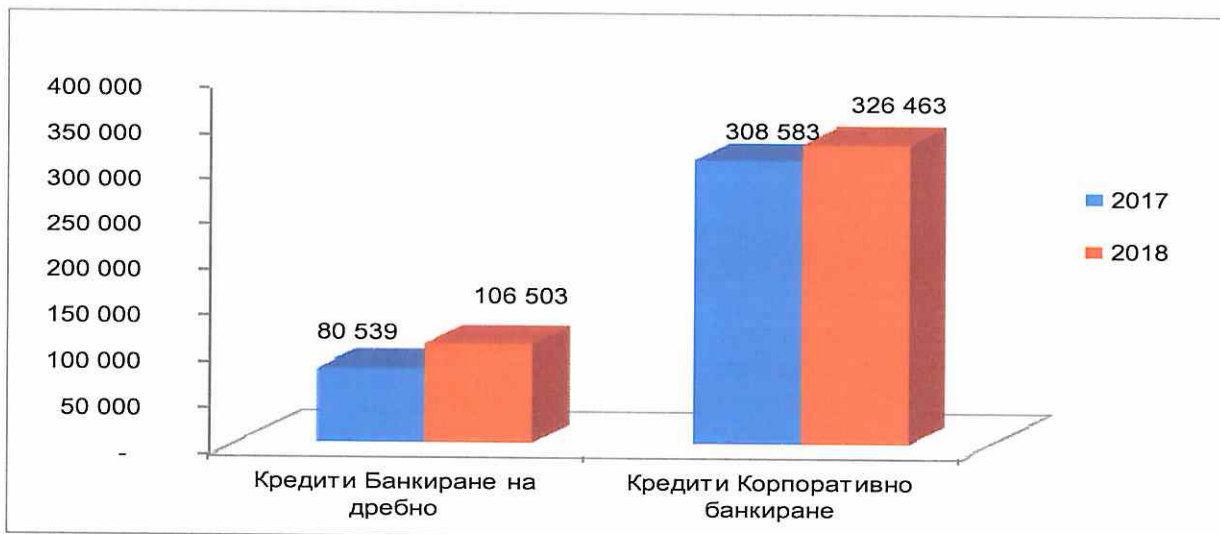
<b>Основни съотношения (%)</b>	<b>2017</b>	<b>2018</b>
Съотношение кредити спрямо депозити	66,4	66,2
Балансови провизии спрямо кредити	9,2	8,5
Нетен лихвен марж	2,7	2,6
Съотношение на обезценка към кредити	0,3	0,4
Възвръщаемост на активите	1,4	1,2
Възвръщаемост на собствения капитал	10,4	8,9
Обща капиталова адекватност	19,6	18,5
Коефициент за краткосрочно ликвидност LCR	171,2	555,6

През 2018 г. банка отчита печалба преди данъци в размер на 11 милиона лева като възвръщаемостта на капитала достига 8,9%, а възвръщаемостта на активите 1,2%.

Общият размер на активите на Търговска банка Д към края на 2018 година достигна 832 милиона лева като отбелязва увеличение спрямо 2017 година от 10%.

Брутният размер на предоставените кредити и аванси на клиенти нараства с 10% или 42 млн. лева на годишна база. Размерът на привлечените средства от клиенти към 31.12.2018 година е 705,9 млн. лева или увеличение с 10% на годишна база

### Предоставени кредити



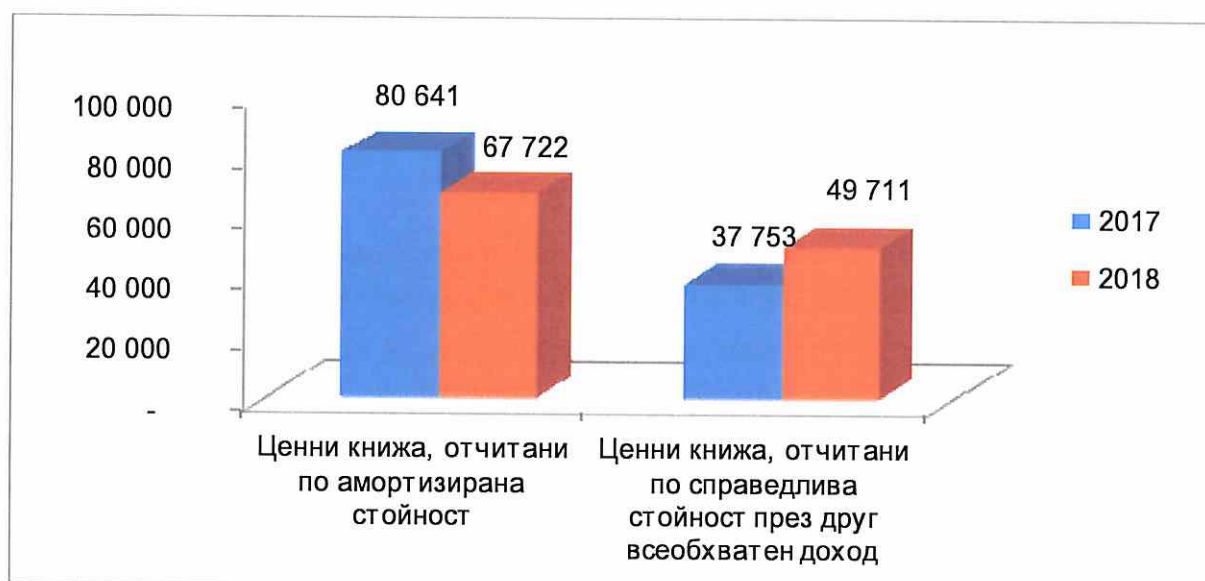
\*Корпоративно банкиране включва бюджетни и публични клиенти (изключени съдебни и присъдени)

\*Банкиране на дребно включва граждани и малки бизнес клиенти (изключени съдебни и присъдени)

През 2018 година делът на корпоративните кредити на Банката представлява 70% от портфейла на Банката. Корпоративният портфейл бележи ръст на годишна база от 6% или 18 млн. лв.

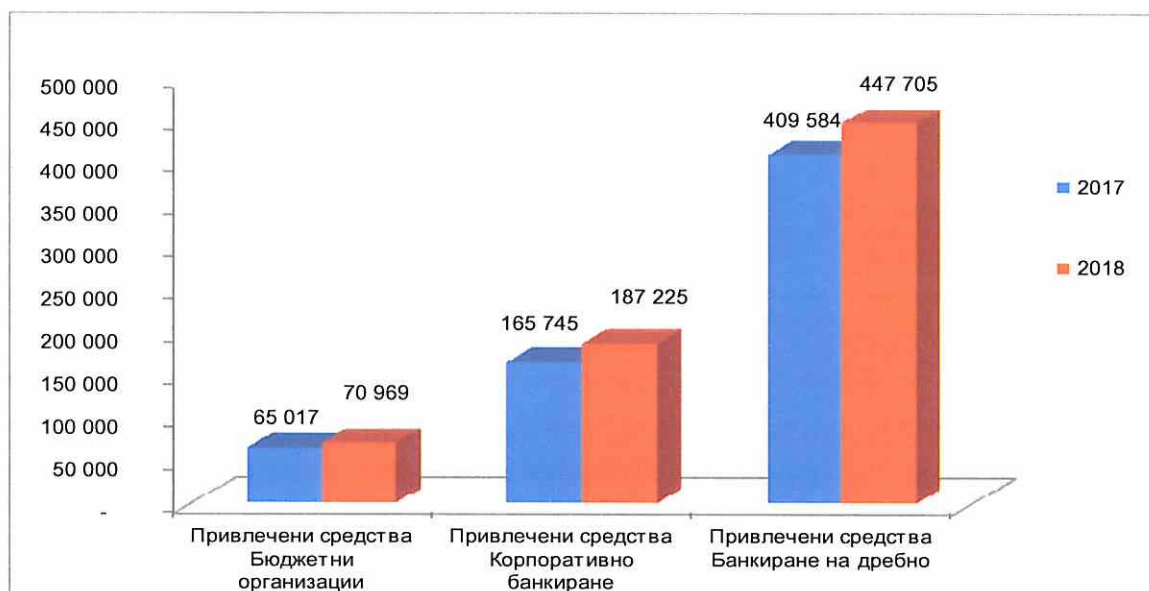
Кредитите Банкиране на дребно нарастват с 32% на годишна база. Потребителските и жилищните кредити бележат ръст съответно 7 млн. лева и 12 млн. лева.

### Ценни книжа



През 2018 година Банката намалява портфейла си от ценни книжа с 1 млн. лева, като намалението в ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност е в размер на 12,9 млн. лева и увеличение с 12 млн. лева при книжата, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

### Привлечени средства



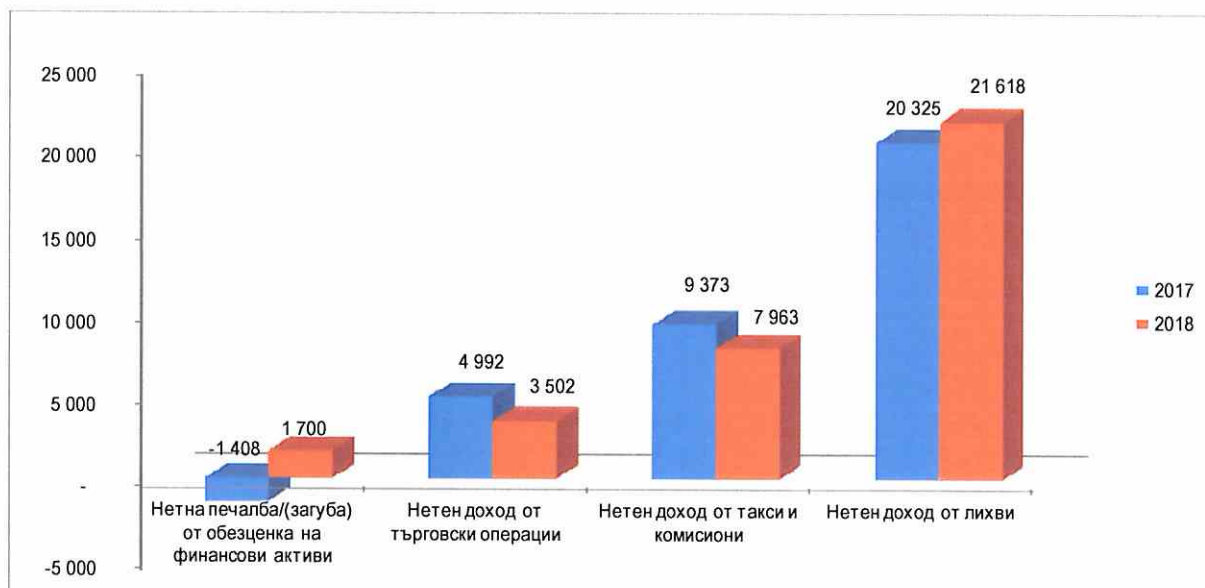
Банката води балансирана политика по отношение на управлението на активите и пасивите, с цел оптимизация на постигнатите резултати.

Привлечените средства в корпоративно банкиране се увеличават на годишна база с 13% или 21,5 млн. лева..

Привлечените средства от бюджетни организации нарастват с 6 млн. лева на годишна база.

Увеличението в привлечените средства Банкиране на дребно на годишна база е 38 млн. лева или 9%.

### Оперативен доход

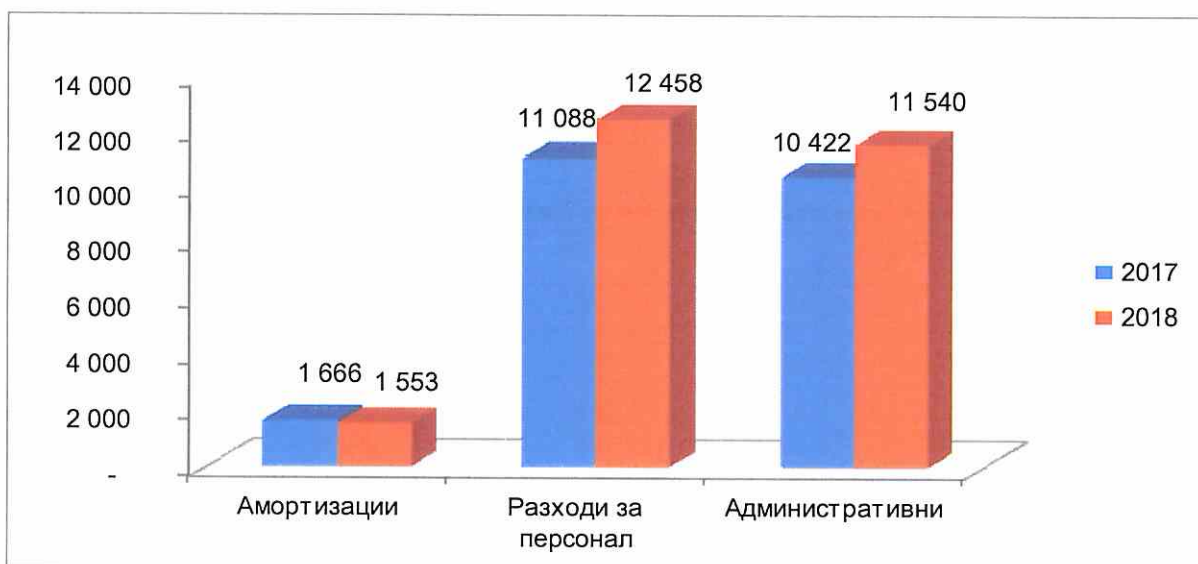


Оперативният доход на банката през 2018 година достигна 34,8 млн. лева.

За отчетения период приходите от лихви се увеличават до 21,6 млн. лева, или 6 % на годишна база.

Нетният доход от такси и комисионни достига 8 млн. лева и намалява на годишна база. Намаление е отчетено в приходите от такси и комисионни свързани с кредитна дейност.

### Оперативни разходи

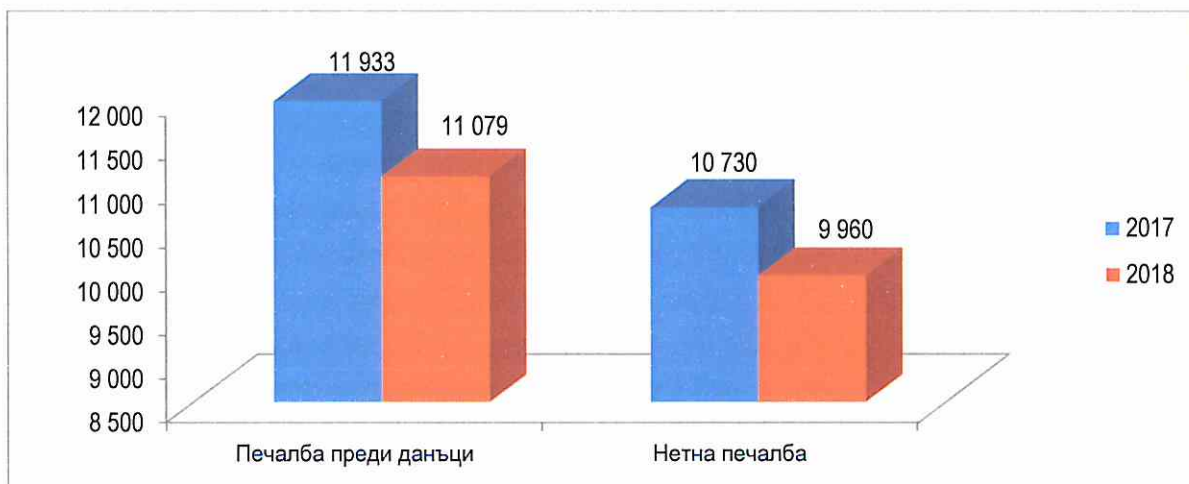


Оперативните разходи нарастват с 10% на годишна база, повлияни от ръст на разходите за персонал и ИТ разходите.

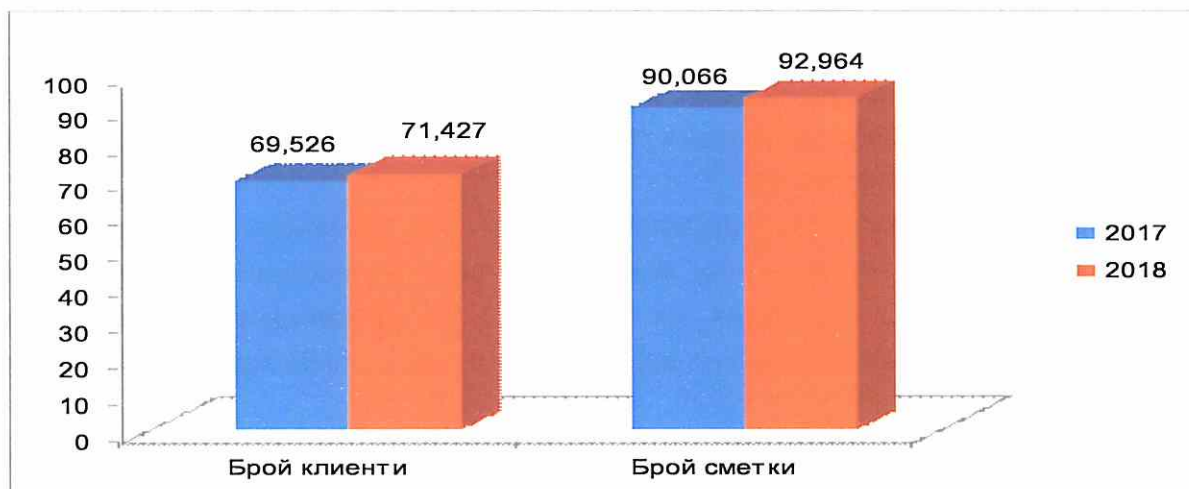
### Допълнителни одиторски услуги

Одиторските дружества, извършващи одит на годишния счетоводен отчет на Банката (индивидуален и консолидиран), допълнително ще извършат през м.април 2019 г. ангажимент по договорени процедури съгласно МСССУ 4400 ще издадат и Доклад за фактически констатации във връзка с надеждността на системите за вътрешен контрол по чл.76, ал. 7, т.1 от Закона за кредитните институции и Наредба 14, чл. 5 за съдържанието на одиторския доклад за надзорни цели към 31 декември 2018 г.( АФА ООД и Бейкър Тили Клиту и Партньори ООД са издали такъв доклад за Банката и към 31 декември 2017 г. през м. април 2018 г.). АФА ООД допълнително извършва и услуги по преглед за съответствие на преводи на Банката както за 2017 г. (през 2018 г.), така и за 2018 г. (през 2019 г.).

### Нетен резултат



### Брой клиенти и сметки



През 2018 година броят клиенти и брой активни сметки на банката нарастват с 3% на годишна база.

## **VII. Управление на риска**

В съответствие с чл.39 т 8 от Закон за счетоводството, банката представя политиката си по отношение на управлението на рисковете и експозицията на предприятието към съответния риск.

### **1. Кредитен риск**

Кредитен риск и риск от контрагента е текущият или потенциален риск за приходите и капитала, възникващ от невъзможността на длъжника да изпълни изискванията, по който и да е сключен договор с банката и/или невъзможността да действа в съответствие с договорните условия. Кредитният риск включва транзакционния риск, риска от обезпечението (остатъчен риск), държавния риск и риск от концентрация. Кредитният риск произтича основно от кредитната дейност на Банката, включващи Корпоративно банкиране и Банкиране на дребно. Банката е изложена на кредитен риск, произтичащ от други дейности, като например инвестиции в дългови ценни книжа, търговски дейности, капиталови пазари и други споразумения. Кредитният риск е най-големият риск, пред който Банката е изправена. Той е управляван и се контролира чрез централизираните специални рискови звена в Банката.

Транзакционният риск се отнася до отделните кредити и по същество се оценява вероятността кредитополучател да бъде в състояние да изплати задължението си, както и на крайната загуба в случай на неплатежоспособност на кредитополучателя след като бъде реализирано обезпечението по кредита и бъдат приложени други смекчаващи фактори.

Рискът от обезпечението най-вече се състои от:

- Риск от рязък спад в стойността на обезпеченията;
- Обезпеченията стават неликвидни и непродаваеми;
- Недостатъчни процедури или неизпълнение на правилните стъпки, потвърждаващи приложимостта на договорите за обезпечение във всички относими юрисдикции.

Риск от влошаване на кредитния рейтинг или финансовото състояние на кредитополучател е текущият или потенциален риск за приходите и капитала на Банката, възникващ в следствие на влошаване на финансовото състояние на кредитополучател и/или намаляване на вътрешната или външна кредитна оценка на кредитополучател.

Рискът от концентрация засяга експозициите (преки или непреки), които могат да възникнат в рамките на отделна категория риск или между различни категории риск в Банката и които могат да предизвикат: достатъчно големи загуби, застрашаващи

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
финансовото състояние и/или способността на Банката да поддържа основните си дейности или съществена промяна в рисковия профил на банката.

Банката определя рискът от концентрация като един от важните потенциални източници на големи загуби, които могат да окажат съществено влияние върху финансовия ѝ резултат и капитала.

Рискът от концентрация се разглежда както от гледна точка на балансовите експозиции на Банката, така и от гледна точка на задбалансовите ѝ експозиции и експозиции, произтичащи от различните финансови инструменти. Рискът от концентрация по актива е тясно свързан с кредитния риск, анализиран и измерван като част от общия процес на управление на кредитния риск, но може да се прояви във всеки друг вид риск.

Банката структурира нивата на кредитния риск, който поема, чрез поставяне на определени лимити за приемлив риск по отношение на един кредитополучател или група кредитополучатели, по отношение на отрасли. Експозицията към банки и финансови институции, се ограничава допълнително чрез подлимити, обхващащи балансовите и задбалансовите експозиции. Ефективната диверсификация на кредитния портфейл на Банката е основен приоритет.

Управлението на специфичния кредитен риск се осъществява от Комитета за очаквани кредитни загуби на банката и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция.

Ръководството на "Търговска банка Д" АД текущо следи кредитния риск от концентрация на финансовите активи по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Регулаторните лимити и вътрешно банковите лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т. ч. към банки-контрагенти, се оценяват и анализират периодично. Общата кредитна експозиция към отделен отрасъл като процент от общия кредитен портфейл се проследява периодично и се разглежда от Управителния съвет на Банката.

Максималната експозиция към кредитен риск на банката, включваща финансови активи, признати в отчета за финансовото състояние и условни ангажименти, отчетени задбалансово, е оповестена в *Приложение № 3.1 Кредитен риск* към индивидуалния годишен финансов отчет на банката за 2018 г.

## 2. Пазарен риск

Пазарен риск е рискът, при който стойността на даден инструмент се колебае в резултат на промени в пазарните цени, независимо дали тези промени са причинени от фактори, характерни за отделните инструменти или за техния издател (контрагент), или от фактори, отнасящи се до всички инструменти търгувани на пазара и вероятността, тези промени да повлияят отрицателно на финансовото състояние на банката. Най-често

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
срещани рискови фактора за пазарен риск са лихвените проценти, валутните курсове, цените на борсовите стоки, цените на капиталовите съучастия и други пазарни променливи. Пазарният риск може да е функция на един, на няколко или на всички фактори и в много случаи той може да е изключително сложен.

Една от целите на “Търговска банка Д” АД е да се определи нивото на пазарния риск, който институцията е готова да поеме. Рисковият апетит по отношение на пазарния риск следва да се оценява с оглед запазване на капитала на институцията, както и възможността за излагане на други рискове. Основната насока е да се увеличи възвращаемостта, като същевременно експозициите изложени на пазарен риск се поддържат в или под предварително определено ниво.

Банката е дефинирала рисковата рамка по отношение на сделките и инвестициите във финансови инструменти чрез въвеждане на лимити по видове финансови инструменти, лимити по контрагенти, лимити по държави, VaR лимит за портфейла от ценни книжа, лимит за модифицирана дюрация, индивидуални лимити. Бенчмаркът отразява дългосрочната инвестиционна стратегия по отношение на комбинацията от пазарен и кредитен риск, който ръководството е склонно да поеме за постигане на поставените пред банката инвестиционни цели. Управлението на пазарния риск има за цел да:

- предпазва Банката срещу непредвидени пазарни загуби и допринася за стабилността на печалбата чрез независими идентификация, оценка и разбиране на пазарните рискове, присъщи на бизнеса;
- разработване на прозрачна, обективна и последователна информация за пазарния риск, като основа за начина за вземане на решения;
- определят рамката и минималния стандарт за контрол и управление на пазарния риск в цялата банка;
- осигуряване на съответствие с нормативните изисквания на местни и чуждестранни регулатори;
- създаване на рамка, която ще позволи на Банката да получи конкурентно предимство чрез основано на риска вземане на решения.

## 2.1. Лихвен риск

Лихвен риск е текущият или потенциален риск от промяна на дохода и капитала на Банката в резултат на неблагоприятно изменение в лихвените проценти. Той се изразява във възможността приходите на Банката да бъдат намалени или разходите да бъдат увеличени в резултат на настъпили изменения в нивата на основните лихвени скали.

Банката е изложена на лихвен риск, когато лихвената чувствителност на нейните активи не съответства на лихвената чувствителност на пасивите. Посредством управлението на лихвения риск Банката се стреми към стабилизиране на разликата между лихвените приходи и лихвените разходи, с цел осигуряване адекватна



ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
рентабилност и висока стойност, при приемливо ниво на риск. Разглеждането на лихвения риск от гледна точка както на дохода, така и на икономическата стойност е с особена важност. Променливостта на доходите е отправна точка за лихвения анализ, тъй като значително намаление в доходите може да застраши нивото на капиталовата адекватност. Измерването на ефекта върху икономическата стойност (настоящата стойност на очакваните нетни входящи парични потоци в банката), обаче дава позитивна представа за потенциалните дългосрочни ефекти върху цялостната експозиция на банката. Разликата между лихвочувствителните активи и лихвочувствителните пасиви в отделните матуриретни зони е така наречения метод на дисбаланс или GAP.

В зависимост от конкретните условия се използват следните подходи при управлението на лихвения риск, прилагайки метода на дисбаланса:

- Балансираност - осигуряване на паритет между лихвочувствителните активи и пасиви на банката;
- Реструктуриране на портфейлите от активи и пасиви при възникването на циклични изменения на лихвените проценти;
- Определяне размера на лихвените проценти, както и техния вид (фиксиран или променлив), по активите и пасивите на банката в зависимост от тенденциите на развитие на вътрешния и международни финансови пазари.
- Експозицията на банката по отношение на лихвения риск към 31.12.2018 година е оповестен в *Приложение № 3.2.1. Лихвен риск* от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2018 г.

## **2.2. Валутен риск**

Валутният риск е риск от настъпване на загуби, свързани с позициите на банката в чуждестранна валута. Тези позиции предизвикват специфичен риск, произтичащ от равнището на обменния курс на различните видове валути спрямо националната валута. Той се определя от обстоятелството, че когато Банката има открита позиция в чуждестранна валута (активите във валута не са равни на пасивите в същата валута), процесът на преценка на същите формира положителни или отрицателни курсови разлики за Банката. Банката контролира валутния риск чрез стриктен ежедневен мониторинг и система от лимити.

Експозицията на банката по отношение на валутния риск към 31.12.2018 година е оповестен в *Приложение № 3.2.2 Валутен и ценови риск* от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2018 г.

## **2.3. Ликвиден риск**

Ликвидният риск представлява рискът от невъзможността на банката да посрещне текущите и потенциалните си задължения, свързани с плащания, когато те са дължими, без да понесе неприемливи загуби.

За да управлява риска, банката поддържа във всеки момент високо ликвидни активи в различни валути. Контролът и следенето на общата ликвидност се извършват текущо от Комитета за управление на активите и пасивите в банката (КУАП).

Експозицията на банката по отношение на ликвидния риск към 31.12.2018 година е оповестен в *Приложение № 3.3. Ликвиден риск* от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2018 г.

### **3.Операционен риск**

Операционен риск е рискът от загуба, произтичаща от неадекватни или не добре функциониращи вътрешни процеси, хора и системи, или от външни събития, в резултат на вътрешни измами, външни измами, неподходящи практики по отношение на заетостта и/или на безопасността на работното място, клиенти, продуктови или бизнес практики, повреди или унищожаване на материални/нематериални активи, повреди в ИТ системата, телекомуникациите или други технологии и системи, неизправности или грешки в изпълнението на операции, въвеждане, обработка или доставка. Операционният риск включва ИТ риск, правен риск и риск от неспазване на правилата.

ИТ риск е текущият или потенциален риск за приходите и капитала, възникващ от неадекватни информационни технологии и процеси, в смисъл на цялостност и последователност на информационните потоци и възможността за тяхното управление и контрол, или възникващ от неадекватна ИТ стратегия и политика или от неадекватна употреба на тези технологии в банката.

Правен риск и риск от неспазване на правилата са текущият или потенциален риск за приходите и капитала, възникващ от нарушение или неспазване на закони, правила, указания, споразумения, препоръчани практики и етични стандарти.

В банката функционира и се надгражда актуализирана през 2018г. вътрешна система за анализ и оценка на операционния риск, включваща вътрешно нормативна уредба и специализиран вътрешен орган - Комисията за оценка на рисковите събития, отговорен за координацията на дейностите по управление на операционния риск и подпомагащ процеса за постигане на ефективност и ефикасност на контролната среда в банката. Основната цел при управлението на операционните рискове е да опази (съхрани) активите на банката и нейната репутация и да осигури организационна и финансова оптимизация (ефикасност). Управлението на риска следва да гарантира, че се осигурява ефективно прилагане на рисковата рамка и че има добре дефинирани стъпки. Целта е да се подпомогне по-добре процеса на вземане на решения чрез добро разбиране на рисковете и тяхното вероятно влияние. Банката се стреми да създаде и поддържа системен и последователен подход за идентифициране и управление на риска; да актуализира и надеждно имплементира рамката на риска, в съответствие с най-добрите

практики и законодателни изисквания; да предвиди и осигури превенция на рисковете и свеждането им до минимум; да създаде условия за спазване на здравословни, безопасни условия на труд и равно третиране интересите на служителите; да осигури достатъчност на застрахователното покритие и спазване на изискванията за съответствие с действащата нормативна уредба; да предприеме мерки по предотвратяване на щети, загуби, наранявания, смърт, както и намаляване на цената на риска; да осигури начини и възможности за споделяне, повишаване на осведомеността и обучение на всички служители в банката относно идентифициране на рисковете и тяхното въздействие.

Експозицията на банката по отношение на операционния риск към 31.12.2018 година е оповестена в *Приложение № 3.5. Управление на собствения капитал* от приложенията към индивидуалния годишен финансов отчет на банката към 31.12.2018 г.

### **Попечителска дейност**

Банката съхранява активи от името на клиентите си в качеството си на инвестиционен посредник. Както е оповестено в Приложение 2.28 (Основни елементи на счетоводната политика) към индивидуалния финансов отчет на Банката, такива активи не се представят в отчета за финансовото състояние, защото те не представляват актив на Банката. В приложение 3.4. *Доверени активи на отговорно пазене* към индивидуалния финансов отчет е оповестено, че Банката извършва попечителска дейност в съответствие с изискванията на Наредба 38 на КФН.

## **VIII. Оперативна дейност**

### **1. Корпоративно банкиране**

През изминалата 2018 година, в резултат на вече изградената през предходни години гъвкавост и екипност, дирекция Корпоративно банкиране продължи добрите практики, наложени в банката, запази своята ефективност, високо качество и бързина на работа, с цел продължаване развиването на корпоративния портфейл на банката, при поддържане приемливи нива на риск.

В резултат на кредитния процес, портфейлът за среден и голям корпоративен сегмент на банката, в края на 2018г., достигна общ размер от 286 млн. лв. /спрямо 280 млн. лв. за края на 2017г./.

Разпределението на портфейла между голям и среден сегмент е в пропорция 24%/76%. В числа, разпределението е както следва:

- Големи корпоративни клиенти – 69 млн. лв
- Средни корпоративни клиенти – 217 млн. лв

Разпределението е несъществено променено като съотношение спрямо 2017г. и кореспондира с политиката за диверсификация на риска и недопускане на големи концентрации. Успоредно с постигане на задоволителен ръст, банката продължава да

поддържа умерено ниво на риск апетит, без да се наблюдават необичайни и неуправляеми влошавания в качеството на портфейла.

Корпоративният портфейл на ТБ Д АД е концентриран основно в сектор Земеделие, с дял на концентрация от 21% от кредитния портфейл, следван от сектор “Търговия” (18%), сектор “Строителство” (12%), сектор “Финанси и застраховане” (8%) и производство (7%). Добрата диверсификация защитава Банката от неблагоприятни промени в състоянието на съответните индустрии, които могат да застрашат качеството на целия портфейл. Освен това, разнообразният клиентски профил позволява да се проследи икономическото представяне в много на брой икономически сектори, със събиране на данни от основните участници, получаване на справки за нови перспективни клиенти, бързо проверяване на пазарния потенциал и др.

В подкрепа увеличение на продажбите, през изминалата 2018г. в Дирекция Корпоративно банкиране са създадени и работят два нови отдела, с цел подобряване кредитните продукти, насочени към целеви клиенти. Новите отдели са „Международни клиенти“ и „Земеделски производители“. Целта на новите отдели е да таргетират специфичните клиенти, за които отговарят, да разширят клиентската база на банката с тях и да предложат максимално бърза и улеснена процедура за разглеждане, одобрение и усвояване на кредити от международни клиенти и земеделски производители.

С цел запазване и увеличаване кредитите на земеделски производители срещу очаквани субсидии за следваща земеделска кампания, продължава актуализирането на продукта: земеделски кредит срещу субсидии, със съблюдаване новите възможности, правила и законодателни промени, с цел оптимизиране на процесите и правомощията за взимане на решение. Със създадения продажбен инструмент – калкулатор максимално се улеснява продажбата и изчислява размера на допустимото финансиране.

През изминалата 2018г., в съответствие с натиска на пазара и на регулациите от Европейския съюз, продължихме да анализираме приходите от такси и комисиони на банката, като се предлагаха промени за постигане на по-висока доходност, при запазване на добро позициониране на пазара.

През цялата година тенденцията на намаляване и задържане на ниски стойности на лихвените нива по депозитни и спестовни продукти на всички участници в бизнес процесите в страната, включително и корпоративния бизнес, се запази.

С цел скъсяване времето за вземане на решения и усвояване на одобрените кредитни предложения, Корпоративно банкиране редовно извършва детайлен анализ на времевия график на предложенията – от първи разговори и постъпване на молба от страна на клиента до финално подписване на договори за кредит и усвояване.

За предстоящата 2019 година дирекция Корпоративно банкиране си поставя още по-амбициозни цели. Успоредно с увеличаването на обемите, през предстоящата година ще работим и по цялостно изпълнение на поставените планове за нетна лихвена доходност.

За постигане на горепосочените цели, екипът на дирекция Корпоративно банкиране, ще се ръководи както от предоставяне на висококачествено и гъвкаво обслужване на текущите си клиенти, които се очаква през предстоящата 2019 година допълнително да разрастват своите бизнес начинания, така и от привличане на клиенти, ползващи разнообразни банкови продукти, с потенциал за транзакционен бизнес. Ще поставим акцент върху нарастване броя на продуктите, ползвани от един клиент и повишаване интензитета на банкиране от страна на клиентите. Секторите, с добри перспективи и възможности за развитие през 2019 година, които Корпоративно банкиране ще таргетира, са програми по субсидии, свързани със селското стопанство, хранително-вкусова промишленост, инфраструктурни програми, проекти, обслужващи сектор химическа и фармацевтична индустрия, както и земеделски производители – клиенти с история в банката. Традиционно, Корпоративно банкиране ще развива добрия си опит и практики в сектори строителство и туристически бизнес, където има доказани постижения.

## 2. Банкиране на дребно

През 2018 г. в Банката продължи успешното развитие на сегмент Банкиране на дребно. Наложихме имплементирания през 2017г. продажбено-ориентиран модел на клоновата мрежа, който даде възможност за по-ефективното ѝ използване като основен канал за продажби. Моделът позволи на служителите по-добре да съчетават обслужването на съществуващите клиенти с проактивни продажби на нови продукти и услуги и създава условия за привличане на нови клиенти. Предполага по-гъвкава система за покриване на необходимите функции и дейности в точките на продажби като спомогна коефициента на кръстосани продажби да се увеличи от 1.54 на 1.64. През изминалата година бе увеличен броя на новоотпуснатите кредити при високо ниво на качество на кредитния портфейл. Постигнахме годишно нарастване на кредитния портфейл в Банкиране на дребно в размер на 26,1 млн. лева или 33%.

Пазарът на кредитни продукти за физически лица се характеризираше с умерен и балансиран ръст в основните продуктови линии- жилищни и потребителски кредити, и засилена конкуренция от страна на банковите и финансовите институции. С цел запазване на добър ритъм на продажби и увеличаване на кредитния портфейл приложихме мерки, които бяха свързани с намаляване на лихвените нива по основните видове кредити и предлагане на специални оферти за отделни групи клиенти, с които се целеше и увеличаване на кръстосаните продажби.

С цел подпомагане на продажбите бяха реализирани и четири търговски инициативи за кредитните продукти на физически лица, съчетани с рекламни кампании. При жилищните кредити реализирахме нарастване с 11,2 млн. лева или 40%, а при потребителските кредити – със 7,1 млн. лева или 26% спрямо предходната 2017г.

През годината продължихме активното налагане на бранда на Банката и позиционирането ѝ в областта на жилищното и ипотечното кредитиране. Проведохме

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
срещи-презентации, с настоящи и потенциални партньори/посредници в градовете със засилен интерес, в областта на жилищното кредитиране: Пловдив, Стара Загора, Благоевград, Сливен, Шумен, Варна, Плевен, Русе, София. В градовете извън гр. София присъстваха около 40 човека за всяка локация, а за гр. София приблизително 90 представители на най-известните агенции и фирми за посредничество. Представихме им новите условия и текущите кампании за жилищен кредит „Наш дом“, условията за потребителските кредити, кредитни карти и пакетни програми за ФЛ. Организирахме специално разработено състезание за брокери и посредници, което допринесе за увеличаване на продажбите в сегмента.

През годината продължиха усилията за подобряване на процесите и продуктите, както и увеличаване на търговската активност, чрез целеви кампании, в цялата клонова мрежа.

С оглед оптимизиране на кредитния процес и съкращаване сроковете за обработка на кредитните предложения:

- въведохме нови нива на компетенции за одобрение на потребителските и ипотечните кредити.
- извършихме промяна в процеса и компетенциите при удължаване срока на кредитни карти и кредити-овърдрафт за физически лица.
- автоматизирахме процеса за одобрение и регистрация на кредитните карти за физически лица. Направихме доработка и бе създадена възможност за автоматично одобрение и регистрация на потребителски кредит с лимит по кредитна карта и пакетна програма.
- в края на 2018г. стартирахме нов пилотен проект за включване в кредитния процес на нотариуси, по предварително одобрен списък, които да обследват правния статут на обезпеченията и да изготвят ипотечните актове по жилищни и ипотечни кредити с физически лица в големите градове. Целта на проекта е да се оптимизира използването на ресурсите в банката и да се ускори процеса на одобрение и усвояване на кредитите.

По отношение на кредитните продукти направихме редица промени във връзка с влезлите нови изискванията през 2018 г. по GDPR, както и във връзка със замяната на SOFIBOR с EURIBOR.

През 2018г. промените в лихвените нива по привлечени средства не бяха толкова динамични, както през 2017г. През годината продължи тенденцията за намаляване на лихвите. Ежемесечно бяха правени анализи на пазара и преценка за позиционирането на Д Банк и падежната структура на депозитите. Направена бе корекция на лихвите в посока намаление: по депозитите и спестовните влогове на физически лица, и по депозитите на юридически лица. Банката постигна допълнително намаление на цената на ресурса с 0,5% спрямо декември 2017г. чрез ефективното управление на депозитите на продуктово ниво. В резултат на оптимизирането на лихвените проценти по привлечените средства

през цялата година разходите за лихви са с 25% или 0,6 млн. лв. по-малко в сравнение с предходната година.

През първото тримесечие на годината беше създаден нов продукт „Специалната сметка на платежни институции“ по чл. 21, ал. 2 от ЗПУПС, който е предназначен за юридически лица, лицензирани от БНБ като Платежни институции по смисъла на Закона за платежните услуги и платежните системи. Кредитните обороти по сметките от този вид за 2018 г. възлизат на 95 млн. лв.

През 2018г. сегмент Малък бизнес реализира устойчив растеж, чрез подобряване на клиентската удовлетвореност и засилване на позицията на Банката като предпочитан партньор. Увеличихме броя и обема на новоотпуснатите кредити като процентът на одобрение спрямо постъпили искания за кредит значително нарасна. В резултат на това целогодишно бе поддържан бюджетен ритъм и бяха изпълнени заложените търговски цели. Постигнатият ръст на годишна база е в размер на 33% или 7,6 млн. лв. Увеличихме обема на отпуснатите нови кредити с 55% спрямо предходната година, а броят на активните клиенти с 8,6%.

В изпълнение на стратегията ни за подобряване структурата на кредитния портфейл се увеличи обема и броя на сделките с инвестиционен характер. Около 50% от нарастването се дължи на тези сделки.

Търговският фокус на основните инициативи бе върху привличането на бизнес клиенти с добър финансов профил чрез по-ниски нива на лихви, такси и комисиони. Създадени бяха три инициативи със състезателен елемент, които подкрепиха търговската активност на силите за продажби.

Акцентът в кредитирането бе насочен към развитие на портфейла от кредити на малки предприятия, включително и в аграрния сектор - микрофирми, малки компании с висок потенциал и агробизнес клиенти. Паралелно с финансирането на този профил клиенти разширихме и обхвата от ползвани продукти и услуги. В тази връзка бяха актуализирани продуктовете карти на микрокредитите. Промените дадоха възможност за реализиране на кръстосани продажби, с цел увеличение на нелихвения доход от абонаментни такси при използване на бизнес пакетни програми.

През 2018г. развихме партньорството си със земеделските стопани чрез създаването на цялостни решения за банково обслужване на този тип клиенти. С цел увеличаване на транзакционната активност бе създаден пакет от продукти и услуги за земеделски производители. Стартирахме предлагането на новите продукти за финансиране по покупката на земеделска земя и обратно финансиране, обезпечено със земеделска земя.

Привлечените средства по разплащателни сметки и депозити от клиенти Малък бизнес компании имат нарастват с 2.5 млн. лева или 4% на годишна база.

През второто тримесечие предложихме в продажба три нови продукта - пакет Класик, пакет Онлайн и пакет Оптимум, с цел стимулиране на увеличението на транзакционния бизнес, с приоритет на операциите през интернет банкиране.

Разработени бяха и пакети за Земеделски производители и Нотариуси, с което се даде възможност за привличане на нови клиенти от тези сегменти при предложените чрез пакета преференциални цени на обслужване.

Пазарните условия през годината . позволиха да допълваме и актуализираме тарифите за такси и комисиони на Банката, като направихме промени за постигане на по-добра доходност. Въведохме: такса за съхранение на средства над определен размер, нови такси по пакетни програми, промени при таксуване на картовите сметки и операциите.

През 2018г. успешно доразвихме мотивационната схема за допълнително финансово стимулиране на служителите в клонова мрежа. Този основен инструмент допринесе за насърчаване на активността и за трайно увеличение на броя на продадените продукти в сегментите „Физически лица“ и „Малък бизнес“. За преходен период от четири тримесечия без мотивационна схема, продадените продукти бяха 7 873 броя, а след внедряване на модела в следващия период от четири тримесечия (2017г.-2018г.), броят им нарасна до 11 098.

През годината, чрез мотивационната схема в клонова мрежа са продадени 10 599 продукта, от тях 1 878 броя са кредитни, които представляват 86%, от общия брой на продадените кредитни продукти -2 193 броя.

През 2018 г. се наблюдава устойчив ръст на клиентите, които ползват услугата за отдалечено банкиране Д Банк Онлайн. За една година потребителите от сегмент физически лица са нараснали с 11 % до 10 670 клиента, а юридическите лица с 14 % до 8 090 клиента. За да отговаря на потребностите на клиентите услугата непрекъснато се развива и подобрява, като през годината бяха планирани и успешно осъществени редица доработки, засягащи различни аспекти от нейната функционалност. Бяха оптимизирани процесите по регистриране на нови потребители и управлението на съществуващи, като така се повиши бързината на обслужване.

През годината като изключително успешен се утвърди и Центърът за обслужване на клиенти по телефона, чрез който се канализираха текущите обаждания на клиенти към банката. Екипът ежедневно оказваше компетентно съдействие на клиенти и служители, като така се постигна повишаване на качеството на обслужване, и се оптимизира заетостта на служителите в клоновата мрежа. През 2018г. бяха проведени близо 20 000 разговора, от най-различно естество и широк спектър на компетенции. В резултат на ежедневната връзка с клиентите се постигнаха и редица оптимизации в процесите по продажба и обслужване, както и в самите банкови услуги.

Банката започна работа по проект за онлайн продажба на депозити, чрез неприсъствена идентификация, като възможност за привличане на нови клиенти. Процесът ще предостави и достъп до услугата за отдалечено банкиране Д Банк Онлайн, чрез която новите клиенти ще могат да банкират пълноценно от разстояние. Проектът се очаква да приключи в настоящата 2019г. и чрез него да отговорим на новите изисквания поставени от Европейския парламент за задълбочено удостоверяване на самоличността



ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД на потребителите на Д Банк Онлайн. Банката иницира и нов проект за изработка и внедряване на мобилно приложение за софтуерен токен.

През 2018 година Банката следва успешно одобрената стратегията за развитие на картовия бизнес, с цел задоволяване на потребностите на клиентите и оптимизиране на процесите. Бяха реализирани следните дейности с MasterCard, Борика АД и вътрешнобанкови проекти:

- Въвеждане на еднократна парола 3D secure за верифициране на трансакции в интернет с цел подобряване на сигурността на картовите продукти.
- Сертифициране на микро карта с чип за банкови карти с Mastercard и създаване на нов продукт- аксесоар с цел предлагане на иновативно решение за клиенти, ползватели на дебитни и кредитни карти.
- Удължаване на валидността на ключове в Борика за услугата 3D secure.
- Национална Картова Схема на Борика АД с цел разглеждане на варианти за приемане на плащания от международни картови схеми на устройства на Банката.

Обогатихме обхвата на услуги предоставяни на ПОС терминал с преавторизация, No Show трансакция и Advance deposit трансакции.

Проведохме съвместна кампания с MasterCard за активизиране използваемостта на безконтактните картовите продукти - "Навсякъде с теб! По-малко граници, повече свобода."

Броят на АТМ терминалите към 31 декември 2018г. инсталирани и работещи е 70, което позволява на Банката да осигури тази услуга в повече от 61 населени места на страната.

"Търговска банка Д" АД предлага на своите клиенти услугата cash advance (теглени на пари в брой от ПОС терминали в банкови офиси) в 50 локации на банката, както и услугата плащане на 147 ПОС терминала в търговски обекти и общини при 118 търговци.

В средата на 2018г. Банката успешно внедри нов интранет (вътрешен сайт), с който се даде възможност да се подпомогне работата на служителите, чрез постоянен и лесен достъп до информация, която е свързана с работния процес.

В подкрепа, за усъвършенстване на бизнес модела през 2018г. бяха проведени първите дистанционни обучения чрез системата E-learning. Те бяха структурирани с обучителна и тестова част с цел да подобрят познаването на продуктите, процесите и документалното им оформяне.

### **3. Публични клиенти**

Като част от структурата на Търговска Банка Д АД, отдел Публични клиенти, финансови институции (ПКФИ) осъществява взаимоотношения на Банката с клиенти, възложители по смисъла на Закона за обществените поръчки, Правилника за реда за упражняване правата на държавата в търговските дружества с държавно участие в

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
капитала и други приложими актове, регламентиращи правния ред по осъществяване на публичните процедури. Целите на отдела за 2018 г. бяха постигане на ръст в този сектор по отношение на кредитен портфейл и привлечен ресурс, както и увеличаване на клиентската база - като брой и по обем.

Предвид законодателните промени, по силата на които кредитните сделки останаха извън приложното поле на Закона за обществените поръчки, усилията ни се насочиха към изработване на нови способи за изпълнение на заложените цели. Като друг аспект на развитие, специални усилия се положиха по отношение идентифициране на потенциал за бизнес чрез изкупуване на вземания (цесии) и други кредитни инструменти.

Звеното осъществи и привличане на оборотен ресурс посредством сключване с Българската банка за развитие на договор за он-лендинг финансиране в рамките на Плана за инвестиции за Европа (т. нар. „План ЮНКЕР“), като Търговска банка Д АД е първата финансова институция, с която ББР АД сключва такъв договор. Според споразумението ББР ще предостави на Д Банк 15 млн. евро за финансиране на българския бизнес, като поема и до 100% гаранционен ангажимент към банката-партньор.

Повишаване броя на публичните клиенти, освен към обемите на специфичния за отдела бизнес, допринасят и за повишаване ръста на продажби на търговски дружества, както и на персонала на всички наши клиенти – продажби на продукти за физически лица. В публичните процедури за комплексно обслужване се създават реални предпоставки за нарастване на обемите и в други сегменти, както по постигане на договорености за настоящи и прогнозни бъдещи сделки за възложителите, така и по обслужване на служителите им в пълната гама продукти за индивидуални клиенти – сметки, картови продукти, депозити, кредити, инвестиционни услуги и др.

През 2018 г. бяха достигнати заложените обеми при кредитирането, в условията на чувствително динамичния и променен ценови пазар. В допълнение, при високите стандарти на качество на обслужване от страна на банката – както по отношение на квалифицирани консултации при избор на кредитни продукти, така и по отношение на гъвкавост и бързина при одобрение на кредитните предложения, подписване на договори и усвояване на средства, се реализираха кредитни сделки при условия на нормативно допустимо директно договаряне. В тази връзка, значителен принос към допълнителната доходност от публични клиенти беше осъществен и по отношение на FX операции с дружества държавна собственост.

През 2018 г. звеното участва във всички процедури, обявени и допустими за участие, като спечели повече от половината от тях.

По отношение на привлечен ресурс, размерът на привлечените средства през 2018 г. от публични и бюджетни клиенти е 111.6 млн. лева.

#### 4. Финансови пазари и инвестиции

През изминалата 2018 финансова година в дирекцията продължава работа по текущите задачи в качеството ѝ на трейдър на банката по осигуряване на ликвидност и инвестиране на свободните средства.

Дирекцията осигурява оперативната ликвидност, необходима за текущите разплащания чрез сделки на паричния пазар.

През 2018 г. дирекцията продължи да поддържа относително висок портфейл от ценни книжа, като към края на отчетния период общият обем на притежаваните от банката ценни книжа е 117 млн. лв. Бяха заместени падежиращите емисии ценни книжа с нови покупки, като беше намалена дюрацията и съответно общата рискова експозиция на портфейла. Новите инвестиции на обща стойност от около 30 млн. лв. бяха насочени в краткосрочни инструменти с по-висока доходност. Бяха направени парични депозити в чужди банки на обща стойност 20 млн. лв. Също така бяха инвестирани 20 млн. лв. в краткосрочни синдикирани кредити към банки.

В областта на валутната търговия 2018 г. също беше много успешна, нетният резултат от тази дейност възлиза на 3,49 млн. лв.

През изминалата година дирекцията продължи работата по обслужване на клиенти в качеството ѝ на инвестиционен посредник.

През изминалата година ДФПИ постигна планираното развитие на дейността и успя да реализира очакваните резултати.

През изминалата 2018 г. един от основните приоритети на Дирекцията беше адаптирането на дейността към изискванията на MIFID II и MIFIR II. Беше реализиран Проект MIFID II/MIFIR, с който беше основно ревизирана и преработена цялата вътрешно нормативна база регламентираща дейността на банката в качеството ѝ на инвестиционен посредник. Бяха набелязани и осъществени организационни промени, както и се поставиха основите за по-добра автоматизация на процесите в областта на инвестиционните услуги.

#### IX. Планове за развитие

В съответствие с чл.39 т.4 от Закона за счетоводството Банката представя очакваното стратегическо развитие през 2019 година.

През 2019 година Търговска банка Д АД предвижда да насочи усилията си към :

- Устойчив ръст и развитие на банката;
- Поддържане на имидж на сериозен играч на банковия пазар;
- Интензивното прилагане на продажбено ориентиран бизнес модел в клонова мрежа с фокус върху доброто познаване на клиентите и техните потребности;

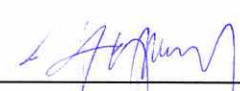
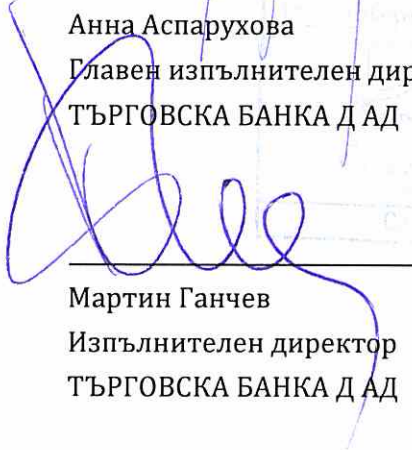
- Осъществяване на пълна синергия между Корпоративно банкиране и Банкиране на дребно, активизиране на кръстосаните продажби;
- Актуализиране и допълване на продуктовата гама съобразно пазарните трендове;
- Създаване и поддържане на устойчива връзка с клиентите, изграждане на лоялност и добавена стойност;
- Опростяване и дигитализация на основните процеси във фронт офис и бек офис
- Инвестиции в техническа и апликационна инфраструктура.

#### **Х. Събития след датата на финансовите отчети в съответствие с чл. 39 т. 3 от Закона за счетоводството**

След датата на изготвяне на отчета не са настъпили други събития, които да имат ефект върху финансовите отчети на банката към 31.12.2018 година.

На 15.02.2019 година, банката е подала заявление за издаване на разрешение за увеличаване на капитала с непарична вноска, съгласно чл. 29, ал. 1, т. 5 от Закона за кредитните институции, съответно чл. 26 от Наредба № 2 за лицензиите, одобренията и разрешенията, издавани от Българската народна банка по Закона за кредитните институции. Към датата на одобрение за издаване от Управителния съвет на банката на настоящия доклад за дейността няма произнасяне от страна на БНБ по този въпрос.

Дата: 29 март 2019

  
\_\_\_\_\_  
Анна Аспарухова  
Главен изпълнителен директор  
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
\_\_\_\_\_  
Мартин Ганчев  
Изпълнителен директор  
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

## ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА КОРПОРАТИВНО УПРАВЛЕНИЕ

### **Състав и функциониране на административните, управителните и надзорни органи и техните комитети**

Търговска Банка Д АД има двустепенна форма на управление. Общото събрание на акционерите избира Надзорен съвет, който от своя страна избира членовете на Управителния съвет, Главен изпълнителен директор, Изпълнителните директори и определя тяхното възнаграждение.

**Управителен съвет** - отговаря за цялостната организация и ефективното функциониране на системата за управление на риска в Банката както и насоките за нейното развитие; определя нивото на „рисковия апетит“ на Банката, утвърждава всички политики, правила и процедури, отнасящи се до управлението на риска, утвърждава система от лимити с цел смекчаване на основните банкови рискове и поддържане ниво на риска в желаните граници;

**Главен изпълнителен директор** - осъществява контрол върху цялостната дейност на Банката и дейността на останалите Изпълнителни директори и членове на УС. Отговаря за въвеждането на взетите решения от УС и НС.

**Изпълнителни директори** - организират работата по правилното прилагане на възприетата политика по управлението на рисковете и спазването на утвърдените лимити за дейностите, за които пряко отговарят, контролират работата на отделните структурни звена по отношение анализа и оценката на риска.

**Комитет по риска** - Надзорният съвет на банката изпълнява функциите на Комитет по риска, като съветва и дава указания на Управителния съвет на банката във връзка с цялостната текуща и бъдеща стратегия по отношение на риска и склонността на банката към поемане на риск и подпомага контрола върху изпълнението ѝ от висшия ръководен персонал.

**Комитет за подбор на кандидатите за членове на УС** - организира и осъществява дейността си в съответствие с разпоредбите на Закона за кредитните институции, Регламент (ЕС) № 575/2013 г., Наредба № 20 на Българска народна банка за издаване на одобрения за членове на управителния съвет (съвета на директорите) и надзорния съвет на кредитна институция и изисквания във връзка с изпълнение на техните функции и другите нормативни актове, регламентиращи дейността и изискванията към подбора на кандидати за членове на управителен орган на банка.

**Комитет за управление на активите и пасивите** - орган за управление на ликвидността, компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни

обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на Банката или на пазара като цяло, както и комбинация от тях; извършва текущ контрол и анализ на капиталовата адекватност на Банката и при необходимост предлага на УС проект на решение за промяна на структурата на активите и пасивите и възможностите за диверсификацията им; разглежда всички политики, правила, процедури и лимити отнасящи се до управлението на всички видове риск и ги предлага за одобрение на Управителния съвет, анализира текущото състояние на активите и пасивите на "Търговска банка Д" АД, наблюдава, рисковете свързани с управление на ликвидността на Банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити или при извънредни ситуации;

**Кредитен комитет** - постоянно действащ колективен орган, чиято основна дейност е насочена към оценка на кредитния риск, произтичащ от конкретни кредитни сделки или обща кредитна експозиция на лице или група свързани лица и одобрение на параметрите по тях в рамките на своите компетенции, като със своите предложения и решения съдейства за увеличаване на кредитния портфейл чрез ефективен подбор на кредитните сделки. Анализира качеството на кредитния портфейл и тенденциите в неговото развитие;

**Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби** - специализиран консултативен и контролен орган към УС на Банката, чиято основна дейност е насочена към минимизиране на риска от загуби на Банката, посредством системата за наблюдение, оценка, класифициране и провизиране на рисковите експозиции; определяне на очаквани кредитни загуби, съгласно МСФО 9 и категоризиране на рисковите експозиции, съгласно Регламент(ЕС)№5752013, общи цели и задачи на Банката, като със своите предложения и решения съдейства на Управителния съвет за ефективното управление на кредитния риск.

**Одитен комитет** – наблюдава процеса на финансово отчитане, с което се осигурява прозрачност, вярно и честно представяне на финансовите отчети на Банката. Наблюдава ефективността на вътрешния контрол на Банката, вътрешната контролна система и системата на управление на риска.

**Комисия за оценка на рискови събития** - специализиран вътрешен орган на ръководството на Търговска банка Д АД в областта на управлението и контрола на операционния риск; взема решения за окончателно регистриране на настъпили оперативни събития, извършва оценка на евентуално възникналите загуби, анализира регистрираните в счетоводните регистри данни;

**Комисия по разглеждане на жалби, сигнали и възражения** постоянно действащ вътрешно-банков орган, който отговаря за разглеждане на жалби, сигнали и възражения, подадени до Търговска банка Д АД, като обсъжда, анализира и взема решения по случаите, с които е сезиран;

**Комитет за управление на плана за действие в кризисни ситуации** - отговаря за изготвянето на "План за действие в кризисни ситуации" в Банката, отговаря за избора на методика за тест на плана за непрекъсваемост, отговаря за цялостната организация и провеждането на тестове, извършва анализи по възможностите за извършване на застраховки с цел възвръщане на загубите при рискове, които не могат да бъдат контролирани изцяло.

**Длъжностното лице по защита на личните данни**, съгласно Общ Регламент 679/2016 г. – Следи за спазването на организационните мерки за осигуряване на сигурност на данните.

**Координационна група** по прилагане на мерките срещу изпиране на пари, финансиране на тероризъм и специализиран нормативен контрол, Комитет по условията на труд.

**Политика на многообразие, прилагана по отношение на административните, управителните и надзорните органи**

Политиката за осигуряване на разнообразие при подбор на членовете на управителния съвет на Търговска банка Д АД описва законите изисквания към членовете на Управителния съвет, вкл. изпълнителните членове на Управителния съвет на банката, представени са изискванията, целящи осигуряване на разнообразие при подбора на членовете на Управителния съвет на банката, заложи са и подробно описани критерии, на които е необходимо да отговарят и качествата, които е необходимо да притежават членовете на ръководния орган на банката.

**Основни характеристики на системите за вътрешен контрол и управление на риска на предприятието във връзка с процеса на финансово отчитане**

Вътрешната контролна система на финансовото отчитане и отчетност на Търговска банка Д АД е разработена в резултат на проучвания на добри отчетни и контролни практики в България и на големи международни групи, както и при спазване на националните законови изисквания, вкл. за листвани на регулирани пазари компании и групи. Тя е в постоянен процес на наблюдение от страна на ръководството и на доработване и усъвършенстване.

Вътрешната контролна система на финансовото отчитане и отчетност на Банката представлява комплекс от поведенчески и технически принципи, правила, средства, процедури и контролни действия, които са специално разработени и приспособени към спецификата на банката, нейната дейност и отчетна система. Тя е насочена към:

- осигуряване на текущо наблюдение и насочване на отчетните дейности спрямо техните цели и очакванията на различните й потребители, и постигане на необходимата им ефективност и ефикасност, вкл. при използването на заетите ресурси; и

- осигуряване на адекватно и своевременно адресиране на установени бизнес рискове, които имат влияние върху финансовата, управленска и оперативна отчетност.

По-специално, тя е разработена по начин, който да създава комфорт на ръководството, че:

- банката спазва приложимите законови изисквания в областта на счетоводството, отчетността и другите пряко свързани с тях области, и особено изискванията на Закона за счетоводството и Международните стандарти за финансово отчитане;
- в банката се спазват инструкциите и насоките на висшето ръководство по отношение на отчетността и документацията;
- налице е изискваната ефективност и ефикасност на финансово-счетоводния процес, вкл. консолидационния и документалната обосновааност;
- налице е висока степен на сигурност по опазването и поддържането на активите на банката, вкл. и превенция от измами и грешки; и
- налице е осигуряване на достоверна, качествена и своевременна финансова и оперативна информация за вътрешни и външни потребители.

Основните компоненти на вътрешната контролна система относно финансовото отчитане и отчетност включва:

- възприемане и спазване на етичните принципи и правила на поведение, които са приети с Етичния кодекс на Търговска банка Д АД и по отношение на финансовото отчитане и отчетност и всички свързани с нея процеси, процедури и действия на целия персонал на банката;
- разработване и определяне на оптимална структура от звена, ангажирани в процесите, свързани с финансовата отчетност, с ясно дефинирани отговорности и делегации, правомощия и задължения, вкл. чрез разработени писмени вътрешни документи;
- разработване на политики за подбор, обучение и развитие на персонала, зает в процесите на счетоводството и финансовата отчетност;
- разработване, внедряване и поддържане на контролни процедури и правила за всеки етап от процесите, свързани със счетоводството, финансовото отчитане и отчетност, с приоритетно постепенно въвеждане на формализирани писмени процедури; и
- разработване на процедури по идентифициране, наблюдение и управление на рисковете, свързани със счетоводството, финансовото отчитане и отчетност, вкл. разработването на адекватни мерки и действия за тяхното минимизиране;
- разработване и поддържане на адекватна организация на информационната система, вкл. контроли за достъп, въвеждане, обработка и извличане на данни, промени в системата, разпределение на отговорностите на заетите в нея лица,



както и съхранение и опазване на целостта и истинността на данните в системата.

### Контролна среда

*Етични принципи и правила свързани с процесите на счетоводство, финансовото отчитане и отчетност*

Ръководството на различните нива на Търговска Банка Д АД е въвело и постоянно наблюдава спазването на етични ценности като почтеност, независимост и обективност като фундаменти на професионалното поведение на всички лица, заети в процесите, свързани със счетоводството и финансовото отчитане в банката. Те се явяват рамката, спрямо която е изградена контролната среда, и които са повлияли върху ефективността на проектирането на модела, администрирането и текущото наблюдение на останалите компоненти на вътрешния контрол в областта на счетоводната дейност и финансовата отчетност. Почтеността и етичното поведение са продукт на установените общи етични и поведенчески стандарти на банката. Те са ясно комуникирани с целия финансово-счетоводен и контролен персонал, както и те непрекъснато се утвърждават на практика.

Етичните принципи, които ръководят професионалното поведение и които следва да се спазват от всички лица, ангажирани пряко или косвено в счетоводната дейност и процесите по и свързани с финансовото отчитане са: обективност; безпристрастност; независимост; консервативност; прозрачност; методологическа обосновааност; последователност и използване на независими експерти. Тези принципи се прилагат на всички етапи на финансовото отчитане при: избор на счетоводна политика; счетоводно приключване; изготвянето и прилагането на приблизителни счетоводни оценки и изготвянето на публични и управленски финансови отчети, на други публични доклади и документи, съдържащи и финансова информация.

Етичният кодекс регулира и се отнася до професионалното поведение на служителите, взаимоотношенията между служителите и клиентите на Банката, взаимоотношенията между отделните служители, защита на интересите на Банката, предотвратяване на конфликта на интереси, както и начините за разрешаването им, при възникване. Етичният кодекс има за цел:

- да определи етичните стандарти на професионалната дейност на служителите;
- да предложи норми на поведение, които ще помогнат на служителите да управляват своите действия в области, където могат да възникнат конфликти между морала, поставените задачи и индивидуалната култура на служителите;
- да създаде единност чрез преодоляване на конфликтите и споровете;
- да създаде добра атмосфера между всички служители, спомагаща за споделянето на опит и изграждането и развиването на професионализъм.

Чрез спазването на правилата на поведение, заложиени в този кодекс и приети от всички служители, се цели изграждането и утвърждаването на положителния имидж на банката. Правилата на поведение, съдържащи се в този кодекс, са неизменна част от ежедневната дейност на служителите от банката като спазването на етичните правила за

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
поведение е гаранция за законността на действията на служителите и защита от необосновани обвинения от страна на клиентите на банката. Дейността на служителите се осъществява при спазване принципите на законност, лоялност, честност, безпристрастност, отговорност и отчетност. При подбора на кандидати за работа в банката се отчита наличието на качества, отговарящи на изискванията за професионална етика. Всяко лице, което постъпва на работа в банката, се задължава да изпълнява възможно най-добре възложените му служебни задачи.

*Управленски органи, отговорни за отделните компоненти на цялостния процес по счетоводство и финансово отчитане*

Управленските органи, които носят определени отговорности и правомощия относно процеса на финансово отчитане и респ. на други свързани с него процеса са: Управителният съвет, директор дирекция Главно счетоводство, директор дирекция Планиране, контроли финансова отчетност и ръководителят на служба „Вътрешен одит“. Техните функции и отговорности могат да се обобщят по следния начин:

- Управителният съвет приема и потвърждава: счетоводната политика и промените в нея за всеки отчетен период, разработените счетоводни приблизителни оценки към датата на всеки отчетен период, вкл. прилаганата методология; финансовите отчети и доклади, и други публични документи, съдържащи финансова информация; функциите, организацията и отговорностите на всички структурни звена и техните ръководители, заети в процесите по и свързани с финансовото отчитане; разработването, внедряването и текущото наблюдение функционирането на отделните компоненти на вътрешната контролна система; получава своевременна информация за дейността на Служба „Вътрешен одит“;
- Директор дирекция Главно счетоводство организира и ръководи счетоводно отчетната дейност на банката – контролира и методологически направлява текущото счетоводство, отговаря за разработването и внедряването на счетоводно отчетните методики и техники; отговаря за процеса по счетоводно приключване и изготвянето на всички счетоводни приблизителни оценки, предлага и разработва счетоводни политики и промени в тях, следи за текущи промени в МСФО.
- Директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност осъществява цялостна организация, методологическо обезпечаване и реализация на процеса, свързан с изготвяне на индивидуалните и консолидираните финансови отчети на банката, вкл. текущия контрол, инструктиране, наблюдение и анализи на финансовите отчети за целите на консолидация на дружествата от групата на Търговска банка Д АД, осъществява комуникацията с регулаторните органи, изготвя анализи, прогнози и мениджърска отчетна информация, осъществява контакт с вътрешни и външни експертни органи, консултантски и одиторски компании.

- Служба „Вътрешен одит“ извършва последващ контрол върху операциите и дейностите, свързани с изготвянето на финансовите отчети на банката и ефективността и спазването на въведените вътрешни контроли по отделните рутинни и нерутинни процеси. Следи и оказва съдействие за постигане на целите и задачите на банката. Съдейства за ефикасното, ефективно и икономично използване на ресурсите, както и за въвеждане на адекватни контролни механизми на различните рискове. Съдейства за опазване стойността на банковите активи. Следи за законосъобразността на дейността, за точно спазване на политиката, плановете, вътрешните правила и процедурите. Изразяват становище по адекватността на системите за вътрешен контрол и управлението на рисковете на организацията на процесите, както и системите за мониторинг и отчетност и тяхната адекватност и ефективност.

*Политика и практика, свързани с човешките ресурси във финансово счетоводните отдели*

В банката има установени политики и правила, свързани с управлението на човешките ресурси, заети в процеса на финансово отчитане и другите процеси, свързани с него. Те включват наложени и прилагани политики и процедури при подбора и назначаването на такива кадри, насочени към образованието и професионалния опит, компютърната грамотност и владението на чужди езици от кандидатите. При подбора водещи са изискванията, заложи в длъжностните характеристики на отделните позиции.

Към политиките за управление на персонала са включени и такива, свързани с постоянното допълнително професионално обучение, осъвременяване и разширяване на знанията и уменията на заетите специалисти. Банката ежегодно актуализира и приема годишен план за предстоящи обучения на служителите, структуриран по теми и по сфера на дейност на служителите. Задължително се провеждат обучения при промяна на нормативни актове, МСФО, данъчни закони и други, касаещи пряко тяхната работа. Целта на тази политика е да се постигне актуализиране и увеличаване на експертизата на служителите и усъвършенстване на уменията им с цел осигуряване на коректност и съответствие и повишаване на ефективността им при изпълнение на служебните им задължения.

*Процес за оценка на риска свързан с финансовото отчитане в банката*

Управителният съвет, директор дирекция Главно счетоводства и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност имат ключова роля в процеса за постоянно идентифициране, наблюдение и контрол на бизнес рискове, вкл. за установяване и контрол на ефектите от тези от тях, които оказват и пряко влияние върху отделни процеси и обекти от счетоводството, финансовото отчитане и отчетността на Търговска банка Д АД. Те, заедно, осигуряват цялостния мониторинг върху процеса по управление на рисковете.

Рисковите фактори, имащи отношение към надеждната финансова отчетност, включват външни и вътрешни събития, сделки и обстоятелства, които могат да възникнат и да се отразят негативно върху способността на банката да създава, поддържа и обработва счетоводни и оперативни данни по начин, който да гарантира достоверна финансова отчетност, отчети и доклади. В банката са дефинирани като основни следните фактори:

- като външни рискове се определят: промяна в бизнес средата и пазарната среда на банката, както и в предлаганите от нея продукти и услуги; дейността на конкурентите; промяна в законовата и регулаторна рамка; промени в ключови доставчици или клиенти/групи от клиенти; недобросъвестни или злонамерени действия от външни лица; бърз корпоративен растеж и растеж на групата; развитие на дружествата, в които то държи значителни инвестиции под формата на участия и/или предоставени кредити.
- към вътрешните рискове се причисляват: промяна в техническата инфраструктура на банката, на начина и интензитета на използване на наличните активи и ресурси; въвеждането на нови продукти и услуги; нови счетоводни политики и МСФО; промени в персонала на дирекциите, отговорни за финансовата отчетност; промени в информационните системи; грешки в работата и/или недостатъчни знания или умения на персонала, бързо разширяване дейността; приложение на множество приблизителни оценки – особено приложение на справедливи стойности и изчисляване на възстановими стойности на определени нетекущи активи, с участието на външни експерти.

Рисковите фактори, които имат повтарящ се характер и/или са свързани с приложение на счетоводни политики и приблизителни оценки, текущо се следят от директори дирекция Главно счетоводство и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност, които предлагат решения за управлението и правилното отразяване на техните ефекти във финансовите отчети. Новите рискови фактори се идентифицират, оценяват и разработват от директор дирекция Главно счетоводство и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност. При необходимост, се използва и консултантска помощ от независими консултанти, вкл. и за приложението на нови МСФО. Общото наблюдение на процеса по управлението на рисковете, свързани с финансовото отчитане се осъществява от управителния съвет на банката.

*Органи, отговорни за осъществяването на контролни функции върху процеса на финансово отчитане*

Надзорен съвет – преглежда годишния финансов отчет и предложенията за разпределение на печалбата и представя на едноличния собственик на капитала годишния отчет за дейността на банката.

Одитният комитет независимо наблюдава реализацията на процесите по финансово отчитане, прилаганите счетоводни политики и ефективността на вътрешната контролна

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
система на банката, вкл. управлението на риска, както и изпълнението и резултатите от външния и вътрешен одит.

#### *Информационна система*

Информационната система на Търговска Банка Д АД включва инфраструктура (физически и хардуерни компоненти), софтуер, хора, процедури и данни.

Информационната система, имаща отношение към целите и процеса на финансовото отчитане, обхваща методи и документация, които:

- идентифицират и отразяват всички валидни сделки и операции;
- описват своевременно сделките и операциите с достатъчно подробности, позволяващи подходящата им класификация за целите на финансовото отчитане;
- оценяват стойността на сделките и операциите по начин, който позволява отразяване на тяхната подходяща парична стойност във финансовия отчет;
- определят времеви период, през който са възникнали сделките и операциите, за да позволят записването им в подходящия счетоводен период;
- представят подходящо сделките и операциите и свързаните с тях оповестявания във финансовия отчет съгласно изискванията на отчетната рамка.
- Осигурява детайлизирани журнални файлове за действията на потребителите с цел упражняване на контрол;

За доброто и безрисково функциониране на информационните системи в банката отговарят различни отдели в структурата на Дирекция Информационни технологии. Техните функции са разпределени според приетите им функционални характеристики по следния начин:

ИТ Операции – Структура отговорна пряко за текущата поддръжката на ползваните в банката приложни системи , интерфейси между тях. Провеждане на тестове на разработки. Внедряване на версии;

ИТ Развитие – Структура отговорна пряко за осъществяване на Процеса на Change Management, посредством който биват изпълнявани изменения в приложните системи в банката. Провеждане на тестове на разработки ;

ИТ Инфраструктура – Структура поддържаща хардуерната, комуникационната и сървърна инфраструктура на банката – продукционна и тестова среда;

ИТ Хелп Деск – Структура имаща за цел да осигурява първа линия на поддръжка на вътрешни потребители на ИТ услуги.

#### *Дирекция Главно счетоводство*

Дирекцията се ръководи от директор Главно счетоводство, който изпълнява функциите на главен счетоводител на Търговска Банка Д АД. В състава на дирекцията се включва заместник главен счетоводител и експерти. В структурно отношение той се състои от отдел „Счетоводна методология, данъци и счетоводно отчитане“, отдел „Бюджетни разпореждания, ностро сметки и разчети“ и отдел „Запори по сметки“. Съгласно функционалната характеристика дирекцията обхваща и реализира изцяло счетоводно-отчетната функция в банката, вътрешния счетоводен контрол. В неговите отговорности е коректното и последователно приложение на разработените счетоводни политики, разработването и приложението на вътрешен сметкоплан; отчетни методики, текущото водене на счетоводството; текущия счетоводен анализ и контрол на отчетните данни и документация; изготвянето и/или обработката на входящите данни за приблизителните счетоводни оценки заедно с ангажираните експерти, както и докладване на установени отклонения и несъответствия на управителния съвет; и спазването на нормативните изисквания в областта на счетоводството, данъците и други свързани с тях области.

Счетоводната политика на банката се актуализира при необходимост и подлежи на одобрение от управителен и надзорен съвет. Актуализираната счетоводна политика се публикува чрез вътрешната система за оповестяване на актуализирани и нови политики.

Изборът на отчетната рамка е дефиниран на база изискванията на Закона за счетоводството. Търговска банка Д АД прилага Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз. Текущият контрол за правилното приложение на МСФО се извършва от дирекция Главна счетоводство и дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност. Допълнително потвърждение за коректността на приложението се получава от външните одитори.

#### *Дирекция планиране, контрол и финансова отчетност*

Дирекцията се ръководи от Директор дирекция и се състои от следните отдели – „Бюджетиране и планиране“, „Финансова отчетност“ и „Управленска информация и контрол на приходите и разходите“. Съгласно функционалната характеристика дирекцията организира и ръководи разработването на годишни и средносрочни планове за развитие на бизнеса и бюджета на банката, като и да контролира изпълнението на поставените бизнес целите и на изпълнението на годишния бюджет. Разработва система за годишно бюджетиране по центрове на печалба, продукти и сегменти. Изготвя анализи и отчети на банковата система и сравнение на основни показатели в банката спрямо

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД пазарните нива (пазарен дял, лихвени проценти и др.). Организира и ръководи процеса на контрол по отчетените приходи, обеми и изпълнение на бюджетните цели за годината. Участва в разработването на методологически правила и процедури за определяне на бизнес целите, приходите, разходите и инвестициите. Изготвяна ежедневни справки за финансовото състояние на показателите на банката за целите на управлението, както и месечни отчети за финансовото състояние на банката. Ръководи процеса на контрол върху разходите на банката, както и на изразходването на бюджета за годината. Контролира изразходването на заложените в бюджета на банката средства за инвестиции за годината. Организира, ръководи и контролира процеса на изготвяне на информационно-аналитични обзори, доклади следене на макроикономическото развитие, политическите и други събития и тяхното отражение върху бизнеса и плановете на банката. Изготвя годишни финансови отчети по МСФО, годишни финансови отчети за местни нужди, за ФГВБ, КФН, БФБ, за Международни финансови институции, предоставящи външно финансиране. Участва в изготвянето на различни видове отчети във връзка с целите на надзора, регулациите на БНБ, банковата статистика, баланса на плащанията. Участва при разработването на вътрешно – нормативната уредба на банката, както и в усъвършенстването на методологията на планирането. Прави предложение за оптимизиране структурата на активите на банката. Организира, координира, ръководи и контролира цялостната дейност по събирането, обобщаването, анализирането и разпространяването на нормативно изискуемата статистическа и финансова информация за банката.

Изготвянето на финансовите отчети на банката за публично ползване е резултат на цялостен процес по счетоводно приключване на отчетен период. Този процес е формализиран чрез приети от ръководството документи с правила и инструкции. Те са свързани с извършването на определени действия и процедури, и респ. изготвянето на определени документи от лица от дирекция Главно счетоводство, дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност или от други отговорни лица и тези действия и процедури са насочени към: извършване на инвентаризации; анализи на сметки; изпращане на потвърдителни писма; определяне на най-добри приблизителни оценки като амортизации, преоценки, обезценки и начисления, които да са базирани на разумно обосновани предположения; проучвания и анализи на определени правни документи (договори, съдебни дела, становища на правни консултанти); проучвания и оценка на доклади на експерти (оценители, актюери, вътрешни одитори, други вътрешни експерти и длъжностни лица); изготвяне на справки и финансови пакети за консолидация; изготвяне, анализи и обсъждания на проекти на финансови отчети.

#### *Контролни дейности*

Контролните действия, които са предвидени в разработените и внедрени вътрешни контроли по процеси, включват: прегледи на изпълнението и резултатите от дейността; обработка на информацията; физически контроли и разделение на задълженията и отговорностите.

Общите контролите, които имат отношение към финансовото отчитане, могат да бъдат категоризирани като процедури, свързани с текущи и периодични прегледи и анализи на финансовите показатели и входящите данни за тях. Те включват прегледи и анализи на фактически отчетени данни за резултати спрямо бюджетни, прогнозни, предходни периоди, спрямо системата като цяло и спрямо таргетната група. Те обичайно могат да съдържат и предложения за оптимизации или преразглеждане на определени бюджети.

Контролите, заложиени към информационните системи на банката обхващат както контролите на приложните програми, така и общите ИТ контроли, които представляват политика и процедури, които спомагат за гарантиране на непрекъснатото правилно функциониране на информационните системи. Типичните контроли върху приложните програми, които са заложиени, са: проверка на математическата точност на записите, поддържане и преглед на сметки и оборотни ведомости, автоматизирани контроли, като проверки на входящите данни и проверки за последователността на номерацията и неавтоматично проследяване на докладите за изключения. Общите ИТ контроли включват: контроли върху промяната на програмите, контроли, които ограничават достъпа до програми или данни, контроли върху внедряването на нови издания пакетни софтуерни приложни програми и контроли върху системен софтуер, ограничавачи достъпа или текущото наблюдение върху ползването на системните помощни функции, които биха могли да променят финансови данни или записи, без да оставят следа за последващо проследяване.

Прилаганите физическите контроли обхващат:

- мерки за физическата сигурност на активите - обезопасени съоръжения и помещения, както и специални условия за достъп до активи и документи;
- специална процедура за одобрение на достъп до компютърни програми и файлове с данни;
- периодични инвентаризации - процедури по организацията и провеждането на инвентаризации чрез физическо преброяване/претегляне на наличностите/изпращане на подходящи писма за потвърждаване и сравняване със сумите, отразени в контролните описи и счетоводните документи/регистри.

В разработените и внедрени процедури по управление, организация и изпълнение на основните рутинни процеси (доставки и продажби), както и за процесите по изготвянето и приемането на комплексните приблизителни оценки (амортизация, обезценки, преоценки, актюерски изчисления и дългосрочни провизии) са предвидени и вътрешни контроли. Те са насочени към: оторизация на отделната операция и издаваните първични документи; преглед и проверка на издаваните документи и ангажираните в операцията активи; последващо преизчисляване и сравняване с други документи (договори, заявки, потвърждения, ценови листи и др.) и лица, както и разделянето на задълженията и отговорностите на участващите длъжностни лица на всяка стъпка от съответния процес, за да се осигури взаимен контрол между тях, както и за намаляване



на възможностите да се позволи на някое лице да бъде в позиция както да извърши, така и да прикрие грешки или измама в обичайния ход на изпълнение на задълженията си.

Банката е в процес на постоянно разширяване на формализираните контролни процедури и дейности.

#### *Текущо наблюдение на контролите*

Важна приоритетна цел на ръководството, в лицето на директор дирекция Главно счетоводство и директор дирекция Планиране, контрол и финансова отчетност е да се установи и поддържа непрекъснат и ефективен вътрешен контрол. Текущото наблюдение на контролите от страна на ръководството включва преценка дали те работят както това е предвидено и дали те биват модифицирани по подходящ начин, за да отразят промените в условията. Текущото наблюдение на контролите може да включва дейности, като например, преглед от ръководството дали своевременно се изготвят вътрешните управленски отчети и дали ключови данни в тях са в равнение с потвърждение от трети лица и неговите предвиждания, оценка от вътрешните одитори на спазването на политиките и процедурите по осъществяването на рутинните процеси от страна на заетия в тях персонал, надзор върху спазването на етичните норми или общоприетите бизнес практики. Текущото наблюдение се извършва с цел гарантиране, че контролите продължават да действат ефективно във времето.

Вътрешните одитори, както и служителите, изпълняващи надзорни, мониторингови или контролни функции, също допринасят за текущото наблюдение върху вътрешните контроли по процесите на предприятието чрез своите оценки за отделни контроли или групи контроли. Обикновено те периодично предоставят такава информация, в хода на изпълнение на своите задължения и функции, и свои преценки относно функционирането на определени вътрешни контроли, фокусирайки значително внимание върху оценката на ефективността им, комуникират със съответните лица информацията за установяване на силните и слабите страни на вътрешни контроли и отправят препоръки за тяхното подобряване.


Надзорният съвет може да проверява всяко действие, свързано с дейността на банката, да проверява по всяко време счетоводните документи и книги на банката и да констатира състоянието на банката.

Одитният комитет наблюдава ефективността на вътрешния контрол на банката и системата за управление на риска, препоръчването назначаването на регистрирания одитор (външен одитор) на банката и оценката на неговата независимост, политиката на банката по отношение на спазването на изискванията на нормативни актове, имащи значение за варното и честно представяне на финансовите отчети.

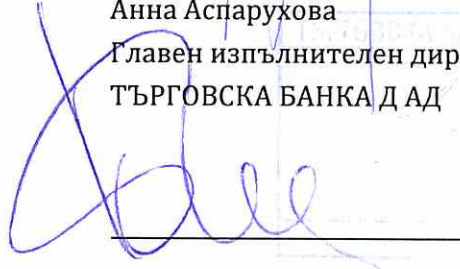
Дейностите по текущо наблюдение включват ползването на информация от външни страни, която посочва проблеми или да очертава области, нуждаещи се от подобрене. Такива страни са клиентите, доставчиците, надзорният регулатор в лицето на БНБ,

ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД  
регулаторният орган в лицето на КФН. Също така при изпълнение на дейностите по  
текущо наблюдение ръководството винаги взема под внимание и комуникацията с  
външните одитори, свързана с вътрешния контрол и установените от тях слабости и  
направени препоръки.

Банката не е емитент на ценни книжа и не планира да придобие публичен статут. За  
нея не е приложим Кодексът за корпоративно управление, във връзка с изискванията на  
чл.100 (н), ал. 8, т.1 и т.2 от Закона за публично предлагане на ценни книжа (ЗППЦК) .

  
\_\_\_\_\_  
Анна Аспарухова  
Главен изпълнителен директор  
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД

Дата: 29 март 2019

  
\_\_\_\_\_  
Мартин Ганчев  
Изпълнителен директор  
ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД



„Търговска банка Д“ АД

Доклад на независимите  
одитори

## ДОКЛАД НА НЕЗАВИСИМИТЕ ОДИТОРИ

До акционерите на Търговска банка Д АД

### ДОКЛАД ОТНОСНО ОДИТА НА ИНДИВИДУАЛНИЯ ФИНАНСОВ ОТЧЕТ

#### Мнение

Ние извършихме одит на индивидуалния финансов отчет на Търговска банка Д АД („Банката“), съдържащ индивидуалния отчет за финансовото състояние към 31 декември 2018 година и индивидуалния отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, индивидуалния отчет за промените в собствения капитал и индивидуалния отчет за паричните потоци за годината, завършваща на тази дата, както и пояснителните приложения към индивидуалния финансов отчет, съдържащи и обобщено оповестяване на съществените счетоводни политики.

По наше мнение, приложеният индивидуален финансов отчет представя достоверно, във всички съществени аспекти, финансовото състояние на Банката към 31 декември 2018 година и нейните финансови резултати от дейността и паричните ѝ потоци за годината, завършваща на тази дата, в съответствие с Международните стандарти за финансово отчитане (МСФО), приети от Европейския съюз (ЕС).

#### База за изразяване на мнение

Ние извършихме нашия одит в съответствие с Международните одиторски стандарти (МОС). Нашите отговорности съгласно тези стандарти са описани допълнително в раздела от нашия доклад „Отговорности на одиторите за одита на индивидуалния финансов отчет“. Ние сме независими от Банката в съответствие с Етичния кодекс на професионалните счетоводители на Съвета за международни стандарти по етика за счетоводители (Кодекса на СМСЕС), заедно с етичните изисквания на Закона за независимия финансов одит (ЗНФО), приложими по отношение на нашия одит на индивидуалния финансов отчет в България, като ние изпълнихме и нашите други етични отговорности в съответствие с изискванията на ЗНФО и Кодекса на СМСЕС. Ние считаме, че одиторските доказателства, получени от нас, са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение.

#### Ключови одиторски въпроси

Ключови одиторски въпроси са тези въпроси, които съгласно нашата професионална преценка са били с най-голяма значимост при одита на индивидуалния финансов отчет за текущия период. Тези въпроси са разгледани като част от нашия одит на индивидуалния финансов отчет като цяло и формирането на нашето мнение относно него, като ние не предоставяме отделно мнение относно тези въпроси.



**Ключов одиторски въпрос****Как този ключов одиторски въпрос беше адресиран при проведения от нас одит**

*Обезценка за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти и свързаните с тях ефекти от прилагането за първи път на МСФО 9 „Финансови инструменти“ (МСФО 9)*

Оповестяванията на Банката по отношение на обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти са включени в Пояснително приложение 2.13.1.7. „Обезценка на финансови активи“, Пояснително приложение 2.27.1.2. „Определяне на очаквани кредитни загуби по видове финансови активи“, Пояснително приложение 3.1. „Кредитен риск“ и Пояснително приложение 14 „Предоставени кредити и аванси на клиенти“ към индивидуалния финансов отчет.

Предоставените кредити и аванси на клиенти представляват съществена част (51%) от общите активи на Банката към 31 декември 2018 година. Брутната балансова стойност на тези кредити към 31 декември 2018 година е 467,105 хиляди лева и съответния коректив за натрупани кредитни загуби за тях е 39,482 хиляди лева. Както е оповестено в Приложения 2.13.1.7, 2.27.1.2, 3.1 и 14, обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти се определя на индивидуална и портфейлна база.

Банката е приела МСФО 9 „Финансови инструменти“, с дата на първоначално прилагане от 1 януари 2018 година. Най-значимият ефект от първоначалното прилагане за Банката е свързан с това, че определянето на обезценката се основава на очаквани загуби, а не на понесени загуби. Отчетеният ефект в началните салда на собствения капитал във връзка с обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти е 1,145 хиляди лева.

Приложението на новия модел за определянето на обезценката за кредитни загуби на предоставените кредити и аванси на клиенти води до значително увеличаване на сложността и необходимостта от преценки и ключови за крайните изчисления предположения от страна на ръководството на Банката – както по отношение на идентифицирането на кредити и вземания с кредитни загуби, така и при самото определяне размера на кредитните загуби.

В тази област, нашите одиторски процедури, наред с други такива, включиха:

- Получаване на разбиране на процеса на приемането на МСФО 9, с фокус върху внедряването на нова методология в модела на Банката за определяне на обезценка за кредитни загуби, вкл. използването на ключови предположения и преценки, както и върху оценяването на ефектите на датата на прилагането на стандарта за първи път, 1 януари 2018 година. Допълнително бе направена оценка на управлението на процеса по разработване на моделите за обезценка, както и тяхното документиране, обосноваване, честотата на актуализиране на моделите и използваните основополагащи данни;
- Проучващи запитвания, обхождания и получаване на разбиране за процеса и контролите на миниторинг и определяне на обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти в Банката.
- Инспекция и преглед на вътрешните политики и процедури, свързани с процеса по определяне на обезценката за кредитни загуби, както и по наблюдение и управление на отпуснатите кредити на клиенти. Проучващи запитвания към експертите на Банката, отговорни за моделирането и управлението на кредитния риск.
- Оценяване и тестване на дизайна и оперативната ефективност на ключови контроли в процеса по наблюдение и определяне размера на обезценката за кредитни загуби. Използване на наши експерти по Информационни технологии (ИТ) в извършването, оценяването и тестването и на общите ИТ контроли.

За да определи размера на обезценката за очаквани кредитни загуби, Банката прилага модел, основаващ се на ключови входящи данни, с произход от вътрешни и външни източници и параметри, които предполагат значими преценки и допускания при:

- Интерпретация на изискванията за определяне на обезценка съгласно МСФО 9, на която се основава модела на Банката за установяване и изчисляване на очаквани кредитни загуби;
- Предположения, заложи в модела за очаквани кредитни загуби, с цел определяне съществено влошаване на кредитното качество на експозициите, на наличие на нисък и/или значително увеличен кредитен риск, и респ. на експозиции с обективни доказателства за настъпила обезценка;
- Изчисления и интерпретации на ключовите показатели „вероятност за неизпълнение“, загуба при неизпълнение“ и „експозиция при неизпълнение“. По-висока степен на приближение и преценки на ръководството има при изчисленията на очакваните кредитни загуби на портфейлна основа при Фаза 1 и Фаза 2;
- Преценки, свързани с обхвата и пълнотата на входящите данни и изчислителната логика;
- Предположения и преценки при набор от сценарии за очаквани бъдещи парични потоци, основаващи се на минали събития, текущи условия и бъдещи икономически прогнози;
- Предположения, прилагани от ръководството при прегледа на индивидуално значими кредитно-обезценени експозиции във Фаза 3, свързани със скорошни загуби, набор от вероятностни сценарии на бъдещи парични потоци и резултати по тях, и за бъдеща събираемост.

- Преглед и оценка на адекватността на методологията, използвана от Банката, за целите на идентификация на кредитни загуби и изчисление на обезценката съгласно концепциите и изискванията на новия МСФО 9. Анализ и оценка на приложените модели за изчисление на обезценката, на датата на първоначалното прилагане и на датата на индивидуалния финансов отчет, в аспекта на съответствие с правилата на МСФО 9, спецификите на кредитните портфейли на Банката и наличните вътрешни исторически данни и макро прогнозна информация. Също така бе направен анализ и оценка на:

- адекватността на критериите за установяване на значително увеличен кредитен риск;
- уместността на направеното разпределение на експозициите по фази съгласно определените от Банката класификационни критерии;
- обосноваването и уместността на изчисленията на показателите за „вероятност за неизпълнение“ и „загуба при неизпълнение“ чрез проверка на използваните допускания и изходни данни;
- подхода на включване прогнозна информация в моделите.

- Анализ на кредитния портфейл на Банката и други аналитични процедури относно неговата структура, състав и тенденции на развитие;

- Извършване на детайлни тестове, на основата на рисков базирани извадка от кредити от всички фази, за оценка на адекватността на начислените обезценки за кредитни загуби. За съответните експозиции в извадката, са направени следните одиторски процедури:

- анализ на финансовото състояние и резултати на кредитополучателите, и инспекция на информацията и документите по обслужването на кредитите;
- преглед на оценителските доклади на обезпеченията по съответните експозиции, като за определени обезпечения ние използвахме наши

Поради значимостта на посочените по-горе обстоятелства: а) съществеността на предоставените кредити и аванси на клиенти като отчетен обект за индивидуалния финансов отчет на Банката, както и б) присъщото ниво на несигурност при използването на множеството преценки и предположения от ръководството на Банката при специфичните изчисления на размера на кредитните загуби, свързани с предоставените кредити и аванси на клиенти на индивидуална и портфейлна база съгласно новия модел, резултат от приемането на МСФО 9, ние сме определили този въпрос като ключов одиторски въпрос.

експерти по оценки за консултиране относно приложените допускания и методи при оценките на реализируемата стойност;

- анализ и оценка на основните допускания и преценки, направени от Ръководството на Банката при изчислението на специфичните провизии за кредитни загуби по индивидуалните експозиции във Фаза 3.
- преглед и оценка на модела, използван за изчисление на колективна обезценка за кредитни загуби на портфейлна база, включително на входящите данни, последователността на предположенията и анализ на развитието на прилаганите параметри. Тестови преизчисления на определени параметри в модела и общата сума на колективната провизия за кредитни загуби към 1 януари 2018 година и 31 декември 2018 година във Фаза 1 и Фаза 2.
- Извършване на одиторски процедури за последващи събития след отчетната дата, насочени към развитието на кредитите и аванси на клиенти, включени в извадката ни по-горе, за да оценим последователността на предположенията, използвани от Банката за очакваните бъдещи парични потоци.
- Оценка на адекватността, пълнотата и уместността на оповестяванията на Банката, свързани с изложеността ѝ на кредитен риск и обезценката за кредитни загуби на предоставени кредити и аванси от клиенти, вкл. и за ефектите от въвеждането на МСФО 9.

#### **Друга информация, различна от индивидуалния финансов отчет и одиторския доклад върху него**

Ръководството носи отговорност за другата информация. Другата информация се състои от доклад за дейността, включващ информация относно дейността на Банката в ролята ѝ на инвестиционен посредник, и декларация за корпоративно управление, изготвени от ръководството съгласно Глава седма от Закона за счетоводството, но не включва индивидуалния финансов отчет и нашия одиторски доклад върху него.



Нашето мнение относно индивидуалния финансов отчет не обхваща другата информация и ние не изразяваме каквато и да е форма на заключение за сигурност относно нея, освен ако не е изрично посочено в доклада ни и до степента, до която е посочено.

Във връзка с нашия одит на индивидуалния финансов отчет, нашата отговорност се състои в това да прочетем другата информация и по този начин да преценим дали тази друга информация е в съществено несъответствие с индивидуалния финансов отчет или с нашите познания, придобити по време на одита, или по друг начин изглежда да съдържа съществено неправилно докладване.

В случай че на базата на работата, която сме извършили, ние достигнем до заключение, че е налице съществено неправилно докладване в тази друга информация, от нас се изисква да докладваме този факт.

Нямаме какво да докладваме в това отношение.

### **Отговорности на ръководството и лицата, натоварени с общо управление за индивидуалния финансов отчет**

Ръководството носи отговорност за изготвянето и достоверното представяне на този индивидуален финансов отчет в съответствие с МСФО, приложими в ЕС и за такава система за вътрешен контрол, каквато ръководството определя като необходима за осигуряване изготвянето на финансови отчети, които не съдържат съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка.

При изготвяне на индивидуалния финансов отчет ръководството носи отговорност за оценяване способността на Банката да продължи да функционира като действащо предприятие, оповестявайки, когато това е приложимо, въпроси, свързани с предположението за действащо предприятие и използвайки счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие, освен ако ръководството не възнамерява да ликвидира Банката или да преустанови дейността ѝ, или ако ръководството на практика няма друга алтернатива, освен да постъпи по този начин.

Лицата, натоварени с общо управление носят отговорност за осъществяването на надзор над процеса по финансово отчитане на Банката.

### **Отговорности на одиторите за одита на индивидуалния финансов отчет**

Нашите цели са да получим разумна степен на сигурност относно това дали индивидуалният финансов отчет като цяло не съдържа съществени неправилни отчитания, независимо дали се дължат на измама или грешка, и да издадем одиторски доклад, който да включва нашето одиторско мнение. Разумната степен на сигурност е висока степен на сигурност, но не е гаранция, че одит, извършен в съответствие с МОС, винаги ще разкрива съществено неправилно отчитане, когато такова съществува. Неправилни отчитания могат да възникнат в резултат на измама или грешка и се считат за съществени, ако би могло разумно да се очаква, че те, самостоятелно или като съвкупност, биха могли да окажат влияние върху икономическите решения на потребителите, вземани въз основа на този индивидуален финансов отчет.

Като част от одита в съответствие с МОС, ние използваме професионална преценка и запазваме професионален скептицизъм по време на целия одит. Ние също така:

- идентифицираме и оценяваме рисковете от съществени неправилни отчитания в индивидуалния финансов отчет, независимо дали се дължат на измама или грешка,





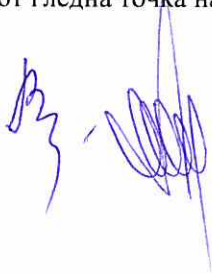
разработваме и изпълняваме одиторски процедури в отговор на тези рискове и получаваме одиторски доказателства, които да са достатъчни и уместни, за да осигурят база за нашето мнение. Рискът да не бъде разкрито съществено неправилно отчитане, което е в резултат от измама, е по-висок от риска от неразкриване на съществено неправилно отчитане, което е в резултат от грешка, тъй като измамата може да включва тайно споразумяване, фалшифициране, преднамерени пропуски, изявления за въвеждане на одитора в заблуждение, както и пренебрегване или заобикаляне на вътрешния контрол.

- получаваме разбиране за вътрешния контрол, имащ отношение към одита, за да разработим одиторски процедури, които да са подходящи при конкретните обстоятелства, но не с цел изразяване на мнение относно ефективността на вътрешния контрол на Банката.
- оценяваме уместността на използваните счетоводни политики и разумността на счетоводните приблизителни оценки и свързаните с тях оповестявания, направени от ръководството.
- достигаме до заключение относно уместността на използване от страна на ръководството на счетоводната база на основата на предположението за действащо предприятие и, на базата на получените одиторски доказателства, относно това дали е налице съществена несигурност, отнасяща се до събития или условия, които биха могли да породят значителни съмнения относно способността на Банката да продължи да функционира като действащо предприятие. Ако ние достигнем до заключение, че е налице съществена несигурност, от нас се изисква да привлечем внимание в одиторския си доклад към свързаните с тази несигурност оповестявания в индивидуалния финансов отчет или в случай че тези оповестявания са неадекватни, да модифицираме мнението си. Нашите заключения се основават на одиторските доказателства, получени до датата на одиторския ни доклад. Бъдещи събития или условия обаче могат да станат причина Банката да преустанови функционирането си като действащо предприятие.
- оценяваме цялостното представяне, структура и съдържание на индивидуалния финансов отчет, включително оповестяванията, и дали индивидуалният финансов отчет представя основополагащите за него сделки и събития по начин, който постига достоверно представяне.

Ние комуникираме с лицата, натоварени с общо управление, наред с останалите въпроси, планирания обхват и време на изпълнение на одита и съществените констатации от одита, включително съществени недостатъци във вътрешния контрол, които идентифицираме по време на извършвания от нас одит.

Ние предоставяме също така на лицата, натоварени с общо управление, изявление, че сме изпълнили приложимите етични изисквания във връзка с независимостта и че ще комуникираме с тях всички взаимоотношения и други въпроси, които биха могли разумно да бъдат разглеждани като имащи отношение към независимостта ни, а когато е приложимо, и свързаните с това предпазни мерки.

Сред въпросите, комуникирани с лицата, натоварени с общо управление, ние определяме тези въпроси, които са били с най-голяма значимост при одита на индивидуалния финансов отчет за текущия период и които следователно са ключови одиторски въпроси. Ние описваме тези въпроси в нашия одиторски доклад, освен в случаите, в които закон или нормативна уредба възпрепятства публичното оповестяване на информация за този въпрос или когато, в изключително редки случаи, ние решим, че даден въпрос не следва да бъде комуникиран в нашия доклад, тъй като би могло разумно да се очаква, че неблагоприятните последствия от това действие биха надвишили ползите от гледна точка на обществения интерес от тази комуникация.



Ние сме солидарно отговорни за изпълнението на нашия одит и за изразеното от нас одиторско мнение, съгласно изискванията на ЗНФО, приложим в България. При поемане и изпълнение на ангажимента за съвместен одит, във връзка с който докладваме, ние сме се ръководили и от Насоките за изпълнение на съвместен одит, издадени на 13 юни 2017 година от Института на дипломираните експерт-счетоводители в България и от Комисията за публичен надзор над регистрираните одитори в България.

## **ДОКЛАД ВЪВ ВРЪЗКА С ДРУГИ ЗАКОНОВИ И РЕГУЛАТОРНИ ИЗИСКВАНИЯ**

### **Допълнителни въпроси, които поставя за докладване Законът за счетоводството**

В допълнение на нашите отговорности и докладване съгласно МОС, описани по-горе в раздела „Друга информация, различна от индивидуалния финансов отчет и одиторския доклад върху него“ по отношение на доклада за дейността, и декларацията за корпоративно управление, ние изпълнихме и процедурите, добавени към изискванията по МОС, съгласно "Указания относно нови разширени одиторски доклади и комуникация от страна на одитора" на професионалната организация на регистрираните одитори в България – Институт на дипломираните експерт-счетоводители (ИДЕС). Тези процедури касаят проверки за наличието, както и проверки на формата и съдържанието на тази друга информация с цел да ни подпомогнат във формиране на становище относно това дали другата информация включва оповестяванията и докладванията, предвидени в Глава седма от Закона за счетоводството, приложими в България и чл.100н, ал.8, където е приложимо, от Закона за публично предлагане на ценни книжа.

### **Становище във връзка с чл. 37, ал. 6 от Закона за счетоводството**

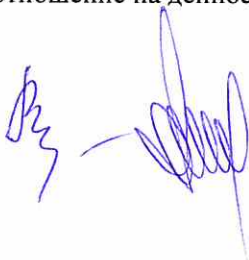
На базата на извършените процедури, нашето становище е, че:

- Информацията, включена в доклада за дейността за финансовата година, за която е изготвен индивидуалният финансов отчет, съответства на индивидуалния финансов отчет.
- Докладът за дейността е изготвен в съответствие с изискванията на Глава седма от Закона за счетоводството.
- В декларацията за корпоративно управление за финансовата година, за която е изготвен индивидуалният финансов отчет, е представена изискваната съгласно Глава седма от Закона за счетоводството и на чл. 100н, ал. 8 от Закона за публичното предлагане на ценни книжа информация.

### **Допълнително докладване във връзка с Наредба № 38/2007 г. и № 58/2018 г. на Комисията за финансов надзор**

*Изявление във връзка с чл. 33 от Наредба № 38/2007 г. на Комисията за финансов надзор (КФН) за изискванията за дейността на инвестиционните посредници и чл. 11 от Наредба № 58/2018 г. на КФН за изискванията за защита на финансовите инструменти и паричните средства на клиенти, за управление на продукти и за предоставяне или получаване на възнаграждения, комисиони, други парични и непарични облиги*

На база на извършените одиторски процедури и на придобитото познаване и разбиране за дейността на Банката в хода и контекста на нашия одит на индивидуалния финансов отчет като цяло, създадената и прилагана организация във връзка със съхраняването на клиентски активи съответства на изискванията на чл. 28-31 от Наредба №38 и на чл. 3-10 от Наредба №58 на КФН по отношение на дейността на Банката в ролята ѝ на инвестиционен посредник.



**Докладване съгласно чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014 във връзка с изискванията на чл. 59 от Закона за независимия финансов одит**

Съгласно изискванията на Закона за независимия финансов одит във връзка с чл. 10 от Регламент (ЕС) № 537/2014, ние докладваме допълнително и изложената по-долу информация.

- АФА ООД и Бейкър Тили Клиту и Партньори ООД са назначени за задължителни одитори на индивидуалния финансов отчет за годината, завършваща на 31 декември 2018 година на Банката от Общото събрание на акционерите, проведено на 7 ноември 2018 година, за период от една година.
- Одитът на индивидуалния финансов отчет за годината, завършваща на 31 декември 2018 на Банката представлява четвърти пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит, извършен от АФА ООД и втори пълен непрекъснат ангажимент за задължителен одит, извършен от Бейкър Тили Клиту и Партньори ООД.
- Потвърждаваме, че изразеното от нас одиторско мнение е в съответствие с допълнителния доклад, представен на Одитния комитет на Банката, на 28 март 2019 година, съгласно изискванията на чл. 60 от Закона за независимия финансов одит.
- Потвърждаваме, че не сме предоставяли посочените в чл. 64 от Закона за независимия финансов одит забранени услуги извън одита.
- Потвърждаваме, че при извършването на одита сме запазили своята независимост спрямо Банката.

*Одиторско дружество*  
**АФА ООД:**



*Валя Йорданова*  
**Управител**

*Рени Йорданова*  
**Регистриран одитор, отговорен за одита**

ул. Оборище 38  
1504 София, България

*Одиторско дружество*  
**Бейкър Тили Клиту и Партньори ООД:**



*Красимира Радева*  
**Управител,  
Регистриран одитор, отговорен за одита**

ул. Стара планина 5, ет.5  
1000 София, България

29 март 2019 година



„Търговска банка Д“ АД

**Индивидуален годишен  
финансов отчет  
към 31 декември 2018 г.  
в съответствие с МСФО**

**СЪДЪРЖАНИЕ**

<b>ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД</b>	<b>1</b>
<b>ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ</b>	<b>2</b>
<b>ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ</b>	<b>3</b>
<b>ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ</b>	<b>4</b>
 <b>ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ</b>	
1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА БАНКАТА	5
2.ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА БАНКАТА	6
3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА	66
4.НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ	95
5.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ	95
6.НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ	96
7.НЕТНИ ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ	96
8.ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА	97
9.АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА	97
10.РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА	99
11.ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	100
12.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА	101
13.ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ	101
14.ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ	102
15.а) ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД	104
15.б) ЦЕННИ КНИЖА НА РАЗПОЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБА	105
16.а) ЦЕННИ КНИЖА ПО АМОРТИЗИРАНА СТОЙНОСТ	106
16.б) ЦЕННИ КНИЖА ДЪРЖАНИ ДО ПАДЕЖ	106
17.ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА	107
18.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ	108
19.ИМОТИ И ОБОРУДВАНЕ	108
20.НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ	109
21. АКТИВИ ДЪРЖАНИ ЗА ПРОДАЖБА	109
22.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ	110
23.ДРУГИ АКТИВИ	110
24.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ	110
25.ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ	111
26.ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ	112
27. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ	112
28.ДРУГИ ПАСИВИ	114
29.КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ	115
30.ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ	118
31.УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ	118
32.СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА	119
33.ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ	120
34.СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ	121

**ТЪРГОВСКА БАНКА ДАД**

**ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПЕЧАЛБАТА ИЛИ ЗАГУБАТА И ДРУГИЯ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД**

за годината, завършваща на 31 декември 2018 година

	Приложения	2018 BGN'000	2017 BGN'000
Приходи от лихви		24 622	23 783
Разходи за лихви		(3 004)	(3 458)
<b>Нетен доход от лихви</b>	4	<b>21 618</b>	<b>20 325</b>
Приходи от такси и комисионни		9 121	10 428
Разходи за такси и комисионни		(1 158)	(1 055)
<b>Нетен доход от такси и комисионни</b>	5	<b>7 963</b>	<b>9 373</b>
Нетен доход от търговски операции	6	3 502	4 992
Нетна печалба/(загуба) от обезценка на финансови активи	7	1 700	(1 408)
<b>Оперативен доход</b>		<b>34 783</b>	<b>33 282</b>
Други доходи от дейността, нетно	8	1 847	1 827
<b>Административни разходи за дейността</b>			
Разходи за персонал	9	(12 458)	(11 088)
Разходи за амортизация	9,18,19,20	(1 553)	(1 666)
Други административно-оперативни разходи	9	(11 540)	(10 422)
		<b>(25 551)</b>	<b>(23 176)</b>
<b>Печалба преди данък върху печалбата</b>		<b>11 079</b>	<b>11 933</b>
Разход за данък върху печалбата	10	(1 119)	(1 203)
<b>Нетна печалба за годината</b>		<b>9 960</b>	<b>10 730</b>
<b>Други компоненти на всеобхватния доход:</b>			
<i>Компоненти, които няма да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:</i>			
Последващи оценки на пасиви по пенсионни планове с дефинирани доходи	28	(1)	(3)
		<b>(1)</b>	<b>(3)</b>
<i>Компоненти, които могат да бъдат рекласифицирани в печалбата или загубата:</i>			
Нетна загуба от дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход		(623)	-
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба		-	715
		<b>(623)</b>	<b>715</b>
<b>Друг всеобхватен доход за годината, нетно от данъци</b>	11	<b>(624)</b>	<b>712</b>
<b>ОБЩО ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД ЗА ГОДИНАТА</b>		<b>9 336</b>	<b>11 442</b>

Приложенията на страници от 5 до 121 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

Анна Аспарухова

Главен изпълнителен директор

Мартин Ганчев

Изпълнителен директор

Елица Костова

Съставител



**ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД**  
**ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ**  
 към 31 декември 2018 година

	Приложения	31 декември 2018 BGN'000	31 декември 2017 BGN'000
<b>АКТИВИ</b>			
Парични средства и вземания от Централната Банка	12	131 875	155 621
Вземания от банки	13	87 450	38 386
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	427 623	386 166
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15 a	49 711	-
Ценни книжа на разположение за продажба	15 b	-	37 753
Ценни книжа по амортизирана стойност	16 a	67 722	-
Ценни книжа държани до падеж	16 b	-	80 641
Инвестиции в дъщерни дружества	17	13 224	5 324
Инвестиционни имоти	18	12 845	13 001
Имоти и оборудване	19	27 877	28 311
Нематериални активи	20	1 020	661
Активи държани за продажба	21	387	-
Текущи данъчни вземания	22	154	27
Други активи	23	12 121	12 609
<b>ОБЩО АКТИВИ</b>		<b>832 009</b>	<b>758 500</b>
<b>ПАСИВИ</b>			
Задължения към банки	24	7 658	8 836
Задължения към клиенти	25	705 899	640 346
Текущи данъчни задължения	26	97	281
Пасиви по отсрочени данъци	27	205	83
Други пасиви	28	6 490	5 595
<b>ОБЩО ПАСИВИ</b>		<b>720 349</b>	<b>655 141</b>
<b>СОБСТВЕН КАПИТАЛ</b>			
Акционерен капитал		75 000	75 000
Резерви		26 669	17 597
Неразпределена печалба		9 991	10 762
<b>ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ</b>	29	<b>111 660</b>	<b>103 359</b>
<b>ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ</b>		<b>832 009</b>	<b>758 500</b>

Приложенията на страници от 5 до 121 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

Индивидуалният финансов отчет на страници от 1 до 121 е одобрен за издаване от Управителния съвет на банката и е подписан на 29 март 2019 година от:

Анна Аспарухова  
 Главен изпълнителен директор

Мартин Ганчев  
 Изпълнителен директор

Елица Костова  
 Съставител



**ТЪРГОВСКА БАНКА ДАД**  
**ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПАРИЧНИТЕ ПОТОЦИ**  
за годината, завършваща на 31 декември 2018 година

	Приложения	2018 BGN'000	2017 BGN'000
<b>Парични потоци от оперативна дейност</b>			
Печалба преди данъци		11 079	11 933
<i>Корекции за непарични операции</i>			
Нетна (печалба)/загуба от обезценка на финансови активи	7	(1 700)	1 408
Нетна (печалба)/загуба от обезценка на нефинансови активи	9	(36)	110
Амортизация	9,18,19,20	1 553	1 666
Нетен лихвен доход	4	(21 618)	(20 325)
<i>Парични потоци използвани в оперативната дейност преди промени в активите и пасивите от оперативната дейност</i>		<b>(10 722)</b>	<b>(5 208)</b>
<i>Промени в активите, участващи в оперативната дейност</i>			
Намаление на вземанията от банки		8	32
Увеличение на ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход		(12 575)	-
Намаление на ценни книжа на разположение за продажба		-	3 741
Увеличение на предоставени кредити и аванси на клиенти		(36 487)	(27 487)
Увеличение на активи държани за продажба		(387)	-
Намаление/(увеличение) на други активи		1 938	(4 015)
<i>Промени в пасивите, участващи в оперативната дейност</i>			
Увеличение на задълженията към клиенти		65 019	19 193
(Намаление)/увеличение на други пасиви		(4 053)	1 615
Получени лихви		21 815	21 295
Платени лихви		(2 466)	(3 064)
<i>Нетни парични потоци от оперативната дейност преди данъци върху печалбата</i>		22 090	6 102
Платен данък върху печалбата		(1 224)	(1 250)
<b>Нетни парични потоци от оперативната дейност</b>		<b>20 866</b>	<b>4 852</b>
<b>Парични потоци от инвестиционна дейност</b>			
Покупки на имоти и оборудване		(1 555)	(1 173)
Постъпления от продажби на имоти и оборудване		952	176
Покупки на инвестиционни имоти		(927)	-
Постъпления от продажби на инвестиционни имоти		747	2 132
Покупки на нематериални активи		(613)	(256)
Постъпления при падеж на ценни книжа по амортизирана стойност		12 234	-
Постъпления при падеж на ценни книжа държани до падеж		-	15 318
Капиталови вноски в дъщерни дружества	17	(5 200)	(4 290)
<b>Нетни парични потоци от инвестиционната дейност</b>		<b>5 638</b>	<b>11 907</b>
<b>Парични потоци от финансова дейност</b>			
Плъщания по задължения към банки		(1 178)	(1 178)
<b>Нетни парични потоци използвани във финансовата дейност</b>		<b>(1 178)</b>	<b>(1 178)</b>
<b>Нетно увеличение на парични средства и парични еквиваленти</b>		<b>25 326</b>	<b>15 581</b>
Парични средства и парични еквиваленти в началото на годината	30	193 999	178 418
<b>Парични средства и парични еквиваленти в края на годината</b>	30	<b>219 325</b>	<b>193 999</b>

Приложенията на страници от 5 до 121 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

Анна Аспарухова  
Главен изпълнителен директор

Мартин Ганчев  
Изпълнителен директор

Елена Костова  
Съставител



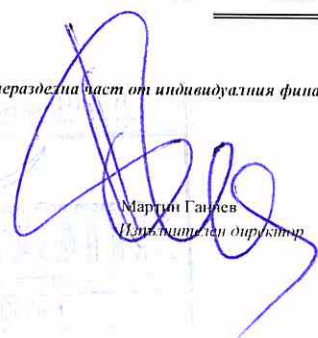



**ТЪРГОВСКА БАНКА ДАД**  
**ИНДИВИДУАЛЕН ОТЧЕТ ЗА ПРОМЕНИТЕ В СОБСТВЕНИЯ КАПИТАЛ**  
за годината, завършваща на 31 декември 2018 година

	Приложения	Основен капитал	Законови резерви	Резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Неразпределена печалба	Общо
		BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
<b>Салдо към 1 януари 2017 година</b>		<b>75 000</b>	<b>15 964</b>	<b>32</b>	<b>921</b>	<b>91 917</b>
<i>Промени в собствения капитал за 2017 година</i>						
Разпределение на печалбата за:		-	886	-	(886)	-
* резерви		-	886	-	(886)	-
Общ всеобхватен доход за годината, в т.ч.:		-	-	715	10 727	11 442
* нетна печалба за годината		-	-	-	10 730	10 730
* други компоненти на всеобхватащия доход, нетно от данъци		-	-	715	(3)	712
<b>Салдо към 31 декември 2017 година</b>	29	<b>75 000</b>	<b>16 850</b>	<b>747</b>	<b>10 762</b>	<b>103 359</b>
<b>Салдо към 1 януари 2018 година *</b>		<b>75 000</b>	<b>16 850</b>	<b>747</b>	<b>10 762</b>	<b>103 359</b>
Ефекти от първоначално прилагане на МСФО 9, нетно от данъци	2.4	-	-	78	(1 113)	(1 035)
<b>Салдо към 1 януари 2018 година (преизчислено) *</b>		<b>75 000</b>	<b>16 850</b>	<b>825</b>	<b>9 649</b>	<b>102 324</b>
<i>Промени в собствения капитал за 2018 година</i>						
Разпределение на печалбата за:		-	9 617	-	(9 617)	-
* резерви		-	9 617	-	(9 617)	-
Общ всеобхватен доход за годината, в т.ч.:		-	-	(623)	9 959	9 336
* нетна печалба за годината		-	-	-	9 960	9 960
* други компоненти на всеобхватащия доход, нетно от данъци		-	-	(623)	(1)	(624)
<b>Салдо към 31 декември 2018 година</b>	29	<b>75 000</b>	<b>26 467</b>	<b>202</b>	<b>9 991</b>	<b>111 660</b>

Приложенията на страници от 5 до 121 са неразделна част от индивидуалния финансов отчет.

  
 Анна Аспарухова  
 Главен изпълнителен директор

  
 Мартин Ганчев  
 Изпълнителен директор

  
 Елиса Костова  
 Съставител



\* Модифицирано ретроспективно приложение на МСФО 9 (Приложение № 2.4)

## **1.КОРПОРАТИВНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА БАНКАТА**

### ***1.1.Учредяване***

Търговска Банка Д АД (предишно наименование Демирбанк (България) АД) е създадена на 15.04.1999 г. като акционерно дружество. Адресът на управление на банката е гр. София, бул. "Ген. Е.И. Тотлебен" № 8. Търговска Банка Д АД е универсална банка, притежаваща пълен лиценз за извършване на банкови услуги в страната и чужбина, в местна и чужда валута, както и извършване на всички други сделки по чл. 2, ал. 1 и ал.2 от Закона за кредитните институции.

### ***1.2.Собственост и управление***

Към 31.12.2018 г. капиталът на банката е собственост на г-н Фуат Гювен, който притежава пряко 66,7% от капитала, а останалите 33,3% - чрез компанията ФОРТЕРА АД с ЕИК 175194303.

Към 31.12.2018 г. ръководството на банката, в лицето на Управителния съвет се състои от 6 (шестима) членове, а именно: Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Изпълнителен директор; Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор; Пламен Иванов Дерменджиев – Член на УС; Валентина Димитрова Борисова – Член на УС; Захари Димитров Алипиев – Член на УС; Иван Борисов Кутлов - Член на УС.

Към 31.12.2018 г. лицата, натоварени с общо управление на банката, в лицето на Надзорния съвет, са 3 (трима), а именно: Фуат Гювен – Председател на НС, Валери Борисов - Член на НС, Бахатин Гюрбюз - Член на НС.

Съгласно изискванията на Закона за кредитните институции, разпоредбите на Устава на Търговска Банка Д АД и съдебната регистрация на банката, тя се представлява от всички членове на УС заедно или заедно от двама изпълнителни директори.

Към 31.12.2018 г. изпълнителни директори на банката са: Анна Иванова Аспарухова – Председател на УС и Изпълнителен директор, и Мартин Емилов Ганчев - Член на УС и Изпълнителен директор.

В банката функционира одитен комитет, който наблюдава работата на външните й одитори, дейността на вътрешния одит, управлението на риска и счетоводната дейност и финансовата отчетност.

Одитният комитет има следния състав: Тома Стоилов – председател, Василка Иванова – член, Екатерина Мангъфова – Капинчева.

Към 31.12.2018 г. общият брой на персонала в банката е 447 служители (31.12.2017 г.: 426 служители).

### ***1.3.Предмет на дейност***

Банката притежава лиценз за банкова дейност, издаден от централната банка на България, Българска Народна Банка (БНБ) и може да осъществява всички банкови операции, разрешени от българското законодателство. Основната дейност на банката през 2018 г. е била свързана с привличане на депозити от клиенти, предоставяне на кредити на бизнес клиенти и граждани, обслужване на разплащания на клиенти в страната и в чужбина, сделки с ценни книжа,

извършване на репо-сделки на междубанковия пазар, сделки с чуждестранна валута, издаване на акредитиви и гаранции и други финансови услуги в България.

#### 1.4. Структура на банката

Към 31.12.2018 г. банката има разкрити 54 структурни звена, в т.ч. централно управление, 32 финансови центрове, 9 офиса и 12 изнесени работни места, разположени в отделни градове на страната.

#### 1.5. Основни показатели на стопанската среда

Основните показатели на стопанската среда, които оказват влияние върху дейността на банката, за периода 2015 – 2018 г. са представени в таблицата по – долу:

Показател	2015	2016	2017	2018
БВП в млн. лева	88,575	94,130	101,043	107,987
Реален растеж на БВП	3.5%	3.9%	3.8%	3.2%
Инфлация в края на годината (ХИПЦ)	-0.9%	-0.5%	1.8%	2.3%
Среден валутен курс на щатския долар за годината	1.76	1.77	1.73	1.66
Валутен курс на щатския долар в края на годината	1.80	1.86	1.65	1.72
Основен лихвен процент в края на годината	0.01	0.00	0.00	0.00
Безработица (в края на годината)	10.0%	8.0%	7.1%	6.1%
Кредитен рейтинг на Р България по Standard&Poors (дългосрочен)	BB+	BB+	BB+	BBB-
Кредитен рейтинг на Р България по Moody's (дългосрочен)	Baa2	Baa2	Baa2	Baa2
Кредитен рейтинг на Р България по Fitch (дългосрочен)	BBB	BBB	BBB-	BBB

\* Протола на БНБ за 2018 г., изготвена към 21 декември 2018 г. източник: БНБ

#### 1.6. Правна среда

Дейността на Банката се регулира от Закона за кредитните институции и подзаконовите актове, свързани с него, като БНБ осъществява надзор и контролира спазването на банковото законодателство.

## 2. ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ ОТ СЧЕТОВОДНАТА ПОЛИТИКА НА БАНКАТА

### 2.1. База за изготвяне на индивидуалния финансов отчет

Индивидуалният финансов отчет на Търговска банка Д АД е изготвен в съответствие с всички Международни стандарти за финансови отчети (МСФО), които се състоят от: стандарти за финансови отчети и от тълкувания на Комитета за разяснения на МСФО (КРМСФО), одобрени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС), и Международните счетоводни стандарти и тълкуванията на Постоянния комитет за разясняване (ПКР), одобрени от Комитета по Международни счетоводни стандарти (КМСС), които ефективно са в сила на 1 януари 2018 г., и които са приети от Комисията на Европейския съюз. МСФО, приети от ЕС, е общоприетото наименование на рамката с общо предназначение-счетоводна база, еквивалентна на рамката,

въведена с дефиницията съгласно § 1, т. 8 от Допълнителните разпоредби на Закона за счетоводството под наименованието „Международни счетоводни стандарти“ (МСС).

За текущата финансова година банката е приела всички нови и/или ревизирани стандарти и тълкувания, издадени от Съвета по Международни счетоводни стандарти (СМСС) и респ. от Комитета за разяснения на МСФО, които са били уместни за нейната дейност.

От възприемането на тези стандарти и/или тълкувания, *практически приложими за годишни отчетни периоди, започващи най-рано на 1 януари 2018 г. за предприятията в Република България*, са настъпили промени в счетоводната политика на банката относно принципите, правилата и критериите за отчитане на следните отчетни обекти, както и на представянето и оповестяванията на финансова информация за тях: вземания от банки (*Приложение № 13, Приложение 2.13.1.1, Приложение 2.13.1.2, Приложение 2.13.1.3, Приложение 2.13.1.7*); предоставени кредити и аванси на клиенти (*Приложение № 14, Приложение 2.13.1.1, Приложение 2.13.1.2, Приложение 2.13.1.3, Приложение 2.13.1.7*); ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (*Приложение № 15а, Приложение 2.13.1.1, Приложение 2.13.1.2, Приложение 2.13.1.3, Приложение 2.13.1.7*); ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност (*Приложение № 16а, Приложение 2.13.1.1, Приложение 2.13.1.2, Приложение 2.13.1.3, Приложение 2.13.1.7*); предоставени банкови гаранции и неотменяеми ангажменти, свързани с неусвоен размер на разрешени кредити (*Приложение № 3.1, Приложение 2.13.4*); приходи от лихви (*Приложение № 4, Приложение 2.10*) и други приходи (*Приложение № 8, Приложение 2.11, Приложение 2.12*).

Промените произтичат от прилагането на следните стандарти:

• *МСФО 9 Финансови инструменти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК)*. Този стандарт е нов стандарт за финансовите инструменти. Крайното му предназначение е да замести изцяло МСС 39. Проектът на разработване на новия стандарт е преминал през три фази и е покрил следния обхват от основни методологически въпроси: 1. Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви; 2. Счетоводно отчитане на хеджирането; и 3. Методология на определяне на обезценката. Понастоящем МСФО 9 е издаван на четири пъти, през м.ноември 2009 г., през м.октомври 2010 г., през м.ноември 2013 г. и окончателно, отново в цялост, през м.юли 2014 г. 1. Класификация и оценяване на финансовите активи и пасиви – с първите издания той подменя тези части на МСС 39, които се отнасят за класификацията и оценката на финансовите инструменти. Той установява нови принципи, правила и критерии за класификация и подход за оценка, вкл. хибридните договори, като запазва почти изцяло правилата на МСС 39 за признаване и отписване на финансовите активи и пасиви. МСФО 9 въвежда изискване класификацията на финансовите активи да бъде правена на база бизнес модела на предприятието за тяхното управление и на характеристиките на договорените парични потоци на съответните активи. На тази основа се определят двете основни категории последващи оценки – по амортизирана и по справедлива стойност. Новите правила довеждат до промени основно в отчитането на финансови активи от типа на дългови инструменти и на финансови пасиви, приети за отчитане по справедлива стойност през текущите печалби и загуби (за кредитния риск). Особеност при класификацията и на оценъчния модел за финансовите активи по справедлива стойност е категорията „с последваща оценка по справедлива стойност през другия всеобхватен доход“, в която могат да попаднат при наличието на определени условия някои дългови и капиталови инструменти. 2. Счетоводно отчитане на хеджирането – в стандарта е включена нова глава, с която

се въвежда нов по-облекчен подход и респ. модел за счетоводно отчитане на хеджирането, който позволява последователно и цялостно отразяване на всички финансови и нефинансови рискови експозиции, обект на операции по икономическо хеджиране, и от друга – по-добро представяне на дейностите по управление на риска във финансовите отчети, особено на връзката им с хеджиращите сделки и на обхвата и вида документация, която да се използва. Също така са подобрени изискванията към структурата, съдържанието и подхода на представяне на оповестяванията по хеджирането. Допълнително, въведена е опцията отчитането на промените в справедливата стойност на финансови пасиви, оценявани по справедлива стойност през печалбата или загубата, но в частта, дължаща се на промени в качеството на собствената кредитоспособност (собствен кредитен риск) на дружеството, този ефект да се представя в другия всеобхватен доход вместо в печалбата или загубата. 3. Методология на определяне на обезценката – промяната е кардинална и въвежда приложението на концепцията и подхода на „очаквана загуба”. Съгласно този подход всички очаквани загуби на един финансов актив по амортизирана стойност се признават по-рано, като се прилага обичайно модела на трите етапи, в зависимост от промяната на кредитното му качество, а не само при изкристализирането на събитие за неизпълнение, както е в сегашния модел по МСС 39. Трите етапа са: а. при първоначалното признаване на финансовия актив – обезценка за 12-месечен период, б. при завишен кредитен риск - за целия живот на актива; и съответно – в. при настъпването на неизпълнение – на фактическата обезценка. Този модел определя и правилата как да се измерват загубите от обезценка и респ. прилагането на ефективния лихвен процент при признаването на лихвения приход. Обезценката на дългови инструменти, оценявани по справедлива стойност през другия всеобхватен доход, също се определя и измерва като се прилага методологията както при финансовите активи по амортизирана стойност. За търговските вземания, вземанията по лизинг и активите по договори с клиенти стандартът допуска използването на опростен модел за изчисляване на обезценката им, но се запазва и при него концепцията за „очаквани загуби”. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството по отношение на: вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход; ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност; предоставени банкови гаранции и неотменяеми ангажименти, свързани с неусвоен размерна разрешени кредити; приходи от лихви. Ефектите от направените от него преизчисления и рекласификации са оповестени в *Приложение № 2.4.1*;

- *МСФО 7 (променен) Финансови инструменти: Оповестявания – относно облекчението за преизчислението на сравнителни периоди и свързаните с тях оповестявания при прилагането на МСФО 9 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).* Тази промяна е свързана с въвеждане на облекчение относно необходимостта от преизчисление на сравнителните финансови отчети и възможността за предоставяне на модифицирани оповестявания при преминаването от МСС 39 към МСФО 9 към датата на прилагане на стандарта от банката и дали тя избира опцията да преизчисли предходни периоди. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 9 и да не преизчислява сравнителните данни (*Приложение №2.4.1.*);

- *МСФО 15 Приходи по договори с клиенти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).* Този стандарт е изцяло нов стандарт за признаване и оценяване на приходите на предприятията от всички видове браншове. Той въвежда нова концепция и на тази основа цялостен комплекс от нови принципи, правила и подходи за признаването, отчитането и

оповестяването на информация относно вида, сумата, периода и несигурностите във връзка с приходите и паричните потоци, произхождащи от договори с клиенти. Стандартът изцяло подменя действащите до този момент стандарти, свързани с признаването на приходи, основно МСС 18 и МСС 11 и свързаните с тях тълкувания. Водещата концепция на новия стандарт е в създаването на модел от 5 стъпки, чрез който определянето на параметрите и времето на прихода са съизмерими спрямо задължението за изпълнение на всяка от страните по сделката помежду им. Ключовите компоненти са: а) договори с клиенти с търговска същност и оценка на вероятността за събиране на договорените суми от страна на предприятието съгласно условията на дадения договор; б) идентифициране на отделните задължения за изпълнение по договора за стоки или услуги – отграничаемостта им от останалите поети ангажименти по договора, от които клиентът би черпил изгоди; в) определяне на цена на сделката – сумата, която предприятието очаква, че има право да получи срещу прехвърлянето на съответната стока или услуга към клиента – особено внимание се отделя на видовете променливи компоненти в цената, вкл. финансовия компонент, както и на компонента, получаван в натура; г) разпределение на цената на операцията между отделните задължения за изпълнение по договора – обичайно на база индивидуалната продажна цена на всеки компонент (стока/услуга); и д) моментът или периодът на признаване на прихода – при успешното изпълнение на задължение по договора чрез трансфериране на контрола върху обещаната стока или услуга, било то в даден момент или за определен период във времето. Въведени са правила и критерии (а) за идентифициране на задължения за изпълнение на базата на конкретни обещания за доставката на стоки или услуги, (б) за идентифициране дали дружество е принципал или агент при предоставянето на стоки или услуги, и (в) при трансфера на лицензии. Въвеждането на този стандарт обичайно довежда до по-съществени промени: а) при комплексни договори, с обвързани продажби на стоки и услуги – ще е необходимо ясно разграничаване между стоките и услугите на всеки компонент и условие по договора; б) вероятност за промяна на момента на признаване на продажбата; в) увеличаване на оповестяванията; и г) въвеждане на допълнителни правила за признаването на приходи от определен тип договори – лицензии; консигнации; еднократно събирани предварителни такси; гаранции и др. под. Стандартът допуска както пълно ретроспективно приложение, така и модифицирано ретроспективно приложение, от началото на текущия отчетен период (2018 г.), с определени оповестявания за предходните периоди. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика, но няма съществени стойностни ефекти и ефекти по отношение класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на банката. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 15 и да не преизчислява сравнителните данни.

• *МСС 40 (променен) – Инвестиционни имоти – относно трансфери на инвестиционни имоти (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).* Тази промяна е свързана с предоставяне на допълнително пояснение относно условията и критериите, които допускат трансфер на имоти, вкл. такива в процес на изграждане и/или реконструкция и преустройство, към и от категория „инвестиционни имоти“. Такива трансфери са допустими, само когато са изпълнени или респ. когато вече не са изпълнени критериите и дефиницията за инвестиционни имоти и когато са налице доказателства за смяната в употребата им. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна. Промяната може да се прилага перспективно или ретроспективно, при спазването на определените с промяната правила.

За останалите стандарти и тълкувания, посочени по-долу, ръководството е проучило възможния им ефект и е определило, че те не биха имали ефект върху счетоводната политика, респ. активите, пасивите, операциите и резултатите на банката поради това, че тя не разполага/оперира с такива обекти и/или не реализира подобни сделки и транзакции:

- *МСФО 2 (променен) Плащане на базата на акции – Класификация и оценяване на транзакциите базирани на плащания с акции (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).* Тези промени уточняват три основни въпроса: (а) третирането на условията и ефектите, свързани с придобиване на безусловни права при оценката и отчитането на сделки с плащане на базата на акции, уреждани с парични средства; (б) подход за класификация на споразуменията за плащане на базата на акции с елементи на нетен сетълмент за целите на удържане на личен данък на лицата от самото предприятие (под формата на инструменти на собствения капитал) – въвеждане на изключение от общото правило за постигане на практическо улеснение тези транзакции да се класифицират така, както биха се отчели без опцията за нетен сетълмент; и (в) ново правило за отчитане при модификации на условията на транзакции за плащане на базата на акции, уреждани с парични средства към акции, уреждани чрез издаване на инструменти на собствения капитал;

- *МСФО 4 (променен) Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приет от ЕК).* Тази промяна е свързана с необходимостта от синхронизиране на отчитането при дружества, които издават застрахователни договори и които попадат и в обхвата на МСФО 9, но преди въвеждането на предстоящия МСФО 17. Тя установява две опции на подход – подход на покриване и подход на временно отсрочване (при определени условия) на МСФО 9. И двете опции са валидни до влизането в сила на новия МСФО 17. Той не е приложим за дейността на банката;

- *Подобрения в МСФО Цикъл 2014-2016 (м. декември 2016 г.) – подобрения в МСФО 1 и МСС 28 (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., приети от ЕК).* Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) отменяне на някои изключения за прилагане на МСФО 1 по отношение на МСФО 7, МСС 19 и МСФО 10; и б) изборът на фондове за рисков капитал или други подобни предприятия относно оценката на техните участия в асоциирани или съвместни дружества по справедлива стойност в печалбата или загубата следва да бъде правен на ниво индивидуална инвестиция в асоциирано или съвместно дружество, при първоначалното й признаване (МСС 28);

- *КРМСФО 22 – Сделки с чуждестранна валута и авансови плащания (в сила за годишни периоди от 01.01.2018 г., прието от ЕК).* Това разяснение се отнася за отчитането на транзакции или части от транзакции в чуждестранна валута при получаването на авансови плащания, преди признаването на самия актив, разход или приход. В тези случаи преприятието отчита първо немонетарен актив по предплатени суми (предплащания по доставки на активи или услуги) или немонетарно задължение по отсрочени приходи (получени аванси от клиенти по продажби). При получаването на такива авансови плащания в чужда валута датата на транзакцията се използва за определяне на обменния курс, а ако има множество плащания – дата на транзакцията се определя за всяко отделно плащане. След това разяснението уточнява, че при първоначалното признаване на съответния актив, разход или приход, в резултат на транзакция по авансово плащане/получаване или на серията от транзакции от плащания/получаване в чуждестранна валута, датата на транзакцията е датата на първоначалното признаване на немонетарния актив или пасив (при

еднократно плащане/получаване) или е датата на всяко плащане/получаване. Това тълкувание може да се прилага с пълна ретроспекция или перспективно, в два варианта: а) от началото на отчетния период, за който то се прилага за първи път; или б) от началото на предходния период преди периода, през който за първи път то се прилага.

Към датата на издаване за одобряване на този финансов отчет са издадени, но не са все още в сила за годишни периоди, започващи на 1 януари 2018 г., няколко нови стандарти и разяснения, както и променени стандарти и разяснения, които не са били приети за по-ранно приложение от банката. От тях ръководството е преценило, че следните биха имали потенциален ефект в бъдеще за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на банката за следващи периоди, а именно:

- *МСФО 16 Лизинги (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК)*. Този стандарт е с изцяло променена концепция. Той въвежда нови принципи за признаване, измерване и представяне на лизинга чрез налагане на нов модел с цел да осигури по-достоверно и адекватно представяне на тези сделки най-вече при лизингополучателя. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за лизинга – МСС 17. а) При лизингополучателите водещият принцип на новия стандарт е въвеждането на еднотипен модел на счетоводно балансово третиране на лизинга – за всички лизингови договори с реална продължителност от повече от 12 месеца ще се признава актив под формата на „право на ползване”, който ще се амортизира за периода на договора, и респективно, ще се отчита финансов пасив за задължението по тези договори. Това е и съществена промяна спрямо текущата отчетна практика. За краткосрочни или на много ниска цена лизинги се допуска изключение и запазване на досегашната практика; б) При лизингодателите няма да има съществени промени в отчетната практика и те ще продължат да отчитат лизингите аналогично на правилата на стария стандарт МСС 17 – като оперативни и финансови. Доколкото новият стандарт дава по-цялостна концепция, следва да се направи и от тяхна страна един по-подробен анализ на условията на договорите и е възможно и при тях (лизингодателите) да настъпят основания за рекласификация на определени лизингови сделки. Новият стандарт изисква разширяване на оповестяванията. Ръководството е направило проучване и е определило, че промените чрез новия стандарт оказват влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификацията на активите, пасивите, операциите и резултатите на банката във връзка с оперативните лизинги на банката в качеството ѝ на лизингополучател. Ефектите от направените от него анализи и предварителни преизчисления и рекласификации са оповестени в *Приложение № 2.2*. Ръководството е избрало да приложи модифицирано ретроспективно приложение за първи път на МСФО 16 и да не преизчислява сравнителните данни;

- *МСФО 9 (променен) – Финансови инструменти – относно случаи на негативни компенсация при предсрочно погасяване и модификации на финансови пасиви (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., приет от ЕК)*. Тази промяна покрива два въпроса: а) изменя настоящите изискванията на МСФО 9, като позволява класифицирането на определени финансови активи по амортизирана стойност и преминаването им на теста СПГЛ, независимо от наличието на условия за предсрочно погасяване с негативна компенсация. Негативна компенсация е налице, когато условията по договора позволяват на длъжника да плати предсрочно инструмента преди неговия падеж, и предсрочно платената сума може да е различна от останалите неплатени главница и лихви, но тази негативна компенсация трябва да е разумна и релевантна за ранното прекратяване на договора. Предварителното плащане само по себе си не е достатъчен индикатор за преценка, т.е. е важно е да се прецени спрямо текущо преобладаващия лихвен процент, и спрямо него -



сумата на предплащането може да е и в полза на страна, иницирала го. Важно е изчисляването на компенсацията да е последователно като подход и при санкция за по-ранно плащане, и при полза от по-ранно плащане. Също така съответният актив следва да е в категорията „държан за събиране на паричните потоци” съгласно бизнес модела на предприятието; б) потвърждава, че когато даден финансов пасив, отчитан по амортизирана стойност, е модифициран без да се отписва, то ефектът от тази модификация трябва да се признае в печалбата или загубата. Ефектът се измерва като разлика между оригиналните договорени парични потоци и тези, след модификацията, дисконтирани по оригиналния ефективен лихвен процент;

• *Промени в МСС 1 Представяне на финансови отчети и МСС 8 Счетоводна политика, промени в приблизителните оценки и грешки (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г. – не са приети от ЕК).* Тези промени касаят прецизиране определението за „същественост”, посочено в двата стандарта. Според тях новото определение за същественост е: „информацията е съществена, ако пропусната, представена неточно или прикрита, би могло в разумна степен да се очаква да повлияе на решенията на основните потребители на финансовите отчети с обща цел, които предоставят финансова информация за дадено отчетно предприятие”. Налице са три нови аспекта от определението, които следва да бъдат отбелязани: а) ”прикриване” – настоящото определение се фокусира само върху пропускане и неточно представяне. Заключение на СМСС е, че прикриването на съществена информация може да има същия ефект като пропускане на съществена информация; б) „очакване в разумна степен да се повлияе на решенията на основните потребители” – настоящото определение се отнася до „би могло да повлияе”, което според СМСС може да се приеме, че се изисква твърде много информация, тъй като почти всичко „би могло да повлияе” върху решенията на някои потребители, дори вероятността да е минимална; и в) ”основни потребители” – настоящото определение се отнася само до „потребители”, което според СМСС може да бъде прието твърде широко, т.е. да се вземат предвид всички възможни ползватели на финансовите отчети, когато се решава каква информация да се оповести. Също така, посочват се изрично пет начина за прикриване на съществена информация: а) използване на език за съществен елемент, който е уклончив или неясен; б) информация за съществен елемент, сделка или събитие, която е разпръсната на различни места във финансовите отчети; в) несходни елементи, сделки и събития, по същество, които неподходящо са представени съвкупно; г) сходни елементи, сделки и събития, които неподходящо са представени самостоятелно; и д) съществена информация е скрита чрез несъществена информация до такава степен, че става неясно коя информация е съществена;

• *МСС 19 (променен) – Доходи на наети лица (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., не е приет от ЕК).* Тази промяна уточнява, че в случаи на промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане, в определянето на разходите за текущ трудов стаж и разходите за лихви за периода след преоценката, банката е длъжна да използва заложените в нея предположения. Допълнително са включени изменения в оповестяването на ефекта при промени в плановете за дефинирани доходи, съкращаване или уреждане във връзка с горната граница(тавана) на актив по плана;

• *КРМСФО 23 (променен) Несигурности при третирането на данъци върху дохода (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., прието от ЕК).* Това разяснение дава насоки за счетоводното третиране и отчитане на данъците върху дохода по МСС12, когато са налице определени несигурности по данъчното третиране. То не засяга данъци и други държавни вземания и такси, извън МСС12, нито включва специални изисквания относно лихви и други санкции, асоциирани с

несигурности по данъци. Разяснението покрива следните въпроси: а) дали предприятието да преценява отделно несигурности по данъчното третиране; б) допусканията, които предприятието прави за проверка и оценка на данъчното третиране от данъчните власти; в) как предприятието определя данъчната печалба или загуба, данъчните бази, неизползваните данъчни загуби, данъчните ставки и неизползваните данъчни кредити; г) как предприятието преценява и третира промените във фактите и обстоятелствата; и д) подходът на предприятието дали ще преценява отделните несигурности на данъчното третиране поотделно или в комбинация с други;

• *Промени в Концептуалната рамка за финансово отчитане (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не са приети от ЕК).* Тези промени включват преработени дефиниции за „актив” и „пасив”, както и нови насоки за тяхното измерване, отписване, представяне и оповестяване. Промените в Концептуалната рамка са съпроводени с изменения в някои препратки към нея в Международните стандарти за финансово отчитане, в т.ч. МСФО 2, МСФО 3, МСФО 6, МСФО 14, МСС 1, МСС 8, МСС 34, МСС 37, МСС 38, КРМСФО 12, КРМСФО 19, КРМСФО 20, КРМСФО 22 и ПКР 32. Част от препратките насочват към коя версия на Концептуалната рамка следва се отнасят изявленията в посочените стандарти (рамката на КМСС, приета от СМСС през 2001 г., рамката на СМСС от 2010 г. или новата ревизирана рамка от 2018 г.), други изрично посочват, че дефинициите в стандарта не са актуализирани в съответствие с новите изменения в рамката.

Ръководството е в процес на проучване, анализ и оценка на ефектите от направените промени в Концептуалната рамка и горепосочените стандарти (с изключение на МСФО16), които ще окажат влияние върху счетоводната политика и върху стойностите и класификациите на активите, пасивите, операциите и резултатите на дружеството в следващите отчетни периоди.

Допълнително, за посочените по-долу нови стандарти, променени стандарти и приети тълкувания, които са издадени, но все още не са в сила за годишни периоди започващи на 1 януари 2018 г., ръководството е преценило, че следните не биха имали потенциален ефект за промени в счетоводната политика и класификацията и стойностите на отчетни обекти във финансовите отчети на дружеството, а именно:

• *МСФО 17 Застрахователни договори (в сила за годишни периоди от 01.01.2021 г., не е приет от ЕК).* Този стандарт е изцяло нов счетоводен стандарт за всички видове застрахователни договори, вкл. за някои гаранции и финансови инструменти, като обхваща правила за признаване и оценяване, за представяне и оповестяване. Стандартът ще замени действащия до този момент стандарт за застрахователните договори – МСФО 4. Той установява нов цялостен модел за отчитането на застрахователните договори, покриващ всички релевантни счетоводни аспекти. Той не е приложим за дейността на банката.

• *МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно дългосрочни участия в асоциирани и съвместни предприятия (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г. не е приет от ЕК).* Тази промяна уточнява, че предприятието следва да прилага МСФО 9, включително изискванията за обезценка, относно участията в асоциирани или съвместни предприятия, които формират нетната инвестиция с тези дружества, и за които не се прилага отчитането по метода на собствения капитал. Промяна в намеренията или плановете на ръководството не се считат за доказателство за промяна.

• *МСФО 10 (променен) – Консолидирани финансови отчети и МСС 28 (променен) – Инвестиции в асоциирани и съвместни предприятия – относно продажби или апорт на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия (с отложена ефективна*

дата на влизане в сила, подлежаща на определяне от СМСС). Тези промени са насочени към решаването на счетоводното третиране на продажбите или апортите на активи между инвеститор и негови асоциирани или съвместни предприятия. Те потвърждават, че счетоводното третиране зависи дали продаваните активи или апортираните немонетарни активи, конституират или не по същество „бизнес“ по смисъла на МСФО 3. Ако тези активи като съвкупност не отговарят на определението за „бизнес“ инвеститорият признава печалба или загуба до процента, съответстващ на дела на другите несвързани инвеститори в асоциираното или съвместното предприятие. В случаите когато се продават активи или се апортират немонетарни активи, които като съвкупност са „бизнес“, инвеститорият признава изцяло печалбата или загубата от транзакцията. Тези промени ще се прилагат перспективно. СМСС отложи началната дата на приложение на тези промени за неопределено време.

• *Подобрения в МСФО Цикъл 2015-2017 (м. декември 2017 г.) – подобрения в МСС 23, МСС 12 и МСФО 3 във връзка с МСФО 11 (в сила за годишни периоди от 01.01.2019 г., не са приети от ЕК).* Тези подобрения внасят частични промени и редакции в съответните стандарти, основно с цел да премахнат съществуваща непоследователност или неясноти в приложението на правилата и изискванията на отделните стандарти, както и да се внесе по-прецизна терминология на понятия. Основно промените са насочени към следните обекти или операции: а) поясняват, че когато едно предприятие придобива контрол над бизнес, който е съвместна дейност, то следва да преизчисли (преоцени) предишно държаните си дялове в този бизнес при прилагане на МСФО 3. Също така се уточнява, че когато едно предприятие придобие съвместен контрол в бизнес, който е съвместна дейност, то не следва да преизчислява предишно държаните дялове в него при прилагане на МСФО 11; б) поясняват, че всички данъчни последици от данъци върху доходи от дивиденди (т.е. при разпределение на печалбата) следва да се посочат в печалбата или загубата независимо как са възникнали – при прилагането на МСС 12; и в) поясняват, че ако при заеми със специални цели за финансиране на определен квалифициран актив, останат непогасени след като активът стане готов за предвидената употреба или продажба, тези заеми стават част от финансиращите средства с общо предназначение, когато се изчислява нормата за капитализация по реда на МСС 23.

• *МСФО 3 (променен) – Бизнес комбинации (в сила за годишни периоди от 01.01.2020 г., не е приет от ЕК).* Тази промяна касае даденото в приложенията към стандарта определение за „бизнес“ и е свързана с трудностите, които придобиващото предприятие среща в преценката дали се придобива бизнес или съвкупност от активи. Изменението цели: а) да изясни, че за да бъде определен като бизнес, придобитият набор от дейности и активи трябва да включва като минимум вложените ресурси и оперативни процеси, които заедно водят до създаването на продукт; б) да се стеснят дефинициите за „бизнес“ и за „продукт“, като се съсредоточат до стоките и услугите, предоставяни на клиента и като се отнеме фокусът върху способността за намаляване на разходите; в) да добави насоки и илюстративни примери, които да помогнат на предприятията в преценката дали е придобит оперативен процес; г) да премахне изискването за оценка за това дали пазарните участници са в състояние да заменят липсващите ресурси и оперативни процеси в придобиваното предприятие, за да продължат да създават продукт, и д) да се добави опцията за т.нар. тест за концентрация, който позволява опростена оценка за това, дали дадена съвкупност от дейности и активи е бизнес, или не.

## **2.2. Потенциални ефекти от прилагането на новия МСФО 16 Лизинг**

МСФО 16 не променя съществено счетоводното отчитане на лизинга за лизингодателите.

Те ще продължат да класифицират всеки лизингов договор като финансов или оперативен, прилагайки на практика правила аналогични на тези на МСС 17, които са по същество прехвърлени и в новия МСФО 16.

Банката е прегледала и анализирала всички лизингови споразумения според изискванията на новия стандарт. Стандартът ще засегне основно оперативните лизинги на банката в качеството ѝ на лизингополучател.

Към 31.12.2018 г. банката има неотменими ангажименти по 62 бр. договори за оперативен лизинг в размер на 4,523 х. лв. Според приблизителната оценка на банката около 5 х. лв. от тези задължения са свързани с плащания по лизингови договори на ниска стойност, които ще продължат да се признават по линеен метод като текущ разход в печалбата или загубата.

Потенциалните ефекти от промяната на счетоводната политика поради въвеждането на МСФО 16 са представени както следва:

а) Банката очаква да признае активи "право на ползване" приблизително в размер на 6,353 х.лв. на 1 януари 2019 г. и съответно задължения по лизинг в размер на 6,353 х.лв. Дружеството ще оцени активите "право на ползване" на всички лизингови договори по сума, равна на задълженията по лизинги, коригирана със сумата на всички авансово платени или начислени лизингови плащания, признати непосредствено преди датата на първоначално прилагане (31.12.2018 г.);

б) Промяната на счетоводната политика поради въвеждането на МСФО 16 на 01.01.2019 г. няма да има ефект върху нетните активи на банката;

в) Банката очаква намаление в нетната печалба за 2019 г. приблизително с 33 х.лв., в резултат от прилагането на новия стандарт;

г) Нетните парични потоци от оперативна дейност ще се увеличат, а нетните парични потоци от финансова дейност ще се намалят приблизително с 1,623 х.лв., тъй като плащанията за главници по договорите за лизинг ще се отчитат изцяло към финансовата дейност.

МСФО16 е задължителен за приложение за финансовата година, започваща на 01.01.2019 г. Банката е решила да не го прилага по-рано. Тя е избрала модифицирано ретроспективно приложение на новите правила на стандарта, от 01.01.2019 г. Сравнителните данни за годината (2018 г.), предшестваща първоначалното прилагане няма да бъдат преизчислявани.

### **2.3. Сравнителни данни**

Банката представя сравнителна информация в този финансов отчет за една предходна година.

Когато е необходимо, сравнителните данни се рекласифицират (и преизчисляват), за да се постигне съпоставимост спрямо промени в представянето в текущата година.

Изключение от това правило е представянето на ефектите от приложението за първи път на МСФО 9 *Финансови инструменти* и МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти*. При приемането на МСФО 9 *Финансови инструменти* банката е приложила изключенията (облекченията) при първоначалното му прилагане. Банката е избрала модифицирано ретроспективно прилагане за първи път на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти*. Всички корекции, произтичащи от първоначалното прилагане на двата нови стандарта, са отчетени в собствения капитал (към „неразпределената печалба” и „резерва от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход”) към 1 януари 2018 г. Сравнителната информация за 2017 г. не е преизчислена.

Тя е представена и оповестена съгласно изискванията на МСС 39 *Финансови Инструменти: Признание и Оценяване* (отменен), МСФО 7 *Финансови Инструменти: Оповестяване*, МСС 18 *Приходи* (отменен) и МСС 11 *Договори за строителство* (отменен) и свързаните с тях разяснения.

Ефектите от първоначалното прилагане на новите МСФО 9 *Финансови инструменти* и МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* са представени в Приложение № 2.4.

#### **2.4. Ефекти от първоначално прилагане на МСФО 9 Финансови инструменти и МСФО 15 Приходи от договори с клиенти**

В настоящото приложение са представени ефектите върху индивидуалния финансов отчет на банката за 2018 г. от прилагането за първи път на МСФО 9 *Финансови инструменти* и МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* на 01.01.2018 г. Банката е възприела подхода на модифицирана ретроспекция, без извършване преизчисление на сравнителната информация за 2017 г.

МСФО 9 *Финансови инструменти* заменя разпоредбите на МСС 39 *Финансови инструменти: признание и оценяване* във връзка с признание, класификация и оценка на финансови активи и финансови пасиви, отписване на финансови инструменти, обезценка на финансови активи и счетоводно отчитане на хеджирането. Въведени са нови класификационни критерии и групи на финансовите активи респ. нови правила за тяхното последващо оценяване и признаването на приходите от лихви. Другатата съществена разлика е възприемането на нов подход за измерване на обезценки – на база очакваните кредитни загуби. При въвеждането на МСФО 9 *Финансови инструменти* за първи път, банката е приложила изключенията (облекченията) при първоначалното му прилагане, като е наложила изискванията на стандарта към откритите към 01.01.2018 г. договори по финансови инструменти.

МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* заменя МСС 18 *Приходи*, който обхваща договори за стоки и услуги, както и МСС *Договори за строителство*, който обхваща договори строителство, и свързаните с тях ПКР и КРМСФО. Новият стандарт установява модел от пет стъпки при отчитане на приходите от договори с клиенти. Този модел е базиран на принципа, че приходите се признават, когато контролът върху стоката или услугата се прехвърли на клиента в размер, който отразява възнаграждението, на което предприятието очаква да има право в замяна на прехвърляне на стоки или услуги на клиента. Приемането на новия МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* увеличава значително използването на преценки при признание на приходите и дава насоки за отчитането на разходи по договор. Представянето и оповестяванията по МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* са в определена степен различни и повече детайлни спрямо отменените счетоводни стандарти. Банката е приложила изискванията на МСФО 15 за всички неизпълнени на 01.01.2018 г. договори, като е използвано практическото облекчение за модифицирани договори с клиенти.

Прилагането на МСФО 9 *Финансови инструменти* е довело до значителни промени в счетоводните политики и корекция на сумите по съответните статии, отразяващи засегнатите отчетни обекти, признати във финансовия отчет на банката.

Прилагането на МСФО 15 *Приходи от договори с клиенти* е довело само до определени промени в счетоводните политики без съществени стойностни ефекти и рекласификации по съответните статии във финансовия отчет на банката. Новите счетоводни политики са представени в Приложения № 2.4.

2.4.1.МСФО 9 Финансови инструменти

На 01.01.2018 г., ръководството на банката е извършило оценка на бизнес моделите, в които са ангажирани отделните финансови активи, държани от банката и е направила за тях нова класификация, вече в съответните категории съгласно МСФО 9. Ефектите от рекласификации на 01.01.2018 г. спрямо категориите за оценяване в МСС 39, както и стойностния ефект от първоначалното прилагане на МСФО 9 към 1 януари 2018 г. са както следва:

	Приложение	Категория на оценяване		Балансова стойност		Ефекти от превзчисление и рекласификация	Бележка
		МСС 39	МСФО 9	МСС 39	МСФО 9		
		31.12.2017	01.01.2018	31.12.2017 BGN'000	01.01.2018 BGN'000		
<b>ФИНАНСОВИ АКТИВИ</b>							
Парични средства и вземания от Централната Банка	12	кредити и вземания	финансови активи по амортизирана стойност	155,621	155,621	-	
Вземания от банки	13	кредити и вземания	финансови активи по амортизирана стойност	38,386	38,378	(8)	
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	кредити и вземания	финансови активи по амортизирана стойност	386,166	385,021	(1,145)	1)
Ценни книжа, отчетани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15a	xxx	финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	37,753	37,753	2)
Ценни книжа на разположение за продажба	15b	финансови активи на разположение за продажба	xxx	37,753	-	(37,753)	3)
Ценни книжа, отчетани по амортизирана стойност	16a	xxx	финансови активи по амортизирана стойност	-	80,641	80,641	3)
Ценни книжа държани до падеж	16b	финансови активи държани до падеж	xxx	80,641	-	(80,641)	4)
Други финансови активи		кредити и вземания	финансови активи по амортизирана стойност	702	702	-	4)
<b>НЕФИНАНСОВИ АКТИВИ</b>		xxx	xxx	59,231	59,231	-	
<b>ОБЩО АКТИВИ</b>				<b>758,500</b>	<b>757,347</b>	<b>(1,153)</b>	
<b>ФИНАНСОВИ ПАСИВИ</b>							
Задължения към банки	24	финансови пасиви по амортизирана стойност	финансови пасиви по амортизирана стойност	8,836	8,836	-	
Задължения към клиенти	25	финансови пасиви по амортизирана стойност	финансови пасиви по амортизирана стойност	640,346	640,346	-	
Други финансови пасиви		финансови пасиви по амортизирана стойност	финансови пасиви по амортизирана стойност	3,885	3,885	-	
<b>НЕФИНАНСОВИ ПАСИВИ</b>							
Пасиви по отерочени данъци	27	xxx	xxx	83	(35)	(118)	6)
Други пасиви		xxx	xxx	1,991	1,991	-	
<b>ОБЩО ПАСИВИ</b>				<b>655,141</b>	<b>655,023</b>	<b>(118)</b>	
<b>СОБСТВЕН КАПИТАЛ</b>							
Акционерен капитал		xxx	xxx	75,000	75,000	-	
Резерви		xxx	xxx	17,597	17,675	78	3)
Неразпределена печалба		xxx	xxx	10,762	9,649	(1,113)	7)
<b>ОБЩО СОБСТВЕН КАПИТАЛ</b>	29			<b>103,359</b>	<b>102,324</b>	<b>(1,035)</b>	
<b>ОБЩО ПАСИВИ И СОБСТВЕН КАПИТАЛ</b>				<b>758,500</b>	<b>757,347</b>	<b>(1,153)</b>	

Бележки към равнението на неразпределената печалба преди и след направените рекласификации и преизчисления на 01.01.2018 г. във връзка с прилагането за първи път на МСФО 9:

*1) Вземания от банки*

Вземанията от банки се държат от Търговска банка Д само с цел получаване на договорените парични потоци и водят до парични потоци, представляващи единствено плащания на главница и лихви. Поради това те са класифицирани и оценени от категорията “кредити и вземания” съгласно МСС 39 към категорията „финансови активи по амортизирана стойност” съгласно МСФО 9. Вземанията от банки са включени като обект за обезценка съгласно МСФО 9. Банката е приложила общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по вземанията от банки на 01.01.2018 г. (*Приложение № 2.27.1.2.1 и Приложение №13*). В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 8 х.лв. в началните салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и увеличение на провизиите за обезценка за очаквани кредитни загуби, признати като коректив със същата сума на 01.01.2018 г.

*2) Предоставени кредити и аванси на клиенти*

Предоставените кредити и аванси на клиенти се държат от банката само с цел получаване на договорените парични потоци и водят до парични потоци, представляващи единствено плащания на главница и лихви. Поради това те са класифицирани и оценени от категорията “кредити и вземания” съгласно МСС 39 към категорията „финансови активи по амортизирана стойност” съгласно МСФО 9. Предоставените кредити и аванси на клиенти са включени като обект за обезценка съгласно МСФО 9. Банката е приложила общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти на 01.01.2018 г. (*Приложение № 2.27.1.2.2 и Приложение № 14*). В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 1,145 х.лв. в началните салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и увеличение на провизиите за очаквани кредитни загуби, признати като коректив със същата сума на 01.01.2018 г.

*3) Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход*

Дълговите ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход се държат от банката както с цел получаване на договорени парични потоци, представляващи плащания на главница и лихва, така и за продажба. В резултат на това инвестициите в този портфейл със справедлива стойност към 01.01.2018 г. в размер на 37,753 х. лв. са рекласифицирани и оценени от категорията „финансови активи на разположение за продажба” съгласно МСС 39 към категорията „финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход” по МСФО 9, като тази рекласификация не е довела до корекции в собствения капитал на банката. Ефектите от тяхната преоценка се представят в “резерв по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход”. Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход са включени като обект за обезценка съгласно МСФО 9. Банката е приложила общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби, свързани с ценните книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход на 01.01.2018 г. (*Приложение № 2.27.1.2.4 и Приложение № 15a*). В резултат на това е призната допълнителна обезценка за очаквани кредитни загуби в размер на 78 х.лв. в началните салда, което е довело до намаление на неразпределената печалба и увеличение на резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход със същата сума на 01.01.2018 г.

*4) Ценни книжа по амортизирана стойност*

Дълговите ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност се държат от банката само с цел получаване на договорените парични потоци и водят до парични потоци, представляващи единствено плащания на главница и лихви. В резултат на това инвестициите в този портфейл с балансова стойност към 01.01.2018 г. в размер на 80,641 х. лв. са рекласифицирани и оценени от категорията „финансови активи държани до падеж” съгласно МСФО 39 към категорията „финансови активи по амортизирана стойност” по МСФО 9, като тази рекласификация не е довела до корекции в собствения капитал на банката. Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност са включени като обект за обезценка съгласно МСФО 9. Банката е приложила общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби, свързани с ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност на 01.01.2018 г. (*Приложение № 2.27.1.2.3 и Приложение № 16а*) като няма отчетен стойностен ефект върху очаквани кредитни загуби, респ. неразпределената печалба в началните салда към 01.01.2018 г., доколкото портфейлът е съставен изцяло от български държавни ценни книжа, за които вероятността за неизпълнение е определена за равна на нула.

*5) Предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажименти по предоставени кредити*

Предоставените финансови гаранции, акредитиви и неусвоените ангажименти по предоставени кредити се преоценяват последващо съгласно МСФО 9 по по-високата от двете суми – обезценката за очаквани загуби, и първоначално призната сума намалена със сумата на натрупания приход, признат по реда на МСФО 15. За тях Банката е приложила общия подход по МСФО 9 за измерване на очакваните кредитни загуби, като няма отчетен стойностен ефект върху неразпределената печалба в началните салда към 01.01.2018 г., тъй като изчислената загуба от обезценка е несъществена и не е отразена в този финансов отчет (*Приложение № 2.27.1.2.6*).

*6) Отсрочени данъци*

Във връзка с направените преизчисления по точки 1), 2) и 3) по-горе са признати допълнително отсрочени данъчни активи в размер на 118 х.лв., които са довели до увеличение на неразпределената печалба със същата сума на 01.01.2018 г.

*7) Ефектите върху неразпределената печалба на банката на 1 януари 2018 г. от прилагането на МСФО 9 за първи път, са представени по-долу както следва:*

	01.01.2018
	BGN*000
<b>Крайно салдо на неразпределената печалба към 31 декември 2017 година</b>	<b>10,762</b>
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по вземания от банки	(8)
<i>Ефект от обезценка на призната балансово лихва към 01.01.2018 г., отчитана задбалансово (до 31.12.2017 г.) и ефект от очаквани кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти</i>	<i>(2,382)</i>
<i>Ефект от признаване на задбалансово отчитана лихва (до 31.12.2017 г.) по предоставени кредити и аванси на клиенти</i>	<i>1,237</i>
Общ ефект от прилагане на МСФО 9 върху предоставени кредити и аванси на клиенти	<u>(1,145)</u>
Начисляване на провизия за обезценка за очаквани кредитни загуби по ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(78)
Ефект върху отсрочени данъци	118
<b>Ефект върху неразпределената печалба на 1 януари 2018 година в резултат на прилагане на МСФО 9</b>	<u><b>(1,113)</b></u>



Връзката между провизиите за обезценка, отчитани по МСС 39 към 31 декември 2017 г. и началното салдо на очакваните кредитни загуби съгласно МСФО 9 към 1 януари 2018 г. е представена в следващата таблица:

Финансови активи	Провизия за загуби МСС 39 към 31.12.2017 BGN '000	Ефекти от преизчисление BGN '000	Коректив за очаквани кредитни загуби МСФО 9 01.01.2018 BGN '000
Вземания от банки	-	(8)	(8)
Предоставени кредити и аванси на клиенти	(38,897)	(2,382)	(41,279)
Ценни книжа отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	(78)	(78)
Ценни книжа по амортизирана стойност	-	-	-
<b>Общо балансови финансови активи</b>	<b>(38,897)</b>	<b>(2,468)</b>	<b>(41,365)</b>
Издадени банкови гаранции и акредитиви	-	-	-
Други ангажименти по кредити и аванси на клиенти	-	-	-
<b>Общо задбалансови ангажименти</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
	<b>(38,897)</b>	<b>(2,468)</b>	<b>(41,365)</b>

#### *Хеджиране*

МСФО 9 въвежда и значително изменен модел на хеджиране, изискващ и значително по-голям обем оповестявания относно дейността по управление на риска. Банката не отчита определени финансови инструменти и/или операции, за които е определено хеджиращо взаимоотношение. Поради това първоначалното прилагане на изискванията за хеджиране съгласно МСФО 9 не води до стойностни и класификационни корекции във финансовите отчети към 01.01.2018 г.

#### **2.4.2. МСФО 15 Приходи от договори с клиенти**

Прилагането на стандарта няма съществен стойностен или класификационен ефект върху финансовите отчети, респ. отчетените активи и пасиви, и собствен капитал на банката към 01.01.2018 г.

#### **2.5. База за оценяване**

Индивидуалният финансов отчет на банката е изготвен на база историческата цена с изключение на финансови инструменти, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, съгласно МСФО 9 към 31.12.2018 година (финансовите инструменти на разположение за продажба, отчитани съгласно МСС 39 към 31.12.2017 година), които са оценени на база справедлива стойност.

#### **2.6. Функционална валута и валута на представяне**

Функционалната валута и отчетната валута на представяне в индивидуалния финансов отчет на банката е българският лев. От 1 януари 1999 г., с въвеждането на еврото, фиксираното законово съотношение на двете валути е BGN 1.95583:EUR 1.

Банката води своите счетоводни регистри в български лев (BGN), който приема като негова отчетна валута за представяне. Данните в индивидуалния финансов отчет и приложенията към него са представени в хиляди лева, освен ако нещо друго изрично не е указано.

### ***2.7. Прилагане на приблизителни оценки***

Представянето на финансов отчет съгласно Международните стандарти за финансови отчети изисква ръководството на банката да направи най-добри приблизителни оценки, начисления и разумно обосновани предположения, които оказват ефект върху отчетените стойности на активите и пасивите, на приходите и разходите, и на оповестяването на условни вземания и задължения към датата на отчета. Тези приблизителни оценки, начисления и предположения са основани на информацията, която е налична към датата на финансовия отчет, поради което бъдещите фактически резултати на банката биха могли да бъдат различни от тях (като в условия на финансова криза несигурностите са по-значителни). Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност на, или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени в *Приложение № 2.27*.

### ***2.8. Консолидиран финансов отчет на банката***

Настоящият финансов отчет представлява индивидуален финансов отчет, изготвянето на който се изисква, съгласно счетоводното законодателство на Република България. Банката притежава собственост и упражнява контрол върху дъщерни дружества (*Приложение № 17*), поради което, съгласно изискванията на Закона за счетоводството в България и на основание МСФО 10 Консолидирани финансови отчети, е съставило заедно с него и консолидиран финансов отчет, одобрен за издаване от Управителния съвет на банката на 29 март 2019 г.

### ***2.9. Валутни операции***

При първоначално признаване всяка сделка в чуждестранна валута се отчита във функционалната валута (български лев), като към сумата в чуждестранна валута се прилага обменният курс към момента на сделката или операцията. Паричните средства и еквиваленти, кредити и вземанията, инвестиции в ценни книжа, задължения по депозити и други задълженията, като монетарни отчетни обекти, деноминирани в чуждестранна валута се отчитат във функционалната валута като се прилага обменният курс, публикуван от БНБ ежедневно. Към 31 декември те се оценяват в български лева като се използва заключителният обменен курс на БНБ.

Немонетарните отчетни обекти в отчета за финансовото състояние, първоначално деноминирани в чуждестранна валута, се отчитат във функционалната валута като се прилага историческият обменен курс към датата на операцията и последващо не се преоценяват по заключителен курс.

Ефектите от курсовите разлики, свързани с уреждането на сделките с чуждестранна валута по курсове, или отчитането на сделки в чуждестранна валута по курсове, които са различни, от тези, по които първоначално са били признати, се включват в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в момента на възникването им към статия *“нетен доход от търговски операции”*.

### *2.10. Приходи от лихви и разходи за лихви*

Приходите от лихви и разходите за лихви се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база на принципа на начисляване за всички лихвоносни финансови инструменти до степента, до която е вероятно за постъпване на стопанските изгоди за банката и приходът може надеждно да се измери.

*Приходите от лихви* включват: реализирани лихвени доходи по дългови ценни, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход за 2018 година (реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа на разположение за продажба за 2017 година), лихви по предоставени депозити в други банки, лихви по предоставени кредити и аванси на клиенти, включително и такси и комисионни по предоставени кредити и аванси на клиенти, които са неразделна част от ефективния доход на финансовия инструмент.

*Разходите за лихви* включват: лихвите по привлечени депозити от банки, лихвите по депозити от клиенти, както и лихвите по други дългосрочно привлечени средства.

#### *2.10.1. Метод на ефективния лихвен процент*

В съответствие с МСФО 9 и МСС 39 при признаването на приходите и разходите за лихви се използва методът на ефективния доход за всички финансови инструменти по амортизирана стойност и по справедлива стойност през друг всеобхватен доход.

Ефективният лихвен процент се определя като този процент, който точно дисконтира бъдещите входящи и изходящи потоци, които се очаква да се генерират през целия живот на даден финансов инструмент или за по-кратък период, ако това е уместно, до неговата нетна цена на придобиване. При изчислението на ефективния лихвен процент се вземат предвид всички договорни условия на съответния финансов инструмент, включително такси и други въгрешноприсъщи разходи, които се отнасят пряко до инструмента и са посъщество част от ефективния лихвен процент, но без бъдещи кредитни загуби. Приходите от лихви и разходите за лихви включват амортизация на всеки отбив или премия или други разлики между първоначалната стойност на лихвоносни инструменти и тяхната стойност на падеж, изчислявана на база ефективния лихвен процент.

Признаването на лихвен приход за финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход по реда на МСФО 9 е аналогично на признаването на лихвени приходи за финансови активи на разположение за продажба и на държани до падеж съгласно МСС 39.

#### *2.10.2. Признаване на приход от лихви*

##### *Счетоводна политика, приложима от 01.01.2018 година*

За финансови активи, класифицирани във Фаза 1 (класификационна рискова група „редовни експозиции“) и Фаза 2 (класификационна рискова група „експозиции с нарушено обслужване“) приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху brutната балансова стойност на инструмента.

За финансови активи, класифицирани във Фаза 3 (класификационна рискова група „експозиции с кредитна обезценка“) приходите от лихви се признават на база на ефективния лихвен процент върху амортизираната стойност на инструмента. Когато финансовият актив се възстанови (настъпят подобрения) и вече не се оценява като кредитно-обезценен и е налице наблюдаем наличен паричен поток, тогава признаването на лихвения приход отново се прави на

брутна база.

Банката притежава финансови активи (текущи сметки в други банки) с отрицателна доходност. Начислените лихви по тези активи се представят в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) като лихвен разход и допълнително се оповестяват в *Приложение № 4*.

#### Счетоводна политика приложима до 31.12.2017 година

Приходите от лихви и разходите за лихви включват амортизация на всеки отбив или премия или други разлики между първоначалната стойност на лихвоносни инструменти и тяхната стойност на падеж, изчислявана на база ефективния лихвен процент.

Приходите от лихви включват реализирани лихвени доходи по дългови ценни книжа на разположение за продажба, лихви по депозити в други банки, договорни лихви по предоставени кредити и аванси на клиенти, дивиденди, както и такси и комисионни по предоставени кредити и аванси на клиенти, които са неразделна част от ефективния доход на финансовия инструмент.

#### **2.11. Приходи от и разходи за такси и комисионни**

Приходи от такси и комисионни за извършване на банкови и небанкови услуги се признават за периода или към момента на изпълнението съобразно условията за прехвърляне на контрола върху услугата.

Таксите и комисионните по банковите гаранции се признават на системна база през периода на съществуване на експозицията, при осигуряване на съпоставимост с разходите за оказване на услугата. Такси по кредитни ангажименти/улеснения, за които е по-скоро вероятно да се трансформират в отпуснат кредит се отлагат за признаване до отпускането и се включват при изчислението на ефективния лихвен процент.

Разходите за такси и комисионни свързани с обслужването на ностро сметки и други сметки при банки се признават обичайно към момента на извършването/консумирането от на услугата, за която се отнасят, освен ако не се консумират за период – тогава се признават за периода на систематична база.

#### **2.12. Доходи или загуби от търговски операции**

Резултатите от търговски операции включват: приходи от лихви от ценни книжа, държани за търгуване, вкл. дивидентите от тях; печалбите или загубите от операции с ценни книжа държани за търгуване, печалбите или загубите от валутни операции в чуждестранна валута, както и нетната печалба или загуба от преоценки на валутни активи и пасиви.

#### **2.13. Финансови инструменти**

##### **2.13.1. Финансови активи**

##### **2.13.1.1. Признаване на финансови активи**

Обичайно банката признава в отчета за финансовото състояние финансовите активи на “датата на търгуване” – датата, на която се е обвързала да закупи съответните финансови активи. Това включва сделките по регулирана рамка – покупки и продажби на финансови активи, които

предполагат уреждането на сделката и прехвърлянето на активите да става по общоприет начин, установен законово или като конвенция на съответния пазар. Кредитите и авансите от клиенти се признават при прехвърляне на средствата по сметката на клиента. Съответно, банката признава задължение към клиенти при постъпване на средства в банката.

#### *2.13.1.2. Първоначална оценка на финансови активи*

Всички финансови активи първоначално се оценяват по тяхната справедлива стойност плюс преките разходи по транзакцията, с изключение на финансовите активи по справедлива стойност през печалбата и загубата. Търговски и други вземания се оценяват по тяхната фактурна стойност (цена на сделката).

Когато справедливата стойност на финансовите инструменти при първоначалното признаване се различава от цената на сделката (операцията), тогава банката признава в текущата печалба или загуба при следните условия:

а) ако справедливата стойност е определена чрез оценъчна техника базирана на данни, които са наблюдаеми за пазарните участници, разликата се признава още в ден 1 в текущата печалба или загуба; и

б) ако справедливата стойност е определена чрез оценъчна техника, базирана на данни, които не са наблюдаеми, разликата не се признава в текущата печалба или загуба до момента, докато данните станат наблюдаеми или финансовият инструмент бъде изписан.

#### *2.13.1.3. Класификация и последваща оценка на финансови активи*

##### *2.13.1.3.1. Счетоводна политика приложима от 01.01.2018 година*

Банката класифицира и последващо оценява всички свои финансови активи в следните три категории: финансови активи по амортизирана стойност, финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход и финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата. Класификацията на финансовите активи се извършва на базата на бизнес модела за тяхното управление и характеристиките на договорените парични потоци.

#### *Бизнес модел за управление на финансовите активи*

Бизнес моделите, които са в основата за управление и класификация на финансовите активи на банката, са в пряка взаимовръзка и в съответствие с определените стратегия и планове за развитие и целите на основните банкови дейности, обичайните сделки и операции и рисковия профил. Определени са на ниво група от финансови активи, които се управляват по един и същи начин за постигане на конкретна бизнес цел. Когато в обхвата на един тип финансов инструмент попадат отделни финансови активи, за които конкретният подход и характеристиките на управление може да са различни, съответно стратегията за придобиване и целта на държане - също, банката може да определи повече от един бизнес модел спрямо този тип инструмент, като обособява подпортфейли, с различна класификация и отчитане. В зависимост от стратегията и рисковия профил, банката е установила следните бизнес модели за управление на финансови си активи:

- 1) *Бизнес модел, чиято цел е активите да бъдат държани, за да се съберат договорните парични потоци.* Основните характеристики на модела включват:
  - финансови активи, които се управляват, за да се съберат договорените плащания през целия срок на инструмента;
  - фокусът в наблюдението и отчетността до ръководството и пряко отговорните лица е поставен върху кредитното качество на инструмента, степента на кредитния риск и договорената възвращаемост за тази групи активи. Допълнително, в контекста на този фокус, банката следи и тяхната справедлива стойност;
  - историческият анализ или данни не идентифицират (чести или големи) продажби, които са в противоречие с бизнес целите;
  - продажби на финансови активи, свързани с ограничаване на кредитен риск, кредитна концентрация, тестване (демонстриране) на ликвидност или извънредни (включително на значителна стойност), произтичащи от стресови ликвидни ситуации, се изключват и се приема, че те не са в противоречие с дефинирания бизнес модел.
- 2) *Бизнес модел, чиято цел е както събиране на договорни парични потоци, така и продажба на финансови активи.* Основните характеристики на модела включват:
  - финансови активи, които се използват за управление и на текущата ликвидност;
  - обхватът и типът им е съобразен и с целта за управление на общата възвращаемост, максимизиране на резултатите в процеса по обезпечаване на ликвидността, и поддържане на необходимото за банката балансиране на входящите и изходящите потоци;
  - исторически се наблюдава и допускат по-чести и по-значителни по обем продажби на активи от тази група, доколкото те представляват основен фактор за постигане на целта на бизнес модела.
- 3) *Бизнес модел, чиято цел е реализиране на парични потоци посредством продажба на актива.* Основните характеристики на модела включват:
  - финансови активи, за които банката има намерение и бизнес мотиви да следи текущо тяхната справедлива стойност, която е в основата на решенията за извършване на сделки по покупко-продажба;
  - налице са доказателства за активна дейност по покупко-продажба;
  - договорните парични потоци от актива не са съставени единствено от плащания по главница и лихва;
  - събирането на договорните парични потоци от такива активи са само в допълнение към постигането на основната цел – реализиране на паричните потоци и добри равнища на доходност от продажбите им.

#### *Характеристики и тестване на договорните парични потоци на финансовите активи*

Установяването (тестването) на характеристиките и условията на договорните парични потоци (SPPI) е вторият фактор при определяне класификацията на всеки финансов инструмент. Този процес представлява проверка на набор от избрани характеристики по отношение на

очакваните договорени парични потоци по сделката, които имат ключово значение за финансовия инструмент. Целта е да се установят активите, за които договорните парични потоци съдържат единствено плащания по главница и лихва (SPPI тест).

За целите на този тест главницата се определя като справедливата стойност на инструмента на датата на първоначалното му признаване и която може да се променя през периода на живота на инструмента. Също така най-съществият елемент на лихвата, който се изследва при теста е отчетеното в нея възнаграждение на стойността на парите във времето и кредитният риск. При оценките по реда на теста SPPI банката прави редица допускания и преценки, и взема предвид серия от фактори, особено променливостта на паричните потоци и рисковете на съответната експозиция.

Процесът по установяване на характеристиките на договорените парични потоци включва:

- определяне и групиране на съотносимите към съответния бизнес модел финансови активи;
- определяне на подпортфейли от инструменти, обхванати от стандартизирани продукти, за които наличната информация и/или прегледа на продуктите документи (карти) еднозначно показва съответствие с SPPI теста;
- за хомогенни портфейли SPPI тестът се базира на преглед на приложимите условия по вътрешни правила, общи условия и договори, и/или извършване на експертна оценка;
- в останалите случаи, SPPI тестът се извършва чрез индивидуален преглед характеристиките на ниво отделен договор.

Банката е определила следната периодичност за установяване и тестване на характеристиките на договорените паричните потоци:

- еднократно, на 01.01.2018 г., при влизане в сила на МСФО 9 - за съществуващите финансови активи към тази дата;
- при въвеждане на нови стандартизирани банкови продукти на ниво продуктова документация (карта);
- при възникване на нов инструмент и/или продукт в случаите на специфични и отличаващи се условия от стандартно заложените във вътрешни правила, тарифа, общи условия и договори.

#### *2.13.1.3.1.1. Финансови активи по амортизирана стойност*

Банката отчита в тази категория: паричните средства по разплащателни сметки и депозити при Централната банка; вземанията от банки; предоставените кредити и аванси на клиенти, портфейлът от дългови ценни книжа, който приоритетно се държи до падеж, както и други оперативни вземания.

Банката класифицира и последващо оценява в групата *финансови активи, оценявани по амортизирана стойност* даден финансов актив, ако са изпълнени едновременно следните две условия: а) активът се държи в рамките на бизнес модела, чиято цел е събиране на договорените парчини потоци, и б) съгласно договорните условия на финансовия актив на определени дати възникват парични потоци, които са единствените плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата.

Тези финансовите активи се оценяват в отчета за финансовото състояние по тяхната амортизирана стойност при прилагането на метода на ефективната лихва, намалена с признатата натрупана обезценка за очаквани кредитни загуби (коректив). Лихвеният доход по тях се измерва и признава на база метода на ефективната лихва (*Приложение № 2.10.1*). Той се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на позицията *приходи от лихви*.

Кредитите и авансите, които първоначално са възникнали в банката, се признават при фактическото отпускане на паричните средства или предоставяне на друг финансов или нефинансов актив на кредитополучателите, като първоначално се оценяват по справедлива стойност, която обичайно е равна на стойността на предоставените парични средства и/или други активи.

Придобитите кредити и аванси от страна на банката се признават при получаване в значителна степен на всички ползи и рискове, като първоначално се оценяват по стойността на заплатеното възнаграждение или определената справедлива стойност на прехвърления актив, ако тя е различна.

#### *2.13.1.3.1.2. Финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход*

Банката класифицира в категорията *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* дългови и капиталови ценни книжа. Справедливата им стойност се определя чрез прилагането на различни оценъчни модели, допустими от МСФО13: котиран пазарни цени, коригирани пазарни цени или модели, базирани на дисконтирани парични потоци.

Банката класифицира и оценява последващо в групата *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* даден дългов финансов актив, ако са изпълнени едновременно следните две условия: а) активът се държи в рамките на бизнес модел, чиято цел е както събиране на договорни парични потоци, така и продажба и б) съгласно договорните условия на финансовия актив на определени дати възникват парични потоци, които са единствено плащания по главница и лихва върху непогасената сума на главницата на този инструмент.

Банката може да избере неотменимо да класифицира даден капиталов финансов актив към групата *финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* при неговото първоначално признаване, ако тай отговаря на определението за капиталов инструмент по смисъла на МСС32 и намерението е за дългосрочно държане, със специфични бизнес цели. Такава класификация се прави на ниво отделен инструмент.

Нереализираните печалби и загуби, произтичащи от промени в справедливата стойност на дълговите и капиталови ценните книжа, класифицирани в групата на финансовите активи по справедлива стойност пред друг всеобхватен доход, се признават директно в отделен компонент на



собствения капитал в отчета за промените в собствения капитал (*резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход*) през друг всеобхватен доход, докато финансовият актив бъде продаден или бъде определен като обезценен. Тогава за: а) дълговите ценни книжа - натрупаните печалби или загуби, включени в предходни периоди в собствения капитал, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за отчетния период (в печалбата или загубата за годината) по статията *„нетен доход от търговски операции“*, и б) капиталовите ценни книжа – натрупаните печалби и загуби не се рециклират през текущата печалба или загуба, а се прехвърлят директно към неразпределена печалба.

Дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход подлежат на обезценка за кредитни загуби, на месечна база. Провизията за обезценка (коректив) очаквани кредитни загуби се представят в отчета за текущата печалба или загуба и другия всеобхватен доход в статията *разход за обезценка на финансови активи* и като коректив спрямо *резерва по финансови активи*, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход в отчета за собствения капитал. Капиталовите инструменти не подлежат на обезценка.

През периода на държане на дългови ценни книжа, класифицирани като по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, банката признава приходи от лихви по метода на ефективния лихвен процент (*Приложение № 2.10.1*).

Дивидентите по капиталови ценни книжа, класифицирани като финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, се признават и отчитат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия *„други доходи от дейността, нетно“*, към момента, когато се установи, че банката е придобила правото върху тези дивиденди.

#### *2.13.1.3.1.3. Финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата*

Банката класифицира в категорията *финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата* инструменти, които са държани за търговия, както и финансови активи, определени при първоначалното им признаване като такива по справедлива стойност през печалбата или загубата, или финансови активи, които задължително се изисква да бъдат оценявани по справедлива стойност съгласно МСФО 9. Финансовите активи се класифицират като държани за търговия, ако са придобити с цел продажба или повторно придобиване в кратък срок. Деривативите, също се класифицират като държани за търговия, освен ако не са определени като ефективни хеджингови инструменти.

Ръководството определя даден инструмент при първоначалното му признаване като такъв по справедлива стойност през печалбата или загубата единствено и само, ако по този начин ще се елиминира или значително намали счетоводно несъответствие, което би се получило при признаването на печалби и загуби от различната база на оценяване на определени активи и пасиви, които има корелационна връзка на оценките. Определянето става на ниво отделен инструмент.

Банката няма практика да инвестира във финансови активи с цел печалби от пазарни флуктуации и маржове.

### 2.13.1.3.2. Счетоводна политика приложима до 31.12.2017 година

Банката класифицира своите финансови активи в следните категории: *кредити и вземания* (в които се включват и паричните средства и паричните еквиваленти), *финансови активи на разположение за продажба* и *финансови активи държани до падеж*. Класификацията е в зависимост от същността и целите на финансовите активи към датата на тяхното придобиване. Ръководството определя класификацията на финансовите активи на банката към датата на първоначалното им признаване в отчета за финансовото състояние.

#### *2.13.1.3.2.1. Кредити и вземания*

Кредити и вземания са недеривативни финансови активи с фиксирани или установими плащания, които не се котираат на активен пазар. Тази група финансови активи включва: парични средства по разплащателни сметки и депозити при Централната банка, вземания от банки, предоставени кредити и аванси на клиенти, други вземания. Те се оценяват в отчета за финансовото състояние по тяхната амортизирана стойност при използването на метода на ефективната лихва, намалена с направена обезценка. Лихвеният доход се признава на база ефективна лихва. Той се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

Кредитите и авансите, които първоначално са възникнали в банката, се признават при фактическото отпускане на паричните средства или предоставяне на друг финансов или нефинансов актив на кредитополучателите и първоначално се оценяват по справедлива стойност, която обичайно е равна на стойността на предоставените парични средства и/или други активи.

Придобитите кредити и аванси от страна на банката се признават при получаване в значителна степен на всички ползи и рискове, произтичащи от собствеността, като първоначално се оценяват по стойността на платената сума или определената справедлива стойност на прехвърления актив.

#### *2.13.1.3.2.2. Финансови активи на разположение за продажба*

Финансовите активи на разположение за продажба са недеривативни активи, които са предназначени с такава цел или не са класифицирани в друга група. Банката класифицира като финансови активи на разположение за продажба дългови или капиталови ценни книжа, когато намерението е тези ценни книжа да се държат за неопределен период от време и същите могат да бъдат продавани при необходимост от ликвидни средства или при съществени промени в доходността или цената им.

Ценните книжа на разположение за продажба се оценяват последващо по справедлива стойност, определени чрез различни оценъчни модели: котиран пазарни цени, коригирани пазарни цени или модели, базирани на дисконтирани парични потоци.

Нереализираните печалби и загуби, произтичащи от промени в справедливата стойност на ценните книжа, класифицирани в групата „на разположение за продажба“, се признават директно в отделен компонент на собствения капитал в отчета за промените в собствения капитал през друг всеобхватен доход, докато финансовият актив бъде продаден или бъде определен като обезценен. Тогава натрупаните печалби или загуби, включени в предходни периоди в собствения капитал, се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход за отчетния

период (в печалбата или загубата за годината) по статията *„нетен доход от търговски операции“*.

През периода на държане на дългови инструменти, класифицирани на разположение за продажба, банката признава приходи от лихви чрез прилагане на метода на ефективния лихвен процент.

Дивиденди по акции, класифицирани като финансови активи на разположение за продажба, се признават и отчитат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия *„други доходи от дейността, нетно“*, към момента, когато се установи, че банката е придобила правото върху тези дивиденди.

#### *2.13.1.3.2.3. Финансови активи държани до падеж*

Финансови активи държани до падеж са такива недеривативни инструменти, които представляват дългови ценни книжа, с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати, спрямо които банката при тяхното придобиване има положително намерение и възможност да държи до настъпването на падежа им независимо, че същите са търгуеми на борса. Тези активи се оценяват първоначално по тяхната цена на придобиване, а последващо – по амортизирана стойност при използването на метода на ефективната лихва, намалена с обезценка, ако има такава. Последната се представя по статия *„нетни загуби за обезценка на финансови активи“*.

Приходите от тях се признават и представят на база ефективен лихвен доход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия *„нетен доход от лихви“*.

#### *2.13.1.4. Прекласификация на финансови активи*

##### *2.13.1.4.1. Счетоводна политика приложима от 01.01.2018 година*

Банката не прекласифицира финансовите си активи след първоначалното им признаване, освен при изключителни обстоятелства, свързани с промяна в бизнес модела за управление им. Прекласификация на финансови активи се прилага перспективно, считано от датата на настъпване на промяната, която е породила като:

а) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в друг всеобхватен доход. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.

б) при прекласификация на финансови активи по амортизирана стойност към финансови активи по справедлива стойност през печалбата или загубата, справедливата стойност се определя на датата на прекласификацията, и всяка печалба или загуба от разликата между амортизираната стойност и справедливата стойност, се признава в печалбата или загубата.

в) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по амортизирана стойност, справедливата стойност на съответния актив на дата на прекласификацията се приема за негована „намерена“ амортизирана стойност. Кумулативната печалба или загуба, натрупана в друг всеобхватен доход, се изписва от собствения

капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) и се коригира за сметка на справедливата стойност на финансовия актив към датата на прекласификацията. Финансовият актив се оценява на датата на прекласификацията все едно винаги е бил отчитан по амортизирана стойност като корекцията засяга друг всеобхватен доход, но не засяга текущата печалба или загуба. Ефективният лихвен процент и оценяването на очакваните кредитни загуби не се коригира в резултат на прекласификацията.

г) при прекласификация на финансов актив по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към финансови активи по справедлива стойност през печалба или загубата, този актив продължава да се оценява по справедлива стойност. Натрупаната печалба или загуба в друг всеобхватен доход се рециклира от собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) в текущата печалбата или загуба.

#### 2.13.1.4.2. Счетоводна политика приложима до 31.12.2017 година

При прекласификация на финансов актив от категория „държан за продажба” в категория „държан до падеж”, справедливата стойност на съответния актив на дата на прекласификацията се приема за амортизирана стойност. В последствие активът, както и всяка печалба или загуба, отчетена до датата на прекласификацията в друг всеобхватен доход се амортизират до падеж по метода на ефективната лихва.

Прекласификацията на финансови активи от категория държан за продажба в категория държан до падеж се прави само, когато е налице промяна в намерението и възможността на банката да държи този актив до падеж.

Банката не може да прекласифицира финансов актив като държан до падеж ако през текущата финансова година или през двете прехождаци я години е продавала или прекласифицирала повече от незначителна част от портфейла държан до падеж преди падежа му.

Банката може да прекласифицира актив от категорията финансови активи „държани до падеж” в категорията финансови активи „на разположение за продажба” и съответно до го продаде само ако: а) активът е толкова близо до падежа или датата на изкупуване (до три месеца), че промените в пазарния процент или лихва няма да имат значителен ефект върху справедливата стойност на финансовия актив; б) прекласификацията се случва, след като банката е събрала в значителна степен първоначалната главница на всички финансови активи посредством насрочени плащания или предплащания или в) прекласификацията се отнася за изолирано събитие, което е извън контрола на банката, не е повтаряемо събитие и банката не е имала разумни причини да го очаква.

Ако банката прекласифицира и продаде съществен размер от портфейла си „държан до падеж” преди падеж или в случаи, различни от посочените тогава, тя: а) престава да квалифицира книжа в категория „държани до падеж” за следващите две години; и б) всички нейни съществуващи към момента книжа в категория „държани до падеж” се прекласифицират в категорията „държани за продажба” и се признават в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност.

### *2.13.1.5. Споразумения за репо сделки*

Банката сключва договори с ценни книжа по силата на споразумения за обратна продажба/покупка на идентични книжа на предварително определена бъдеща дата по определена фиксирана цена (репо-споразумения). Закупените книжа, подлежащи на обратна продажба (обратно репо) на определена бъдеща дата не се признават в отчета за финансовото състояние. Изплатените суми се отчитат като вземания по репо-споразумения с клиенти и/или банки, обезпечени със съответните ценни книжа. Разликата между закупната цена и цената за обратна продажба се третира като лихва и се начислява за периода на споразумението, като се прилага методът на ефективния лихвен процент.

Ценните книжа, продадени по споразумения за обратно откупуване (репо), продължават да се отчитат в отчета за финансовото състояние като активи по справедлива стойност в печалбата и загубата или като активи на разположение за продажба. Получените суми от продажбата се отчитат като задължения по репо-сделки. Разликата между продажната цена и тази на обратната покупка се третира като разход за лихва и се начислява за периода на споразумението на база на метода на ефиктивната лихва.

### *2.13.1.6. Отписване на финансови активи*

Финансовите активи се отписват от отчета за финансовото състояние на банката, когато: а) договорните права за получаване на парични средства (потоци) от тези активи са изтекли; или б) са договорните права са прехвърлени от банката или тя ги държи, но е поела задължение да прехвърли получените от нея парични потоци на трето лице без съществена забава (така нар. *pass-through* споразумение). Даден трансфер се счита, че води до отписване когато: а) банката е прехвърлила по същество съществената част от рисковете и ползите от актива на получателя, или б) тя нито е прехвърлила, нито е задържала съществена част от рисковете и ползите, но тя, обаче, е прехвърлила контрола върху актива. Приема се, че банката е прехвърлила контрола само ако получателят има практическата възможност да се разпорежда свободно и без всякакви ограничения и продава актива на трети несвързани лица.

Ако банката продължава да държи съществената част от рисковете и ползите асоциирани със собствеността на даден трансфериран финансов актив, или е запазила контрола, тя продължава да признава актива в отчета за финансовото състояние до степента, до която тя е въввлечена в инструмента, но признава и съответното асоциирано задължение (пасив) за получените средства. И двете, и активът и пасивът се оценяват на база и метод, които да отразяват по най-адекватен начин правата и задълженията, които са останали за банката. Ако продължаващото участие е под формата на гаранция върху прехвърления актив, то се оценява съгласно политиката за финансови гаранции, а ако е под формата на пут или кол опции – по тяхната справедлива стойност.

#### *2.13.1.6.1 Модифициране поради съществена промяна в сроковете и условията*

Банката модифицира финансовия актив, когато сроковете и условията биват предоговорени до степен, при която може да се твърди, че на практика се касае за нов актив, а разликата се отчита като печалба или загуба от отписване, доколкото загубата от обезценка не е вече записана. Новосъздадените активи се класифицират като Фаза 1 за целите на изчисление на очаквана кредитна загуба (ECL). Когато модифицирането на финансов актив, доведе до отписване на съществуващия финансов актив и последващо признаване на модифицирания финансов актив,

модифицирания актив се счита за нов.

При оценката дали да се отпише даден актив, банката отчита и следните допълнителни фактори: промяна във валутата на кредита, промяна в контрагента, дали промяната е такава, че инструментът вече няма да отговаря на критериите за SPPI тестове (плащания по главница и лихва).

#### *2.13.1.7. Обезценка на финансови активи*

##### *2.13.1.7.1. Счетоводна политика приложима от 01.01.2018 година*

###### *Подход на очакваните кредитни загуби*

С прилагането на МСФО 9 от 01.01.2018 г. концепцията, принципите и моделите за определяне на обезценката от кредитни загуби на всички кредити и други финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност през печалбата или загубата, заедно и с тези на кредитните ангажименти и финансовите гаранции, са променени съществено, като подходът на понесените кредитни загуби е заменен с подхода на очаквани кредитни загуби, ориентирани занапред. Капиталовите инструменти не са обект на обезценка. По този начин е предвидено много по-ранно признаване на очакваните кредитни загуби във финансовите отчети на банката спрямо предходната счетоводна политика.

Подходът на очакваните кредитни загуби се базира на концепцията, че определят и отчитат кредитната загуба, която се очаква да възникне за и през целия живот на инструмента (очаквана кредитна загуба за целия живот), освен ако не е налице значително увеличение на кредитния риск спрямо първоначалното признаване на актива, в който случай се признават 12-месечна очаквана кредитна загуба. За целта банката е разработила свой комплекс от критерии за установяване на наличие на увеличен кредитен риск. 12-месечната очаквана загуба представлява частта от очакваната кредитна загуба за цял живот, която би възникнала в резултат на събития на неизпълнение, свързани със съответния инструмент и които е възможно да се случат в рамките на 12-месечен период от датата на баланса. Както очакваните кредитни загуби за целия живот на финансовия актив, така и 12-месечните, се изчисляват на индивидуална или колективна база, в зависимост от спецификата на всеки портфейл от финансови инструменти.

За целите на прилагане изискванията за обезценка на финансови активи, банката е приела *Политика за оценка на промени в кредитното качество и определяне на очаквани кредитни загуби*, която политика представлява рамката от принципи, критерии, правила и подходи за определяне на очаквани кредитни загуби. Банката прилага индивидуален модел и колективен модел за определяне на обезценката, съобразен с особеностите на съответния тип финансов инструмент и неговите рискови характеристики, разработени на база установения с МСФО 9 общ подход. Анализът на промените в кредитното качество на финансовите активи спрямо първоначалното им признаване определя рисковата им класификация в три основни фази, както и последващото признаване на обезценка:

➤ Фаза 1 (редовни експозиции) – класифицират се финансови инструменти без индикация за увеличение на кредитния риск спрямо първоначалната оценка. Банката признава 12-месечни обезценка за очаквани кредитни загуби за финансови активи, класифицирани във Фаза 1. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва върху брутната балансова стойност на актива.

➤ Фаза 2 (експозиции с нарушено обслужване) – класифицират се финансови инструменти със значимо увеличение на кредитния риск, но без обективни доказателства за настъпила фактическа обезценка / основания за понасени загуби (експозицията не е в неизпълнение). Банката признава обезценка за очаквани кредитни загуби за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 2. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва върху brutната балансова стойност на актива.

➤ Фаза 3 (експозиции с кредитна обезценка) – класифицират се финансови инструменти не само със значимо увеличение на кредитния риск, но и с обективни доказателства за наличие на реално настъпила обезценка (експозиции за които е налице „неизпълнение“). Банката признава обезценка за кредитни загуби за целия срок на инструмента при класификация във Фаза 3. Лихвените доходи се признават по метода на ефективната лихва, но върху нетната балансова стойност на инструмента, т.е. след приспадане на коректива за обезценка за кредитни загуби.

➤ Закупен или първоначално създаден финансов актив с кредитна обезценка – отчита се по справедлива стойност към дата на първоначално признаване. Лихвеният приход се признава съгласно коригирания за кредитни загуби ефективен лихвен процент. Банката признава допълнителна обезценка (възстановяване) за очаквани кредитни загуби по тези инструменти доколкото те са предизвикани от последваща промяна в преценката за тях.

За финансови активи, относно които банката няма обосновани очаквания за цялостно или частично възстановяване на сумата по откритото салдо по тях, brutната им балансова стойност се намалява, като това се третира като частично отписване на актива.

Очакваната кредитна загуба на даден финансов инструмент се установява като разлика между договорните парични потоци, и всички парични потоци, които банката очаква да получи, дисконтирани с доближение до първоначалния ефективен лихвен процент. Очакваните парични потоци включват и паричните потоци от продажбата на държаното обезпечение или други кредитни подобрения, които представляват неразделна част от условията на договора.

Признаването на обезценката за очаквани кредитни загуби се извършва на два етапа. Когато след първоначалното признаване на актива не е настъпило съществено увеличение на кредитния риск, корективът за обезценка се базира на очакваната кредитна загуба, която възниква в резултат на събития по неизпълнение възможни за проявление през следващите 12 месеца (12-месечна очаквана кредитна загуба).

За експозиции, за които е налице значително повишение на кредитния риск от първоначалното признаване, провизия за обезценка се признава по отношение на кредитната загуба, очаквана през целия оставащ срок на експозицията, независимо от момента на възникване на неизпълнението (очаквана кредитна загуба за целия срок на инструмента). Поради това оценката на кредитния риск и установяване на значителна промяната в него спрямо периода на първоначално отпускане, представляват ключов момент при определянето и изчислението на обезценката за кредитни загуби. Така изменението на провизията (коректива) за обезценка за кредитни загуби отразява не нивото на кредитен риск изобщо, а относителната му промяна към датата на отчета, като оценката е свързана с множество допускания и предположения.

Когато в последващи периоди кредитното качество на финансовия инструмент се подобри, така че повече не е налице завишен кредитен риск спрямо първоначалното признаване на актива, провизията (корективът) за обезценка се коригира така, че той отново да отразява очакваните кредитни загуби за 12 месеца.

Приетите от банката критерии за значително увеличение на кредитния риск и риска от

неизпълнение по видове финансови активи са оповестени в *Приложение № 2.27.1.2.*

Основните рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби на ниво тип финансов инструмент включват:

➤ Експозиция при неизпълнение (EAD) – приблизителна оценка на размера на експозицията към бъдещия момент на неизпълнение, вземайки предвид всички бъдещи промени в експозицията след отчетната дата на баланса, плащанията на главница и лихва, бъдещи тегления по кредитни ангажменти и начислената лихва по неизвършени плащания;

➤ Вероятност от неизпълнение (PD) – приблизителна оценка на вероятността даден контрагент да не изпълни договорните клаузи, свързани с изплащане на дълга за определен времеви хоризонт;

➤ Загуба при неизпълнение (LGD) – приблизителна оценка на загубата в случай, че настъпи събитие на неизпълнение към определен момент. Тя се измерва чрез разликата между дължимите договорни парични потоци и тези които кредиторът би очаквал да получи, включително от реализирането на обезпечение;

➤ Ликвидационна стойност (LV) - най-добрата приблизителна оценка на банката за възстановимата стойност на обезпечението към датата на оценка, предвид пазарните условия при сценарий, в който банката веднага започне процедура по принудително изпълнение (нетен паричен поток от незабавна продажба към датата на оценката);

➤ Дисконтов фактор - е фактор за намиране на настоящите стойности на очакваните парични потоци по кредитните улеснения. При определянето на настоящата стойност на очакваните парични потоци банката използва оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент. За експозиции в портфейла й, за които не е налична информация за оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент, се прилага ефективен лихвен процент определен към 31.12.2018 год.

➤ В своите модели за изчисление на очакваните кредитни загуби банката взема предвид и определени макропоказатели, за да отчете влиянието от прогнозите за влиянието на очаквани промени в редица макроусловия, за които е установена корелационна връзка с финансовите инструменти, на които се калкулира кредитна загуба (информация насочена към бъдещето).

Такива макроикономически прогнозни показатели са: индекси на потребителските цени; коефициент на безработица; брутен вътрешен продукт; индекс на цените на жилища; среден доход на глава от населението и др.

Елементите при определяне на очакваните кредитни загуби на финансовите инструменти са обобщени както следва:

➤ Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$\text{ECL} = \text{EAD} * \text{PD}_{12m} * \text{LGD}$$

➤ Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:

$$\text{ECL} = \text{EAD} * \text{PD}_{\text{Lifetime}} * \text{LGD}$$

➤ Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент за



експозиции с кредитна обезценка(Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$\text{ECL} = \text{EAD} * \text{PD}_{\text{Lifetime}} - \text{LV}(\text{Coll})$$

Нетният ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по финансовите инструменти се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „нетна загуба за обезценка на финансови активи”. Всяко възстановяване на обезценка по кредитни загуби също се отразява за сметка на коректива и текущата печалба или загуба за периода на възстановяване.

За финансови активи по амортизирана стойност натрупаният коректив намалява брутната балансова стойност на инструмента в отчета за финансовото състояние. За дългови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, очакваната кредитна загуба е част от негативната промяна в справедливата стойност, дължаща се на увеличен кредитен риск. Тъй като тези активи се представят по справедливата им стойност в отчета за финансовото състояние, чистото изменение в справедливата стойност се представя в собствения капитал (резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход) през друг всеобхватен доход, вкл. и ефектът от обезценката.

При последващо отписване на инструмента, натрупаният коректив се признава в печалбата или загубата за периода.

#### *Оценка на обезпеченията*

С цел да намали съществено своя кредитен риск по отношение на финансовите активи, банката изисква от своите клиенти обезпечения. Те са под различна форма – парични средства, ипотека върху недвижими имоти и други обезпечения.

За целите на изчислението на очакваните кредитни загуби се определя справедливата стойност на обезпеченията по съответния финансов инструмент, при първоначалното изчисление, и след това – веднъж годишно. В самата формула справедливата стойност допълнително се коригира с комплекс от коефициенти, чрез които се отчитат рисковете по реализацията и стойността на парите във времето. Методите и моделите за определяне на справедливата стойност са: метода на пазарните аналози, метод на капитализиране на бъдещите парични приходи и метод на осъвременена производствената стойност. Доколкото е възможно, банката използва пазарни данни за оценяване на финансовите активи, държани като обезпечение. Други финансови активи, на които пазарната стойност не може да се определи, се оценяват с помощта на модели. Нефинансовите обезпечения, като недвижими имоти, се признават въз основа на оценките, предоставени от независими оценители.

Банката е запазила своята политика от предходни години относно придобиването на обезпечения срещу дълг. Към датата на придобиване се определя дали даденият актив ще се използва във вътрешнооперативната дейност или ще се държи за продажба. В зависимост от конкретните намерения той се класифицира или към собствените имоти и други материални дълготрайни активи, или към инвестиционните имоти, респ. към други активи придобити от обезпечения.

Обичайно оценката на обезпеченията, вкл. на активите, придобити срещу дълг подлежат на годишна оценка от независими външни оценители, а през периода на две такива оценки – на задължителен вътрешен преглед от оценителите на банката.

2.13.1.7.2. Счетоводна политика приложима до 31.12. 2017 година

Всички финансови активи класифицирани в групите: *кредити и вземания, финансови активи държани до падеж, финансови активи на разположение за продажба* подлежат на преглед за обезценка. На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали са налице обективни доказателства и съществуват ли индикатори за обезценка на финансов актив или на група от финансови активи от тези категории.

2.13.1.7.2.1. Кредити и вземания от банки и други клиенти

Към датата на всеки отчет за финансовото състояние банката прави преценка дали има обективни доказателства, че за дадени индивидуални кредити и вземания или група кредити и вземания със сходни характеристики и кредитен риск са налице индикатори за загуби от обезценка. За даден кредит или група кредити са налице индикатори за обезценка, когато има обективни доказателства, че е възникнала загуба от обезценка в резултат на едно или няколко събития, които са се случили след първоначалното признаване на актива и тези събития са оказали влияние върху бъдещите парични потоци от актива, като това влияние може да се оцени.

Критериите, които банката използва, за да определи дали са налице обективни доказателства за загуби от обезценка са: неспазване (забава) на договорените плащания за главницата и лихвите; значителни финансови затруднения изпитвани от длъжника и за генериране на достатъчни по размер парични потоци; нарушения на ключови условия и показатели, заложен в договора за кредит; влошаване на финансовото, пазарното и конкурентното положение на длъжника; влошаване на състоянието и качествата на обезпеченията, предоставени от длъжника; стартиране на процедури по ликвидация и/или несъстоятелност на кредитополучатели и др. подобни индикатори.

При индивидуално наблюдаваните и оценявани кредити и вземания стойността на загубата от обезценка се измерва като разликата между стойността в отчета за финансовото състояние на даденото вземане и възстановимата му стойност, която представлява настоящата стойност на очакваните парични потоци от това вземане, вкл. възстановими от гаранции и обезпечения, дисконтирани по оригинален ефективен лихвен процент (специфични обезценки). Загубите от обезценка се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) по статия „*нетна загуба за обезценка на финансови активи*“. Лихвеният доход от обезценено вземане продължава да се начислява и признава спрямо новата му балансова стойност, след обезценка, като се прилага ефективният лихвен процент, с който са дисконтирани бъдещите парични потоци за целите на изчислението на обезценката.

При колективно наблюдаваните и оценявани кредити и вземания стойността на загубата от обезценка се измерва на база усреднени параметри за загуба от обезценки по групи кредити със сходни характеристики и риск, които параметри са установени чрез исторически опит и статистически наблюдения и изчисления, и наблюдавани индикатори за тип длъжник, тип кредити, просрочие и тип обезпечение (колективна обезценка). Натрупаните начислявани загуби от обезценка се отчитат в специални корективни сметки. За тези компоненти на кредитния портфейл към датата на отчета за финансовото състояние, при които все още няма изкристализирани на индивидуално ниво събития за настъпила загуба от обезценка, се извършва тест за обезценка на ниво група кредити със сходни характеристики – индустрия, тип, локация, тип обезпечения, тип

длъжник, цел на кредита, просрочие, и други уместни факти и обстоятелства. Загуба от обезценка се признава, когато на база на минал опит на банката, както и на нейни текущи наблюдения за тенденции на развитие на този тип група, се идентифицират такива общи събития, които се явяват индикатор за възникнали загуби - настоящите икономически условия и стопанската среда, в които оперират кредитополучателите и други фактори, които оказват влияние върху кредитния портфейл, но не са свързани с конкретна експозиция. В този случай банката признава колективна обезценка за покриване на общ кредитен риск на портфейлна основа.

Банката текущо оценява дали има обективни доказателства за обезценка по отношение на всяка конкретна кредитна експозиция независимо дали е индивидуално съществена. За целта всеки кредит се класифицира в една от следните рискови кредитни групи, приети от банката – “редовни кредити”, “кредити под наблюдение”, “необслужвани” или “загуба” в зависимост от продължителността на забава на договорените плащания на главницата и/или на лихвата и на база на анализ на финансовото състояние на длъжника, източниците за погасяване на задълженията му към банката и вида, качеството и стойността на приетото обезпечение.

Изчисленията на сумите на обезценките се извършват от банката на база вътрешно разработени политики, правила и техники.

В банката ежесечно се извършва преглед и анализ на всички кредити за оценка на рисковите експозиции, както и на кредитите, на които е направена обезценка, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти. Всяка следваща промяна в размера и срока на очакваните бъдещи парични потоци, сравнени с предварителните очаквания, водят до промяна в приблизителната оценка за загубата от обезценка, като тя се счетоводно признава под формата на допълнителна загуба или възстановяване на признати загуби, и се представя в увеличение или намаление на загубите от обезценка в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*нетна загуба за обезценка на финансови активи*”. Загубата от обезценка се намалява само при подобряване качеството на кредита, при което съществува достатъчна вероятност за своевременно събиране на главницата и лихвата в съответствие с първоначалните условия, включени в договора за заем. Последващите възстановявания или намаления на обезценки, които се дължат на събития, възникнали след тях, се отразяват като реинтегриране в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход.

Когато един кредит е напълно несъбираем, той се отписва срещу натрупаните за него суми за загуби обезценки по корективната сметка. Такива кредити се отписват само след като всички необходими правни процедури са били направени и сумата на окончателната загуба е била установена.

#### *2.13.1.7.2.2. Финансови активи на разположение за продажба*

Финансовите активи “на разположение за продажба” се обезценяват в случай, че съществуват обективни доказателства, които показват значителен и продължителен спад в справедливите цени на съответния актив или група активи. За финансови активи отчетени по цена на придобиване – те се обезценяват когато съществуват доказателства, че балансовата им стойност е по-висока от тяхната очаквана възстановима сума.

При дълговите инструменти банката оценява индивидуално дали са налице обективни доказателства за загуба от обезценка като следва подход, аналогичен на този при финансовите

активи от категорията на „кредити и вземания“ – трайни тенденции за намаления на очакваните бъдещи парични потоци и/или трайно намаление на стойността на основното обезпечение (ако има такава). Затова загубата от обезценка се явява разликата между тяхната амортизирана стойност и текущата справедлива стойност, намалена с вече признати в предишни периоди загуби от обезценка в текущата печалба или загуба. Справедливата стойност на дълговите финансови инструменти се определя на база котираните пазарни цени или по метода на дисконтирани парични потоци по текущ пазарен лихвен процент за сходен финансов актив. Лихвеният доход от обезценен финансов дългов актив на разположение и за продажба продължава да се начислява и признава спрямо новата му балансова стойност, след обезценка, като се прилага ефективният лихвен процент, с който са дисконтирани бъдещите парични потоци за целите на изчислението на обезценката. Ако в последващи периоди, възникне ново събитие, в резултат на което да се увеличи справедливата стойност на инструмента, то възстановяването на обезценката също се отчита през печалбата или загубата за годината

Доказателства за обезценка на капиталови инструменти са налице когато се наблюдава трайно и значително намаление на справедливата стойност на инструмента под цената на придобиване. Банката е приела за значително, повече от 30% спад в справедливата стойност и продължителност, повече от 6 месеца за котираните на активни пазари капиталови инструменти.

Индикатори за обезценка при капиталови инструменти, които не се котират на активни пазари са събития и факти, които могат да засегнат качеството както на контрагента, така и на държавата на контрагента. По отношение на качеството на контрагента банката анализира и следи за негативни събития, свързани с качество на активите, капитал, доходност, ликвидност, регулаторна среда, финансова среда, акционерна структура, качество на мениджмънта, продуктова диверсификация, партньорства и стратегическа значимост. По отношение на качеството на държавата, банката следи и анализира негативни събития, свързани с влошаване на икономическите условия, политически или социални сътресения, натрупване на прекомерни бюджетни, квази бюджетни и други дефицити, натрупване на публични дългове, влошаване на пазарната среда и загуба на възможност за рефинансиране на падежиращ дълг чрез финансовите пазари, обезценяване или девалвация на валутата на държавата, забрана върху плащания или доставки.

Възстановимата стойност на капиталовите инструменти се определя на база оценъчни модели, използващи метода на дисконтираните парични потоци спрямо прогнози за развитието на предприятието, издател на инструмента. В тези случаи сумата на натрупаните загуби, представляваща разликата между цената на придобиване на капиталовия инструмент и текущата му справедлива или /възстановима стойност, се прехвърля от компонента на собствения капитал в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*нетна загуба от обезценка на финансови активи*“. Възстановяването на призната загуба от обезценка на капиталови инструменти държани за продажба не се възстановява през текущата печалба или загуба. Всички последващи увеличения на справедливата стойност се признават отново в компонент на собствения капитал, през друг всеобхватен доход.

#### *2.13.1.7.2.3. Финансови активи държани до падеж*

Финансовите активи “държани до падеж” се оценяват индивидуално в случай, че съществуват обективни доказателства за обезценка. Подходът за определяне на загубите от обезценка е аналогичен на този на финансови активи от категорията на „кредити и вземания“. В

случай, че са налице такива доказателства, обезценката се определя като разлика между балансовата стойност (амортизираната стойност) на финансовия актив и настоящата стойност на очакваните бъдещи парични потоци.

Сумата на загубата от обезценката се признава текущо в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*нетна загуба от обезценка на финансови активи*”.

### **2.13.2. Финансови пасиви и инструменти на собствен капитал**

Финансовите пасиви на банката включват: задължения към банки и клиенти по привлечени депозити, привлечени средства по договори за кредит и други договори и други текущи задължения.

Банката класифицира своите задължения, дълговите инструменти и инструменти на собствен капитал или като финансови пасиви или като собствен капитал в зависимост от същността и условията в договор със съответния контрагент относно тези инструменти. Банката определя класификацията на финансовите си пасиви в момента на тяхното възникване. Всички финансови пасиви, притежавани от банката са класифицирани като финансови пасиви, последващо оценявани по амортизирана стойност.

Счетоводното третиране на финансовите пасиви се запазва в значителна степен непроменено спрямо регламентираното в МСС 39, с изключение третирането на разликите възникващи от промени в собствения кредитен риск за финансови инструменти, определени за отчитане по справедлива стойност в печалбата или загубата. Съгласно МСФО 9 тези разлики се отчитат в резерв от финансови активи, по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, без последващо рекласифициране в отчета за печалбата и загубата, и другия всеобхватен доход.

Първоначално те се признават в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност, нетно от преките разходи по транзакцията, а последващо – по амортизирана стойност по метода на ефективната лихва.

Разходите за лихви се отчитат текущо в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) систематично за периода на инструмента.

Финансовите пасиви се отписват когато задължението по тях се уреди, отмени или насрещната страна загуби правото си на упражняване.

### **2.13.3. Нетирание на финансови активи и финансови пасиви**

Финансовите активи и пасиви се нетират и нетната сума се отчита в отчета за финансовото състояние на банката само в случаите, когато е налице законно основание признатите суми да се нетират, както и когато съществува намерението те да бъдат уредени на нетна база или реализирането на активите и уреждането на пасивите да бъде извършено едновременно.

### **2.13.4. Финансови гаранции и неусвоени ангажменти**

Условните задължения са задължения възникнали в резултат на минали събития, съществуването на които може да се потвърди само от настъпването или ненастъпването на едно

или повече несигурни бъдещи събития, които не могат да бъдат напълно контролирани от банката или не е вероятно да се появи необходимост от изходящ поток от ресурси за погасяване на задължението. Банката предоставя в хода на обичайната си дейност банкови гаранции с характер на заместител на кредит, гаранции за добро изпълнение, тръжни, митнически гаранции, акредитиви на своите клиенти. Тя ги третира като условни ангажменти до настъпване на събитие, което води до възникване на реално задължение за нея да направи плащане към контрагент на нейния клиент, в чиято полза е издадена съответната гаранция. Такова събитие е предявяване към банката за плащане на поетия ангажмент.

Финансовите гаранции се признават първоначално (към състава на *провизии*) по справедлива стойност, която представлява получената такса (премия). Последващо, задължението на банката по всяка финансова гаранция се измерва по-високата сума от двете: а) първоначално признатата стойност минус амортизираната част от нея, призната в печалбата или загубата, и б) обезценката за очаквани кредитни загуби (съгласно МСФО 9) *или* най-добрата преценка за разходите, които се очакват да се понесат от банката за уреждане на всяко финансово задължение породено от финансовата гаранция (съгласно МСС39).

Нетният ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажменти се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статията „*нетна загуба за обезценка на финансови активи*”, а корективът на очакваните кредитни загуби се представя като провизия в отчета за финансовото състояние.

Таксата, събирана за издавани банкови гаранции се амортизира на линейна база за периода на гаранциите и се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход към статията „*приходи от такси и комисионни*”.

Неусвоените кредитни ангажменти (улеснения) и акредитивите са ангажменти, при които за поет период от време, банката се е задължила да осигури на своя клиент кредит по предварително договорени условия. Подобно както е при финансовите гаранции, провиране по тях са прави когато е налице неотменим обременяващ договор за кредит (съгласно МСС39) , и в размер на обезценката за очаквани кредитни загуби (съгласно МСФО9).

Номиналната стойност на финансовите гаранции, неусвоените кредитните ангажменти (където кредитът е договорен на пазарни условия) и акредитивите не се признава и отчитат в отчета за финансовото състояние. Тази стойност, заедно с признатите загуби се оповестява в приложенията към финансовия отчет (*Приложение № 31*)

#### **2.13.5. Деривативни инструменти**

Банката няма деривативни инструменти към 31.12.2018 г. и към 31.12.2017 г.

#### **2.14. Лизинг**

##### **2.14.1. Финансов лизинг**

*Банката като лизингодател*

Финансовият лизинг, при който се трансферира извън банката съществената част от всички рискове и стопански изгоди, произтичащи от собствеността върху актива, предоставен под

финансов лизинг, се изписва от състава на активите на лизингодателя и се представя в отчета за финансовото състояние като вземане със стойност, равна на нетната инвестиция от лизинга. Разликата между балансовата стойност на отдадения под финансов лизинг актив и незабавната (справедливата му продажна) стойност се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в началото на лизинговия договор (при предаването на актива). Приходите от финансов лизинг се разпределят по счетоводни периоди, така че да отразяват постоянна периодична норма на възвръщаемост спрямо все още неизплатената част от нетната инвестиция на банката, свързана с лизинга и се отчитат като лихва в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в статията *“приходи от лихви”*.

#### *Банката като лизингополучател*

Финансовият лизинг, при който се трансферира към банката съществената част от всички рискове и стопански ползи, произтичащи от собствеността върху актива под финансов лизинг, се капитализира в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя като се представя като имоти или машини и оборудване под лизинг по цена на незабавна продажба или ако е по-ниска, по настоящата стойност на минималните лизингови плащания. Лизинговите плащания съдържат в определено съотношение финансовия разход (лихвата) и припадащата се част от лизинговото задължение (главница), така че да се постигне постоянен лихвен процент за оставащата неизплатена част от главницата по лизинговото задължение. Лихвените разходи се включват в отчета печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в статията *“разходи за лихви”*.

Придобитите под финансов лизинг активи се амортизират на база полезния живот на актива и в рамките на лизинговия срок.

#### **2.14.2. Оперативен лизинг**

##### *Банката като лизингодател*

Лизингодателят продължава да притежава съществена част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив. Поради това този актив продължава да е включен в състава на неговите дълготрайни материални активи като амортизацията му за периода се включва в текущите разходи на лизингодателя.

Приходът на банката като лизингодател по договори за оперативен лизинг се признава на базата на линейния метод в продължение на срока на съответния лизинг и се представят в отчета за печалбата или загубата или другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) в статията *„други приходи от дейността, нетно”*.

##### *Банката като лизингополучател*

Лизинг, при който наемодателят продължава да притежава съществената част от всички рискове и стопански изгоди от собствеността върху дадения актив се класифицира като оперативен лизинг. Поради това активът не се включва в отчета за финансовото състояние на лизингополучателя.

Плащанията от страна на банката като лизингополучател във връзка с оперативния лизинг се признават като разходи в отчета за печалбата или загубата или другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) на база линеен метод за периода на лизинга и са представени в

статията „други административни разходи“.

### 2.15. Имоти и оборудване

Имотите и оборудването (дълготрайните материални активи) на банката са представени във финансовия отчет по цена на придобиване, намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

#### Първоначално оценяване

При първоначалното си придобиване имотите и оборудването се оценяват по цена на придобиване, която включва покупната цена, вкл. митнически такси и всички преки разходи, необходими за привеждане на актива в работно състояние. Преките разходи са: разходи за подготовка на обекта, разходи за първоначална доставка и обработка, разходите за монтаж, разходи за хонорари на лица, свързани с проекта, невъзстановяеми данъци и др.

Банката е определила стойностен праг от 150 лв., под който придобитите активи независимо, че притежават характеристиката на дълготраен актив, се третираат като текущ разход в момента на придобиването им.

#### Последващо оценяване

Избраният от банката подход за последваща балансова оценка на имотите и оборудването е модела на себестойността по МСС 16 – цената на придобиване, намалена с начислените амортизации и натрупаните загуби от обезценка.

#### Методи на амортизация

Банката използва линеен метод на амортизация на имоти и и оборудване. Полезният живот по групи активи е определен в съответствие с: физическото износване, спецификата на оборудването, бъдещите намерения за употреба и с предполагаемото морално остаряване и е както следва:

	години	%
▪ Сгради	65	1,5
▪ Машини, компютърна техника и оборудване	6,7-7	15-50
▪ Инвентар	6,7	15
▪ Автомобили	4	25
▪ Подобрения на наети помещения - за срока на наемния договор		

Определеният срок на годност на оборудването се преглежда в края на всяка година и при установяване на значителни отклонения спрямо бъдещите очаквания за срока на използването на активите, същият се коригира проспективно.

#### Последващи разходи

Разходите за ремонти и поддръжка се признават за текущи в периода, през който са направени. Извършени последващи разходи, свързани с имоти, машини, съоръжения и оборудване, които имат характер на подмяна на определени възлови части или на преустройство и реконструкция, се капитализират към стойността на съответния актив и се преразглежда остатъчният му полезен живот към датата на капитализация. Същевременно, неамортизираната част



на заменените компоненти се изписва от стойността на активите и се признава в текущите разходи за периода на преустройството.

#### *Обезценка на активи*

Балансовите стойности на имоти и оборудване в отчета за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в отчета за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Възстановимата стойност на имоти и оборудване е по-високата от двете: справедливата стойност без разходите за продажба или стойността в употреба. За определянето на стойността в употреба на активите, бъдещите парични потоци се дисконтират до тяхната настояща стойност като се прилага дисконтова норма преди данъци, която отразява текущите пазарни условия и оценки на времевата стойност на парите и рисковете, специфични за съответния актив. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината), по статия „*други административно-оперативни разходи*”.

#### *Печалби и загуби от продажба*

Имотите и оборудването се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди или се продадат – при прехвърляне на контрола към получателя на актива.

Печалбите или загубите от продажба на активи се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО15, и балансовата стойност в отчета за финансовото състояние на актива към датата на продажбата. Печалбите и загубите от продажба се признават в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”.

### **2.16. Инвестиционни имоти**

Банката третира като инвестиционни имоти, притежавани от нея недвижими имоти, които представляват сгради и части от сгради, отдавани под наем, земи, принадлежащи към отдаваните под наем сгради и такива, придобивани и държани с трайна инвестиционна цел.

Банката придобива имоти, които са служили и като обезпечение по необслужвани кредити, като ги класифицира като инвестиционни, когато нейното намерение е да ги отдава дългосрочно под наем или заради очаквано в бъдеще нарастване на стойността на имота, поради определени негови качества и предимства.

#### *Първоначално оценяване*

Инвестиционните имоти първоначално се оценяват по цена на придобиване. Цената на придобиване на закупен инвестиционен имот включва неговата покупна цена и всички разходи, които могат пряко да бъдат отнесени към актива - професионални хонорари, комисионни за брокери, данъци по придобиване на имота и др. В първоначалната оценка се включват всички трайно прикрепени дълготрайни материални активи и други активи, без които инвестиционният имот не би могъл да осъществява предназначението си. Цената на придобиване на инвестиционните имоти, придобити като обезпечение по необслужвани кредити обичайно е цената определена на публичната продан или договорената между двете страни цена.

*Последващо оценяване*

Инвестиционните имоти са представени в отчета за финансовото състояние по историческа цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

*Последващите разходи*, свързани с инвестиционен имот, се отразяват като увеличение на балансовата му стойност, когато водят до увеличаване на очакваните икономически изгоди спрямо първоначално определените. Всички други последващи разходи по поддръжката на имота се признават като текущи разходи за периода, през който са направени.

*Методи на амортизация*

Банката използва *линеен метод на амортизация* на сградите, включени в групата на инвестиционните имоти. Ползният живот по сградите, компоненти на инвестиционните имоти е в рамките на диапазона от 25-65 години. Земята не се амортизира.

Трансфери от и към групата “инвестиционните имоти” се прави когато има промяна в употребата на даден имот.

*Обезценка на активи*

Балансовите стойности на инвестиционните имоти в отчета за финансовото състояние подлежат на преглед за обезценка, когато са налице събития или промени в обстоятелствата, които показват, че те биха могли да се отличават трайно от възстановимата им стойност. Ако са налице такива индикатори, че приблизително определената възстановима стойност е по-ниска от тяхната стойност в отчета за финансовото състояние, то последната се изписва до възстановимата стойност на активите. Загубите от обезценка се отчитат в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) към статията „*други административно-оперативни разходи*”.

*Печалби и загуби от продажба*

Инвестиционните имоти се отписват от отчета за финансовото състояние, когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди, или се продадат – при прехвърляне на контрола на получателя.

Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “инвестиционните имоти” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО15, и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно, към статията “*други доходи от дейността, нетно*” в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

**2.17. Нематериални активи**

Нематериалните активи са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), намалена с натрупаната амортизация и загубите от обезценка.

*Методи на амортизация*

В банката се прилага линеен метод на амортизация на нематериалните активи при определен полезен живот по групи активи, както следва:

	Годни	%
▪ Програмни продукти	5	20
▪ Лицензии	6,7	15

#### *Обезценка на активи*

Балансовата стойност на нематериалните активи подлежи на преглед за обезценка, когато са налице събития, или промени в обстоятелствата, които посочват, че балансовата стойност би могла да надвишава възстановимата им стойност. Тогава обезценката се включва като разход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията „*други административно-оперативни разходи*”.

#### *Печалби и загуби от продажба*

Нематериалните активи се отписват от отчета за финансовото състояние когато се извадят трайно от употреба и не се очакват от тях бъдещи стопански изгоди, или се продадат – при прехвърляне на контрола на получателя. Печалбите или загубите от продажби на отделни активи от групата на “нематериалните активи” се определят чрез сравняването на приходите от продажбата, определени по реда на МСФО15, и балансовата стойност на актива към датата на продажбата. Те се посочват нетно в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) към статията “*други доходи от дейността, нетно*”.

#### **2.18. Нетекущи активи държани за продажба**

Нефинансови активи се класифицират като държани за продажба, ако тяхната балансова стойност ще бъде възстановена чрез продажба, а не чрез продължаваща употреба в дейността на банката. Тези активи, обичайно, са били първоначално приети от банката като обезпечения и се придобиват в следствие от нея в резултат на замяна “дълг срещу собственост” от кредитополучатели, които не обслужват своите задължения съгласно договорните условия по кредита.

Нетекущи активите, класифицирани в тази група, са налични за незабавна продажба в тяхното настоящо състояние. Те се класифицират в тази категория само тогава, когато ръководството на банката има ясни намерения и приоритети да извърши продажбата в обозримо бъдеще (до 1 година) като за целта са и започнати процедури по активно търсене на купувачи.

Нетекущи активи, класифицирани като държани за продажба, се представят в отчета за финансовото състояние отделно и се оценяват по по-ниската от балансовата стойност (първоначално, цена на придобиване) и справедливата им стойност, намалена с преките очаквани разходи по продажбата. Признатата обезценка се представя към статията „*други административно-оперативни разходи*” в отчета за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината).

Активите от тази класификационна група не се амортизират.

#### **2.19. Активи, придобити от обезпечения**

Активи, представляващи имоти и оборудване, придобити срещу дълг под формата на пълно или частично удовлетворение по даден кредит, първоначално се оценяват по цена на придобиване, включваща разходите по сделката.

След първоначалното си признаване, тези активи се оценяват по по-ниската от: тяхната балансова стойност или нетната им продажна цена.

Активите, придобити от обезпечения се представят в отчета за финансовото състояние към позицията „*други активи*” (*Приложение № 23*). Печалбите или загубите, свързани с реализацията

на тези активи се представят в отчета за печалбите или загубите и другия всеобхватен доход (печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”.

### ***2.20. Инвестиции в дъщерни дружества***

Дългосрочните инвестиции, представляващи акции или дялове в дъщерни дружества, са представени във финансовия отчет по цена на придобиване (себестойност), която представлява справедливата стойност на възнаграждението, което е било платено, вкл. преките разходи по придобиване на инвестицията, намалена с натрупаната обезценка.

Притежаваните от банката инвестиции в дъщерни дружества подлежат на преглед за обезценка. При установяване на условия за обезценка, същата се признава в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) по статия „*други административно-оперативни разходи*”.

При покупка (вкл. при издаване на акции/увеличаване на дялове) на и продажба на инвестиции в дъщерни дружества се прилага “датата на сключване” на сделката, с изключение на инвестиции в еднолични дружества, където се прилага „датата на уреждане” в случаите на значителни несигурности за намеренията на едноличния собственик относно бъдещите плащания на невнесените вноски (срещу регистрирани дялове или записани акции).

Инвестициите се отписват, когато се прехвърлят правата, които произтичат от тях на други лица при настъпването на правните основания за това и по този начин се загубва контрола върху стопанските изгоди от съответния конкретен тип инвестиции. Печалбата/(загубата) от продажбата им се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината) по статия „*други доходи от дейността, нетно*”.

### ***2.21. Провизии***

Провизии се признават, когато банката има настоящо конструктивно или правно задължение в резултат на минало събитие, и е вероятно че уреждането на това задължение е свързано с изтичане на ресурси. Провизиите се оценяват на база най-добрата приблизителна преценка на ръководството към датата на отчета за финансовото състояние за разходите, необходими за уреждането на съответното задължение. Приблизителната оценка се дисконтира, когато падежът на задължението е дългосрочен.

### ***2.22. Пенсионни и други задължения към персонала по социалното и трудово законодателство***

Трудовите и осигурителни отношения със служителите в банката се основават на разпоредбите на Кодекса на труда и на разпоредбите на действащото осигурително законодателство в България.

### ***Краткосрочни доходи***

Краткосрочните доходи за наетия персонал под формата на възнаграждения, бонуси и социални доплащания и придобивки (изискуеми за уреждане в рамките на 12 месеца след края на периода, в който персоналят е положил труд за тях или е изпълнил необходимите условия) се признават като разход в отчета за печалбата или загубата или другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, за периода, в който е положен трудът за тях

и/или са изпълнени изискванията за тяхното получаване, и като текущо задължение (след приспадане на всички платени вече суми и полагащи се удържки) в размер на недисконтираната им сума.

Към датата на всеки финансов отчет банката прави оценка на сумата на очакваните разходи по натрупващите се компенсирани отпуски, която се очаква да бъде изплатена като резултат от неизползваното право на натрупан отпуск. В оценката се включват приблизителната преценка за сумите за самите възнаграждения и на вноските по задължителното обществено и здравно осигуряване, които работодателят дължи върху тези суми.

#### *Дългосрочни доходи при пенсиониране*

##### *Планове с дефинирани вноски*

Основно задължение на банката като работодател в България е да извършва задължително осигуряване на наетия си персонал за фонд "Пенсии", допълнително задължително пенсионно осигуряване (ДЗПО), фонд "Общо заболяване и майчинство" (ОЗМ), фонд "Безработица", фонд "Трудова злополука и професионална болест" (ТЗПБ), фонд "Гарантиране вземания на работниците и служителите" (ГВРС) и здравно осигуряване. Размерите на осигурителните вноски се утвърждават всяка година със Закона за бюджета на ДОО и Закона за бюджета на НЗОК за съответната година. Вноските се разпределят между работодателя и осигуреното лице в съответствие с правилата от Кодекса за социално осигуряване (КСО).

Тези осигурителни пенсионни планове, прилагани от банката в качеството ѝ на работодател, са планове с дефинирани вноски. При тях работодателят плаща месечно определени вноски в държавните фонд "Пенсии", фонд "ОЗМ", фонд "Безработица", фонд "ТЗПБ", както и в универсални и професионални пенсионни фондове - на база фиксирани по закон проценти и няма правно или конструктивно задължение да доплаща във фондовете бъдещи вноски в случаите, когато те нямат достатъчно средства да изплатят на съответните лица заработените от тях суми за периода на трудовия им стаж. Аналогични са и задълженията по отношение на здравното осигуряване.

Към банката няма създаден и функциониращ частен доброволен осигурителен фонд.

Дължимите от банката вноски по плановете с дефинирани вноски за социалното и здравно осигуряване се признават като текущ разход в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата), освен ако даден МСФО не изисква тази сума да се капитализира в себестойността на определен актив, и като текущо задължение в недисконтиран размер, заедно и в периода на полагане на труда и на начислението на съответните доходи на наетите лица, с които доходи вноските са свързани.

##### *Планове с дефинирани доходи*

Съгласно Кодекса на труда банката в качеството ѝ на работодател в България е задължена да изплаща на персонала при настъпване на пенсионна възраст обезщетение, което в зависимост от трудовия стаж в предприятието може да варира между 2 и 6 брутни работни заплати към датата на прекратяване на трудовото правоотношение. По своите характеристики тези схеми представляват нефондирани планове с дефинирани доходи.

Изчислението на размера на тези задължения налага участието на квалифицирани актюери, за да може да се определи тяхната сегашна стойност към датата на финансовия отчет, по която те се представят в отчета за финансовото състояние, а респективно изменението в стойността им, се представя в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход като: а) разходите за

текущ и минал стаж, разходите за лихва и ефектите от съкращенията и урежданията се признават веднага, в периода, в който възникнат, и представят в текущата печалба или загуба, по статия „разходи за персонал”, а б) ефектите от последващите оценки на задълженията, които по същество представляват актюерски печалби и загуби, се признават веднага, в периода, в който възникнат, и се представят към другите компоненти на всеобхватния доход, в статията „последващи оценки на пенсионни планове с дефинирани доходи”. Актюерските печалби и загуби произтичат от промени в актюерските предположения и опита.

Към датата на всеки годишен финансов отчет банката назначава сертифицирани актюери, които издават доклад с техните изчисления относно дългосрочните му задължения към персонала за обезщетения при пенсиониране. За целта те прилагат кредитния метод на прогнозните единици. Сегашната стойност на задължението по дефинираните доходи се изчислява чрез дисконтиране на бъдещите парични потоци, които се очаква да бъдат изплатени в рамките на матуритета на това задължение и при използването на лихвените равнища на държавни дългосрочни облигации с подобен срок, котиран в България, където функционира и самото банка.

#### *Доходи при напускане*

Съгласно местните разпоредби на трудовото и осигурително законодателство в България, банката като работодател има задължение да изплати при прекратяване на трудовия договор преди пенсиониране определени видове обезщетения.

Банката признава задължения към персонала по доходи при напускане преди настъпване на пенсионна възраст, когато е демонстриран обвързващ ангажимент, на база публично анонсиран план, вкл. за реструктуриране, да се прекрати трудовият договор със съответните лица без да има възможност да се отмени, или при формалното издаване на документите за доброволно напускане. Доходи при напускане, платими повече от 12 месеца, се дисконтират и представят в отчета за финансовото състояние по тяхната сегашна стойност.

#### *2.23. Данъци върху печалбата*

*Текущите данъци* върху печалбата на банката са определени в съответствие с изискванията на българското данъчно законодателство – Закона за корпоративното подоходно облагане. Номиналната данъчна ставка в България за 2018 г. е 10 % (2017 г.: 10%).

*Отсрочените данъци* върху печалбата се определят чрез прилагане на балансовия метод за определяне на задължението относно всички временни разлики на банката към датата на финансовия отчет, които съществуват между балансовите стойности и данъчните основи на отделните активи и пасиви.

Отсрочените данъчни пасиви се признават за всички облагаеми временни разлики, с изключение на тези, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Отсрочените данъчни активи се признават за всички намаляеми временни разлики и за неизползваните данъчни загуби до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да бъде генерирана в бъдеще достатъчна облагаема печалба или да се проявят облагаеми временни разлики, от които да могат да се приспадат тези намаляеми разлики, с изключение на разликите, породили се от признаването на актив или пасив, който към датата на стопанската операция не е

повлиял върху счетоводната и данъчната печалба/(загуба).

Балансовата стойност на всички отсрочени данъчни активи се преглежда на всяка дата на баланса и се редуцират до степента, до която е вероятно те да се проявят обратно и да се генерира достатъчно облагаема печалба или проявяващи се през същия период облагаеми временни разлики, с които те да могат да бъдат приспаднати или компенсирани.

Отсрочените данъци, свързани с обекти, които са отчетени като други компоненти на всеобхватния доход или капиталова позиция в отчет за финансовото състояние, също се отчитат директно към съответния компонент на всеобхватния доход или балансовата капиталова позиция.

Отсрочените данъчни активи и пасиви се оценяват на база данъчните ставки и основи, които се очаква да се прилагат за периода и типа операции, през които активите се очаква да се реализират, а пасивите - да се уредят (погасят), на база данъчните закони, които са в сила или с голяма степен на сигурност се очаква да са в сила, и по данъчни ставки на държавата (РБългария), в чиято юрисдикция се очаква да се реализира съответният отсрочен актив или пасив.

Към 31.12.2018 г. отсрочените данъци върху печалбата на банката са оценени при ставка, валидна и за 2019 г., която е в размер на 10% (31.12.2017 г.: 10%).

#### ***2.24. Парични средства и парични еквиваленти***

Паричните средства и еквиваленти за целите на отчета за паричните потоци се състоят от парични средства в брой, по разплащателни сметки в други банки, предоставени депозити на други банки - на виждане и/или с оригинален срок до 3 месеца, както и салда по сметките с Централната банка, които са свободни от всякакви ограничения.

#### ***2.25. Акционерен капитал и резерви***

Банката е акционерно дружество и е задължено да регистрира в Търговския регистър определен размер на **акционерен капитал**, който да служи като обезпечение на вземанията на кредиторите на банката. Акционерите отговарят за задълженията на банката до размера на своето акционерно участие в капитала и могат да претендират връщане на това участие само в производство по ликвидация или несъстоятелност.

Акционерният капитал представлява неподлежащия на разпределение капитал на банката и е представен по номиналната стойност на издадените акции.

Банката е задължена да формира **Фонд Резервен (законов резерв)**, съгласно изискванията на Търговския закон от разпределение на печалбата (*Приложение 29*).

**Резервът от финансови активи, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (2017г.: Резервът от преценка по справедлива стойност на финансови активи на разположение за продажба)** е формиран от разликата между балансовата стойност на финансовите активи, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (2017 г.: финансовите активи на разположение за продажба) и техните справедливи стойности към датата на извършване на преценката.

Преоценъчният резерв се прехвърля към текущите печалби и загуби в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход, когато финансовите активи се продадат или при наличие на трайни и продължителни обезценки. От 1 януари 2018 г. преоценъчният резерв на капиталовите

инструменти при тяхното отписване не се рециклира в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход в текущия резултат за периода.

Дивиденди върху обикновените акции се признава като задължение и се намалява за сметка на натрупаните печалби, когато има решение на Общото събрание на акционерите.

### 2.26. Оценяване по справедлива стойност

Някои от активите и пасивите на банката се оценяват и представят на повтаряща се база и/или само оповестяват по справедлива стойност за целите на финансовото отчитане. Такива са:

а) за целите на оценката и представянето по справедлива стойност във финансовия отчет:

- ✓ *финансови активи* – ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, съгласно МСФО 9 (2018 г.);
- ✓ *финансови активи* - ценни книжа на разположение за продажба, съгласно МСС 39 (до 2018 г.).

б) за целите на оповестяването по справедлива стойност във финансовия отчет:

- ✓ *финансови активи* – отчитани по амортизирана стойност, съгласно МСФО 9 (2018 г.): ценни книжа по амортизирана стойност; вземания от банки, предоставени кредити и аванси на клиенти; задължения към банки и задължения към клиенти.
- ✓ *финансови активи* - ценни книжа, държани до падеж; вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; задължения към банки и задължения към клиенти, съгласно МСС 39 (до 2018 г.);
- ✓ *нефинансови активи* - инвестиционните имоти; активи държани за продажба.

Също така банката определя справедлива стойност и на получаваните от нея обезпечения.

Справедливата стойност е цената, която би била получена при продажбата на даден актив или платена при прехвърлянето на пасив в обичайна сделка между независими пазарни участници на датата на оценяването. Справедливата стойност е изходяща цена и се базира на предположението, че операцията по продажбата ще се реализира или на основния пазар за този актив или пасив, или в случай на липса на основен пазар – на най-изгодния пазар за актива или пасива. Както определеният като основен, така и най-изгодният пазар са такива пазари, до които банката задължително има достъп.

Измерването на справедливата стойност се прави от позицията на предположенията и преценките, които биха направили потенциалните пазарни участници когато те биха определяли цената на съответния актив или пасив, като се допуска, че те биха действали за постигане на най-добра стопанска изгода от него за тях.

При измерването на справедливата стойност на нефинансови активи винаги изходната точка е предположението какво би било за пазарните участници най-доброто и най-ефективно възможно използване на дадения актив.

В банката са разработени вътрешни правила и процедури по измерването на справедливата стойност на различните видове активи и пасиви.

Банката прилага различни оценъчни техники, които биха били подходящи спрямо



спецификата на съответните условия, и за които разполага с достатъчна база от входящи данни, като се стреми да използва в максимална степен наличната публично наблюдаема информация и респ. – да минимизира използването на ненаблюдаема информация.

Тя използва и трите допустими подхода, *пазарния, приходния и разходния подход*, като най-често прилаганите оценъчни техники са директни и/или коригирани котирувани пазарни цени, пазарни аналози и дисконтирани парични потоци.

При наличие на активен пазар, банката използва директни котирувани (некоригирани) цени за определяне на справедливата стойност на съответния финансов инструмент.

В случаите, когато пазарът за даден финансов инструмент не е активен, банката установява справедливата стойност, използвайки определена техника за оценка. Техниките за оценка включват използване на скорошни преки сделки между информирани, съгласни страни (ако има такива), справка с текущата справедлива стойност на други инструменти, които са сходни по същество, дисконтирани парични потоци и модели с цени на опции. Избраната техника за оценка използва максимално пазарните данни, разчита възможно най-малко на специфични за банката оценки, включва всички фактори, които участниците в пазара биха взели предвид при определянето на цена, и е съвместима с приетите икономически методологии за ценообразуване на финансови инструменти. Данните за техниките за оценка разумно представят пазарните очаквания и измервания за факторите на риск и доходност, присъщи на финансовия инструмент. Банката проверява техниките за оценка и тества валидността им, използвайки цени от явни текущи пазарни трансакции със същия инструмент или основани на други налични явни пазарни данни.

Справедливите стойности отразяват кредитния риск на инструмента и включват корекции за отчитане на кредитния риск на банката и на отсрещната страна при необходимост. Оценка на справедливата стойност, получени от модели, се коригират според всички останали фактори, като ликвиден риск или несигурност на модела, до степента, в която според банката трето лице, участващо на пазара, би ги взело под внимание при оценяване на сделка.

Определянето на справедливата стойност на нефинансови активи се прилага периодично (ежегодно). При определяне на справедливата стойност на инвестиционните имоти за целите на оповестяване във финансовия отчет, банката използва експертизата на външни независими лицензирани оценители. Изборът на оценители се прави на база следните критерии: прилагани професионални стандарти, професионален опит и познания; репутация и пазарен статус. Периодично се преценява необходимостта от ротация на външните оценители. Приложението на оценъчните подходи и техники, както и използваните входящи данни за всеки случай на измерване на справедлива стойност, са обект на задължително обсъждане и координиране между външните експерти-оценители и съответните отговорни лица на банката. Финалните оценки на справедливата стойност подлежат на одобрение от банката. Справедливата стойност на активите, държани за продажба е договорената продажна цена между банката и съответния купувач.

Справедливата стойност на всички активи и пасиви, които се оценяват и/или оповестяват във финансовите отчети по справедлива стойност, се категоризира в рамките на следната йерархия на справедливите стойности, а именно:

- Ниво 1 – Котирувани (некоригирани) пазарни цени на активен пазар за идентични активи или пасиви;

- Ниво 2 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които са различни от директно котирани цени, но са пряко или косвено достъпни за наблюдение, вкл. когато котираните цени са обект на значителни корекции; и
- Ниво 3 – Оценъчни техники, при които се използват входящи данни, които в значителната си част са ненаблюдаеми.

Банката прилага справедлива стойност и от трите нива на йерархията.

За активите и пасивите, които се оценяват по справедлива стойност във финансовите отчети на повтаряема база, банката прави преценка към датата на всеки отчет дали е необходим трансфер в нивата на йерархия на справедливата стойност на даден актив или пасив в зависимост от разполагаемите и използваните към тази дата входящи данни.

За целите на оповестяванията на справедливата стойност, банката групира съответните си активи и пасиви на база тяхната същност, основни характеристики и рискове, както и на съответното йерархично ниво на справедливата стойност (*Приложение № 2.27.2.1 и Приложение № 2.27.2.2*).

### ***2.27. Преценки от определящо значение при прилагане счетоводната политика на банката. Ключови приблизителни оценки и предположения с висока несигурност.***

При изготвянето на финансовите отчети на банката, нейното ръководство е необходимо да направи множество преценки, приблизителни оценки и допускания, които пряко оказват ефект върху стойностите на отчетените приходи, разходи, активи и пасиви, респ. на показатели в приложените оповестявания, вкл. на условните пасиви. Несигурностите, свързани с тези допускания и преценки могат да доведат до съществени корекции в балансовите стойности на засегнатите активи и пасиви.

Обектите, които предполагат по-висока степен на субективна преценка или сложност или където предположенията и приблизителните счетоводни оценки са съществени за финансовия отчет, са оповестени по-долу както следва:

#### ***2.27.1. Очаквани кредитни загуби***

##### ***2.27.1.1. Определяне на очаквани кредитни загуби за финансови активи с нисък кредитен риск***

За инструменти с нисък кредитен риск се приемат такива, за които рискът от неизпълнение е нисък, способността на контрагента да изпълнява договорните си задължения в краткосрочен план е стабилна, негативни промени в дългосрочен план на икономическите условия е малко вероятно да променят способността за изплащане на задълженията. За вземанията от банки и дълговите инструменти, отчитани по амортизирана стойност или по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, банката приема към отчетната дата, че вероятността от настъпване на неизпълнение е малко вероятна, поради което определя за тях 12 месечни кредитни загуби. В случай, че в последващи отчетни периоди критериите за нисък кредитен риск престанат да бъдат изпълнени, банката извършва анализ по отношение на промяната в кредитния риск спрямо първоначалното признаване, за да прецени необходимостта от определяне на обезценка за загуби за целия срок на инструмента. Определянето инструментите като такива с нисък кредитен риск изисква преценка. При формирането на тази преценка, банката използва цялата разумна и

аргументирана и уместна информация, която е достъпна без извършване на излишни разходи или усилия.

#### **2.27.1.2. Определяне на очаквани кредитни загуби по видове финансови активи**

Банката е разработила цялостна Политика за оценка на промени в кредитното качество и определяне на очакваните кредитни загуби по финансови инструменти, вкл. модели и конкретни техники, допускания и установени взаимовръзки между използваните във формулите величини, съгласно МСФО 9 (до 2018 г. – по МСС39). Тя класифицира рисковите си активи в три рискови фази в зависимост от промените в кредитния риск след първоначалното признаване на актива и съответно оценява очакваните кредитни загуби на база 12-месечната вероятност от неизпълнение, ако няма промяна на кредитното качество (фаза 1) и на база на вероятността от неизпълнение за целия срок на инструмента (фаза 2 и фаза3), при наличие на значително увеличение на кредитния риск. При определяне доколко значително е увеличен кредитният риск спрямо първоначалното признаване на актива банката използва цялата разумна и аргументирана информация, която е достъпна без извършване на излишни разходи или усилия. Конкретно наблюдаемите показатели са оповестени в *Приложение* от № 2.27.1.2.1. до *Приложение* № 2.27.1.2.6.

Загубата при неизпълнение е преценка за вредите, които би претърпяла банката при настъпване на събитие по неизпълнение и се базира на разликата между договорните парични потоци и паричните потоци, които тя очаква реално да получи, включително от обезпечения и други кредитни улеснения. Съществената преценка, която се прави с при определянето на времето и размера на очакваните парични потоци по периоди, включително при определяне на стойността на обезпечението и факторите, които влияят на сумите на паричните потоци. Ръководството формира своите преценки на база исторически опит от загуби за активи, на които е присъщ кредитен риск и видовете обстоятелства, водещи до обезценка, сходни с онези в текущия портфейла, за да дефинира бъдещите парични потоци. Допълнително, при определяне размера на очакваните кредитни загуби банката използва и прогнозна информация относно очакваните промени в бъдеще на определени макроикономически условия и показатели, и предположения за корелационни връзки как промените в тези показатели биха повлияли върху вероятността от неизпълнение.

Изчисленията на банката на очакваните кредитни загуби са резултат от комплексни модели, съдържащи набор от основополагащи допускания за избор на съответни входящи променливи и техните взаимовръзки. Елементите на моделите за очаквани кредитни загуби, които предполагат съществени допускания и преценки, са:

➤ Възприегите критерии за оценка дали е налице значително увеличение на кредитния риск и тяхното конкретно приложение, особено базиращите се на качествени характеристики;

➤ Сегрегацията на отделните финансови инструменти на отделни портфейли за целите на колективната обезценка;

➤ Разработването на самия модел на очаквани кредитни загуби, вкл. изборът и прилагането на конкретни формули и данни;

➤ Конкретното обвързване и усредняване на показателите за вероятностите на неизпълнение спрямо отделните вътрешни рисково групи (портфейли) от експозиции или индивидуални експозиции;

➤ Определянето на корелационните връзки между определени макроикономически сценарии и съответните показатели, като БВП, безработица, хармонизиран индекс на потребителските цени

(ХИПЦ), индекс на цените на жилища и общ доход на глава от населението (ОДГН) и ефектът им върху PD, LGD и EAD, както и върху промените в стойностите на обезпеченията;

➤ Избор на прогнозни макроикономически показатели за участие във формулите за изчисление на очакваните кредитни загуби;

*2.27.1.2.1. Моделиране и рисков параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с вземания от банки*

Банката прилага общия подход установен от МСФО 9 при определяне на очакваните кредитни загуби, свързани с вземанията от банки. Възприет е рейтинговият модел. Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално ниво (ниво отделен финансов инструмент-контрагент). Промяната в оценката на кредитния риск на финансовия инструмент е измервана чрез комплекс от критерии.

Банката обичайно използва публично наличната информация за присъдени рейтинги на банките-контрагенти от международно признати рейтингови агенции като Moody's, Standard & Poor's и Fitch. Финансови инструменти без такъв кредитен рейтинг получават рисково тегло в зависимост от степента на кредитно качество за експозициите съотнесени спрямо съответното централно правителство на юрисдикцията, в която е учредена институцията. Финансовите инструменти с определен външен кредитен рейтинг на банката-контрагент като „инвестиционен“ се приема, че са с нисък кредитен риск, респ. за тях се изчисляват 12 месечни очаквани кредитни загуби.

Приетите от банката критерии за наличие на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо първоначалната оценка на риска при признаването на финансовия инструмент включват: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; затруднена комуникация (обмен), водещ до вероятно евентуално неизпълнение; обявяване в несъстоятелност на банката-контрагент; и б) *допълнителен критерии* (активиращи се само в комбинация с автоматичните критерии): всяко намаление на официалния външен кредитен рейтинг на банката-контрагент спрямо първоначалния рейтинг, присъден от съответните международни рейтингови агенции.

Банката използва публична информация за определяне на основните рискови параметри - вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), базирана на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's (Annual Default Study: Corporate Default and Recovery Rates и Sovereign Default and Recovery Rates). За финансовите инструменти, класифицирани във Фаза 3 LGD се определя в зависимост от наличието на обезпечение и очакваните парични потоци, договорени с контрагента в извънсъдебно споразумение, като се разглеждат и претеглят различни сценарии.

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по вземания от банки (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на вземания от банки за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) и за експозиции с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$

За 2018 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните

кредитни загуби за вземанията от банки е 18 х.лв. (*Приложение № 7*) (на 01.01.2018 г.: 8 х.лв. (*Приложение № 2.4.*))

*2.27.1.2.2. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени кредити и аванси на клиенти*

Банката прилага общия подход на МСФО за определянето на очакваните кредитни загуби на предоставени кредити и аванси на клиенти на база вътрешно разработени политики, правила, модели и техники за изчисление. Ежемесечно се извършва преглед и анализ на всички кредити за оценка на рисковите експозиции, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти.

Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално (експозиция и/или свързана група експозиции) и колективно ниво (подпортфейли). При изчисленията и анализите се вземат предвид наличието или отсъствието на обективни индикатори за значително нарастване (намаление) на кредитния риск и риска от неизпълнение. Такива индикатори са тези събития, които са възникнали след първоначалното признаване на експозицията и които оказват влияние върху очакваните бъдещи парични потоци по експозицията. Банката текущо наблюдава основно следните индикатори, за да оцени промяната в кредитния риск, като използва вътрешна и външна информация, а именно: дни просрочие, наличие на мерки по реструктуриране, анализ на финансови показатели на кредитополучателя, взаимоотношения с банката, наличие на задължияност в други банки, наличие на запори, наличие на репутационен риск и т.н.

Приетите от банката критерии за измерване наличието на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на финансовия инструмент, са свързани със спецификата на продукта, респ. характеристиките на обособения подпортфейл при използване на достъпна, аргументирана и разумна информация. Приетите критерии от банката са обособени в две групи: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; мерки по реструктуриране и финансови показатели (където е приложимо) и б) *допълнителни критерии*: започнато принудително събиране от други контрагенти на кредитополучателя или от държавата; открита процедура за обявяване в несъстоятелност или ликвидация; наличие на съществена промяна в основни показатели и коефициенти за финансов анализ; установено просрочие по експозиции на кредитополучателя в други институции над 90 дни; неизпълнение на задължения за постигане на определени финансови показатели, съгласно първоначално одобрение на предоставения кредит.

Определянето на очакваните кредитни загуби по рисковите експозиции се извършва на колективна основа (на ниво подпортфейл с общи рискови характеристики) за кредитите, класифицирани във Фаза 1 и Фаза 2. Основните критерии при сегментирането на подпортфейлите за целите на колективната обезценка включват: съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; вътрешна клиентска сегментация, определена в зависимост от размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; начин на погасяване и вид обезпеченост; размер на обща експозиция на един клиент.

Кредитните експозиции, класифицирани във Фаза 3 се оценяват на индивидуална основа.

Основните рискови параметри при приложението на модела за определяне на очакваните кредитни загуби включват:

➤ Експозиция при неизпълнение (EAD) – експозицията при неизпълнение е приблизителна оценка на експозицията при бъдеща дата на неизпълнение, като се вземат предвид и се отчетат очакваните промени в експозицията след отчетната дата, включително погасявания на главница и лихви, усвоени суми и начислени лихви от пропуснати плащания;

➤ Дисконтов фактор - при определянето на настоящата стойност на очакваните парични потоци банката използва оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент. За експозиции в портфейла й, за които не е налична информация за оригиналния (първоначалния) ефективен лихвен процент, се прилага ефективен лихвен процент определен към 31.12.2018 год.

➤ Вероятност от неизпълнение (PD):

*Определяне на 12 месечно PD*

За определяне на 12 месечното PD при колективно оценявани експозиции във Фаза 1 за всеки отделен подпортфейл, банката поддържа историческа информация на коефициенти за миграцията на кредитните експозиции от Фаза 1 и Фаза 2 към Фаза 3. Стойността на 12 месечното PD се определя на ниво подпортфейл въз основа на наблюдаваните темпове на влошаване и се изчислява като подвижна средна стойност за период, който обхваща минимум 3 години.

*Определяне на PD за целия живот на кредита (Lifetime PD).*

За определяне на PD за целия живот при колективно оценявани експозиции във Фаза 2 за всеки отделен кредитен подпортфейл, банката извършва линейна екстраполация на 12 месечно PD на степен среден остатъчен матуритет за съответния подпортфейл.

При овърдрафтите и кредитните карти банката определя PDlifetime на база на направен анализ и предишен опит по отношение на средния остатъчен живот на кредитите в тези подпортфейли. За овърдрафтите и кредитните карти банката е приела, че този срок е 1080 дни.

За експозиции във Фаза 3 стойността на PD за целия живот на кредита е приета за 100%.

➤ Загуба при неизпълнение (LGD)

Параметърът LGD при колективно обезценяваните кредитни експозиции във Фаза 1 и Фаза 2 е определен на база историческа информация, обхващаща период от минимум 3 години чрез анализ на въздействието върху миграцията на експозиции от Фаза 1 и Фаза 2 във Фаза 3. Изчислен е като съотношение между начислената обезценка и брутната балансова стойност на мигриралите експозиции. Към така изчисления показател е добавен среден процент на загуба по кредитните експозиции от Фаза 3 и полученият сбор е усреднен.

Параметърът LGD при кредитните експозиции във Фаза 3 се определя на индивидуално ниво, като отчита ефекта на полученото обезпечение както и очакваните парични потоци, договорени с кредитополучателя по извънсъдебно споразумение, където е приложимо. За определяне стойността на LGD банката определя реализируемата стойност на обезпечението, за каквато приема неговата ликвидационна стойност, като се разглеждат и претеглят различни сценарии.

➤ Макроикономически прогнозни показатели

За отразяване ефекта на текущите и прогнозни икономически условия при определянето на очакваните кредитни загуби, банката извършва допълнителна корекция на изчислените исторически показатели за вероятност от неизпълнение (12 месечно PD и PD за целия живот на

кредита) с ефекта и влиянието на определени макропоказатели за тригодишен период, за които е установена корелационна връзка.

Основните макроикономически показатели, включени в модела за обезценка на предоставените кредити на клиенти, са както следва:

- Индекси на потребителските цени (Harmonised Index of Consumer Prices) –приложим за корпоративни кредити;
- Коефициент на безработица (Unemployment rate) - приложим за корпоративни кредити;
- Брутен вътрешен продукт (GDP) - приложим за корпоративни кредити;
- Индекс на цените на жилища (House price index) – приложим за ипотечни кредити;
- Среден доход на глава от населението (Total average income per capita) – приложим за потребителските кредити;

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции по предоставени кредити и аванси на клиенти (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{12m} * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансов инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} * LGD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на финансовия инструмент - предоставени кредити и аванси на клиенти - за експозиции с кредитна обезценка(Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PD_{Lifetime} - LV(Coll)$$

Към 31.12.2018 г. и към 31.12.2017 г. банката няма закупени експозиции, които са закупени първоначално обезценени и са в неизпълнение (POCI – purchased originally credit impaired).

За 2018 г. отчетената нетна печалба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за предоставени кредити и аванси на клиенти е 1,771 х.лв. (Приложение № 7) (на 01.01.2018 г. нетна загуба в размер на 1,145 х.лв. (Приложение № 2.4)

#### *2.27.1.2.3. Моделиране и рисков параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по амортизирана стойност*

Банката прилага общия подход съгласно МСФО 9 при определяне на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност. Възприет е рейтингов модел. Очакваните кредитни загуби се определят на индивидуално ниво (ниво финансов инструмент-контрагент). Промяната в кредитния риск на финансовия инструмент се измерва чрез комплекс критерии, приети от банката.

Банката обичайно използва публично наличната информация за присъдени рейтинги на съответните емитенти от международно признати рейтингови агенции като Moody's, Standard & Poor's и Fitch. Финансови инструменти без такъв кредитен рейтинг получават рисково тегло в зависимост от степента на кредитно качество за експозициите съотнесени спрямо съответното

централно правителство на юрисдикцията, в която е учредена институцията.

Когато дадени инструменти са с определен външен кредитен рейтинг на емитента като „инвестиционен”, се приема, че са с нисък кредитен риск, респ. за тях се изчисляват 12 месечни очаквани кредитни загуби. За тези с кредитен рейтинг по-нисък от инвестиционния се извършват допълнителни анализи, свързани с емитента на финансовия инструмент, характеристиките на финансовия инструмент, процеса на търговия на финансовия инструмент и други индикатори за наблюдение.

Приетите от банката критерии за наличие на значително нарастване на кредитния риск и риск от неизпълнение спрямо първоначалната оценка на риска при признаването на финансовия инструмент включват: а) *автоматични критерии*: дни просрочие; затруднена комуникация (обмен), водеща до вероятно неизпълнение и/или предлагане на нов или реструктуриран дълг или нов пакет от ценни книжа, които намаляват първоначалното задължение; обявяване в несъстоятелност на емитента; промяна в условията за плащане на договорно споразумение, наложено от суверена, водещо до намаляване на финансовото задължение и б) *допълнителен критерий* (активиращ се само в комбинация с автоматичните критерии): всяко намаление на официални външни кредитни рейтинги на емитента, присъдени от международни рейтингови агенции.

Банката използва публична информация за определяне на основните рискови параметри - вероятност от неизпълнение (PD) и загуба при неизпълнение (LGD), базирана на Агенцията за външна кредитна оценка Moody's (Annual Default Study: Corporate Default and Recovery Rates and Sovereign Default and Recovery Rates). Коефициентът на възстановяване (Recovery Rates) при дългови финансови инструменти отразява степента, до която могат да бъдат възстановени главницата и начислената лихва по дългов инструмент в неизпълнение. Процентът на възстановяване позволява да се направи прогноза за загубата, която би възникнала в случай на неизпълнение, изчислена като 1 минус процент на възстановяване. За финансовите инструменти, класифицирани във Фаза 3 LGD се определя в зависимост от наличието на обезпечение и очакваните парични потоци, договорени с контрагента в извънсъдебно споразумение, като се преценяват възможните сценарии.

Очакваната 12 месечна кредитна загуба (ECL) за редовни експозиции – дългови ценни книжа (Фаза 1) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = PD * LGD * EAD$$

Очакваната кредитна загуба (ECL) до края на живота на съответната дългова ценна книга - за експозиции с нарушено обслужване (Фаза 2) и

за експозиции по дългови ценни книжа с кредитна обезценка (Фаза 3) се изчислява, съгласно следната формула:

$$ECL = EAD * PDLifetime * LGD$$

Същността на модела се основава на транзакционна матрица на рейтингите и на макроикономически времеви серии. Рейтингите са изградени на база макроикономически профил, финансов профил и качествени показатели. Макроикономически времеви серии включват показатели като безработица и спред спрямо безрискова доходност. Моделът е валидиран, чрез извършване на backtesting, изчисляване на коефициент на точност, стабилност на модела и др.



За 2018 г. няма отчетен ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби по дългови ценни книжа по амортизирана стойност (на 1.01.2018 г.: няма).

*2.27.1.2.4. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход*

Подходът, моделирането и рисковите параметри при определянето на очаквани кредитни загуби са аналогични на тези оповестени в *Приложение № 2.27.1.2.3.*

За 2018 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е 26 х.лв. (*Приложение № 7*) (на 01.01.2018 г.:78 х.лв. (*Приложение № 2.4*).

*2.27.1.2.5. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с Други финансови активи*

Банката прилага общият подход при определянето на очакваните кредитни загуби за другите финансови активи.

За 2018 г. отчетената нетна загуба от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за другите финансови активи е 27 х.лв. (*Приложение № 7*) (на 01.01.2018 г.: няма (*Приложение № 2.4*).

*2.27.1.2.6. Моделиране и рискови параметри при определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставени финансови гаранции, акредитиви и неусвоени ангажименти*

Банката прилага общия подход съгласно МСФО 9 на очакваните кредитни загуби, свързани с предоставените финансови гаранции, акредитиви на клиенти и неусвоени ангажименти. Възприет е модел за оценка, идентичен на прилагания модел при предоставените кредити. При определянето на очакваните кредитни загуби, свързани с неусвоените ангажименти се използва кредитен конверсионен фактор, изчислен на база вътрешна историческа информация, обхващаща период от десет години.

В банката ежесечно се извършва преглед на издадените гаранции и акредитиви, като се анализират всички настъпили нови събития, обстоятелства и факти след датата на издаването им.

Банката е приела стойност на LGD равно на нула, на база исторически тригодишен анализ за наблюдение на несъщественост на сумите на предявени и платени гаранции и акредитиви.

За 2018 г. няма отчетен ефект от изменението на приблизителната оценка на очакваните кредитни загуби за финансови гаранции (на 01.01.2018 г.: няма)

## ***2.27.2. Определяне на справедлива стойност***

### ***2.27.2.1. Определяне на справедлива стойност на финансови инструменти***

#### ***а) финансови инструменти, оценявани по справедлива стойност във финансовия отчет***

Притежаваните от банката ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (до 31 декември 2017 г.: ценни книжа на разположение за продажба), представляващи: а) дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуриретни дати (корпоративни облигации и държавни ценни книжа) и б) корпоративни акции

или дялове в капитала на други дружества и предприятия (малцинствено участие) се оценяват и представят в отчета за финансовото състояние по справедлива стойност (Ниво 1). Възприетата от банката политика на оценяване предвижда определяне на средна цена между котировки „купува“ и „продава“ за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като се елиминират най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

*б) финансовите инструменти, които не се оценяват по справедлива стойност във финансовия отчет*

Банката категоризира финансовите инструменти, които се оценяват по амортизирана стойност във финансовия отчет, но за които се изисква оповестяване на справедливата стойност в следните категории: *парични средства и вземания от Централната банка; вземания от банки; предоставени кредити и аванси на клиенти; ценни книжа по амортизирана стойност (2017 г.: ценни книжа, държани до падеж); други финансови активи, задължения към банки, задължения към клиенти и други финансови пасиви.*

Банката определя справедливата стойност на тези групи финансови активи и пасиви, като са използвани следните техники и предположения:

*Парични средства и вземания от Централната банка*

Тази позиция включва парични средства в брой и наличности по разплащателни сметки в БНБ, включително минимални задължителни резерви.

Справедливата стойност *на паричните средства в брой* съвпада изцяло с тяхната балансова и номинална стойност. За тази позиция, банката класифицира справедливата ѝ стойност в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност.

Справедливата стойност *на наличностите по разплащателни сметки в БНБ*, включително *минималните задължителни резерви* е близка или съвпада с балансовата (амортизираната) им стойност. Банката класифицира тези позиции в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

*Вземания от банки*

Вземанията от банки включват междубанкови депозити и ностро сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до 3 месеца*, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над 3 месеца* е определена чрез метода на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени актуални лихвени проценти, котиран на паричния пазар за инструменти с подобен риск и матуритет.

Банката класифицира *вземанията от банки* в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

*Предоставени кредити и аванси на клиенти*

Предоставените кредити и аванси на клиенти са представени нетно, след приспадане на начислената обезценка. Определянето на справедливата стойност на *кредитите и аванси на клиенти* се базира на оценъчни модели, като техники на дисконтирани парични потоци и е класифицирана от банката в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Входящите данни за оценъчните техники включват очаквани парични потоци за живота на кредита и осредени лихвени нива за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ. За кредити, класифицирани като загуба, банката признава за справедлива стойност дисконтираната балансова стойност на кредита.

*Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност (2017г.: ценни книжа, държани до надеж)*

Справедливата стойност на *ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност (2017г.: ценни книжа, държани до надеж)*, представляващи дългови ценни книжа с фиксирани или определяеми плащания и фиксирани матуритетни дати (държавните ценни книжа – облигации), се базира на осреднени пазарни котировки на активен пазар и е класифицирана в Ниво 1 от йерархията на справедливата стойност. Тя е определена от банката като средна цена между котировки „купува” и „продава” за последния работен ден от отчетния период (година), публикувани от международна информационна система в областта на финансовите инструменти, като са елиминирани най-високата и най-ниската котировка (екстремни стойности).

#### *Други финансови активи*

Другите финансови активи основно включват вземания по договор за наем и разплащания по картови транзакции.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Банката класифицира *другите финансови активи* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

#### *Задължения към банки*

Задълженията към банки включват получени депозити и привлечени средства под формата на кредити.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *до* 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет *над* 3 месеца се базира на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти, котирани на паричния пазар за инструменти с подобен риск, валута и матуритет.

За тези активи банката класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

*Задължения към клиенти*

Задълженията към клиенти включват привлечени средства от физически, юридически лица и общини под формата на срочни депозити и разплащателни сметки.

Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет до 3 месеца, съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност. Справедливата стойност на позициите с плаващ или фиксиран лихвен процент и оригинален матуритет над 3 месеца е изчислена чрез използване на техниката на дисконтираните парични потоци при прилагане на осреднени лихвени проценти за съответната срочност и валута, публикувани от БНБ.

За тези активи банката класифицира справедливата им стойност в Ниво 2 от йерархията на справедливата стойност.

*Други финансови пасиви*

Другите финансови пасиви основно включват преводи за изпълнение, гаранции по договор за цесии и акредитиви и начисления по приблизителни оценки.

Справедливата стойност на тези позиции съвпада или е близка с тяхната балансова (амортизирана) стойност, доколкото характерът им е краткосрочен.

Банката класифицира *другите финансови пасиви* в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

Таблицата по-долу представя балансовете и справедливите стойности на финансовите инструменти, включително нивата им в йерархията на справедливите стойности.

Към 31.12.2018 г.		Справедлива стойност						
Приложение	Финансови инструменти по амортизирана стойност	Финансови инструменти по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	Общо	Справедлива стойност				
				Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо	
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	
<b>Финансови активи, оценявани по справедлива стойност</b>								
Ценни книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	15a	-	49.711	49.711	49.711	-	-	49.711
<b>Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност</b>								
Парични средства и вземания от Централната банка	12	131.875	-	131.875	21.737	110.138	-	131.875
Вземания от банки	13	87.450	-	87.450	-	87.450	-	87.450
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	427.623	-	427.623	-	-	432.355	432.355
Ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност	16a	67.722	-	67.722	70.366	-	-	70.366
Други финансови активи	23	1.015	-	1.015	-	-	1.015	1.015
<b>Общо</b>		<b>715,685</b>	<b>49,711</b>	<b>765,396</b>	<b>141,814</b>	<b>197,588</b>	<b>433,370</b>	<b>772,772</b>
<b>Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност</b>								
Задължения към банки	24	7.658	-	7.658	-	7.658	-	7.658
Задължения към клиенти	25	705.899	-	705.899	-	705.864	-	705.864
Други финансови пасиви	28	5.174	-	5.174	-	-	5.174	5.174
<b>Общо</b>		<b>718,731</b>	<b>-</b>	<b>718,731</b>	<b>-</b>	<b>713,522</b>	<b>5,174</b>	<b>718,696</b>

Към 31.12.2017 г.		Балансова стойност					Справедлива стойност			
Приложение	Държани до падеж	Кредити и вземания	На разположение за продажба	Други	Общо	Ниво 1	Ниво 2	Ниво 3	Общо	
										BGN '000
<b>Финансови активи, оценявани по справедлива стойност</b>										
	156									
Ценни книжа на разположение за продажба	-	-	37,753	-	37,753	37,753	-	-	-	37,753
<b>Общо</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>37,753</b>	<b>-</b>	<b>37,753</b>	<b>37,753</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>37,753</b>
<b>Финансови активи, които не се оценяват по справедлива стойност</b>										
Парични средства и вземания от Централната банка										
	12	-	155,621	-	-	155,621	17,692	137,929	-	155,621
Вземания от банки	13	-	38,386	-	-	38,386	-	38,386	-	38,386
Предоставени кредити и аванси на клиенти	14	-	386,166	-	-	386,166	-	-	391,087	391,087
Ценни книжа държани до падеж	166	80,641	-	-	-	80,641	84,954	-	-	84,954
Други финансови активи	23	-	702	-	-	702	-	-	702	702
<b>Общо</b>	<b>80,641</b>	<b>580,875</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>661,516</b>	<b>102,646</b>	<b>176,315</b>	<b>391,789</b>	<b>-</b>	<b>670,750</b>
<b>Финансови пасиви, които не се оценяват по справедлива стойност</b>										
Задължения към банки										
	24	-	-	-	8,836	8,836	-	8,836	-	8,836
Задължения към клиенти	25	-	-	-	640,346	640,346	-	640,790	-	640,790
Други финансови пасиви	28	-	-	-	3,885	3,885	-	-	3,885	3,885
<b>Общо</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>653,067</b>	<b>653,067</b>	<b>-</b>	<b>649,626</b>	<b>3,885</b>	<b>-</b>	<b>653,511</b>

### 2.27.2.2. Определяне на справедливата стойност на нефинансови активи

#### а) справедлива стойност на активи, държани за продажба

Справедливата стойност на активите, държани за продажба е определена от банката на база очаквана продажна цена на съответните активи, за които съществува висока степен на сигурност, че те ще бъдат реализирани в краткосрочен период (до 1 година). Активите за продажба са категоризирани в Ниво 3 от йерархията на справедливата стойност.

#### б) справедлива стойност на инвестиционни имоти

Справедливата стойност на инвестиционните имоти е изчислена със съдействието на външни за банката, независими лицензирани оценители. Категоризирана е като справедлива стойност от Ниво 3 на база входящите данни за използваната техника за оценяване. Определената справедлива стойност представлява сумата на претеглените стойности в резултат на прилагането на отделни методи за оценка. Използвани са следните техники и методи на оценка: пазарен подход, приходен подход и разходен подход. Значимите ненаблюдаеми входящи данни при определянето на справедливата стойност на инвестиционните имоти включват: разходи за стопанисване на имота, определен като процент от brutния му годишен приход; норма на възвръщаемост на приходите от имота; коригиращи коефициенти по отношение на аналогични пазарни сделки.

Таблицата по-долу представя балансовите и справедливите стойности на нефинансовите активи, класифицирани в ниво 3 от йерархията на справедливите стойности:

Нефинансови активи	Приложение	Балансова стойност	Справедлива стойност	Балансова стойност	Справедлива стойност
		Ниво 3		Ниво 3	
		31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
Инвестиционни имоти	18	12,845	15,710	13,001	18,052
Активи държани за продажба	21	387	508	-	-
<b>Общо</b>		<b>13,232</b>	<b>16,218</b>	<b>13,001</b>	<b>18,052</b>

### **2.27.3. Обезценка на инвестиции в дъщерни дружества**

На всяка дата на отчета за финансовото състояние ръководството прави оценка дали съществуват индикатори за обезценка на неговите инвестиции в дъщерни дружества. Като основни индикатори за обезценка се приемат: значително редуциране на обема или преустановяване дейността на дружеството, в което е инвестирано; отчитане на загуби за по-продължителен период от време, както и отчитане на отрицателни нетни активи или активи под регистрирания основен капитал.

Тестовите и преценките на ръководството за обезценка на инвестициите са направени през призмата на неговите прогнози и намерения относно бъдещите икономически изгоди, които се очаква да бъдат получени от дъщерните дружества, включително осигуряване на позиции на българския пазар, очакванията за бъдещи продажби и пр.

В резултат на направените изчисления през 2018 г. не е установена необходимост от признаване на обезценка на инвестициите в дъщерни предприятия (2017 г.: няма).

### **2.27.4. Актюерски изчисления**

За определянето на сегашната стойност на дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране са използвани актюерски тип изчисления, базирани на предположения за смъртност, темп на текучество на персонала, бъдещо ниво на работни заплати и дисконтов фактор, които ръководството е приело за разумни и адекватни за банката (*Приложение № 28*).

### **2.28. Доверени активи на отговорно пазене**

Банката съхранява активи от името на клиентите си в качеството си на инвестиционен посредник. Такива активи не се признават в отчета за финансовото състояние, защото банката не притежава контрол върху тях.

### 3.ОПОВЕСТЯВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА

В хода на обичайната си стопанска дейност банката е изложена на различни финансови рискове, най-важните от които са: кредитен риск, пазарен риск (включващ лихвен и валутен риск) и ликвиден риск. Общото управление на риска е фокусирано върху трудностите на прогнозиране на финансовите пазари и за постигане минимизиране на потенциалните отрицателни ефекти, които могат да се отразят върху финансовите резултати и състояние на банката. Текущо финансовите рискове се идентифицират, измерват и наблюдават с помощта на различни контролни механизми, въведени, за да се определят адекватни цени на банковите услуги и видовете продукти и на привлечените от нея средства на клиенти, както и да се оценят адекватно пазарните обстоятелства на правените от нея инвестиции и формите на поддържане на свободните ликвидни средства, без да се допуска неоправдана концентрация на даден риск. Банката управлява своите търговски операции според вида риск и на базата на различните категории притежавани търговски инструменти.

#### *Структура за управление на рисковете*

Основните звена, които са отговорни пряко за управление на рисковете в банката са следните:

**Надзорен съвет** – извършва общ надзор върху управлението на рисковете в това число, изпълняващ и функциите на комитет по риска;

**Управителен съвет** – отговаря за общият подход за управление на рисковете и одобрява стратегиите и принципите за управление на рисковете;

**Комитет за управление на активите и пасивите** – анализира текущото състояние на активите и пасивите на банката, наблюдава рисковете свързани с управление на ликвидността, пазарен, лихвен и валутен риск на банката и пазара на финансови инструменти и предлага конкретни мерки в случай на отклонение от приетите лимити;

**Кредитен комитет и Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби** – осъществява текущ анализ на кредитните сделки от гледна точка на управление на кредитния риск;

**Комисия за оценка на рискови събития** - взема решения за окончателно регистриране на настъпни събития, извършва оценка на загубите, анализира регистрираните данни;

**Изпълнителни директори** – осъществяват оперативен контрол на всички банкови операции от гледна точка спазване и текущо поддържане на определените лимити за конкретните видове риск.

Централната банка осъществява допълнителен надзор върху управлението на рисковете в банката чрез изискване на периодични отчети и последващ контрол по спазването на нормативно определените максимални нива за експозиция към определени видове рискове.

#### *Измерване и управление на основните рискове*

Ръководството на банката е приело различни вътрешни правила и методики за измерване на рисковете, които са основани на статистически модели и/или на емпирични наблюдения, анализи и преценки, базирани и на резултатите от исторически опит за тенденции и взаимовръзки между различни фактори и условия.

Контролът и управлението на рисковете е структуриран основно на базата на лимити по

видове операции. Тези лимити рефлектират върху стратегията на банката и пазарната ѝ позиция, както и нивото на конкретния риск, който банката определя като приемлив за нейните операции.

Периодично се изготвят отчети за конкретните видове риск за извършване на последващ анализ и евентуална корекция на определените вече лимити по отделни видове операции и сделки.

### ***3.1.Кредитен риск***

Кредитен риск е рискът, при който клиентите/контрагентите няма да бъдат в състояние да изплатят изцяло дължимите на банката суми в предвидения срок.

Управлението на специфичния кредитен риск се осъществява от Комитет за определяне на очаквани кредитни загуби на банката и се наблюдава от Управителния съвет. Функцията по управление на кредитния риск осигурява прилагането на подходяща политика и съответствието на тази политика със свързаните процедури и контроли за текущо наблюдение на всеки вид кредитна експозиция.

#### ***Вземания от банки***

Банката управлява кредитния риск по отношение на банките-контрагенти чрез приемане на инвестиционна бенчмарк рамка, която определя лимити по отношение на експозициите в тях. Лимитите се формират посредством комплексна оценка, базирана на: 1) официални външни кредитни оценки присъдени от следните международни рейтингови агенции: Moody`s, Standard & Poor`s, Fitch или еквивалентна оценка за кредитоспособност (присъдена или одобрена от Агенция за външна кредитна оценка съгласно чл. 135 от Регламент 575/2013г.); 2) периодичен финансов анализ за състоянието на банката на базата на одитирани годишни отчети; 3) резултати от извършени стрес тестове от регулатори, теста за качеството на активите; 4) друга публична информация.

#### ***Предоставени кредити на клиенти***

Рисковата експозиция на кредитния портфейл се управлява чрез редовен анализ на способността на кредитополучателите да спазват задълженията си по плащане на дължимите главници и лихви и чрез механизмите на определяне на подходящи кредитни ограничения. Кредитният риск се намалява частично и чрез изискване и получаване на различни видове обезпечения.

Процесът по наблюдение и преглед на качеството на кредитния портфейл е дефиниран в Инструкцията за провеждане на периодичен (тримесечен) мониторинг в банката. Този мониторинг има за цел да установи дали са налице изменения в дейността и статуса на бизнес клиентите и доколко се спазват заложените изисквания при одобрението на сделката. Прегледът на качеството на кредитния портфейл се осъществява на месечна база. Според промените в кредитното качество, кредитните експозиции се класифицират в три фази, така както са оповестени в *Приложение № 2.13.1.7.1.*

*Политика и процес на оценяване на загуби от обезценка на предоставените кредити на клиенти*

Посочените по-долу референции представят къде в настоящия индивидуален финансов отчет са оповестени политиките и процесът, установени в банката по оценката и обезценката на рисковите експозиции, свързани с предоставените кредити на клиенти съгласно МСФО 9



Финансови инструменти:

- Обяснение на системата на Банката за вътрешна оценка на рисковите експозиции - индивидуален и колективен подход за обезценка (*Приложение № 2.13.1.3.1.1* и *Приложение № 2.13.1.7.1*);

- Как банката определя, изчислява и следи значително нарастване на кредитен риск и риск от неизпълнение при индивидуално и колективно оценяването експозиции (*Приложение № 2.13.1.7.1* и *Приложение № 2.27.1.2.2*);

- Подробности при калкулацията на очакваните кредитни загуби във всяка от фазите за обезценка (*Приложение № 2.13.1.7.1* и *Приложение № 2.27.1.2.2*).

#### *Определение на неизпълнение и възстановяване*

Банката е приела, че е настъпило неизпълнение, когато:

1) Налице е малка вероятност длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения, освен ако не се предприеме поне едно от следните действия от страна на банката:

- принудителна реализация на обезпечението;
- непризнаване на лихвен приход;
- извършване на специфична кредитна корекция вследствие на констатирано съществено влошаване на кредитното качество, настъпило след като банката е поела експозицията към длъжника;
- реализация на кредитно задължение със съществена икономическа загуба от експозицията на длъжника;
- реструктуриране на кредитно задължение, което има вероятност да доведе до намаление на размера на финансовото задължение, посредством съществено опрощаване или отлагане на плащането на главници, лихви или, където е приложимо на такси;
- банката или трето лице е поискала/ло откриване на производство по несъстоятелност/ликвидация на длъжника или на подобна процедура във връзка с кредитно задължение на длъжника;
- длъжникът е поискал или е в открито производство по несъстоятелност или е потърсил друга подобна защита и това би довело до забавяне на погасяването или до неизпълнение на кредитното задължение;
- предприема действия по снабдяване с изпълнителен лист;
- в други случаи по преценка на Банката.

2) Длъжникът е допуснал просрочие при обслужването на главница, лихва или такса над 90 дни.

Една експозиция престава да се категоризира като неизпълнение, след като е изпълнено всяко едно от условията:

1) За експозиции сегментирани като „граждани и домакинства” и „малък бизнес” при

следните условия:

- длъжникът не дължи просрочени суми над 90 дни;
- изпълнението на горното условие се е случило през последните три календарни месеца;
- не са приложени мерки по реструктуриране през последните 12 месеца;

2) За клиенти сегментирани като „големи корпоративни клиенти” и „средни корпоративни клиенти” при следните условия:

- длъжникът не дължи просрочени суми над 90 дни;
- състоянието на длъжника се е подобрило до степен, че вече е налице увереност, че ще изплати в пълен размер дължимото по договора за кредит;
- не са приложени мерки по реструктуриране през последните 12 месеца;

#### *Експозиция при неизпълнение*

Експозицията при неизпълнение представлява брутната балансова стойност на финансовия инструмент обект на калкулация за обезценка. Банката оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. За да се калкулира EAD за кредит във Фаза 1, банката оценява възможността от събития по неизпълнение в следващите 12 месеца. За финансовите активи от Фаза 2, Фаза 3, банката оценява възможността от събития по неизпълнение през целия живот на инструментите. На база направеният от банката модел, за всяка от фазите се залагат изчислените (PD).

#### *Загуба при неизпълнение*

Загубата при неизпълнение (LGD) е съотношението на загуба по експозицията, дължаща се на неизпълнение на контрагента, към размера на експозицията при неизпълнение. За определяне на параметъра LGD банката изчислява потенциалната загуба, която би възникнала ако дадена експозиция премине в неизпълнение и единствения източник за събиране на вземането е реализацията на обезпеченията. Загубата се измерва като разлика между размера на експозицията при неизпълнение (EAD) и реализируемата стойност на обезпечението и се представя като процент от EAD. Параметърът LGD се определя индивидуално за всяка експозиция в Фаза 3 на кредитния портфейл. По отношение на Фаза 1 и Фаза 2 банката прилага LGD на колективна база по стандартизирана рамка за оценка на LGD. Стойностите на LGD се преразглеждат най-малко веднъж годишно от специализиран отдел за кредитен риск в банката.

#### *Значително увеличение на кредитния риск*

Към всяка отчетна дата банката оценява дали кредитния риск се е увеличил значително след първоначалното признаване, съответно отчита промяната в риска от настъпване на неизпълнение чрез сравнение на неговото ниво към датата на финансовия отчет спрямо нивото на риска при първоначалното признаване на кредитната експозиция.

Допълнително банката текущо извършва регулярен мониторинг и оценка нивото на кредитния риск за всички финансови активи в обхвата за обезценка на МСФО 9 при следните задължителни критерии: а) наличие на просрочие над 30 дни; б) приложени мерки по реструктуриране; в) наличие на влошени ключови за банката финансови критерии и

*допълнителни критерии:* а) задлъжнялост над 90 дни в други институции, б) наличие на запори по сметки както и др. критерии по мониторингова форма на доклад.

*Групиране на финансовите активи оценявани на колективна база*

Банката извършва групиране на финансови активи, оценявани на колективна база чрез сегментация на подпортфейли с общи рискови характеристики. Основните параметри, които се отчитат в преценката за обособяване на „еднотипни” портфейли с общи рискови характеристики включват: а) съпоставимост на продуктови и/или рискови параметри; б) вътрешна клиентска сегментация, определена съобразно размера на исканото финансиране и генерираните годишни приходи от продажби; в) начин на погасяване и вид обезпеченост и г) размер на обща експозиция на един клиент.

Към 01.01.2018 г. банката е разпределила експозициите в 14 подпортфейла със сходни рискови характеристики на база на предифинирани критерии. Текущо на месечна база банката наблюдава и анализира заложените критерии, определящи принадлежността към съответния подпортфейл на съществуващи и нововъзникнали кредитни експозиции.

*Категоризация на кредитните експозиции – предоговорени и реструктурирани експозиции*

Предоговорените кредити са тези кредити, които са предоговорени по молба и инициатива на клиента и обичайно се дължат на промени, предизвикани от изменения в преобладаващите пазарни условия. Това може да включва промяна на условията по кредита, без това да доведе до отстъпки, които в други случаи банката не би направила и които не са продиктувани от влошаване на финансовото състояние на длъжника. Ръководството постоянно наблюдава предоговорените кредити, за да се гарантира, че всички критерии са изпълнени и че има вероятност бъдещите плащания да не се просрочват. Кредитите продължават да бъдат обект на индивидуална или колективна обезценка. След като условията са предоговорени, всяка обезценка се изчислява, като се използва оригиналният ефективен лихвен процент, както е изчислен преди промяната на условията. След предоговарянето на кредитите, те се категоризират в класификационната рискова група, към която са принадлежали преди предоговарянето.

Една експозиция се счита за реструктурирана, когато банката прави отстъпка от своя страна в полза на длъжник, който изпитва или предстои да изпита затруднения при изпълнението на своите финансови задължения. Отстъпка от страна на банката означава едно от следните действия: а) промени на предишните условия на договора, които се счита, че длъжникът няма да може да спазва поради финансовите си затруднения, водещи до неспособност за обслужване на дълга; б) частично или цялостно рефинансиране на договора за проблемния дълг; в) предходните условия на договора са така променени, че изменените условия на договора са в полза на длъжника и са по-благоприятни в сравнение с тези, които други длъжници на банката със сходен рисков профил биха получили към дадения момент; и г) изменение, включващо погасявания чрез влизане във владение на обезпечение.

Реструктурираните кредити са обект на индивидуална или колективна обезценка. За целите на изчисленията на индивидуалната обезценка се използва оригиналният ефективен лихвен процент по кредита.

Класифицирането като реструктуриран кредит се преустановява, когато е изпълнено

всяко едно от следните условия: а) кредитът е обслужван, включително когато е бил прекласифициран от „необслужван“, но вече са налице условия, които показват, че не следва да се счита за „необслужван“; б) изтекъл е минималният двегодишен изпитателен срок от датата, на която е счетено, че реструктурираната експозиция е обслужвана; в) поне през половината от изпитателния срок са били извършвани редовни плащания на суми, които не са незначителни по размер и г) никоя от експозициите към длъжника, не е в просрочие от повече от 30 дни в края на изпитателния срок.

#### *Вътрешен процес за оценка и класификация на кредитни експозиции*

Съгласно вътрешния процес за оценка и в съответствие с изискванията на Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета на ЕС от 26 юни 2013 г., банката разделя клиентския си портфейл на обслужвани кредити (тези, при които не е установено неизпълнение) и необслужваните кредити (тези, при които е установено неизпълнение). Обслужвани експозиции за банката са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Длъжникът няма просрочия по кредитното си задължение към банката или ако са налице просрочия по главница, лихва или такса (която е лихвен приход), то те са не повече от 90 дни.
- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да не може да изплати изцяло своите кредитни задължения без последваща реализация на обезпечението.
- Кредитната експозиция е класифицирана във Фаза 1 и Фаза 2.

Необслужвани експозиции за банката са тези експозиции, които отговарят на следните критерии:

- Банката счита, че е малко вероятно длъжникът да изплати изцяло своите кредитни задължения освен ако не се предприемат допълнителни действия от нейна страна;
- Длъжникът е в просрочие по главница, лихва или такса над 90 дни.

#### *Дългови и капиталови ценни книжа*

За управление на риска на експозициите по дългови и капиталови ценни книжа Търговска банка Д АД използва рейтинги от агенции за външна кредитна оценка като Standard&Poor's, Moodys, Fitch. Активното управление на рискът от инвестиции в ценни книжа се осъществява чрез въвеждане на инвестиционна рамка – Бенчмарк. Тя представлява система от лимити и инвестиционни ограничения за портфейлите от ценни книжа и инвестиции в банки контрагенти за съответен времеви период. Бенчмаркът е оптималното решение на оптимизационна задача при зададените инвестиционни ограничения и направения избор. Бенчмаркът отразява дългосрочната инвестиционна стратегия по отношение на комбинацията между пазарен и кредитен риск, който ръководството е склонно да поеме за постигането на поставените пред банката инвестиционни цели.

#### *Финансови гаранции, акредитиви и неусвоени кредити*

Основната цел на инструментите под формата на гаранции и акредитиви е да се осигурят средства на клиента, съобразно появата на необходимост от тях. Гаранции и акредитиви, представляващи неотменяем ангажимент, че банката ще извърши плащания в случай, че клиент не

може да изпълни задълженията си към трета страна, и носят същия кредитен риск, както и кредитите. Документарните и търговски акредитиви, представляващи писмено поемане на задължения от банката от името на клиент, оторизират трето лице да получи средства до определена сума при спазване на определени условия. Те са обезпечени с определено количество стоки, поради което са с по-нисък риск от прякото кредитиране.

Неусвоените средства по одобрени кредитни споразумения под формата на кредити, гаранции или акредитиви представляват ангажменти на банката. По отношение на кредитния риск банката е потенциално изложена на загуба в размер на общата сума на неусвоените кредити. Вероятният размер на загубата, обаче е по-нисък от всички неусвоени средства, тъй като повечето от този тип ангажменти предполагат изисквания за поддържане на определени кредитни стандарти от страна на клиента. Банката текущо следи сроковете за усвояване на кредитите, тъй като по-дългосрочните задължения обикновено са с по-висока степен на кредитен риск от краткосрочните.

***Максимална експозиция на кредитен риск***

Експозицията към кредитен риск, произтичащи от финансови активи, признати в отчета за финансовото състояние е както следва:

<b>Финансови активи</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Парични средства и вземания от Централната Банка	131,875	155,621
Вземания от банки	87,450	38,386
Предоставени кредити и аванси на клиенти	427,623	386,166
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	49,711	-
Ценни книжа на разположение и за продажба	-	37,753
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,722	-
Ценни книжа държани до падеж	-	80,641
Други финансови активи	1,015	702
<b>Общо финансови активи</b>	<b>765,396</b>	<b>699,269</b>

Експозицията към кредитен риск, произтичащ от условни ангажменти, отчетени задбалансово е както следва:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Банкови гаранции и акредитиви	39,269	47,341
Неусвоен размер на разрешени кредити	55,160	48,388
	<b>94,429</b>	<b>95,729</b>
	<b>858,825</b>	<b>794,998</b>

**Максимален кредитен риск**

Към 31 декември максималната експозиция към кредитен риск, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност и нетната експозиция към кредитен риск по видове финансови активи, са представени както следва:

31.12.2018 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	131,875	-	-	-	-	131,875
Вземания от банки	87,450	-	-	-	-	87,450
Предоставени кредити и аванси на клиенти	427,623	4,948	289,050	3,653	297,651	129,972
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	49,711	-	-	-	-	49,711
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,722	-	-	-	-	67,722
Други финансови активи	1,015	-	-	-	-	1,015
<b>Общо</b>	<b>765,396</b>	<b>4,948</b>	<b>289,050</b>	<b>3,653</b>	<b>297,651</b>	<b>467,745</b>

31.12.2017 г.	Максимална експозиция към кредитен риск	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	-	-	-	-	155,621
Вземания от банки	38,386	-	-	-	-	38,386
Предоставени кредити и аванси на клиенти	386,166	4,471	266,594	7,619	278,684	107,482
Ценни книжа на разположение и за продажба	37,753	-	-	-	-	37,753
Ценни книжа държани до падеж	80,641	-	-	-	-	80,641
Други финансови активи	702	-	-	-	-	702
<b>Общо</b>	<b>699,269</b>	<b>4,471</b>	<b>266,594</b>	<b>7,619</b>	<b>278,684</b>	<b>420,585</b>

*Вземания от банки*

Таблицата по – долу представя вземанията от банки към 31.12.2018 г. и 31.12.2017 г., въз основа на рейтинга на контрагента, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

	31.12.2018 BGN'000	31.12.2017 BGN'000
Aa1 до A3	26,902	12,767
Baa1 до Ba3	-	8
Без рейтинг	60,548	25,611
	<b>87,450</b>	<b>38,386</b>

Съгласно Регламент № 575/2013 на Европейския парламент на съвета от 26 юни 2013 година експозиции към банкови институции без присъдена кредитна оценка от призната агенция за външна кредитна оценка /АВКО/ се приравняват към степента на кредитно качество на съответното централно правителство на юрисдикцията – в конкретния случай Република България с кредитен рейтинг - Ваа2.

*Предоставени кредити и аванси на клиенти*

Таблицата по-долу представя информация за балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти, покритието на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедливата стойност и нетната експозиция към кредитен риск към 31 декември, разпределени съгласно вътрешно рисковите групи на банката:

**ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД**
**ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2018 ГОДИНА**

31.12.2018	Балансова стойност	Категория, съгласно МСФО 9 на 31.12.2018 г.			Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност				Нетна експозиция към кредитен риск
		Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Парични средства	Недвижими имоти	Други приемливи обезпечения	Общо приемливи обезпечения	
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
Обслужвани експозиции	402,318	330,893	71,425	-	4,944	267,172	2,545	274,661	127,657
Необслужвани експозиции	25,305	-	2,315	22,990	4	21,878	1,108	22,990	2,315
	<b>427,623</b>	<b>330,893</b>	<b>73,740</b>	<b>22,990</b>	<b>4,948</b>	<b>289,050</b>	<b>3,653</b>	<b>297,651</b>	<b>129,972</b>
в т.ч.:									
Експозиции към предприятия	351,954	258,461	72,048	21,445	4,249	238,369	3,419	246,037	105,917
Експозиции към физически лица	75,669	72,432	1,692	1,545	699	50,681	234	51,614	24,055
31.12.2017 г.		Балансова стойност	Покритие на максималната кредитна експозиция с приетите от банката обезпечения, оценени по справедлива стойност					Нетна експозиция към кредитен риск	
		BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	
Редовни експозиции		357,521	3,787	239,941	6,931	250,659	106,862		
Експозиции под наблюдение		4,283	633	2,967	100	3,700	583		
Необслужвани експозиции		7,200	-	7,012	150	7,162	38		
Загуба		17,162	50	16,673	439	17,162	-		
		<b>386,166</b>	<b>4,470</b>	<b>266,593</b>	<b>7,620</b>	<b>278,683</b>	<b>107,483</b>		
в т.ч.:									
Експозиции към предприятия		329,136	3,670	231,483	7,488	242,641	86,496		
Експозиции към физически лица		57,030	800	35,110	132	36,042	20,987		

**Обезпечения**

Банката приема като обезпечение различни видове недвижими имоти, като жилищни, търговски и административни, хотелски и др. имоти, както и в отделни случаи производствени сгради, незастроени парцели или земеделски земи. Стойността на ипотекирания имот в повечето случаи покрива изцяло размера на кредита. Приеманите обезпечения първоначално се оценяват по текущата им справедлива стойност, която се определя от независими лицензирани оценители по утвърден от ръководството на банката списък или от вътрешни оценители на банката. При периодичните прегледи на състоянието на кредитите, се извършва и преоценка на приетото обезпечение по същия ред.

Другите обезпечения включват залози върху движимо имущество, поръчителство и записи на заповед. Банката изисква процентът на покритие при обезпеченията от вида поръчителство и запис на заповед да бъде 100%, докато залозите върху движимо имущество се приемат като допълнителни към основното обезпечение.



Таблицата по-долу представя справедливата стойност на *всички видове обезпечения*, държани от банката към 31 декември 2018 г. и към 31 декември 2017 г.:

	Кредити и аванси на клиенти	
	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
<b>По индивидуално и портфейлно провизирани кредити:</b>		
Ипотеки върху недвижими имоти	626,107	216,439
Парични депозити	1,596	5,400
Други обезпечения	2,766,892	1,689,954
	<b>3,394,595</b>	<b>1,911,793</b>
<b>По просрочени, но непровизирани кредити:</b>		
Ипотеки върху недвижими имоти	25,770	22,686
Парични депозити	681	623
Други обезпечения	118,617	132,653
	<b>145,068</b>	<b>155,962</b>
<b>По непросрочени и непровизирани кредити:</b>		
Ипотеки върху недвижими имоти	54,773	54,483
Парични депозити	8,764	1,964
Други обезпечения	250,761	902,626
	<b>314,298</b>	<b>959,073</b>

#### *Кредитни експозиции към предприятия*

Кредитните експозиции към предприятия са предмет на колективна или индивидуална оценка за кредитен риск и тестване за обезценка. Кредитоспособността на дадено предприятие обикновено е най-подходящият показател за качеството на експозицията към него. Въпреки това, обезпечението осигурява допълнителна сигурност и банката изисква такова да бъде предоставено от клиентите си. Банката приема обезпечения във формата на първа по ред ипотека на недвижим имот, права върху всички техни активи, както и други гаранции и права на собственост.

Банката периодично анализира предоставените обезпечения от гледна точка на евентуални изменения в стойността им, дължащи се на промени в пазарната среда, нормативната уредба или вследствие разпоредителни действия на длъжника. В случай, че тези изменения водят до нарушаване на изискванията за достатъчност на обезпечението, банката изисква допълването му в определен срок.

Банката разглежда всички отделни случаи от страна на клиентите и преценява рисковете свързани с възможностите за преговаряне на първоначалните условия по сключени договори при поискване от страна на контрагентите. Обичайно тези условия са свързани с: удължаване сроковете за усвояване на кредитите, поради нарушение в план-графика на строителните работи или инвестиционния проект, размера на отпуснатия кредит в посока на увеличение и респ. намаление, лихвените равнища, особено на заемите с променлив лихвен процент или погасителните планове от гледна точка размерите на конкретни погасителни вноски и отделните падежи, както и в отделни случаи – промени в приетото обезпечение.

*Кредитни експозиции към физически лица*

*Жилищно ипотечно кредитиране*

Таблицата по-долу представя кредитните експозиции по ипотечни кредити към клиенти – физически лица - в зависимост от стойността на коефициента loan-to-value (LTV). LTV се изчислява като съотношение от брутната стойност на кредита към стойността на обезпечението. В брутната стойност не се включва начислената обезценка. Оценката на обезпечението не включва бъдещи разходи за придобиването и реализацията на обезпечението. Стойността на обезпечението по жилищните ипотечни кредити се основава на стойността на обезпечението при възникване на кредита, обновена на база оценка на промените в цените на жилищата.

	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
<b>Loan to value (LTV) коефициент</b>		
По-малко от 50%	5,621	4,226
Над 50% до 70%	11,194	7,306
Над 70% до 90%	18,942	13,884
Над 90% до 100%	3,704	2,537
Повече от 100%	410	318
<b>Общо</b>	<b>39,871</b>	<b>28,271</b>

*Вътрешно рискови групи на предоставените кредити и аванси на клиенти*

Таблицата по-долу представя информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, очакваната кредитна загуба и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември 2018 г. (съгласно МСФО 9), разпределени по вътрешните рискови групи на банката и фази за обезценка:

31.12.2018 г.	Фаза 1 колективна база BGN'000	Фаза 2 колективна база BGN'000	Фаза 3 индивидуална база BGN'000	Общо BGN'000
Обслужвани експозиции	333,102	73,251	-	406,353
Необслужвани експозиции	-	2,348	58,404	60,752
<i>Очаквана кредитна загуба</i>	<i>(2,209)</i>	<i>(1,859)</i>	<i>(35,414)</i>	<i>(39,482)</i>
Амортизирана стойност след обезценка	<b>330,893</b>	<b>73,740</b>	<b>22,990</b>	<b>427,623</b>

Таблицата по-долу представя информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, начислената обезценка и балансовата стойност към 31 декември 2017 г. (съгласно МСС39), разпределени по вътрешно рискова група и вид обезценка:

31.12.2017 г.	Колективна база BGN'000	Индивидуална база BGN'000	Общо BGN'000
Редовни експозиции	253,408	106,865	360,273
Експозиции под наблюдение	-	4,429	4,429
Необслужвани	-	7,295	7,295
Загуба	-	53,066	53,066
<i>Обезценка</i>	<i>(2,752)</i>	<i>(36,145)</i>	<i>(38,897)</i>
<b>Балансова стойност</b>	<b>250,656</b>	<b>135,510</b>	<b>386,166</b>

Таблицата по-долу представя информация за брутната балансова стойност на предоставените кредити и аванси, начислената обезценка и амортизираната стойност след обезценка към 31 декември, разпределени по вътрешните рискови групи на банката и просрочия:

31.12.2018 г.	Непросрочени и непровизирани BGN'000	Индивидуално провизирани BGN'000	Портфейлно провизирани BGN'000	Просрочени, но непровизирани BGN'000	Общо BGN'000
Обслужвани експозиции	3,560	-	402,152	641	406,353
Необслужвани експозиции	6,093	43,964	2,348	8,347	60,752
<i>Обезценка (Очаквани кредитни загуби)</i>	<i>-</i>	<i>(35,414)</i>	<i>(4,068)</i>	<i>-</i>	<i>(39,482)</i>
<b>Амортизирана стойност след обезценка</b>	<b>9,653</b>	<b>8,550</b>	<b>400,432</b>	<b>8,988</b>	<b>427,623</b>

31.12.2017 г.	Непросрочени и непровизирани BGN '000	Индивидуално провизирани BGN '000	Портфейлно провизирани BGN '000	Просрочени, но непровизирани BGN '000	Общо BGN '000
Редовни експозиции	107,750	-	249,586	2,937	360,273
Експозиции под наблюдение	743	620	-	3,066	4,429
Необслужвани	3,557	134	-	3,604	7,295
Загуба	331	46,692	-	6,043	53,066
<i>Обезценка (Понесени кредитни загуби)</i>	<i>-</i>	<i>(36,145)</i>	<i>(2,752)</i>	<i>-</i>	<i>(38,897)</i>
<b>Балансова стойност</b>	<b>112,381</b>	<b>11,301</b>	<b>246,834</b>	<b>15,650</b>	<b>386,166</b>

Балансовата стойност на *просрочените, но непровизирани кредити и аванси на клиенти* към 31 декември, разпределена по брой дни просрочие е както следва:

<i>Брой дни просрочие</i>	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
до 30 дни	734	4,103
30-60 дни	95	2,080
60-90 дни	744	2,075
90-180 дни	1,511	1,630
над 180 дни	5,904	5,762
<b>Балансова стойност</b>	<b>8,988</b>	<b>15,650</b>

Таблицата по-долу предствя анализ на балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти с приложени мерки по реструктуриране:

31.12.2018 г.	Фаза 1	Фаза 2	Фаза 3	Общо
	BGN '000	BGN'000	BGN '000	BGN '000
Реструктурирани финансови активи	-	2,315	18,233	20,548
<i>в т.ч. реструктурирани през 2018 год.</i>	-	-	9,032	9,032

#### *Дългови и капиталови ценни книжа*

*Дългови и капиталови ценни книжа, оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход*

Таблицата по – долу представя балансовата стойност на дългови и капиталови ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход, групирани спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's към 31 декември 2018 г. и 31 декември 2017 г.:

	31.12.2018 BGN'000	31.12.2017 BGN'000
Aa1 до A3	9,831	1,958
Baa1 до Ba3	37,753	30,875
Без рейтинг	2,127	4,920
	<b>49,711</b>	<b>37,753</b>

#### *Дългови ценни книжа, оценени по амортизирана стойност*

Дълговите ценни книжа, оценени по амортизирана стойност в размер на 67,722 х.лв. (31.12.2017 г.: 80,641 х.лв.) са с рейтинг Baa2, определен спрямо рейтинга на съответната ценна книга, публикуван от рейтингова агенция Moody's.

**Кредитен риск - концентрация**

*Вземания от банки*

Банката текущо следи риска от концентрация към отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени като следва:

✓ Общ лимит към банка-контрагент – определен на база официалния рейтинг на банката, присъден от международно призната агенция за кредитен рейтинг. Той включва лимити по следните видове сделки: депозитен лимит, форекс лимит, търговски/портфейлен лимит;

✓ Вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти - определен на база разработената в банката „Методика за определяне на вътрешен рейтинг на страните и банките-контрагенти” чрез оценка на финансовото им състояние;

Определянето и контролът по изпълнение и спазване на лимитите към банки са част от общата система на „Търговска банка Д” АД за управление на риска. Концентрацията се следи чрез:

✓ Оценяване нивото на потенциалния риск от формиране на допустима рискова експозиция от необезпечени вземания към банки контрагенти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания към всяка банка контрагент в зависимост от степента на нейната кредитоспособност;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от необезпечени вземания - чуждестранни облигации емитирани от чуждестранни банки, финансови институции и чуждестранни корпорации, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

✓ Определяне на лимити за фиксиране на допустима рискова експозиция по видове финансови инструменти;

✓ Определяне на лимити за фиксиране размера на допустимата рискова експозиция от обезпечени вземания - предоставен ресурс срещу обезпечение държавни ценни книжа (репо сделки) на регистрирани в България банки, с които банката не поддържа/поддържа кореспондентски отношения;

Концентрацията на риск от контрагента по вземания от банки е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2018	%	31.12.2017	%
	BGN '000		BGN '000	
Вземания от български банки	60,271	69%	25,570	67%
Вземания от чуждестранни банки	27,205	31%	12,816	33%
<b>Общо преди обезценка</b>	<b>87,476</b>	100%	<b>38,386</b>	100%
Обезценка за кредитни загуби	(26)		-	
<b>Общо</b>	<b>87,450</b>		<b>38,386</b>	

*Предоставени кредити и аванси на клиенти*

Ръководството на банката текущо следи кредитния риск от концентрация на предоставените кредити и аванси на клиенти по сектори на икономиката, а така също и по отделни контрагенти на база на утвърдени лимити. Те са определени, както следва:

✓ Лимит за максимални експозиции към едно лице или икономически свързани лица - определя се по отношение на кредитните експозиции на клиенти - нефинансови институции по смисъла на чл. 395 от Регламент (ЕС) № 575/2013;

✓ Лимит по целеви отрасъл на кредитиране и основен предмет на дейност на кредитополучателите – определен на база анализ и констатации по отношение на специфичните отрасли, които „Търговска банка Д“ АД финансира съобразно стратегията си (състояние, перспективи, доходност, тенденции за развитие в краткосрочен и средносрочен план), и нивото на класифицираните кредити за съответния целеви отрасъл и съответният основен предмет на дейност на кредитополучателя;

✓ Лимити по срочност – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределение на кредити по срочност, матуриретната структура на пасива и очакванията на „Търговска банка Д“ АД за развитие на депозитната и дейност, и класифицираните експозиции;

✓ Лимити по размер – определени на база анализ и констатации относно статистически данни на БНБ за разпределението на кредитите по размер, стратегия на „Търговска банка Д“ АД за развитие на пазарната ѝ позиция, и нивото на класифицираните експозиции.

✓ Лимити по валути – определени на база на статистически данни на БНБ за разпределението на кредити по валути, структурата на пасива по валути, и нивото на класифицираните кредити по валути.

Регулаторните лимити и вътрешнобанковите лимити за максимални експозиции към едно лице и икономически свързани лица, в т.ч. към банки-контрагенти се оценяват и анализират периодично, като се докладват на Управителния Съвет на банката.

Концентрацията на кредитен риск по целеви отрасъл на кредитиране е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2018	%	31.12.2017	%
	BGN '000		BGN '000	
Строителство – сгради	90,094	19%	59,879	14%
Граждани и домакинства	82,958	18%	60,715	14%
Търговия и услуги	64,786	14%	62,464	15%
Агропроизводство и търговия	61,904	13%	57,739	14%
Производство	32,033	7%	45,685	11%
Туризм	28,625	6%	44,611	10%
Застраховане/Лизинг/Финанси	24,402	5%	19,526	5%
Строителство - пътища, съоръжения, мрежи	14,434	3%	12,183	3%
Държавно и местно управление	14,206	3%	8,658	2%
Транспорт и комуникации	13,421	3%	3,231	1%
Фармация, Здравеопазване	10,932	3%	12,390	3%
Търговия горива / енергоносители	9,409	2%	16,179	4%
ВЕИ - Фотоволтаични централи	2,130	0%	2,663	1%
Търговия скрап	154	0%	101	0%
Други	17,617	4%	19,039	4%
<b>Общо преди обезценка</b>	<b>467,105</b>	100%	<b>425,063</b>	100%
Обезценка за кредитни загуби	(39,482)		(38,897)	
<b>Общо</b>	<b>427,623</b>		<b>386,166</b>	

Концентрацията на кредитен риск по основен предмет на дейност на клиентите е представен в таблицата по-долу:

	31.12.2018	%	31.12.2017	%
	BGN '000		BGN '000	
Граждани и домакинства	80,280	17%	60,250	14%
Търговия	65,485	14%	62,003	15%
Строителство	62,210	13%	38,927	9%
Земеделие	42,224	9%	36,908	9%
Туризм	28,800	6%	42,854	10%
Публични	26,614	6%	10,649	3%
Недвижими имоти/Лизинг	26,198	6%	25,024	6%
Лека промишленост	24,242	5%	36,192	9%
Застраховане/Финанси	24,038	5%	18,265	4%
Тежка промишленост	19,672	4%	13,487	3%
Услуги	17,349	4%	21,238	5%
Транспорт	16,143	4%	5,941	1%
Отпадъци/Отпадни води	11,596	2%	6,032	1%
Здравеопазване/Фармация	10,438	2%	11,747	3%
Дърво/Хартия/Опаковане	2,893	1%	3,748	1%
Транспортни средства	2,599	1%	2,863	1%
Издателска дейност	1,289	0%	529	0%
Енергетика	1,218	0%	11,436	3%
Компютри и технологии	576	0%	642	0%
Култура/Развлечения	391	0%	12,812	3%
Други	2,850	1%	3,516	1%
	<b>467,105</b>	100%	<b>425,063</b>	100%
Обезценка за кредитни загуби	(39,482)		(38,897)	
<b>Общо</b>	<b>427,623</b>		<b>386,166</b>	

Таблицата по-долу представя информация за концентрация в големите кредитни експозиции на банката към 31 декември:

	31.12.2018		31.12.2017	
	BGN'000	% от капитала	BGN'000	% от капитала
Най-голяма обща кредитна експозиция*	20,776	20,63%	22,551	24,63%
Общ размер на петте най-големи кредитни експозиции*	79,925	79,39%	94,055	102,74%
Общ размер на всички кредитни експозиции * – над 10% от капитала	139,065	138,13%	140,276	26,94%

\* С включени свързани клиенти - по брутна балансова стойност и задбалансов ангажимент

Голяма експозиция е всяка експозиция, която представлява 10 или повече процента от капиталовата база на банката, определена по смисъла на Регламент 575/2013.

*Дългови и капиталови ценни книжа*

За минимизиране концентрацията в портфейлите от ценни книжа банката е приела лимити, определени в зависимост от кредитния риск, вида, размера и емитента на финансовите инструменти.

Видовете ценни книжа, с които банката оперира, включват:

- ✓ Дългови инструменти на централно държавно управление (дългови инструменти емитирани от национални централни банки);
- ✓ Дългови инструменти на местни и регионални органи на управление (дългови инструменти на правителствени агенции и наднационални институции);
- ✓ Дългови инструменти на кредитни институции;
- ✓ Дългови инструменти на други емитенти
- ✓ Корпоративни акции;

За всеки от тях банката е приела лимити по отношение на тяхната максимална експозиция.

Концентрацията на притежаваните от банката видове дългови и капиталови ценни книжа, определена според емитента е представена в таблицата по-долу:

	<b>31.12.2018</b>	<b>%</b>	<b>31.12.2017</b>	<b>%</b>
	<b>BGN '000</b>		<b>BGN '000</b>	
Емитирани от правителството на Република България	73,126	62%	90,449	76%
Емитирани от чуждестранни правителства и правителствени агенции	9,022	8%	5,442	5%
Емитирани от кредитни институции	24,223	21%	19,312	16%
Други	11,062	9%	3,191	3%
<b>Общо</b>	<b>117,433</b>	<b>100%</b>	<b>118,394</b>	<b>100%</b>

Обобщен анализ на експозициите за кредитен риск по вид финансов актив и задбалансов ангажимент, сегмент на индустрия, географски признак и фази за оценка на кредитния риск е представен в таблицата по-долу:



31.12.2018 г.	Фаза 1 Индивидуален	Фаза 1 Колективен	Фаза 2 Индивидуален	Фаза 2 Колективен	Фаза 3	Общо
<b>Портфейли</b>						
Ценни книги оценени по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	49,711	-	-	-	-	49,711
Ценни книги оценени по амортизирана стойност	67,722	-	-	-	-	67,722
Вземания от банки	87,450	-	-	-	-	87,450
Предоставени кредити и аванси на клиенти	-	330,893	-	73,739	22,991	427,623
Неусвоени ангажименти по кредитни договори	-	49,101	-	5,937	122	55,160
Гаранции и акредитиви	-	39,269	-	-	-	39,269
<b>Сегмент на индустрия</b>						
Финанси	122,735	24,315	-	4	-	147,054
Правителство	82,148	9,550	-	4,558	-	96,256
Граждани и домакинства	-	76,298	-	1,927	1,560	79,785
Търговия	-	89,862	-	21,281	7,641	118,784
Строителство	-	66,679	-	11,918	6,929	85,526
Горива	-	5,365	-	3,580	2,421	11,366
Производство	-	21,016	-	3,238	1,802	26,056
Услуги	-	37,808	-	27,233	2,638	67,679
<b>Регион</b>						
Наднационални	-	-	-	-	-	-
Европа	199,067	330,893	-	73,739	22,991	626,690
Америка	389	-	-	-	-	389
Азия	5,427	-	-	-	-	5,427

### 3.2. Пазарен риск

Пазарният риск е рискът от негативното движение на лихвените проценти, валутните курсове между различните валути и цените на капиталовите инструменти. Тези движения оказват влияние върху рентабилността на банката.

Банката управлява притежаваните от нея портфейли от финансови инструменти отчитайки променящите се пазарни условия. Експозицията по отношение на пазарен риск се управлява в съответствие с лимитите за риск, определени от ръководството на банката посредством покупко-продажба на финансови инструменти или чрез откриване на компенсираща позиция за хеджиране на риска.

#### 3.2.1 Лихвен риск

Банковата дейност води до непрекъснато поддържане на позиции, чувствителни спрямо движението на пазарните лихвени проценти, което оказва влияние върху финансовото ѝ състояние и динамиката на паричните потоци. Лихвен риск е вероятността от потенциално изменение на нетния приход от лихви или нетния лихвен марж и пазарната стойност на собствения капитал, поради изменение на общите пазарни лихвени равнища.

Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в български лева, обичайно се определят на база на движението на основния лихвен процент, определян от БНБ. Лихвените проценти за активи и пасиви, деноминирани в евро, са базирани на котировките на Европейската

централна банка.

В случаите на активи и пасиви с плаващи лихвени проценти, банката е изложена на риск от промени в основните лихвени пунктове, служещи за определяне на лихвените проценти, които се определят като разлика между характеристиките на променливите лихвени индекси, като например основния лихвен процент, шестмесечен LIBOR или различни лихвени проценти. Политиката по управление на риска цели оптимизиране на нетните приходи от лихви и постигане на пазарни лихвени равнища, съответстващи на стратегията на банката.

Процедурите по управление на лихвения риск са свързани с текущото поддържане на разумен лихвен марж между приложимите лихвени проценти за привлечения ресурс и към активните банкови операции и се прилагат от гледна точка на чувствителността на банката спрямо промени в лихвените равнища.

Банката постоянно следи движенията при чуждестранните валути, несъответствията в лихвените нива и в матуритетната структура на своите активи и пасиви. Също така текущо наблюдава промените в цените и доходността на търгуваните държавни ценни книжа. Лихвеният риск се следи активно от отделите за анализ, управление на риска и ликвидност, за да се осигури съответствие с пазарните рискови ограничения. Комитетът за управление на активите и пасивите следи текущо лихвения риск, на който е изложена банката и взема решения за промяна на лихвените нива.

Таблицата по-долу обобщава лихвения риск на банката. В нея са включени финансовите активи и пасиви на банката по балансова стойност съгласно лихвените клаузи заложи в договорите и матуритетната им структура и чувствителността им спрямо поведението на лихвените проценти по периоди.

*Анализ на лихвената чувствителност*

31 декември 2018 г.	Финансови активи и пасиви						
	Балансова стойност BGN '000	До 3 мес. BGN '000	3 - 6 мес. BGN '000	6 - 12 мес. BGN '000	1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000	Безлихвени BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	131,875	-	-	-	-	-	131,875
Вземания от банки	87,450	67,460	19,990	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	427,623	392,080	10,240	16,206	4,158	4,939	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	49,711	7,387	3,281	79	29,144	9,678	142
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,722	22,030	-	-	45,692	-	-
Други финансови активи	1,015	-	-	-	-	-	1,015
<b>Общо активи</b>	<b>765,396</b>	<b>488,957</b>	<b>33,511</b>	<b>16,285</b>	<b>78,994</b>	<b>14,617</b>	<b>133,032</b>
Задължения към банки	(7,658)	(7,658)	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(705,899)	(502,178)	(60,086)	(108,569)	(35,066)	-	-
Други финансови пасиви	(5,174)	-	-	-	-	-	(5,174)
<b>Общо пасиви</b>	<b>(718,731)</b>	<b>(509,836)</b>	<b>(60,086)</b>	<b>(108,569)</b>	<b>(35,066)</b>	-	<b>(5,174)</b>
<b>Разлика</b>	<b>46,665</b>	<b>(20,879)</b>	<b>(26,575)</b>	<b>(92,284)</b>	<b>43,928</b>	<b>14,617</b>	<b>127,858</b>

31 декември 2017 г.	Финансови активи и пасиви						
	Балансова стойност	До 3 мес.	3 - 6 мес.	6 - 12 мес.	1 - 5 години	Над 5 години	Безлихвени
	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000	BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	-	-	-	-	-	155,621
Вземания от банки	38,386	38,386	-	-	-	-	-
Кредити и аванси на клиенти	386,166	355,656	6,913	13,868	4,669	5,060	-
Ценни книжа на разположение за продажба	37,753	25,379	2,035	-	10,198	-	141
Ценни книжа държани до падеж	80,641	12,417	-	-	66,011	2,213	-
Други финансови активи	702	-	-	-	-	-	702
<b>Общо активи</b>	<b>699,269</b>	<b>431,838</b>	<b>8,948</b>	<b>13,868</b>	<b>80,878</b>	<b>7,273</b>	<b>156,464</b>
Задължения към банки	(8,836)	(8,836)	-	-	-	-	-
Задължения към клиенти	(640,346)	(436,497)	(65,037)	(106,090)	(32,722)	-	-
Други финансови пасиви	(3,885)	-	-	-	-	-	(3,885)
<b>Общо пасиви</b>	<b>(653,067)</b>	<b>(445,333)</b>	<b>(65,037)</b>	<b>(106,090)</b>	<b>(32,722)</b>	<b>-</b>	<b>(3,885)</b>
<b>Разлика</b>	<b>46,202</b>	<b>(13,495)</b>	<b>(56,089)</b>	<b>(92,222)</b>	<b>48,156</b>	<b>7,273</b>	<b>152,579</b>

*Чувствителност на финансовия резултат към промяна на лихвените нива*

Таблицата по-долу показва чувствителността на банката при възможни промени с 0.10 и 0.20 пункта в лихвения процент, изчислени на база поддържана от банката средно месечна структурата на лихвено чувствителни активи и пасиви и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини. Ефектът е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Валута на лихвено чувствителни активи и пасиви	Увеличение/ (намаление) на лихвения %	Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци	
		2018 BGN '000	2018 BGN '000
Лева	10 bp/(10 bp)	155/(155)	155/(155)
други валути	10 bp/(10 bp)	183/(183)	183/(183)
Лева	20 bp/(20 bp)	310/(310)	310/(310)
други валути	20 bp/(20 bp)	365/(365)	365/(365)
		Ефект върху финансовия резултат след облагане с данъци	
		2017 BGN '000	2017 BGN '000
Лева	10 bp/(10 bp)	127/(127)	127/(127)
други валути	10 bp/(10 bp)	194/(194)	194/(194)
Лева	20 bp/(20 bp)	255/(255)	255/(255)
други валути	20 bp/(20 bp)	383/(383)	383/(383)

### *3.2.2. Валутен и ценови риск*

#### *Валутен риск*

Валутният риск е риск от влиянието на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на банката в резултат на открити валутни позиции. Нетната позиция във всяка валута се следи постоянно от ръководството на банката и Дирекция "Финансови пазари и инвестиции", както и от членовете на Комитета за управление на активите и пасивите.

Банката е изложена на валутен риск при извършване на сделки с финансови инструменти, деноминирани в чуждестранна валута. След въвеждането на Валутен борд в Република България, българският лев е фиксиран към еврото, поради което не съществува открит валутен риск, свързан с еврото като влияние върху показателите в отчетите оказват движенията в обменните курсове на лева спрямо валутите извън Еврозоната.

Валутният риск е риск от негативното влияние на колебания в преобладаващите валутни курсове върху финансовото състояние и паричните потоци на банката. Политика на банката е основната част от активите и пасивите да са деноминирани в евро или левове. Допълнително банката не извършва съществени сделки и не държи открити позиции във валути различни от евро.

Дирекция "Финансови пазари и инвестиции" управлява активите и пасивите на банката в рамките на определените лимити за постигане на заложените цели и показатели за възвращаемост на инвестициите. Ежедневно се следи размера на откритата валутна позиция на банката по отделни валути и се предприемат необходимите действия за минимизиране на евентуалните загуби за банката от промяна на валутните курсове. Анализите показват, че банката е изложена на минимален валутен риск, тъй като поддържа ежедневно лимитирани открити позиции по отделните видове валута, различна от еврото, което е с фиксиран курс спрямо българския лев. Следващата таблица обобщава експозицията на банката към валутен риск. В нея са включени финансовите инструменти и условните задължения и ангажименти на банката по балансова стойност, категоризирани по вид валута.

31 декември 2018 г.	В шатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
<b>Финансови активи</b>					
Парични средства и вземания от Централната Банка	772	17,008	113,610	485	131,875
Вземания от банки	21,811	35,506	26,758	3,375	87,450
Кредити и аванси на клиенти	5,187	214,332	208,104	-	427,623
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	-	45,972	3,739	-	49,711
Ценни книжа по амортизирана стойност	-	35,361	32,361	-	67,722
Други финансови активи	516	110	389	-	1,015
<b>Общо финансови активи</b>	<b>28,286</b>	<b>348,289</b>	<b>384,961</b>	<b>3,860</b>	<b>765,396</b>
<b>Финансови пасиви</b>					
Задължения към банки	-	-	7,658	-	7,658
Задължения към клиенти	27,969	230,778	443,640	3,512	705,899
Други финансови пасиви	249	713	4,151	61	5,174
<b>Общо финансови пасиви</b>	<b>28,218</b>	<b>231,491</b>	<b>455,449</b>	<b>3,573</b>	<b>718,731</b>
<b>Нетна балансова валутна позиция</b>	<b>68</b>	<b>116,798</b>	<b>(70,488)</b>	<b>287</b>	<b>46,665</b>
<b>Задбалансова валутна позиция</b>	<b>(39)</b>	<b>355</b>	<b>-</b>	<b>(319)</b>	<b>(3)</b>
<b>Открита валутна позиция</b>	<b>29</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>(31)</b>	<b>(2)</b>
<b>Условни задължения и ангажименти</b>	<b>12</b>	<b>24,572</b>	<b>69,844</b>	<b>-</b>	<b>94,428</b>
31 декември 2017 г.	В шатски долари	В евро	В лева	В други валути	Общо
	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000	BGN'000
<b>Финансови активи</b>					
Парични средства и вземания от Централната Банка	1,209	23,416	130,611	385	155,621
Вземания от банки	13,413	22,013	1,801	1,159	38,386
Кредити и аванси на клиенти	4,961	216,473	164,732	-	386,166
Ценни книжа на разположение за продажба	-	31,437	6,316	-	37,753
Ценни книжа държани до падеж	-	35,599	45,042	-	80,641
Други финансови активи	245	166	291	-	702
<b>Общо финансови активи</b>	<b>19,828</b>	<b>329,104</b>	<b>348,793</b>	<b>1,544</b>	<b>699,269</b>
<b>Финансови пасиви</b>					
Задължения към банки	-	-	8,836	-	8,836
Задължения към клиенти	19,307	206,943	412,648	1,448	640,346
Други финансови пасиви	1,125	1,370	1,363	27	3,885
<b>Общо финансови пасиви</b>	<b>20,432</b>	<b>208,313</b>	<b>422,847</b>	<b>1,475</b>	<b>653,067</b>
<b>Нетна балансова валутна позиция</b>	<b>(604)</b>	<b>120,791</b>	<b>(75,054)</b>	<b>69</b>	<b>46,202</b>
<b>Задбалансова валутна позиция</b>	<b>628</b>	<b>(122)</b>	<b>-</b>	<b>(66)</b>	<b>440</b>
<b>Открита валутна позиция</b>	<b>24</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>3</b>	<b>27</b>
<b>Условни задължения и ангажименти</b>	<b>5</b>	<b>33,628</b>	<b>62,096</b>	<b>-</b>	<b>95,729</b>

По отношение на паричните активи и пасиви в чуждестранна валута, които не са хеджирани, банката поддържа приемлива нетна експозиция като купува и продава чуждестранна валута на спот курсове, когато определи за подходящо.

### *Анализ на валутната чувствителност*

Валутната чувствителност се определя от промяната във валутните курсове на валутите, в които банката поддържа открити позиции. Към отчетната дата това е основно щатския долар. Анализът на чувствителността на банката спрямо промените във валутните курсове е направен на база състоянието и структурата на валутните активи и пасиви и откритата валутна позиция към 31 декември. Ефектът от валутната чувствителност при 10 % увеличение/намаление на текущите обменни курсове на българския лев спрямо щатския долар и спрямо другите валутни експозиции на база структурата на валутните активи и пасиви към 31 декември и при предположение, че се игнорира влиянието на останалите променливи величини е измерен и представен като влияние върху финансовия резултат след облагане с данъци и върху собствения капитал.

Влиянието на щатския долар и другите валути при 10 % увеличение на курсовете им спрямо българския лев е незначително върху печалбата на банката (след облагане).

Ръководството е на мнение, че посочения по-горе анализ на валутната чувствителност на база балансова структура на валутните активи и пасиви отразява и валутната чувствителност на банката през годината.

### *Ценови риск на ценните книжа*

Ценовият риск е един от пазарните рискове, който е свързан с намаляване стойността на инвестицията в резултат на неблагоприятни промени на нивата на пазарните цени. Основните факторите, оказващи влияние върху цените са макроикономически, отразяващи цялостното състояние на емитента, политическата конюнктура, особеностите на дадения отрасъл, очакванията на местния и международния пазар и участниците на него базирани както на реална информация, така и на чисто субективни обстоятелства. Рязкото понижение на цената на ценните книжа, би било неблагоприятно в няколко отношения, както реализиране на финансови загуби, така и евентуално влошаване на ликвидността, загуба на пазарни позиции. Банката управлява този вид риск като включва в портфейла различни видове ценни книжа и само ценни книжа на първокласни емитенти, със средно и високо кредитно качество. При всяко решение за покупка на финансови инструменти, както и периодично след това, задължително се изследват формалните критерии за ликвидност на финансовите инструменти, съгласно вътрешните правила на банката.

### *3.3. Ликвиден риск*

Ликвидният риск е риска, при който банката не може да посрещне своите задължения, когато те са дължими като резултат от тегления от депозанти, парични изисквания от ангажименти по договори или други парични изходящи потоци. Подобни изходящи парични потоци биха намалили наличните парични средства на банката за предоставяне на кредити на клиенти, търговски дейности и инвестиране. При извънредни обстоятелства липсата на ликвидност може да рефлектира в намаления в отчета на финансовите позиции и продажба на активи или в потенциалната невъзможност от страна на банката да изпълни заемните си ангажименти. Рискът от невъзможността на банката да посрещне своите задължения е присъщ на всички банкови операции и може да бъде повлиян от различни специфични за институцията или по-обща пазарни събития включително, но без да се ограничават, до кредитни събития, системни шокове и природни бедствия.

Процесът по управление на ликвидността на банката, се осъществява под надзора на

управление “Финасови пазари и инвестиции” и включва:

- ежедневно осигуряване на средства чрез контрол на бъдещите парични потоци, за да бъдат посрещнати нуждите от ресурс. Това включва привличане на средства при падежиране на наличните ресурси или при заемане от клиенти.
- контрол на ликвидните коефициенти от отчета за финансовото състояние срещу вътрешни или регулаторни изисквания; и
- управление на концентрацията и профила на падежиране на задълженията на банката.

Мониторингът и отчитането се осъществява под формата на измерване и прогнозиране на паричния поток към следващия ден, седмица или месец, тъй като това са ключови периоди за управление на ликвидността. Изходната точка за тези преценки е анализ на договорения падеж на финасовите пасиви и очакваната дата за събиране на финансови активи.

Банката разработва подходящи политики, които да осигуряват следното:

- поддържане на достатъчно ликвидни активи, които да покриват съответните пасиви;
- разумно съотношение на средносрочни активи, финансирани със средносрочни пасиви; и
- ежедневен контрол на ликвидността.

Управителният съвет на банката определя Комитета за управление на активите и пасивите (КУАП) като отговорен орган за управление на ликвидността, пазарен, лихвен и валутен риск.

КУАП е постоянно действащ колективен орган, който отговаря за управлението на активите и пасивите, както и за разработването и използването на системата за управление на ликвидността на Търговска Банка Д АД. В качеството си на орган за управление на ликвидността, е компетентен да подготвя планове за действие в случаи на непредвидено изтичане на парични средства, дължащо се на неочаквани събития или неблагоприятни обстоятелства, като отчита възможното въздействие на алтернативни сценарии по отношение на банката или на пазара като цяло, както и комбинация от тях. КУАП анализира всички отчети по ликвидността, стрес-тестовите и сценариите при ликвидна криза в съответствие с изискванията на банковото законодателство и Правилата за управление на ликвидността. Комитетът следи отчетите за валутните структури по активи и пасиви, отчетите за открити позиции и рисковата структура на портфейла от ценни книжа.

Изискванията за ликвидност във връзка с издадени гаранции са значително по-малки в сравнение със сумата на ангажиментите, тъй като банката обичайно не очаква трето лице да изтегли средствата по договора. Общата непогасена договорена сума на тези ангажименти не винаги представлява бъдещи потребности от парични средства, тъй като срокът на голяма част от тези ангажименти ще изтече или ще бъде прекратен без да бъдат финансирани.

Дирекция “Финасови пазари и инвестиции” контролира непокрытите средносрочни активи, нивото и типа на неусвоените кредитни ангажименти, използването на овърдрафти и влиянието на задбалансовите пасиви като гаранции и стенд-бай акредитиви.

Източниците на финасиране се наблюдават редовно с цел поддържане на разнообразие по валути, географско местонахождение, доставчици, продукт и срок.

В таблицата по-долу са представени стойностите в проценти на съотношението за краткосрочна ликвидност:

	<b>2018</b>	<b>2017</b>
	<b>%</b>	<b>%</b>
Към 31 декември	555,61%	171,18%
Средна стойност за периода	347,78%	154,23%
Най-високо за периода	569,21%	196,00%
Най-ниско за периода	164,77%	131,74%

Таблицата по-долу представя матуриретната структура на финансовите активи и пасиви по балансова стойност и задбалансовите ангажименти на банката към 31 декември по остатъчен матурирет:

<b>31 декември 2018 година</b>	<b>Балансова стойност</b>	<b>По-малко от 1 месец</b>	<b>От 1-3 месеца</b>	<b>От 3 месеца до 1 година</b>	<b>От 1 - 5 години</b>	<b>Над 5 години</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Парични средства и вземания от Централната Банка	131,875	131,875	-	-	-	-
Вземания от банки	87,450	87,450	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	427,623	7,677	10,176	113,909	201,604	94,256
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	49,711	142	2,866	386	36,640	9,677
Ценни книжа по амортизирана стойност	67,722	-	22,030	-	45,692	-
Други финансови активи	1,015	-	1,015	-	-	-
<b>Общо активи</b>	<b>765,396</b>	<b>227,144</b>	<b>36,088</b>	<b>114,295</b>	<b>283,936</b>	<b>103,934</b>
Задължения към банки	7,658	-	10	1,176	4,706	1,765
Задължения към клиенти	705,899	453,330	44,098	169,140	38,687	644
Други финансови пасиви	5,174	-	5,174	-	-	-
<b>Общо пасиви</b>	<b>718,731</b>	<b>453,330</b>	<b>49,282</b>	<b>170,316</b>	<b>43,393</b>	<b>2,409</b>
<b>Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти</b>	<b>94,428</b>	<b>30,329</b>	<b>2,774</b>	<b>16,988</b>	<b>43,266</b>	<b>1,071</b>



**ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД**
**ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2018 ГОДИНА**

31 декември 2017 г.	Балансова стойност BGN '000	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	155,621	-	-	-	-
Вземания от банки	38,386	38,386	-	-	-	-
Предоставени кредити и аванси на клиенти	386,166	8,924	23,495	107,512	172,794	73,441
Ценни книжа на разположение за продажба	37,753	2,700	5,366	8,472	19,249	1,966
Ценни книжа държани до падеж	80,641	13,466	241	-	64,761	2,173
Други финансови активи	702	-	702	-	-	-
<b>Общо активи</b>	<b>699,269</b>	<b>219,097</b>	<b>29,804</b>	<b>115,984</b>	<b>256,804</b>	<b>77,580</b>
Задължения към банки	8,836	-	12	1,177	4,706	2,941
Задължения към клиенти	640,346	388,971	39,491	173,245	38,122	517
Други финансови пасиви	3,885	-	3,885	-	-	-
<b>Общо пасиви</b>	<b>653,067</b>	<b>388,971</b>	<b>43,388</b>	<b>174,422</b>	<b>42,828</b>	<b>3,458</b>
<b>Неувоени ангажименти по кредити и условни ангажименти</b>	<b>95,729</b>	<b>30,327</b>	<b>2,094</b>	<b>13,325</b>	<b>49,347</b>	<b>636</b>

По-долу са представени финансовите активи и пасиви и задбалансовите ангажименти на банката, групирани по остатъчен матуритет, определен спрямо договорения матуритет към датата на отчета за финансово състояние. Таблицата е изготвена на база на недисконтирани парични потоци и най-ранна дата, на която задължението е изискуемо. Сумите включват главници и лихви за балансовите позиции, а неувоените ангажименти по кредити и условни ангажименти са представени по задбалансовата стойност на ангажимента.

31 декември 2018 г.	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000	Общо BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	131,875	-	-	-	-	131,875
Вземания от банки	73,174	5,920	20,000	-	-	99,094
Предоставени кредити и аванси на клиенти	54,270	14,251	130,106	214,753	113,427	526,807
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	142	2,874	918	39,189	10,372	53,495
Ценни книжа по амортизирана стойност	100	22,103	694	49,238	-	72,135
Други финансови активи	-	1,015	-	-	-	1,015
<b>Общо активи</b>	<b>259,561</b>	<b>46,163</b>	<b>151,718</b>	<b>303,180</b>	<b>123,799</b>	<b>884,421</b>
Задължения към банки	10	20	1,262	4,980	1,790	8,062
Задължения към клиенти	455,256	46,659	163,637	40,425	-	705,977
Други финансови пасиви	-	5,174	-	-	-	5,174
<b>Общо пасиви</b>	<b>455,266</b>	<b>51,853</b>	<b>164,899</b>	<b>45,405</b>	<b>1,790</b>	<b>719,213</b>
<b>Неувоени ангажименти по кредити и условни ангажименти</b>	<b>30,329</b>	<b>2,774</b>	<b>16,988</b>	<b>43,266</b>	<b>1,071</b>	<b>94,428</b>

31 декември 2017 г.	По-малко от 1 месец BGN '000	От 1-3 месеца BGN '000	От 3 месеца до 1 година BGN '000	От 1 - 5 години BGN '000	Над 5 години BGN '000	Общо BGN '000
Парични средства и вземания от Централната Банка	155,621	-	-	-	-	155,621
Вземания от банки	38,393	-	-	-	-	38,393
Предоставени кредити и аванси на клиенти	59,623	27,540	120,426	181,414	88,575	477,578
Ценни книжа на разположение за продажба	2,707	5,408	8,728	20,432	2,067	39,342
Ценни книжа държани до падеж	13,589	314	1,125	70,374	2,257	87,659
Други финансови активи	-	702	-	-	-	702
<b>Общо активи</b>	<b>269,933</b>	<b>33,964</b>	<b>130,279</b>	<b>272,220</b>	<b>92,899</b>	<b>799,295</b>
Задължения към банки	12	23	1,276	5,055	3,007	9,373
Задължения към клиенти	393,813	42,816	170,903	33,341	-	640,872
Други финансови пасиви	-	5,173	-	-	-	5,173
<b>Общо пасиви</b>	<b>393,825</b>	<b>48,012</b>	<b>172,179</b>	<b>38,395</b>	<b>3,007</b>	<b>655,418</b>
Неусвоени ангажименти по кредити и условни ангажименти	30,327	2,094	13,325	49,347	636	95,729

### 3.4. Доверени активи на отговорно пазене

Банката е регистрирана като инвестиционен посредник и извършва операции за клиенти в съответствие с изисквания на Наредба 38 на КФН. Банката има одобрена политика, във връзка с доверителните си операции за клиенти, която е изготвена на база изискванията на чл.28-31 на Наредба 38 на КФН.

Банката поддържа отчетност и условия относно държането на финансови инструменти и парични средства по начин, който ѝ позволява във всеки момент незабавно да разграничи държаните за един клиент активи от активите на останалите клиенти и от собствените активи на банката. Банката като инвестиционен посредник полага дължимата грижа при:

- избора на депозитарна институция, в която да съхранява финансовите инструменти на своите клиенти, и при определяне на условията по договора с нея;
- извършване на периодичен преглед и оценка на депозитарната институция и на условията по сключения договор с нея във връзка със съхранението на финансовите инструменти на своите клиенти, най-малко веднъж годишно.

### 3.5. Управление на собствения капитал

От 2014 година е в сила пакет ДКИ IV (Директива 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 575/2013), който включва изисквания за изчисляване и отчетност във връзка с капиталовите изисквания и финансовата информация. Обхватът, честотата и сроковете за предоставяне на тази информация пред регулаторния орган са въведени чрез Регламент (ЕС) № 680/2014 от 16 април 2014 г. В резултат на това регулаторните изисквания за капитал на Търговска Банка Д АД са базирани на разпоредбите на пакет ДКИ IV, Отчетни изисквания по Регламент(ЕС) №680/2014 – Собствен капитал и капиталови изисквания – COREP.

(1) *Регулаторен капитал*

Собственият капитал за регулаторни цели на банката се състои от следните елементи:

- Капитал от първи ред (цялата сума се класифицира като базов собствен капитал от първи ред), който се състои от емитиран капитал, премийни резерви и общи резерви намалени със следните отбивни – положителна репутация, нематериални активи и други регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.
- Капитал от втори ред: резервите от преценка на недвижимите имоти, използвани за банкова дейност, намалени с регулаторни корекции свързани с елементи, които се включват в счетоводния капитал или активите на банката, но се третират по различен начин за регулиране на капиталовата адекватност.

Банката установява отношението на обща капиталова адекватност като процентно съотношение между собствения (регулаторен) капитал и рисково-претеглените активи. Рисково-претеглените активи представляват сумата от рисково-претеглените активи за кредитен, пазарен и операционен риск. Адекватността на първичния капитал е процентното съотношение между капитала от първи ред и рисково-претеглените активи. Отношението на общата капиталова адекватност не може да бъде по-малко от 13,5 %, а на адекватността на първичния капитал – по-малко от 11,5 % .

*Капиталови показатели*

Собствен капитал (капиталова база)	Базел III 31.12.2018 BGN '000	Базел III 31.12.2017 BGN '000
<b>Базов собствен капитал от първи ред</b>		
Изплатени капиталови инструменти	75,000	75,000
Резерви	26,467	16,850
Натрупан друг всеобхватен доход	233	779
<b>Намаления на базовия собствен капитал от първи ред:</b>		
Нематериални активи	(1,020)	(661)
Други преходни корекции на Базов собствен капитал от първи ред	-	(17)
Инструменти на базовия собствен капитал от първи ред на предприятия от финансовия сектор, когато институцията има значителни инвестиции	-	(276)
Превишение на сумата, която се приспада от позициите на допълнителния капитал от първи ред над допълнителния капитал от първи ред	-	(132)
<b>Общо</b>	<b>100,680</b>	<b>91,543</b>
<b>Капитал от втори ред</b>	<b>-</b>	<b>-</b>
<b>Собствен капитал</b>	<b>100,680</b>	<b>91,543</b>
<b>Рисково претеглени активи</b>	<b>31.12.2017 BGN '000</b>	<b>31.12.2017 BGN '000</b>
<i>Размер на балансова рисково претеглена експозиция</i>	446,554	366,771
<i>Размер на задбалансова рисково претеглена експозиция</i>	33,790	39,785
<b>Общо рисково претеглени активи за кредитен риск</b>	<b>480,344</b>	<b>406,556</b>
<b>Общ размер на експозициите към позиционен, валутен и стоков риск</b>	<b>-</b>	<b>50</b>
<b>Общ размер на рисковите експозиции за операционен риск</b>	<b>63,838</b>	<b>59,700</b>
<b>Общ размер на рисковите експозиции</b>	<b>544,182</b>	<b>466,306</b>
<b>Капиталови съотношения</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
Отношение на обща капиталова адекватност	18,50%	19,63%
Отношение на адекватност на капитала от първи ред	18,50%	19,63%

Политиката на Търговска Банка Д АД по управление и разпределение на капитала се определя от Управителния съвет на банката. Разпределението на капитала между различните операции и дейности има за задача да оптимизира доходността от алокирания капитал. Процесът се осъществява под ръководството на Комитета за управление на активите и пасивите, като се прави преглед на нивата на поетия от банката кредитен, пазарен и оперативен риск.

#### 4. НЕТЕН ДОХОД ОТ ЛИХВИ

*Нетният доход от лихви, включва:*

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<b>Приходи от лихви</b>		
Предоставени кредити и аванси на клиенти	21,385	20,324
Ценни книжа по амортизирана стойност	2,094	-
Ценни книжа, държани до падеж	-	2,511
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	644	-
Ценни книжа на разположение за продажба	-	654
Депозити в банки	499	294
	<u>24,622</u>	<u>23,783</u>
<b>Разходи за лихви</b>		
Депозити от клиенти	(2,321)	(2,921)
Текущи сметки в други банки	(558)	(328)
Депозити от банки	(125)	(209)
	<u>(3,004)</u>	<u>(3,458)</u>
<b>Нетен доход от лихви</b>	<u>21,618</u>	<u>20,325</u>

Лихвеният доход за 2017 включва начисления лихвен доход по обезценени кредити в размер на 11,020 х. лв.

#### 5. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТАКСИ И КОМИСИОННИ

*Нетният доход от такси и комисионни, включва:*

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<b>Приходи от такси и комисионни</b>		
Касови операции и парични преводи	4,650	4,288
Такси за комуникации	2,376	2,037
Обслужване на клиентски сметки	1,205	1,085
Такси и комисионни по кредитни сметки	429	2,450
Банкови гаранции и акредитиви	418	526
Други	43	42
	<u>9,121</u>	<u>10,428</u>

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<b>Разходи за такси и комисионни</b>		
Такси по електронни дебитни карти	(823)	(796)
Обслужване на ностро сметки в други банки	(239)	(126)
Освобождаване от касови наличности	(20)	(41)
Операции с ценни книжа	(25)	(23)
Други	(51)	(69)
	<u>(1,158)</u>	<u>(1,055)</u>
<b>Нетен доход от такси и комисионни</b>	<u><u>7,963</u></u>	<u><u>9,373</u></u>

## 6. НЕТЕН ДОХОД ОТ ТЪРГОВСКИ ОПЕРАЦИИ

*Нетният доход от търговски операции, включва:*

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Нетна печалба от преценка на валутни активи и пасиви	2,436	878
Нетна печалба от операции в чуждестранна валута	1,058	4,098
Нетна загуба от операции с ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	8	-
Нетна загуба от операции с ценни книжа на разположение за продажба	-	17
Реализирана нетна печалба от преценка - при операции с ценни книжа на разположение за продажба ( <i>Приложение № 11</i> )	-	(1)
	<u>3,502</u>	<u>4,992</u>

## 7. НЕТНИ ПЕЧАЛБА ИЛИ ЗАГУБА ОТ ОБЕЗЦЕНКА НА ФИНАНСОВИ АКТИВИ

*Нетната (печалба)/ загуба от обезценка на финансови активи, включва:*

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<i>Начислена обезценка на предоставени кредити и аванси</i>	3,355	8,453
<i>Възстановена обезценка на предоставени кредити и аванси</i>	<u>(5,126)</u>	<u>(7,056)</u>
Нетна (печалба)/загуба от обезценката за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси	<u>(1,771)</u>	<u>1,397</u>
Нетна загуба от обезценка за кредитни загуби по ностро сметки и междубанкови депозити	18	-
Нетна загуба от обезценка за кредитни загуби по ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	26	-
Нетна загуба от обезценка за кредитни загуби по други финансови активи	27	11
	<u>(1,700)</u>	<u>1,408</u>

*Нетната (печалба) /загуба от обезценка за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти е както следва:*

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Обезценки за кредитни загуби по кредити на индивидуален принцип (специфични), нетно	(1,710)	(476)
Обезценки за кредитни загуби по кредити, свързани с общ кредитен риск, на портфейлен принцип (колективни), нетно	(61)	1,873
	<u>(1,771)</u>	<u>1,397</u>

## 8. ДРУГИ ДОХОДИ ОТ ДЕЙНОСТТА

*Другите доходи от дейността на банката включват:*

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Приходи от наеми на инвестиционни имоти	224	280
Приходи от продажба на нефинансови услуги	303	204
<i>Приходи от продажба на инвестиционни имоти</i>	1,320	2,228
<i>Балансова стойност на продадени инвестиционни имоти</i>	<u>(1,320)</u>	<u>(2,132)</u>
Печалба от продажба на инвестиционни имоти	-	96
<i>Приходи от продажба на други активи</i>	1,846	1,416
<i>Балансова стойност на продадени други активи</i>	<u>(742)</u>	<u>(565)</u>
Печалба от продажба на други активи	1,104	851
<i>Приходи от продажба на имоти и оборудване</i>	5	7
<i>Балансова стойност на продадени имоти и оборудване</i>	<u>(4)</u>	<u>(5)</u>
Печалба от продажба на имоти и оборудване	1	2
Други оперативни приходи	215	394
	<u>1,847</u>	<u>1,827</u>

## 9. АДМИНИСТРАТИВНИ РАЗХОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА

*Административните разходи за дейността включват:*

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Разходи за персонал	12,458	11,088
Разходи за амортизации	1,553	1,666
Други административно-оперативни разходи	11,540	10,422
	<u>25,551</u>	<u>23,176</u>

Разходите за персонала включват:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Текущи възнаграждения	10,307	9,127
Вноски по социалното осигуряване	1,706	1,566
Начислени суми за дългосрочни задължения на персонала при пенсиониране (Приложение № 28)	60	59
Начислени суми за неизползвани отпуски	385	336
<b>Общо</b>	<b>12,458</b>	<b>11,088</b>

Другите административно-оперативни разходи включват:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Наем	1,839	1,731
Фонд за реструктуриране на банките	1,725	1,377
Комуникации и ИТ услуги	1,352	1,110
Други данъци и такси	1,250	1,314
Годишна вноска във Фонд за гарантиране на влоговете в банки	1,204	1,077
Охрана и инкасова дейност	1,045	1,025
Материали	700	695
Поддръжка на офис, офис техника, автомобили	471	463
Консултантски, одит и правни услуги	443	379
Провизии по съдебно дело	414	-
Реклама и представителни мероприятия	340	327
Застраховки	140	144
Командировки	39	53
Членство	37	33
Нетни (печалби)/загуби от обезценка на нефинансови активи	(36)	110
Други разходи	577	584
<b>Общо</b>	<b>11,540</b>	<b>10,422</b>

Фондът за гарантиране на влоговете в банките определя дължимите премийни вноски за всяка банка, като отчита рисковия ѝ профил и сумата на гарантираните влогове в банката за предходната година, изчислена като средна стойност от размера на гарантираните влогове към края на всяко тримесечие. Премийните вноски могат да бъдат годишни, извънредни, годишни премийни вноски в намален размер.

Начислените разходи за годината за задължителен съвместен одит на индивидуалния годишен финансов отчет на банката са в размер на 74 х. лв. (2017 г.: 69 х. лв.).

Нетната (печалба) или загуба от обезценка на нефинансови активи, включва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Начислена обезценка на инвестиционни имоти	75	124
Възстановена обезценка на инвестиционни имоти	-	(67)
Нетно изменение на обезценката на инвестиционни имоти	75	57
Начислена обезценка на други активи	311	53
Възстановена обезценка на други активи	(422)	-
<b>Общо</b>	<b>(36)</b>	<b>110</b>

## 10. РАЗХОД ЗА ДАНЪК ВЪРХУ ПЕЧАЛБАТА

Основните компоненти на разхода за данък за периодите, завършващи на 31 декември са:

	2018 BGN'000	2017 BGN'000
<b>Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (печалба или загуба за годината)</b>		
Данъчна печалба за годината по данъчна декларация	8,795	12,230
Текущ разход за данък върху печалбата за годината – 10% (2017 г.: 10 %)	(879)	(1,224)
<i>Отсрочени данъци върху печалбата от:</i>		
Възникване и обратно проявление на временни разлики	(240)	21
<b>Общо разход за данък от печалбата, отчетен в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)</b>	<b>(1,119)</b>	<b>(1,203)</b>
<b><u>Равнище на разхода за данък върху печалбата определен спрямо счетоводния резултат</u></b>		
Счетоводна печалба за годината	11,079	11,933
Данъци върху печалбата – 10% (2017 г.: 10%)	(1,108)	(1,193)
<i>От непризнати суми по данъчни декларации свързани с:</i>		
увеличения – 115 х. лв. (2017 г.: 96 х. лв.)	(11)	(10)
<b>Общо разход за данък върху печалбата, отчетен в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (в печалбата или загубата за годината)</b>	<b>(1,119)</b>	<b>(1,203)</b>



Данъчните ефекти, свързани с другите компоненти от всеобхватния доход са както следва:

	2018 BGN'000			2017 BGN'000		
	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък	Стойност преди данък	Данъчни ефекти, признати в собствения капитал	Стойност нетно от данък
<b>Компоненти, които нама да бъдат реклафицирани в печалбата или загубата</b>						
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи	(1)	-	(1)	(3)	-	(3)
<b>Компоненти, които могат да бъдат реклафицирани в печалбата или загубата</b>						
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	(649)	-	(649)	-	-	-
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба	-	-	-	715	-	715
Нетна промяна в провизиите за очаквани кредитни загуби на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	26	-	26	-	-	-
<b>Общо друг всеобхватен доход за годината</b>	<b>(624)</b>	<b>-</b>	<b>(624)</b>	<b>712</b>	<b>-</b>	<b>712</b>

## 11. ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Другият всеобхватен доход включва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (2017 г.: Нетна промяна в справедливата стойност на финансови активи на разположение и за продажба): <i>(Загуби)/Печалби възникнали през годината</i>	(649)	716
<i>Намалени с: Рекласификационни корекции на (печалби)/загуби, включени в печалбата или загубата за текущата година (Приложение № 6)</i>	-	(1)
	(649)	715
Нетна промяна в коректива за очаквани кредитни загуби на дългови ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	26	-
Последващи оценки на пасиви по планове с дефинирани пенсионни доходи (Приложение № 28)	(1)	(3)
	(624)	712
Данък върху доходите, свързан с компонентите на другия всеобхватен доход	-	-
<b>Общ всеобхватен доход за годината</b>	<b>(624)</b>	<b>712</b>

## 12. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ВЗЕМАНИЯ ОТ ЦЕНТРАЛНАТА БАНКА

<i>Паричните средства и вземания от Централната банка</i> включва:	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Парични средства в каса ( <i>Приложение № 30</i> )	21,737	17,693
Вземания от Централната банка ( <i>Приложение № 30</i> ), в т.ч.:	110,138	137,928
<i>Разплащателна сметка</i>	26,980	8,509
<i>Минимален задължителен резерв в лева</i>	83,158	129,419
	<b>131,875</b>	<b>155,621</b>

Българската народна банка може да начислява лихва в левове върху задължителните минимални резерви и свръхрезервите в размер, определен от Управителния съвет на БНБ. Лихвата върху свръхрезервите може да бъде отрицателна величина, освен ако свръхрезервите са наложени в резултат на надзорна мярка.

## 13. ВЗЕМАНИЯ ОТ БАНКИ

Брутната балансова стойност, корективът за кредитни загуби и амортизираната стойност на вземанията от банки, по видове, към 31 декември са както следва:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Срочни депозити	44,730	14,399
Разплащателни сметки и депозити на виждане	42,746	23,979
<i>Местни банки</i>	28,302	13,780
<i>Чуждестранни банки</i>	14,444	10,199
Блокирани депозити в чуждестранни банки	-	8
<i>Коректив за кредитни загуби</i>	(26)	-
	<b>87,450</b>	<b>38,386</b>

Към 01.01.2018 г. и към 31.12.2018 г. вземанията от банки са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са калкулирани на индивидуална основа (*Приложение № 7*).

До началото на 2018 г. не са признавани обезценки за кредитни загуби по вземания от банки.

Движението в коректива за *очаквани кредитни загуби* на вземанията от банки е както следва:

	<b>2018</b>
	<b>BGN'000</b>
Салдо на 1 януари 2018 година	(8)
Увеличение на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	(264)
Намаление (възстановяване) на обезценката за очаквани кредитни загуби, признато в печалбата или загубата за годината	246
Салдо на 31 декември 2018 година	<b>(26)</b>

## 14. ПРЕДОСТАВЕНИ КРЕДИТИ И АВАНСИ НА КЛИЕНТИ

Към 31 декември балансовата стойност на предоставените кредити и аванси на клиенти включва:

	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
Кредити	450,279	418,584
Вземания по финансов лизинг	16,826	6,479
	<u>467,105</u>	<u>425,063</u>
Коректив за кредитни загуби	<u>(39,482)</u>	<u>(38,897)</u>
	<u><u>427,623</u></u>	<u><u>386,166</u></u>

Таблицата по-долу представя брутната балансова стойност на предоставените кредити и вземания по финансов лизинг по вид клиент:

Анализ по видове клиенти	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
<b>Предприятия</b>	<b>383,693</b>	<b>361,813</b>
<b>Физически лица</b>		
- потребителски	38,890	31,522
- жилищни ипотечни кредити	39,871	28,272
<b>Общо физически лица</b>	<b>78,761</b>	<b>59,794</b>
<b>Земеделски производители</b>	<b>4,651</b>	<b>3,456</b>
	<u><u>467,105</u></u>	<u><u>425,063</u></u>

Движението на коректива за кредитни загуби по предоставените кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг е както следва:

	Фаза 1 (колективна обезценка) BGN '000	Фаза 2 (колективна обезценка) BGN '000	Фаза 3 (индивидуална обезценка) BGN '000	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Салдо на 1 януари	<u>(2,041)</u>	<u>(1,847)</u>	<u>(37,391)</u>	<u>(41,279)</u>	<u>(37,538)</u>
Начислена обезценка	(856)	(905)	(1,594)	(3,355)	(8,453)
Възстановена обезценка	688	893	3,545	5,126	7,056
Отписани	-	-	26	26	38
Салдо на 31 декември	<u><u>(2,209)</u></u>	<u><u>(1,859)</u></u>	<u><u>(35,414)</u></u>	<u><u>(39,482)</u></u>	<u><u>(38,897)</u></u>

**ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД**

**ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2018 ГОДИНА**

Към 31 декември салдото на коректива за кредитни загуби по предоставени кредити и аванси на клиенти и вземания по финансов лизинг, включва:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Кредитни загуби на индивидуална основа (специфични)	35,415	36,145
Кредитни загуби на портфейлна основа (колективна)	4,067	2,752
	<u>39,482</u>	<u>38,897</u>

*Лизинг*

*Нетната инвестиция във финансов лизинг* представлява разликата между брутната инвестиция във финансов лизинг, намалена с нереализирания финансов приход и начислената обезценка и е както следва:

<b>Нетна инвестиция във финансов лизинг</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Брутна инвестиция във финансов лизинг	21,046	9,677
Нереализиран финансов доход	(4,001)	(3,142)
<b>Нетни минимални лизингови плащания</b>	<u>17,045</u>	<u>6,535</u>
Коректив за кредитни загуби	(219)	(56)
<b>Нетна инвестиция във финансов лизинг</b>	<u>16,826</u>	<u>6,479</u>

*Нетната инвестиция във финансов лизинг* се разпределя, както следва:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
<b>Нетна инвестиция във финансов лизинг</b>		
С падеж до 1 година	-	53
С падеж от 1 до 5 години	5,640	-
С падеж над 5 години	11,186	6,426
	<u>16,826</u>	<u>6,479</u>

Концентрацията на банката в десетте най-големи групи експозиции към клиенти е както следва:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Обща брутна балансова стойност на десетте най-големи експозиции към клиенти *	148,871	149,320
Процент от сумата на брутните кредити и задбалансовите ангажименти (Приложение № 3.1)	26,51%	28,67%

\* С включени свързани клиенти, балансов и задбалансов ангажимент

15.А) ЦЕННИ КНИЖА ПО СПРАВЕДЛИВА СТОЙНОСТ ПРЕЗ ДРУГ ВСЕОБХВАТЕН ДОХОД

Ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход към 31 декември 2018 г., представени по оригинален матуритет, са както следва:

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
<i>ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА</i>					
<i>Дългови ценни книжа по справедлива стойност през ДВД</i>					
<i>Държавни облигации – Република България</i>					
Средносрочни облигации, деноминирани в лева	3,490	3,597	1.85%	1.00%	февруари 2020
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	1,809	1,807	-0,272%	0.45%	януари 2019
	<u>5,299</u>	<u>5,404</u>			
<i>Държавни облигации – Република Турция</i>					
Краткосрочни облигации, деноминирани в евро	978	1,031	5.875%	1.76%	април 2019
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	3,912	4,096	4.35 %-5.125 %	2.13 %-2.43 %	май 2020- ноември 2021
	<u>4,890</u>	<u>5,127</u>			
<i>Държавни облигации – Република Италия</i>					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	3,912	3,895	0,00%	0,72%	март 2020
	<u>3,912</u>	<u>3,895</u>			
<i>Корпоративни облигации</i>					
Средносрочни облигации, деноминирани в евро	23,177	23,278	0.16% - 4.875%	0,32% - 4.57%	Септември 2020 – декември 2021
Дългосрочни облигации, деноминирани в евро	11,441	11,865	3.50 % - 6.00 %	3.48 %-4.69%	април 2023 – юни 2025
	<u>34,618</u>	<u>35,143</u>			
<b>ОБЩО ДЪЛГОВИ ЦЕННИ КНИЖА</b>	<b><u>48,719</u></b>	<b><u>49,569</u></b>			
<i>Капиталови инструменти по справедлива стойност през ДВД</i>					
<i>Акции деноминирани в лева</i>					
	20	108			
<i>Акции деноминирани в евро</i>					
	-	34			
<b>ОБЩО КАПИТАЛОВИ ЦЕННИ КНИЖА</b>	<b><u>20</u></b>	<b><u>142</u></b>			
<b>ОБЩО</b>	<b><u>48,739</u></b>	<b><u>49,711</u></b>			

Движението в справедливата стойност на ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	31.12.2018 BGN'000
<b>Салдо на 1 януари</b>	<b><u>37,753</u></b>
Увеличение (покупки)	30,624
Намаление (продажби и/или падежиране)	(18,049)
Нетно ефект от преоценки до справедлива стойност	(649)
Изменение в начислените лихви	32
<b>Салдо на 31 декември</b>	<b><u>49,711</u></b>

**ТЪРГОВСКА БАНКА Д АД**
**ПРИЛОЖЕНИЯ КЪМ ИНДИВИДУАЛНИЯ ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ ЗА 2018 ГОДИНА**

Към 01.01.2018 г. и към 31.12.2018 г. дълговите ценните книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход са класифицирани във Фаза 1. Очакваните кредитни загуби са определени на индивидуална основа (*Приложение № 7*)

Движението на коректива за кредитни загуби на дълговите ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход е както следва:

	2018 BGN'000
Салдо на 1 януари 2018 година	(78)
Увеличение на обезценката за кредитни загуби по дългови ценни книжа, признато в друг всеобхватен доход	(64)
Намаление (възстановяване) на обезценката за кредитни загуби про дългови ценни книжа, признато в друг всеобхватен доход	38
Салдо на 31 декември 2018 година	<u>(104)</u>

Към 31.12.2018 г. банката има блокирани ценни книжа, предоставени като обезпечение на бюджетни сметки в размер на 5, 454 хил.лв. (31.12.2017 г.: няма).

**15.В) ЦЕННИ КНИЖА НА РАЗПОЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОДАЖБА**

Ценните книжа на разположение за продажба към 31 декември 2017 г., представени по оригинален матуритет, са както следва:

	номинална стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	Падж
	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
<b>Държавни облигации – Република България</b>					
<i>Краткосрочни облигации, деноминирани в лева</i>	2,530	2,545	1.10 %	0.68%	януари 2018
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в лева</i>	3,490	3,663	1.85%	1.00%	февруари 2020
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в евро</i>	3,619	3,600	-0.25%	0.45%	януари 2019
	<u>9,639</u>	<u>9,808</u>			
<b>Държавни облигации – Република Турция</b>					
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в евро</i>	4,890	5,442	4.35 %-5.88 %	1.76 %-2.43 %	април 2019- ноември 2021
<b>Корпоративни облигации</b>					
<i>Краткосрочни облигации, деноминирани в евро</i>	13,542	13,624	0.00% - 2.671%	0.78% - 2.80%	март 2018 - юли 2018
<i>Средносрочни облигации, деноминирани в евро</i>	6,748	6,704	0.141 % - 4.875 %	1.51 %-4.57%	март - август 2021
<i>Дългосрочни облигации, деноминирани в евро</i>	1,662	2,034	6.00 %	4.69%	април 2023
	<u>21,952</u>	<u>22,362</u>			
<b>Корпоративни акции</b>					
<i>Акции деноминирани в лева</i>	20	107	-	-	-
<i>Акции деноминирани в евро</i>	-	34	-	-	-
	<u>20</u>	<u>141</u>			
<b>Общо</b>	<u><b>36,501</b></u>	<u><b>37,753</b></u>			

### 16.А) ЦЕННИ КНИЖА ПО АМОРТИЗИРАНА СТОЙНОСТ

Към 31 декември 2018 година балансовата стойност на дълговите ценни книжа, отчитани по амортизирана стойност, включва:

	номинална стойност	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000	31.12.2018 BGN '000
<i>Държавни облигации</i>						
Държавни облигации – Република България - в лева	31,267	32,361	34,405	2.50%-5.00 %	2.16 %-5.17 %	януари 2019- юли 2023
Държавни облигации – Република България - в евро	34,791	35,361	35,961	2.00 % -4.50 %	2.18 % -2.91 %	януари 2019- март 2022
	<u>66,058</u>	<u>67,722</u>	<u>70,366</u>			

Движението в брутната балансова стойност на ценните книжа, отчитани по амортизирана стойност е както следва:

	2018 BGN'000
Салдо на 1 януари 2018 година	80,641
Придобити през годината	-
Падежирани през годината	(12,739)
Изменение на текущо начислена лихва	(180)
Салдо на 31 декември 2018 година	<u>67,722</u>

Към 31.12.2018 г. инвестициите отчитани по амортизирана стойност на обща стойност 69,225 х.лв. (31.12.2017 г.: 68,981 х.лв.) са блокирани за обезпечаване на бюджетни средства.

### 16.В) ЦЕННИ КНИЖА ДЪРЖАНИ ДО ПАДЕЖ

Към 31 декември 2017 година балансовата стойност на ценните книжа, държани до падеж, отчитани по амортизирана стойност, включва:

	номинална стойност	амортизирана стойност	справедлива стойност	лихвен процент (купон)	ефективен лихвен процент	падеж
	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
<i>Държавни облигации</i>						
Държавни облигации – Република България - в лева	43,501	45,042	47,883	2.50%-5.00 %	2.10 %-5.17 %	януари 2019- юли 2023
Държавни облигации – Република България - в евро	34,791	35,599	37,071	2.00 % -4.50 %	2.18 % -2.91 %	януари 2019- март 2022
	<u>78,292</u>	<u>80,641</u>	<u>84,954</u>			

## 17.ИНВЕСТИЦИИ В ДЪЩЕРНИ ДРУЖЕСТВА

Балансовата стойност на *инвестициите в дъщерни дружества* към 31 декември включва инвестиции в следните дружества:

Дъщерно дружество	Държава	31.12.2018 BGN '000	Участие %	31.12.2017 BGN '000	Участие %
Д Имоти ЕООД, в т.ч.:	България	12,000	100%	4,100	100%
<i>Платено, все още нерегистрирано увеличение на капитала в Д имоти</i>	<i>България</i>	-		<i>4,090</i>	
Д Лизинг ЕАД	България	1,200	100%	1,200	100%
Д Застрахователен брокер ЕООД	България	24	100%	24	100%
		<b>13,224</b>		<b>5,324</b>	

Предметът на дейност на дъщерните дружества и датата на придобиване е както следва:

- Д Лизинг ЕАД - предоставяне на финансови услуги, без застраховане и допълнително пенсионно осигуряване. Дата на придобиване 29.07.2014 г.;
- Д Застрахователен брокер ЕООД - спомагателна дейност във финансовите услуги и застраховането. Дата на придобиване 09.07.2013 г.;
- Д имоти ЕООД - сделки с недвижимо имущество. Дата на придобиване 14.10.2013 г.

Движението на инвестициите в дъщерни дружества е представено по-долу:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<i>Цена на придобиване</i>		
<b>Салдо на 1 януари</b>	<b>5,324</b>	<b>1,034</b>
Увеличение на капитал на Д Имоти ЕООД	7,900	-
Платено, все още нерегистрирано увеличение на капитала на Д Имоти ЕООД	-	4,090
Увеличен капитал на Д Лизинг ЕАД	-	200
<b>Салдо на 31 декември</b>	<b>13,224</b>	<b>5,324</b>

Към 31.12.2018 г. от регистрираното увеличение на основния капитал в Д Имоти ЕООД през 2018 г., все още не е направена вноска в размер на 2,700 х.лв. Единоличният собственик е декларирал, че плащането ще бъде направено не по-късно от две години, считано от датата на вписване на увеличението на капитала. Увеличението на капитала е вписано на 13.06.2018 г.



**18.ИНВЕСТИЦИОННИ ИМОТИ**

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<i>Отчетна стойност</i>		
Салдо към 1 януари	14,374	16,654
Придобити	927	-
Отписани	(822)	(2,280)
Салдо към 31 декември	14,479	14,374
<i>Амортизация и загуби от обезценка</i>		
Салдо към 1 януари	1,373	1,179
Амортизация за периода	261	285
Отписани	(75)	(148)
Обезценка	75	57
Салдо към 31 декември	1,634	1,373
Балансова стойност към 1 януари	13,001	15,475
Балансова стойност към 31 декември	12,845	13,001

Към 31.12.2018 г. справедливата стойност на инвестиционните имоти е 15,710 х.лв. (2017 г.: 18,052 х.лв.) (Приложение № 2.27.2.2).

**19.ИМОТИ И ОБОРУДВАНЕ**

	Земя и сгради		Информационно оборудване		Стопански инвентар		Други		В процес на придобиване		Общо	
	2018 BGN '000	2017 BGN '000	2018 BGN '000	2017 BGN '000	2018 BGN '000	2017 BGN '000	2018 BGN '000	2017 BGN '000	2018 BGN '000	2017 BGN '000	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<i>Отчетна стойност</i>												
Салдо на 1 януари	27,105	27,105	4,801	4,286	3,142	3,120	4,028	3,925	741	782	39,817	39,217
Придобити	-	-	-	-	-	-	-	-	908	1,172	908	1,172
Отписани	-	-	(111)	(272)	(25)	(128)	(78)	(4)	(300)	(169)	(514)	(572)
Трансфер	-	-	150	787	94	150	7	108	(251)	(1,044)	-	-
Салдо на 31 декември	27,105	27,105	4,840	4,801	3,211	3,142	3,957	4,028	1,098	741	40,211	39,817
<i>Амортизация и загуби от обезценка</i>												
Салдо на 1 януари	1,441	1,056	3,790	3,667	2,621	2,501	3,654	3,489	-	-	11,506	10,713
Начислена амортизация за годината	385	385	329	388	187	248	138	169	-	-	1,039	1,190
Отписани	-	-	(108)	(265)	(25)	(128)	(78)	(4)	-	-	(211)	(397)
Салдо на 31 декември	1,826	1,441	4,011	3,790	2,783	2,621	3,714	3,654	-	-	12,334	11,506
<i>Балансова стойност</i>												
Балансова стойност на 31 декември	25,279	25,664	829	1,011	428	521	243	374	1,098	741	27,877	28,311
Балансова стойност на 1 януари	25,664	26,049	1,011	619	521	619	374	436	741	782	28,311	28,504

Към 31.12.2018 г. дълготрайните материални активи на банката включват: земи на стойност 2,137 х.лв. (31.12.2017 г.: 2,137 х.лв.) и сгради с балансова стойност 23,142 х.лв. (31.12.2017 г.: 23,527 х.лв.).

Към 31.12.2018 г. в състава на дълготрайните материални активи са включени активи с отчетна стойност в размер на 8,472 х.лв. (31.12.2017 г.: 8,097 х.лв.), които са напълно амортизирани, но продължават да се използват в дейността на банката.

## 20. НЕМАТЕРИАЛНИ АКТИВИ

	Софтуер	
	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<i>Отчетна стойност</i>		
Салдо на 1 януари	1,619	1,406
Придобити	614	255
Отписани	(4)	(42)
Салдо на 31 декември	2,229	1,619
<i>Амортизация и загуби от обезценка</i>		
Салдо на 1 януари	958	809
Начислена амортизация за годината	253	191
Отписани	(2)	(42)
Салдо на 31 декември	1,209	958
<i>Балансова стойност на 1 януари</i>	661	597
<i>Балансова стойност на 31 декември</i>	1,020	661

## 21. АКТИВИ ДЪРЖАНИ ЗА ПРОДАЖБА

Наличните към 31.12.2018 г. активи за продажба, включващи жилищни имоти на стойност 387 хил.лв. (31.12.2017 г.: няма) са придобити от банката през 2018 година срещу погасяване на задължения по проблемни кредити на нейни кредитополучатели. Тези активи не се използват и не се планира да се използват в дейността на банката. За тях ръководството активно търси купувачи, с цел тяхната реализация в срок до до м. декември 2019 г.

Движението на активите, държани за продажба за двата периода е както следва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Към 1 януари	-	-
Придобити	387	-
Към 31 декември	387	-

**22. ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ВЗЕМАНИЯ**

Текущите данъчни вземания включват:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Данък върху добавена стойност	128	-
Корпоративен данък върху печалбата	26	27
<b>Общо</b>	<b>154</b>	<b>27</b>

**23. ДРУГИ АКТИВИ**

Другите активи включват:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
<i>Активи придобити от обезпечения</i>	<i>10,839</i>	<i>11,675</i>
<i>Коректив за обезценка</i>	<i>(361)</i>	<i>(53)</i>
	<u>10,478</u>	<u>11,622</u>
Гаранционни депозити при доставчици	612	341
Предплатени разходи	414	222
Други активи	617	424
<b>Общо</b>	<b>12,121</b>	<b>12,609</b>

От които:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Нефинансови активи	11,106	11,907
Финансови активи	1,015	702
<b>Общо</b>	<b>12,121</b>	<b>12,609</b>

**24. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ БАНКИ**

Задълженията към банки представляват привлечени средства, свързани с кредитни линии с балансова стойност към 31 декември 2018 г.: 7,658 х.лв. (31.12.2017 г.: 8,836 х.лв.).

Договорените условия по задълженията към банки са както следва:

	<b>Размер</b>	<b>Валута</b>	<b>Падеж</b>	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
				<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Българска банка за развитие АД	10,000	BGN '000	31.05.2025	7,658	8,836
Българска банка за развитие АД	15,000	EUR '000	25.07.2032	-	-
<b>Общо</b>				<b>7,658</b>	<b>8,836</b>

**Промени в пасивите, произтичащи от финансова дейност**

В следващата таблица е представено равенството между началните и крайните салда в отчета за финансовото състояние на пасивите, произтичащи от финансова дейност за годината, приключваща на 31 декември 2018 г.:

	<i>01.01.2018</i>	<i>Изплатени лихви</i>	<i>Изходящи парични потоци</i>	<i>Начисления по метода на ефективен лихвен процент</i>	<i>31.12.2018</i>
Задължения към банки	8,836	(136)	(1,178)	136	7,658
<b>Общо пасиви от финансова дейност</b>	<b>8,836</b>	<b>(136)</b>	<b>(1,178)</b>	<b>136</b>	<b>7,658</b>
	<i>01.01.2017</i>	<i>Изплатени лихви</i>	<i>Изходящи парични потоци</i>	<i>Начисления по метода на ефективен лихвен процент</i>	<i>31.12.2017</i>
Задължения към банки	10,014	(155)	(1,176)	153	8,836
<b>Общо пасиви от финансова дейност</b>	<b>10,014</b>	<b>(155)</b>	<b>(1,176)</b>	<b>153</b>	<b>8,836</b>

**25. ЗАДЪЛЖЕНИЯ КЪМ КЛИЕНТИ**

	<b>31.12.2018 BGN '000</b>	<b>31.12.2017 BGN '000</b>
<b>Физически лица</b>		
- срочни	234,419	213,067
- спестовни	85,922	73,948
- безсрочни	57,058	41,655
	<b>377,399</b>	<b>328,670</b>
<b>Частни предприятия и други финансови институции</b>		
- срочни	71,972	79,869
- безсрочни	256,528	231,807
	<b>328,500</b>	<b>311,676</b>
	<b>705,899</b>	<b>640,346</b>

Към 31 декември 2018 г. от общата сума на задълженията към клиенти 6% (31.12.2017 г.: 8 %) представляват средства на акционера-едноличен собственик и на свързани с него лица.

В депозитите от клиенти са включени блокирани от банката средства на клиенти: за обезпечение на кредити и на издадени банкови гаранции в размер на 11,040 х. лв. (31.12.2017 г.: 14,037 х.лв.), както и сметки при по-специални условия: набирателни сметки в размер на 314 х. лв. (31.12.2017 г.: 304 х. лв.).

**26. ТЕКУЩИ ДАНЪЧНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ**

Текущите данъчни задължения, включват:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Данък при източника	42	36
Окончателен данък върху доходите	29	46
Еднократни данъци върху разходите	22	17
Удържан данък върху доходите на физически лица	4	4
Данък добавена стойност	-	178
	<u>97</u>	<u>281</u>

До датата на издаване на настоящия отчет са извършени ревизии и проверки както следва:

- по ДДС – до 31.12.2009 г.;
- пълна данъчна ревизия – до 31.12.2009 г.;
- Национален осигурителен институт – до 31.01.2015 г.

Данъчна ревизия се извършва в петгодишен срок от изтичане на годината, през която е подадена данъчната декларация за съответното задължение. Ревизията потвърждава окончателно данъчното задължение на данъчно задълженото лице, освен в изрично предвидените от законодателството случаи.

**27. ОТСРОЧЕНИ ДАНЪЦИ**

*Отсрочените данъци върху печалбата* към 31 декември са свързани със следните обекти в отчета за финансовото състояние:

	<i>временна разлика</i>	<i>данък</i>	<i>временна разлика</i>	<i>Данък</i>
	<u>31.12.2018</u>	<u>31.12.2018</u>	<u>31.12.2017</u>	<u>31.12.2017</u>
	<u>BGN '000</u>	<u>BGN '000</u>	<u>BGN '000</u>	<u>BGN '000</u>
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(4,187)	(419)	(3,218)	(322)
<b>Общо пасиви по отсрочени данъци</b>	<u>(4,187)</u>	<u>(419)</u>	<u>(3,218)</u>	<u>(322)</u>
Начисления за неизползван отпуск на персонала и бонуси	485	49	424	43
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	420	42	378	38
Други вземания	277	28	700	70
Други активи (придобити обезпечения)	309	31	-	-
Провизии по съдебни дела	414	41	-	-
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход /Финансови активи на разположение за продажба	233	23	883	88
<b>Общо активи по отсрочени данъци</b>	<u>2,138</u>	<u>214</u>	<u>2,385</u>	<u>239</u>
<b>Нетни пасиви по отсрочени данъци върху печалбата</b>	<u>(2,049)</u>	<u>(205)</u>	<u>(833)</u>	<u>(83)</u>

При признаване на отсрочените данъчни активи е взета предвид вероятността отделните разлики да имат обратно проявление в бъдеще и възможностите на банката да генерира достатъчна данъчна печалба.

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2018 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2018</i>	<i>Признати в текущата печалба и загуба</i>	<i>31.12.2018</i>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(322)	(97)	(419)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	43	6	49
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	38	4	42
Вземания от банки	1	(1)	-
Предоставени кредити на клиенти	109	(109)	-
Други вземания	70	(42)	28
Други активи (придобити обезпечения)	-	31	31
Провизии по съдебни дела	-	41	41
Ценни книжа по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	96	(73)	23
<b>Общо</b>	<b>35</b>	<b>(240)</b>	<b>(205)</b>

Изменението в салдото на отсрочените данъци за 2017 година е както следва:

<i>Отсрочени данъчни (пасиви)/активи</i>	<i>01.01.2017</i>	<i>Признати в текущата печалба и загуба</i>	<i>31.12.2017</i>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Имоти, оборудване и инвестиционни имоти	(258)	(64)	(322)
Начисления за платен отпуск на персонала и бонуси	26	17	43
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	32	6	38
Данъчна загуба	10	(10)	-
Други вземания	70	-	70
Финансови активи на разположение за продажба	16	72	88
<b>Общо</b>	<b>(104)</b>	<b>21</b>	<b>(83)</b>

**28. ДРУГИ ПАСИВИ**

*Другите пасиви* включват:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Задължения по записан, но невнесен капитал в еднолично дъщерно дружество (Приложение №17)	2,700	-
Преводи за изпълнение	983	2,341
Текущи задължения към персонала и социалното осигуряване	445	386
Дългосрочни задължения към персонала при пенсиониране	420	378
Получени аванси по продажба на активи, придобити от обезпечения	251	537
Предплатени такси за управление на кредитни сметки	29	619
Гаранции по договори за цесии и акредитиви	7	89
Други задължения	1,655	1,245
	<b>6,490</b>	<b>5,595</b>

*От които:*

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Финансови пасиви	5,174	3,885
Нефинансови пасиви	1,316	1,710
	<b>6,490</b>	<b>5,595</b>

*Текущите задължения към персонала* включват начисления по неползвани отпуски и свързаните с тях социалните осигуровки.

*Дългосрочните задължения към персонала при пенсиониране* включват сегашната стойност на задължението на банката за изплащане на обезщетения на лица от наетия персонал към датата на отчета за финансово състояние при настъпване на пенсионна възраст.

Съгласно Кодекса на труда в България всеки служител има право на обезщетение в размер на две брутни заплати при пенсиониране, а ако е работил при същия работодател през последните 10 години от трудовия му стаж, обезщетението е в размер на шест брутни заплати към момента на пенсиониране. Това е план с дефинирани доходи. (Приложение № 2.22).

За определяне на тези задължения банката е направила актюерска оценка към 31.12.2018 г., като е ползвало услугите на сертифициран актюер.

Изменението в сегашната стойност на задълженията към персонала при пенсиониране е както следва:

	<b>2018</b>	<b>2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
<b>Сегашна стойност на задължението на 1 януари</b>	<b>378</b>	<b>322</b>
Разход за лихви	5	5
Разход за текущ трудов стаж	55	54
Плащания през годината	(19)	(6)
Ефекти от последващи оценки за годината	1	3
<b>Сегашна стойност на задължението на 31 декември</b>	<b>420</b>	<b>378</b>

Начислените суми в отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход по дългосрочни доходи на персонала при пенсиониране са както следва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Разход за текущ стаж	55	54
Разход за лихви	5	5
<b>Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в печалбата или загубата (Приложение № 9)</b>	<b>60</b>	<b>59</b>
Ефекти от последващи оценки на задълженията към персонала при пенсиониране в т.ч. от:		
<i>Актуерски (печалби) от промени във финансовите предположения</i>	(16)	19
<i>Актуерски (печалби) от промени в демографските предположения</i>	(67)	(71)
<i>Актуерски загуби от корекции, дължащи се на минал опит</i>	84	55
<b>Компоненти на разходите по планове с дефинирани доходи, признати в други компоненти на всеобхватния доход (Приложение № 11)</b>	<b>1</b>	<b>3</b>
<b>Общо</b>	<b>61</b>	<b>62</b>

При определяне на стойността към 31.12.2018 г. са направени следните актуерски предположения:

- смъртност – по таблицата за смъртност на НСИ за общата смъртност на населението в България за периода 2013 г. - 2015 г. (31.12.2017 г.: 2013 г. - 2015 г.);
- темп на текучество – приложена е вероятност за предсрочно напускане преди пенсиониране в размер на 3,50% годишно (2017 г.: 2 %).
- дисконтов фактор - използвана е норма на база ефективен годишен лихвен процент 1.25 % (31.12.2017 г.: 1.50 %). Той се основава на доходността на емисиите на дългосрочните ДЦК (с 10 годишен матуритет). Като се има предвид, че средният срок до пенсиониране е по-дълъг от 11 години, дисконтовата норма е определена чрез екстраполация;
- предположението за бъдещото ниво на работните заплати се базира на предоставената информация от ръководството на банката и е в размер на 2 % годишен ръст за 2018 г. за първите три години и 1 % за целия останал период (2017 г.: 2 %).

## 29. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

### Основен акционерен капитал

Към 31.12.2018 г. регистрираният акционерен капитал на Търговска банка Д АД възлиза на 75,000 х.лв. (31.12.2017 г.: 75,000 х.лв.), разпределени в 75,000 обикновени поименни безналични акции с право на глас с номинална стойност хиляда лева за акция.



Структурата на основния акционерен капитал е както следва:

Акционер	Притежаван и акции към 31.12.2018	Процент	Притежавани акции към 31.12.2017	Процент
Фуат Гювен	50,000	66.67%	50,000	66.67%
Фортера АД	25,000	33.33%	25,000	33.33%
<b>Общо</b>	<b>75,000</b>	<b>100%</b>	<b>75,000</b>	<b>100%</b>

Няма промяна в *основния акционерен капитал* и броя акции през 2018 г. и 2017 г.

### *Резерви*

*Резервите* на банката са обобщено представени в таблицата по-долу:

	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
Законови резерви (Фонд резервен)	26,467	16,850
Резерв от финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход (31.12.2017 г.: Резерв по финансови активи на разположение и за продажба)	202	747
<b>Общо</b>	<b>26,669</b>	<b>17,597</b>

### *Законови резерви (Фонд Резервен)*

Законът за кредитните институции не предвижда специални правила относно формирането на *Законови резерви (Фонд Резервен)*. Банката формира този вид резерв по общия ред на Търговския закон, а именно: да заделя най-малко една десета от печалбата след данъци, средствата платени над номинална стойност при емитиране на капитал, сумата на допълнителните плащания направени срещу предоставени им предимства за придобитите акции, други източници предвидени в устава или по решение на общото събрание, докато средствата на фонда не достигнат до 1/10 от определения по устав капитал. Също така съгласно Закона за кредитните институции банките не могат да изплащат дивиденди преди да са акумулирали изисквания по закон или устав минимален размер на резервите им, или при условие, че с изплащането на дивидентите ще се наруши спазването на регулаторните съотношения за обща капиталова адекватност.

Банката може да използва средствата от *Законови резерви (Фонд Резервен)* за покриване на текущи загуби или за покриване на загуби от предходни периоди като не могат да бъдат използвани за разпределяне на дивиденди без разрешение на БНБ.

Към 31.12.2018 г. *Законовите резерви (Фонд Резервен)* на банката е в размер на 26,467 х.лв. (31.12.2017 г.: 16,850 х. лв.) като минимално изискваната сума по Търговския закон е достигната.

Движението на *Законовите резерви (Фонд резервен)* е както следва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
Салдо на 1 януари	16,850	15,964
Разпределение на печалбата	9,617	886
<b>Салдо на 31 декември</b>	<b>26,467</b>	<b>16,850</b>

*Резервът на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* е формиран от ефектите при последваща оценка на ценните книжа, отчитани по справедлива стойност през друг всеобхватен доход. При отписване на дълговите ценни книжа, формираният резерв се рециклира през отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода). При отписване на капиталовите ценни книжа, формираният резерв не се рециклира през отчета за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход (през печалбата или загубата за периода). Преди прилагането на МСФО 9 наименованието на този резерв е било *Резерв по финансови активи на разположение и за продажба* и при отписването на инвестицията е подлежал на отчитане (рециклиране) през отчета за всеобхватния доход (през печалбата или загубата за периода).

Към 31.12.2018 г. той е в размер на 202 х. лв. (31.12.2017 г.: 747 х.лв.).

Движението на *резерва по финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход* е както следва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<b>Салдо на 1 януари (оригинално отчетено)</b>	<u>747</u>	<u>32</u>
Ефекти от първоначално прилагане на МСФО 9, нетно от данъци	78	-
<b>Салдо на 1 януари (преизчислено)</b>	<b>825</b>	
(Загуби)/печалби от преоценка до справедлива стойност възникнали през годината	(649)	716
Нетна промяна в обезценката за очаквани кредитни загуби на финансови активи по справедлива стойност през друг всеобхватен доход	26	-
Кумулативни (печалби)/загуби, рекласифицирани към текуща печалба или загуба при продажба/реализация на финансови активи на разположение за продажба	-	(1)
<b>Салдо на 31 декември</b>	<u><u>202</u></u>	<u><u>747</u></u>

Към 31 декември 2018 г. *неразпределената печалба* е в размер на 9,991 х.лв. (31.12.2017 г.: 10,762 х.лв.).

Движението на *неразпределената печалба* е както следва:

	2018 BGN '000	2017 BGN '000
<b>Салдо на 1 януари (оригинално отчетено)</b>	<u>10,762</u>	<u>921</u>
Ефекти от първоначално прилагане на МСФО 9, нетно от данъци	(1,113)	-
<b>Салдо на 1 януари (преизчислено)</b>	<b>9,649</b>	<b>921</b>
Нетна печалба за годината	9,960	10,730
Разпределение на печалбата за резерви	(9,617)	(886)
Актуерски загуби от последващи оценки	(1)	(3)
<b>Салдо на 31 декември</b>	<u><u>9,991</u></u>	<u><u>10,762</u></u>

**30. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ПАРИЧНИ ЕКВИВАЛЕНТИ**

За целите на отчета за паричните потоци, паричните средства и паричните еквиваленти включват следните салда с оригинален срок до 3 месеца:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
Парични средства в каса ( <i>Приложение № 12</i> )	21,737	17,693
Разплащателни сметки при Централната банка ( <i>Приложение № 12</i> )	26,980	8,509
Минимален задължителен резерв ( <i>Приложение № 12</i> )	83,158	129,419
Вземания от банки с оригинален матуритет до 90 дни ( <i>Приложение № 13</i> )	87,450	38,378
<b>Парични средства и парични еквиваленти посочени в отчета за паричните потоци</b>	<b>219,325</b>	<b>193,999</b>

**31. УСЛОВНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И АНГАЖИМЕНТИ***Финансови гаранции и акредитиви*

Банката предоставя финансови гаранции и акредитиви, с цел гарантиране за изпълнението на ангажименти на свои клиенти пред трети страни. Тези споразумения имат фиксирани лимити и обикновено имат период на валидност до една година.

Сумите по сключени споразумения за поети ангажименти и условни задължения са представени в таблицата по-долу:

	<b>31.12.2018</b>	<b>31.12.2017</b>
	<b>BGN '000</b>	<b>BGN '000</b>
<b>Условни задължения</b>		
Банкови гаранции и акредитиви		
- в лева	32,734	45,026
- в чуждестранна валута	6,535	2,315
	<b>39,269</b>	<b>47,341</b>
<b>Неотменяеми ангажименти</b>		
Неусвоен размер на разрешени кредити		
- в лева	37,110	25,491
- в чуждестранна валута	18,049	22,897
	<b>55,159</b>	<b>48,388</b>
	<b>94,428</b>	<b>95,729</b>

Към 01.01.2018 г. и към 31.12.2018 г. сумата на очакваните кредитни загуби, свързана с предоставените гаранции, акредитиви и неотменяеми ангажименти е несъществена по размер и не е отчетена в настоящия финансов отчет.

*Характер на инструментите и кредитен риск*

Тези ангажименти с условен характер са носители на задбалансов кредитен риск, тъй като само таксите за ангажимент и провизиите за евентуални загуби се отразяват в отчета за финансовото състояние до момента на изтичане срока на поетия ангажимент или неговото изпълняване. Сумите, отразени в таблицата по-горе като гаранции, представляват максималната

счетоводна загуба, която би била призната към датата на финансовите отчети, ако контрагентите не изпълнят изцяло договорните си задължения. Срокът на много от условните задължения ще бъде изтекъл без същите да бъдат частично или изцяло авансирани. Ето защо, сумите не представляват очаквани бъдещи парични потоци. Обезпеченията за издаване на банкови гаранции и акредитиви е 100% и представлява основно блокирани депозити в банката, ипотекирана недвижима собственост, банкови гаранции от други банки и записи на заповед.

При възникване условия за активиране на издадена гаранция банката преценява възможността за регресно вземане към контрагента и евентуално реализиране на предоставените обезпечения.

*Съдебни производства*

Към 31 декември 2018 г., респ. към 31 декември 2017 г., няма предявени съществени съдебни иски срещу Търговска банка Д АД, които биха могли да имат значителни последици за банката и/или за финансовото ѝ състояние.

**32. СДЕЛКИ СЪС СВЪРЗАНИ ЛИЦА**

**(а) Открити разчети със свързани лица**

Вид сметка	Вид на свързаност	31.12.2018 BGN '000	31.12.2017 BGN '000
Депозити, разплащателни и набирателни сметки	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	36,307	45,001
Депозити и разплащателни сметки	Акционер	7,743	4,938
Депозити и разплащателни сметки	Дъщерни дружества	4,896	4,496
Депозити и разплащателни сметки	Ключов управленски персонал	1,041	1,864
		<u>49,987</u>	<u>56,299</u>
Предоставени кредити	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	3,732	3,911
Предоставени кредити	Дъщерни дружества	2,922	845
Предоставени кредити	Ключов управленски персонал	401	423
Предоставени кредити	Акционер	-	3
		<u>7,055</u>	<u>5,182</u>
Записан, но невнесен капитал	Дъщерни дружества	2,700	-
Издадени гаранции и акредитиви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	863	1,379
		<u>863</u>	<u>1,379</u>

(б) Сделки със свързани лица

Вид приход/разход	Вид на свързаност	2018	2017
		BGN '000	BGN '000
Приходи от лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	137	152
Приходи от лихви	Дъщерни дружества	63	41
Приходи от лихви	Ключов управленски персонал	13	15
		<u>213</u>	<u>208</u>
Приходи от комисионни	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	37	50
Приходи от комисионни	Дъщерни дружества	3	11
Приходи от комисионни	Ключов управленски персонал	1	1
Приходи от комисионни	Акционер	1	1
		<u>42</u>	<u>63</u>
Други доходи от дейността	Дъщерни дружества	11	7
Разходи за лихви	Предприятие под общ контрол чрез основен акционер	104	118
Разходи за лихви	Акционер	13	15
Разходи за лихви	Ключов управленски персонал	5	11
Разходи за лихви	Дъщерни дружества	1	1
		<u>123</u>	<u>145</u>

(в) Възнаграждения на ключов управленски персонал

	2018	2017
	BGN '000	BGN '000
Възнаграждения на ключов управленски персонал	1,835	1,330

Съставът на ключовия персонал е оповестен в *Приложение № 1*.

### 33. ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Информация за оповестяване, съгласно изискванията на чл.70 ал.6 от ЗКИ.

Предоставените данни за Банката и дъщерните ѝ дружества са към 31 декември 2018 г. и не включват консолидационни елиминации:

Наименование	Търговска банка Д АД	Д Лизинг ЕАД дъщерно дружество	Д Имоти ЕООД дъщерно дружество	Д Застрахователен Брокер ЕАД дъщерно дружество
Описание на дейността	Банкова дейност	Лизингова дейност	Операции с недвижими имоти	Застрахователно посредничество
Седалище	София	София	София	София
Оперативен доход	34,783	86	-	171
Брой служители	447	3	-	2
Печалба/(загуба) преди данъци	11,079	(106)	(35)	69
Начислен данък	(1,119)	11	3	(7)
Доходност на активите	1,2%	(2,8%)	(0,4%)	21,6%
Получени държавни субсидии	няма	няма	няма	няма

#### **34. СЪБИТИЯ СЛЕД ДАТАТА НА ФИНАНСОВИЯ ОТЧЕТ**

След датата на изготвяне на отчета не са настъпили други събития, които да имат ефект върху финансовите отчети на банката към 31.12.2018 година.

На 15.02.2019 година, банката е подала заявление за издаване на разрешение за увеличаване на капитала с непарична вноска, съгласно чл. 29, ал. 1, т. 5 от Закона за кредитните институции, съответно чл. 26 от Наредба № 2 за лицензиите, одобренията и разрешенията, издавани от Българската народна банка по Закона за кредитните институции. Към датата на одобрение за издаване от Управителния съвет на банката на настоящия индивидуален годишен финансов отчет няма произнасяне от страна на БНБ по този въпрос.

